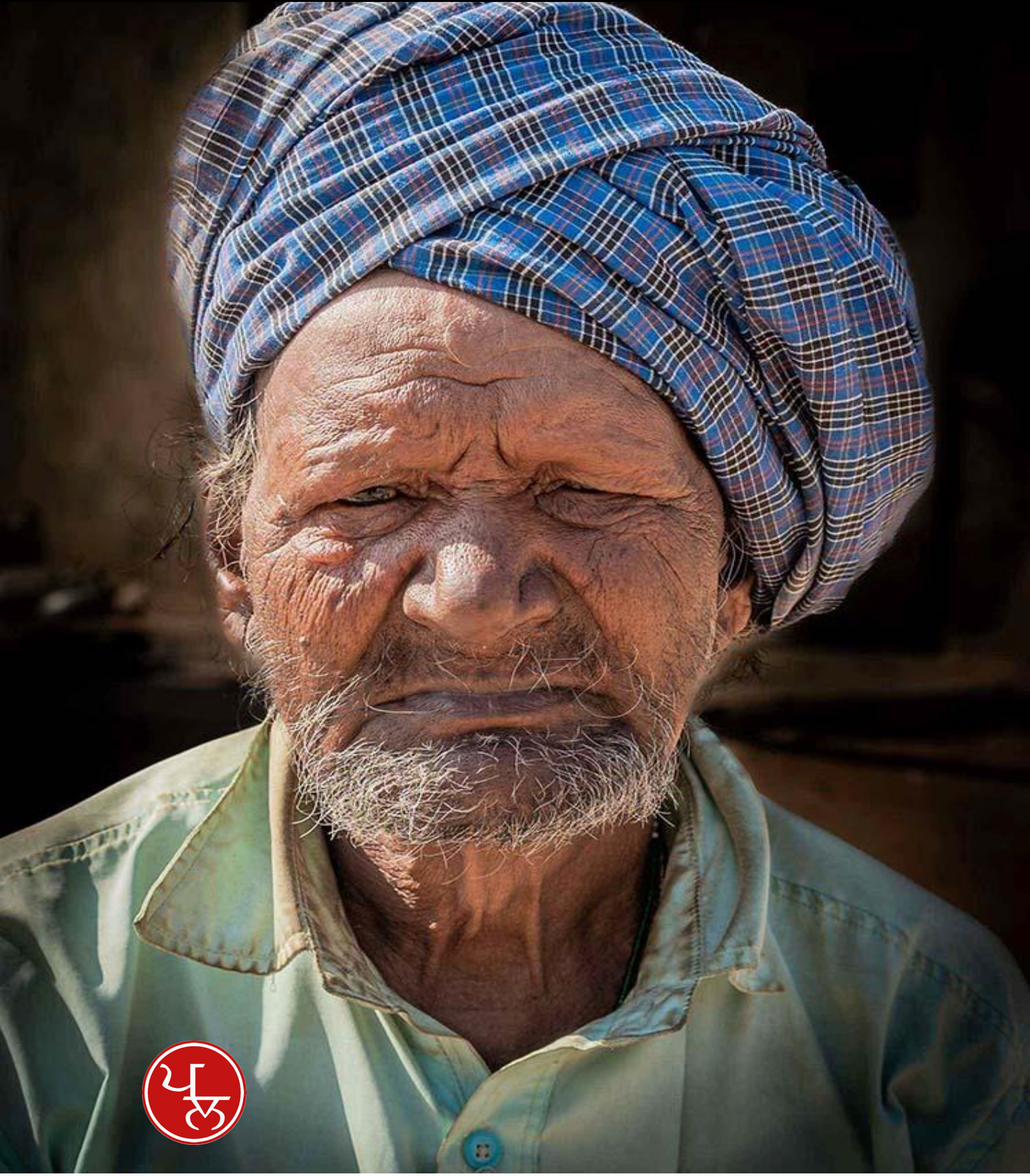

ਸਲਾਹੀਯਤ
صلاحیت
Salahiyat

ਵਾਧਾ ਇੱਕ ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਜਾਤੀ ਭਾਈਚਾਰਾ ਹੈ ਜੋ 1960 ਦੇ ਦਹਾਕੇ ਦੇ ਅੱਧ ਵਿੱਚ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਦੇ ਸਿੰਧ ਸੂਬੇ ਤੋਂ ਭਾਰਤ ਵਿੱਚ ਪਰਵਾਸ ਕੀਤਾ ਸੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਪਰੰਪਰਾਗਤ ਕੰਮ ਲੱਕੜ ਦਾ ਸ਼ਿਲਪਕਾਰੀ ਹੈ ਜਿਸ ਵਿਚ ਰੰਗ ਅਤੇ ਲੱਖੀ ਪਾਲਿਸ਼ ਹੈ। ਮੇਰੇ ਕੋਲ ਇੱਕ ਸ਼ੈਤਾਨ ਦੇ ਦਿਮਾਗ ਨੂੰ ਦੇਖਦੇ ਹੋਏ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਨਾਜ਼ੁਕ ਸਥਿਤੀ ਨੇ ਮੈਨੂੰ ਤੁਰੰਤ ਸੀਏਏ (ਨਾਗਰਿਕਤਾ ਸੇਧ ਕਾਨੂੰਨ) ਬਾਰੇ ਸੋਚਣ ਲਈ ਮਜਬੂਰ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਅਤੇ ਕੀ ਇਹ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਕਿਸੇ ਵੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਮਦਦ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ? ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਸੀਏਏ ਬਾਰੇ ਕੁਝ ਨਹੀਂ ਸੁਣਿਆ ਸੀ। ਉਹ ਹੁਣ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਭਾਰਤੀ ਮੰਨਦੇ ਹਨ, ਪਰ ਕਿਹਾ ਕਿ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਵਿੱਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਹਾਲਤ ਸ਼ਾਇਦ ਬਿਹਤਰ ਸੀ ਕਿਉਂਕਿ ਭਾਰਤ ਵਿੱਚ ਸਥਾਨਕ ਭਾਈਚਾਰਾ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸਮਾਜ ਵਿੱਚ ਜੋੜਨ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਬਾਰੇ ਘੱਟ ਪਰਵਾਹ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦਾ ਸੀ, ਜਦੋਂ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਕਬੀਲੇ ਅਤੇ ਔਰਤਾਂ ਦੀ ਇੱਕ ਵੱਡੀ ਗਿਣਤੀ ਅਜੇ ਵੀ ਸੀ। ਪਾਕਿਸਤਾਨ।

(ਫੋਟੋ ਸ਼ਿਸ਼ਟਤਾ ਅਤੇ ਪ੍ਰੋ. ਡਾ. ਵਿਕਾਸ ਬਾਜਪਾਈ, ਜਵਾਹਰ ਲਾਲ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਦੁਆਰਾ ਲਿਖੀ ਗਈ)

ਸਵਰਗੀ ਮਨੋਹਰ ਲਾਲ ਭਾਟੀਆ ਨੂੰ ਸਮਰਪਿਤ

ਮਨੋਹਰ ਲਾਲ ਭਾਟੀਆ ਪੁੱਤਰ ਮੇਲਾ ਰਾਮ ਭਾਟੀਆ ਅਤੇ ਅਤਰ ਕੌਰ ਵਾਸੀ ਨੰਬਰ-4 ਗੁਰੂ ਨਾਨਕਪੁਰਾ ਗੁਜਰਾਂਵਾਲਾ (ਹੁਣ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਵਿੱਚ) ਇੱਕ ਮਜ਼ਬੂਤ ਬਣਤਰ ਵਾਲਾ, ਲੰਬਾ ਅਤੇ ਇੱਕ ਚੰਗਾ ਗਾਇਕ ਸੀ। ਸਲਵਾਰ ਕਮੀਜ਼ ਦੇ ਆਮ ਪਹਿਰਾਵੇ ਵਿੱਚ ਉਸਦੀ ਸੈਰ ਨੇ ਉਸਦੇ ਇਲਾਕੇ ਦੇ ਸੱਜਣਾਂ ਨੂੰ ਡਰਾ ਦਿੱਤਾ। ਉਹ ਆਪਣੇ ਪਿਤਾ ਦੀ ਛੇਤੀ ਮੌਤ ਦੇ ਕਾਰਨ ਲੁਟੇਰੇ ਦੇ ਕਾਰੋਬਾਰ ਵਿੱਚ ਵਧੇਰੇ ਸੀ ਅਤੇ ਉਸਦੀ ਮਾਂ ਇੱਕ ਨੇਕ, ਰੱਬ ਦਾ ਭੈ ਰੱਖਣ ਵਾਲੀ ਔਰਤ ਸੀ। ਵੰਡ ਦੇ ਸਮੇਂ, ਉਹ ਗੁਜਰਾਂਵਾਲਾ ਵਿੱਚ ਰਹੇ ਅਤੇ ਜਦੋਂ ਪਰਿਵਾਰ ਨੂੰ ਇਸ ਇਲਾਕੇ ਵਿੱਚ ਰਹਿਣਾ ਔਖਾ ਮਹਿਸੂਸ ਹੋਇਆ ਤਾਂ ਉਹ ਪਰਵਾਸ ਕਰ ਗਏ। ਉਹ ਭਾਰਤ ਜਾਣ ਵਾਲੀ ਰੇਲਗੱਡੀ ਫੜਨ ਲਈ ਲਾਹੌਰ ਚਲੇ ਗਏ। ਉਸ ਦੀ ਹਮਲਾਵਰ ਸ਼ਖਸੀਅਤ ਨੇ ਸਾਬਤ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਉਹ ਆਪਣੀ ਮਾਂ ਅਤੇ ਪਰਿਵਾਰ ਦੀਆਂ ਔਰਤਾਂ ਨੂੰ ਭੀੜ-ਭੜੱਕੇ ਵਾਲੀ ਰੇਲਗੱਡੀ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਕੱਢਣ ਵਿਚ ਕਾਮਯਾਬ ਕਿਉਂ ਹੋਇਆ। ਉਹ ਇੰਨਾ ਮਜ਼ਬੂਤ ਅਤੇ ਹਮਲਾਵਰ ਸੀ ਕਿ ਇੱਕ ਵਾਰ ਗੰਨੇ ਦੇ ਕੱਟੇ ਹੋਏ ਟੁਕੜੇ ਵੇਚਣ ਵਾਲੇ ਇੱਕ ਦੁਕਾਨਦਾਰ ਨੇ ਕੁਝ ਅਜਿਹਾ ਕਿਹਾ ਜੋ ਉਸਨੂੰ ਪਸੰਦ ਨਹੀਂ ਸੀ, ਉਸਨੇ ਕਾਰਟ ਵਿੱਚੋਂ ਆਪਣਾ ਵੱਡਾ ਚਾਕੂ ਲਿਆ ਅਤੇ ਉਸਨੂੰ ਮਾਰਿਆ। ਉਸਦਾ ਖੂਨ ਵਗਣਾ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਗਿਆ ਅਤੇ ਉਹ ਖੂਨ ਨਾਲ ਭਰੀ ਪਹਿਰਾਵੇ ਨੂੰ ਨਵੇਂ ਕੱਪੜੇ ਵਿੱਚ ਬਦਲਣ ਲਈ ਘਰ ਵਾਪਸ ਪਰਤਿਆ। ਉਹ ਫਿਰ ਉਸੇ ਜਗ੍ਹਾ ਗਿਆ ਅਤੇ ਕੁਝ ਨਹੀਂ ਹੋਇਆ। ਪੁਲਿਸ ਵਾਲੇ ਨੇ ਆ ਕੇ ਆਪਣੇ ਵੱਡੇ ਚਾਕੂ ਨਾਲ ਸਟਰੀਟ ਵਿਕਰੇਤਾ ਨੂੰ ਮਾਰਨ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਬਾਰੇ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਕੀਤੀ ਅਤੇ ਉਸਦੀ ਮਾਂ ਨੇ ਕਿਹਾ "ਉਸ ਨੂੰ ਬਾਰ ਦੇ ਪਿੱਛੇ ਰੱਖੋ"। ਪੁਲਿਸ ਵਾਲੇ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਅਸੀਂ ਆਪਣੇ ਅਫਸਰ SHO (ਗੁਜਰਾਂਵਾਲਾ ਥਾਣੇ ਦੇ ਸੰਤ ਰਾਮ ਭਾਟੀਆ ਥਾਣੇਦਾਰ) ਦਾ ਸਤਿਕਾਰ ਕਰਦੇ ਹਾਂ। ਉਹ ਸਿਧਾਂਤਾਂ ਵਾਲਾ ਆਦਮੀ ਸੀ ਪਰ ਇੱਕ ਥੋੜ੍ਹੇ ਸੁਭਾਅ ਵਾਲਾ ਆਦਮੀ ਸੀ ਉਹ ਹਾਈਪਰਮਰਸਕੁਲੀਨ ਨਹੀਂ ਸੀ, ਪਰ ਬਹਾਦਰੀ ਅਤੇ ਨੇਕ ਸੀ। ਮਨੋਹਰ ਲਾਲ ਭਾਟੀਆ ਦੇ ਪਿਤਾ ਬੀ.ਏ ਸਨ ਅਤੇ ਉਸਦਾ ਛੋਟਾ ਭਰਾ ਬੀ.ਏ. ਵਿੱਚ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਖਾਲਸਾ ਕਾਲਜ (ਮੌਜੂਦਾ ਸਮੇਂ ਵਿੱਚ ਇਸਲਾਮੀਆ ਸਰਕਾਰੀ ਕਾਲਜ ਵਜੋਂ ਜਾਣਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ) ਦੇ ਪੰਜਾਬ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਦੇ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਸਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਪਰਿਵਾਰ ਦਾ

ਇਲਾਕੇ ਵਿੱਚ ਬਹੁਤ ਸਤਿਕਾਰ ਹੈ। ਉਸ ਦੇ ਦਾਦਾ ਪੁਲਿਸ ਵਿੱਚ ਥਾਣੇਦਾਰ (ਐਸਐਚਓ) ਸਨ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਸੰਤ ਰਾਮ (ਐਸਐਚਓ) ਦੇ ਪੇਤੇ ਦਾ ਫਾਇਦਾ ਉਠਾਇਆ। ਪੁਲਿਸ ਵਾਲਿਆਂ ਨੂੰ ਉਸਦੇ ਦਾਦਾ ਜੀ ਦਾ ਸਤਿਕਾਰ ਸੀ ਅਤੇ ਉਸਨੇ ਕਦੇ ਵੀ ਉਸਦੇ ਖਿਲਾਫ ਕੇਸ ਦਰਜ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਪੈਂਪਰਾਂ ਨੇ ਉਸ ਨੂੰ ਵਿਗਾੜ ਦਿੱਤਾ ਅਤੇ ਉਹ ਉੱਚ ਸਿੱਖਿਆ ਲਈ ਪੜ੍ਹਾਈ ਨਾ ਕਰ ਸਕਿਆ।

ਉਹ ਦਿਲੋਂ ਇੱਕ ਜੈਮ ਸੀ ਅਤੇ ਉਸਨੇ ਕਦੇ ਵੀ ਆਪਣੇ ਬੱਚਿਆਂ ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਦੂਜੇ ਭਰਾ ਦੀ ਭੈਣ ਦੇ ਬੱਚਿਆਂ ਵਿੱਚ ਫਰਕ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ। ਉਹ ਆਪਣੇ ਪਰਿਵਾਰ ਪ੍ਰਤੀ ਵਫ਼ਾਦਾਰ ਸੀ। ਉਹ ਇੱਕ ਚੰਗਾ ਚਿੱਤਰਕਾਰ ਸੀ ਅਤੇ ਆਪਣੀ ਕਮਾਈ ਲਈ ਯੰਤਰਾਂ ਦੇ ਇੱਕ ਸਟੂਡੀਓ ਵਿੱਚ ਕੰਮ ਕਰਦਾ ਸੀ। ਇੱਕ ਵਾਰ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਗਾਇਕ ਕੇ.ਐਲ. ਸਹਿਗਲ ਲਾਹੌਰ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਜਨਤਕ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਵਿੱਚ ਦੇਰ ਨਾਲ ਸੀ ਅਤੇ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਨੇ, ਉਸਦੀ ਗਾਇਕੀ ਦੀ ਪ੍ਰਤਿਭਾ ਤੋਂ ਜਾਣੂ ਹੁੰਦੇ ਹੋਏ, ਉਸਨੂੰ ਬੇਨਤੀ ਕੀਤੀ ਕਿ ਉਹ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਗਾਇਕ ਦੇ ਆਗਮਨ ਤੱਕ ਪਰੇਸ਼ਾਨ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਸ਼ਾਮਲ ਕਰਦੇ ਰਹਿਣ। ਉਹ ਛੋਟੇ ਕੇ.ਐਲ. ਸਹਿਗਲ। ਦਿੱਲੀ, ਭਾਰਤ ਵਿੱਚ ਉਸਦੀ ਪ੍ਰਸਿੱਧੀ ਜਾਰੀ ਰਹੀ ਉਹ ਸਿਨੇਮਾ ਦਾ ਸ਼ੌਕੀਨ ਸੀ ਪਰ ਉਸਦੇ ਚਿਹਰੇ 'ਤੇ ਚਿਕਨਪੌਕਸ ਦਾ ਨਿਸ਼ਾਨ ਸੀ ਜਿਸ ਨੇ ਉਸਨੂੰ ਫਿਲਮਾਂ ਵਿੱਚ ਜਾਣ ਦੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤੀ। ਉਸਦਾ ਵਿਆਹ ਦੁਸਕਾ ਸਿਆਲਕੋਟ ਦੀ ਵਿਮਲਾ ਨਾਲ ਹੋਇਆ ਸੀ ਅਤੇ ਉਹ ਦਿਲੋਂ ਇੱਕ ਚੰਗੀ ਦੇਖਭਾਲ ਕਰਨ ਵਾਲੀ ਅਤੇ ਸੰਵੇਦਨਸ਼ੀਲ ਔਰਤ ਸੀ ਹਾਲਾਂਕਿ ਉਸ ਕੋਲ ਰਸਮੀ ਸਿੱਖਿਆ ਨਹੀਂ ਸੀ ਉਹ ਸਮਾਜਿਕ ਸਬੰਧਾਂ ਵਿੱਚ ਮਾਹਰ ਸੀ। ਕੋਈ ਵੀ ਉਸ ਬਾਰੇ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦਾ ਕਿਉਂਕਿ ਜਦੋਂ ਮੈਂ ਉਸ ਨੂੰ ਮਿਲਣ ਗਿਆ ਤਾਂ ਉਹ ਸਹੀ ਢੰਗ ਨਾਲ ਹਾਜ਼ਰ ਨਹੀਂ ਹੋਈ। ਉਹ ਸਾਲਾਂ ਤੋਂ ਮੰਜੇ 'ਤੇ ਪਈ ਸੀ ਅਤੇ ਉਸਦਾ ਪਤੀ ਮਜ਼ਾਕ ਵਿੱਚ ਕਹਿੰਦਾ ਸੀ "ਮੈਂ ਤਨੂ ਜੀਨਾ ਪਲ ਦਾ ਪਇਆ ਉਨਾ ਮੇ ਮੰਜ਼ ਰੱਖ ਦਾ ਘਾਟ ਘਾਟ ਦੁੱਧ ਤੇਰੀ" ਮੈਂ ਕਿਸ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਦੇਖਭਾਲ ਕਰ ਰਹੀ ਹਾਂ ਜੇਕਰ ਮੈਂ ਇੱਕ ਮੱਝ ਰੱਖੀ ਹੁੰਦੀ ਤਾਂ ਮੈਨੂੰ ਉਸ ਨਾਲ ਹਰ ਰੋਜ਼ ਫਾਇਦਾ ਹੁੰਦਾ। (ਦੇ ਵਾਰ ਦੁੱਧ) ਉਹ ਆਪਣੇ ਹਾਸੇ ਨਾਲ ਵੀ ਜਵਾਬ ਦਿੰਦੀ ਹੈ। ਵੰਡ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਔਖੇ ਸਮਿਆਂ ਵਿੱਚ ਵੀ ਉਸ ਦੇ ਘਰ ਦਾ ਇਹੋ ਮਾਹੌਲ ਸੀ।

ਆਜ਼ਾਦੀ

ਕਿਓਂ ਬਈ ਨਿਹਾਲਿਆ ਆਜ਼ਾਦੀ ਨਹੀਂ ਵੇਖੀ,
ਨਾ ਬਈ ਭਰਾਵਾ ਨਾ ਖਾਧੀ ਨਾ ਦੇਖੀ।
ਮੈਂ ਜੱਗੂ ਤੋਂ ਸੁਣਿਆ ਅੰਬਾਲੇ ਖੜੀ ਸੀ,
ਬੜੀ ਭੀੜ ਉਸਦੇ ਦੁਆਲੇ ਖੜੀ ਸੀ।

ਆਈ ਨੂੰ ਤਾਂ ਭਾਵੇਂ ਤੀਆ ਸਾਲ ਬੀਤਾ,
ਅਸੀਂ ਤਾਂ ਅਜੇ ਤੱਕ ਦਰਸ਼ਣ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ।
ਦਿੱਲੀ 'ਚ ਆਉਂਦੀ ਹੈ ਸਰਦੀ ਦੀ ਰੁੱਤੇ,
ਤੇ ਹਾੜਾਂ 'ਚ ਰਹਿੰਦੀ ਪਹਾੜਾਂ ਦੇ ਉੱਤੇ।

ਗ਼ਰੀਬਾਂ ਨਾਲ ਲਗਦੀ ਲੜੀ ਹੋਈ ਆ ਖ਼ਬਰੇ,
ਅਮੀਰਾਂ ਦੇ ਹੱਥੀਂ ਚੜ੍ਹੀ ਹੋਈ ਆ ਖ਼ਬਰੇ।
ਅਖ਼ਬਾਰਾਂ 'ਚ ਪੜ੍ਹਿਆ ਜਰਵਾਣੀ ਜਿਹੀ ਏ,
ਕੋਈ ਸੋਹਣੀ ਤਾਂ ਨਹੀਂ ਐਵੇਂ ਕਾਣੀ ਜਿਹੀ ਏ।

ਮੰਨੇ ਜੇ ਉਹ ਕਹਿਣਾ ਅਸੀਂ ਵੀ ਮੰਗਾਈਏ,
ਛੰਨਾਂ ਤੇ ਢਾਰਿਆਂ 'ਚ ਭੁੰਜੇ ਸਵਾਈਏ।
ਪਰ ਏਨਾ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਕੀ ਖਾਂਦੀ ਹੁੰਦੀ ਏ,
ਕਿਹੜੀ ਚੀਜ਼ ਤੋਂ ਦਿਲ ਚੁਰਾਂਦੀ ਹੁੰਦੀ ਏ।

ਸ਼ਿਮਲੇ ਤਾਂ ਓਸ ਅੱਗੇ ਆਂਡੇ ਹੁੰਦੇ ਨੇ,
ਬਈ ਸਾਡੀ ਤਾਂ ਖੁਰਲੀ 'ਚ ਟਾਂਡੇ ਹੁੰਦੇ ਨੇ।

ਗੁਰਦਾਸ ਰਾਮ ਆਲਮ

ਗੁਰਦਾਸ ਰਾਮ ਆਲਮ (੨੯ ਅਕਤੂਬਰ ੧੯੧੨ - ੨੭ ਸਤੰਬਰ ੧੯੮੯) ਲੋਕ ਕਵੀ ਹਨ । ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਪੇਂਡੂ ਜੀਵਨ ਵਿੱਚ ਦਲਿਤ ਵਰਗ ਦੇ ਅਨੁਭਵਾਂ ਨੂੰ ਲੋਕ ਬੋਲੀ ਵਿੱਚ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਜਨਮ ਪਿੰਡ ਬੁੰਡਾਲਾ, ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਜਲੰਧਰ (ਪੰਜਾਬ) ਵਿੱਚ ਮਾਤਾ ਜੀਉਣੀ ਤੇ ਪਿਤਾ ਸ੍ਰੀ ਰਾਮ ਦੇ ਘਰ ਹੋਇਆ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਰਸਮੀ ਪੜ੍ਹਾਈ ਦਾ ਮੌਕਾ ਨਾ ਮਿਲ ਸਕਿਆ। ਫਿਰ ਵੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਆਪਣੇ ਸ਼ੌਂਕ ਸਦਕਾ ਆਪਣੇ ਦੋਸਤਾਂ ਕੋਲੋਂ ਹੀ ਚੰਗਾ ਸੁਹਣਾ ਪੜ੍ਹਨਾ ਲਿਖਣਾ ਸਿੱਖ ਲਿਆ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਰਚਨਾਵਾਂ ਹਨ: ਮੈਂ ਮਰ ਗਿਆ, ਅੱਲੇ ਫੱਟ, ਉਡਦੀਆਂ ਧੂੜਾਂ, ਆਪਣਾ ਆਪ ਅਤੇ ਆਲਮ ਕਾਵਿ (ਸੰਪੂਰਣ ਕਵਿਤਾ) ।

ਸਤੰਬਰ 2024 ਭਾਗ-3 ਨੰ-9

1 ਮੇਰਾ ਪੰਜਾਬ : ਸਵਾਲ ਕਦੇ ਜਵਾਬ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੇ! :.....	8
ਕੁਲਦੀਪ ਕੁਮਾਰ	
2. ਵਾਤਾਵਰਣ ਕਿਥੋਂ ਸ਼ੁਰੂ ਹੁੰਦਾ ਹੈ:.....	15
ਬੀਰਇੰਦਰ ਕੌਰ ਨੇ ਡਾ	
3. ਸੰਤੁਲਨ ਬਣਾਓ:	27
ਬੀਰਇੰਦਰ ਕੌਰ ਨੇ ਡਾ	
4. ਇਕ-ਓਅੰਕਾਰ (੧ੳ): ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੀ ਏਕਤਾ ਦਾ ਸੰਕਲਪ ਡਾ: ਹਰਦੇਵ ਸਿੰਘ ਵਿਰਕ ਦੁਆਰਾ ਵਿਸ਼ਵ ਧਰਮਾਂ ਦੀ ਵਿਭਿੰਨਤਾ ਵਿੱਚ:.....	36
ਦਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਚਾਹਲ ਨੇ ਪ੍ਰੋ	
5. ਪੰਜਾਬ ਦਾ ਵਿਰਸਾ:	56
6. ਪਰਫਾਰਮਿੰਗ ਆਰਟਸ ਵਿੱਚ ਯੋਗਦਾਨ ਪਾਉਣ ਵਾਲਾ: ਥੀਏਟਰ ਗਾਇਕ:.....	59
7. ਪੰਜਾਬੀ ਨੂੰ ਅਮੀਰ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਵਿਦੇਸ਼ੀ ਯੋਗਦਾਨ:.....	60
8. ਮਨੁੱਖਤਾ ਦਾ ਮੁੱਖ ਪਾਤਰ:.....	61
9. ਮਹੀਨੇ ਦਾ ਸ਼ਬਦ:.....	66
10. ਪੰਜਾਬੀ ਡਿਗਦੇ ਧੰਦੇ ਬੋਲ:.....	67
11. ਗੁਜਰਾਂਵਾਲਾ ਬਣਾਉਣ ਵਿੱਚ ਮਹਾਨ ਲੋਕ:	68
12. ਮਹੀਨੇ ਦੀ ਸ਼ਖਸੀਅਤ:.....	70
13. ਪੰਜਾਬ ਦਾ ਨਾਮਵਰ ਪਰਿਵਾਰ:	75
14. ਖਜ਼ਾਨਾ ਕਾਰੋਬਾਰ.....	77
15. ਇਤਿਹਾਸਕ ਖ਼ਬਰਾਂ ਦਾ ਖ਼ਜ਼ਾਨਾ:.....	78
16. ਕਿਤਾਬ ਦੀ ਸਮੀਖਿਆ:	79
17. ਨਵੀਂ ਕਿਤਾਬ:	82
18. ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਅਤੇ ਇਵੈਂਟਸ:	84

ਕੁਲਦੀਪ ਕੁਮਾਰ

BA, LL.B, CAIIB

**ਅਧਿਐਨ ਦਾ ਖੇਤਰ: ਪ੍ਰਾਚੀਨ ਭਾਰਤੀ ਇਤਿਹਾਸ, ਭਾਰਤ ਦੇ ਧਰਮਾਂ ਦਾ ਇਤਿਹਾਸ
ਇਤਿਹਾਸ ਅਤੇ ਧਰਮ ਬਾਰੇ ਲਗਭਗ 15 ਕਿਤਾਬਾਂ ਲਿਖੀਆਂ।**

**ਭਾਰਤ ਦੀਆਂ ਸਾਰੀਆਂ 3 ਸਭ ਤੋਂ ਪੁਰਾਣੀਆਂ ਕਿਤਾਬਾਂ ਦਾ ਹਿੰਦੀ ਅਤੇ ਪੰਜਾਬੀ ਵਿੱਚ ਅਨੁਵਾਦ
ਕੀਤਾ ਗਿਆ: ਮੇਗਾਸਥੀਨੀਜ਼ ਦੀ ਇੰਡਿਕਾ, ਸਮਰਾਟ ਅਸੋਕਾ ਅਤੇ ਮਿਲਿੰਦ ਪੰਨੇ (ਰਾਜਾ
ਮਿਲਿੰਦ ਦੇ ਸਵਾਲ)**

ਮੇਰਾ ਪੰਜਾਬ: ਸਵਾਲ ਹੀ ਸਵਾਲ, ਜਵਾਬ ਕੋਈ ਨਹੀਂ!

ਕੁਲਦੀਪ ਕੁਮਾਰ

ਲੇਖ ਦੇ ਟਾਇਟਲ ਦਾ ਜਵਾਬ ਦੇਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਇਸ ਦਾ ਪਿਛੋਕੜ ਦਸ ਦਿੰਦਾ ਹਾਂ। ਮੈਂ ਪੰਜਾਬ ਦਾ ਜੰਮ-ਪਲ ਹਾਂ। ਆਜ਼ਾਦੀ ਤੋਂ ਦੇ ਕੁ ਦਹਾਕੇ ਪਹਿਲਾਂ ਮੇਰੇ ਦਾਦਾ ਨੇ ਰਾਜਸਥਾਨ ਤੋਂ ਭੁੱਖੇ ਮਰਦੇ ਹੋਏ ਪੰਜਾਬ ਵਿੱਚ ਆ ਕੇ ਸ਼ਰਣ ਲਈ ਸੀ। ਖੈਰ ਜਦੋਂ ਮੇਰਾ ਜਨਮ ਹੋਇਆ ਸਾਡੇ ਘਰੇ ਚਾਰ ਮਝਾਂ ਅਤੇ ਕਣਕ ਦੀਆਂ ਬੇਰੀਆਂ ਦੀ ਧਾਂਗ ਲਗੀ ਹੁੰਦੀ ਸੀ। ਭੁੱਖੇ ਮਰਦੇ ਪਰਿਵਾਰ ਨੂੰ ਬਾਬੇ ਨਾਨਕ ਦੀ ਧਰਤੀ ਨੇ ਮਾਲੇਮਾਲ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਸੀ। ਜਿਵੇਂ ਜਿਵੇਂ ਉਮਰ ਵਧਦੀ ਗਈ, ਮੇਰੇ ਸਾਮ੍ਹਣੇ ਦੋ ਸੰਸਕ੍ਰਿਤੀਆਂ ਖੜੀਆਂ ਹੋ ਗਈਆਂ। ਘਰ ਅਤੇ ਪਰਿਵਾਰ ਵਿੱਚ ਪੂਰਾ ਰਾਜਸਥਾਨੀ ਮਾਹੌਲ ਸੀ ਪਰ ਘਰ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਜਾਂਦੇ ਹੀ ਪੰਜਾਬੀ ਮਾਹੌਲ ਹੁੰਦਾ ਸੀ। ਗਿੱਧਾ ਭੰਗੜਾ ਚੰਗੇ ਲਗਦੇ ਸੀ ਪਰ ਘਰ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਕੰਮ ਹੋਵੇ ਉਹੀ ਰਾਜਸਥਾਨੀ ਨਾਚ ਗਾਣਾ ਹੁੰਦਾ ਸੀ। ਮੰਦਰ ਅਸੀਂ ਜਾਂਦੇ ਨਹੀਂ ਸੀ ਕਿਉਂਕਿ ਸਾਡਾ ਪਰਿਵਾਰ ਭੈਰੋਂ ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਹੀ ਪੀਰ ਨੂੰ ਮੰਨਦਾ ਸੀ। ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਸਵਾਰੀ ਮਿਲ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਸਿਰ ਢੱਕ ਕੇ ਹੱਥ ਜੋੜ ਲੈਂਦੇ ਸੀ ਪਰ ਕਦੇ ਗੁਰਦੁਵਾਰੇ ਜਾਣ ਦਾ ਖਿਆਲ ਹੀ ਨਹੀਂ ਆਇਆ। ਹਾਂ, ਮੇਰੀ ਮਾਂ ਹਮੇਸ਼ਾ ਕੋਈ ਕੰਮ ਹੋਵੇ ਆਪਣੇ ਪੀਰ ਦੇ ਨਾਲ “ਨਾਨਕ ਸ਼ਾਹ” ਨੂੰ ਵੀ ਫਰਿਆਦ ਲਾ ਦਿੰਦੀ ਸੀ।

ਪੜ੍ਹਾਈ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਬੈਂਕ ਵਿੱਚ ਅਫਸਰ ਭਰਤੀ ਹੋ ਗਿਆ ਅਤੇ ਟ੍ਰੇਨਿੰਗ ਤੋਂ ਬਾਦ ਇੱਕ ਪਿੰਡ ਵਿੱਚ ਪੋਸਟਿੰਗ ਹੋ ਗਈ। ਪੰਜਾਬ ਵਿੱਚ ਉਦੋਂ ਮਾਹੌਲ ਖਰਾਬ ਸੀ। ਸੇ ਨਿਤ ਸਫਰ ਕਰਣ ਦੀ ਬਜਾਏ ਪਿੰਡ ਵਿੱਚ ਹੀ ਘਰ ਕਿਰਾਏ ਤੇ ਲੈ ਕੇ ਰਿਹਾਇਸ਼ ਕਰ ਲਈ। ਜਿੰਦਗੀ ਵਿੱਚ ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ ਅਸਲੀ ਪੰਜਾਬੀ ਸਭਿਆਚਾਰ ਨਾਲ ਆਮ੍ਹਣੇ-ਸਾਮ੍ਹਣੇ ਦੀ ਮੁਲਾਕਾਤ ਹੋਈ। ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ ਪਿੰਡ ਚ ਵਿਆਹ ਦੇਖੇ, ਜਾਗੇ ਦੇਖੀ, ਭਾਈਚਾਰਾ ਦੇਖਿਆ, ਇੱਕ ਦੂਜੇ ਨੂੰ ਨੀਵਾਂ ਦਿਖਾਉਣ ਅਤੇ ਮੁੱਛਾਂ ਨੂੰ ਵੱਟ ਚੜ੍ਹਾਉਂਦੇ ਸਰਦਾਰ ਦੇਖੇ। ਪੰਜਾਬ ਵਿੱਚ ਪੈਦਾ ਹੋਣ ਦਾ ਫਖਰ ਹੋਇਆ। ਇਹ ਸਭ ਪੰਜਾਬ ਵਿੱਚ 80 ਦੇ ਦਹਾਕੇ ਵਿੱਚ ਖੂਨ-ਖਰਾਬੇ ਦੇ ਦੌਰਾਨ ਦੇਖਿਆ। ਇੱਕ ਦਿਨ “ਖਾੜਕੂ” ਬਣੇ ਦੇ ਮੁੰਡਿਆਂ ਨੇ ਮੇਰਾ ਸਕੂਟਰ ਖੋਹ ਲਿਆ। ਮੈਂ ਆਪਣੀ ਬਦਲੀ ਪੰਜਾਬ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਯੂਪੀ ਦੀ ਕਰਵਾ ਲਈ।

ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਮੇਰੇ ਬੋਲ ਪਸੰਦ ਨਾ ਆਉਣ ਪਰ ਮੈਂ ਬੇਝਿਝਕ ਕਹਿ ਰਿਹਾ ਹਾਂ ਕਿ ਮੈਂ ਜੰਨਤ ਛੱਡ ਕੇ ਨਰਕਾਂ ਵਿੱਚ ਬਦਲੀ ਕਰਵਾ ਲਈ ਸੀ। ਪੰਜਾਬ ਵਿੱਚ ਤਾਂ ਸਿਰਫ ਖਾੜਕੂਆਂ ਦਾ ਡਰ ਸੀ ਅਤੇ ਉਹ ਵੀ ਹਿੱਕ ਵਿੱਚ ਗੋਲੀ ਮਾਰਣ ਵਾਲੇ ਸਨ! ਇਥੇ ਤਾਂ ਹਰ ਕੋਈ ਪਿੱਠ ਵਿੱਚ ਛੁਰਾ ਮਾਰਣ ਲਈ ਤਿਆਰ ਬੈਠਾ ਸੀ। ਛੋਟੇ ਛੋਟੇ ਬੱਚੇ ਵੀ ਸਕੂਲ ਵਿੱਚ ਆਲੂ ਲੈ ਕੇ ਆ ਜਾਂਦੇ ਸਨ। ਆਲੂ ਦਾ ਮਤਲਬ ਆਲੂ ਵਰਗਾ ਦੇਸੀ ਬੰਬ ਜਾਂ ਹਥਗੋਲਾ!! ਮੇਰਾ ਬੇਟਾ ਉਦੋਂ ਸੱਤਵੀਂ ਚ ਪੜ੍ਹਦਾ ਸੀ; ਉਸ ਦੇ ਸਕੂਲ ਵਿੱਚ ਦੋ ਵਾਰ ਅਜਿਹੀਆਂ ਵਾਰਦਾਤਾਂ ਹੋ ਗਈਆਂ ਕਿ ਦੋ ਮੁੰਡੇ ਲੜ ਪਏ ਅਤੇ ਇੱਕ ਨੇ ਆਲੂ ਚਲਾ ਦਿੱਤਾ। ਸਕੂਲ ਵਿੱਚ ਛੁੱਟੀ ਹੋ ਗਈ। ਸੁੰਨੀ ਗਲੀ ਜਾਂ ਸੁੰਨੀ ਸੜਕ ਉਤੇ ਲੁਟੇਰਿਆਂ ਦਾ ਮਿਲਣਾ ਆਮ ਹੀ ਗਲ ਸੀ। ਗਲੀ ਵਿੱਚ ਕੁਰਸੀ ਡਾਹ ਕੇ ਬੈਠਾ ਬੰਦਾ ਜੇਕਰ ਪਾਣੀ ਪੀਣ ਅੰਦਰ ਚਲਾ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਐਨੇ ਚਿਰ ਨੂੰ ਕੁਰਸੀ ਗਾਇਬ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਸੀ। ਮੈਂ ਪੰਜਾਬ ਤੋਂ ਗਿਆ ਸੀ ਜਿਥੇ ਅਜਿਹਾ ਮਾਰੋਲ ਕਦੇ ਦੇਖਿਆ ਤਾਂ ਕੀ ਸੁਣਿਆ ਵੀ ਨਹੀਂ ਸੀ।

ਦੇ ਸਾਲ ਬਾਦ ਹੀ ਮੈਂ ਪੰਜਾਬ ਵਾਪਿਸ ਪਰਤ ਆਇਆ। ਉਦੋਂ ਮੇਰੇ ਜਹਿਨ ਵਿੱਚ ਇਹ ਗੱਲ ਆਈ ਕਿ ਪੰਜਾਬੀ ਅਤੇ ਬਾਕੀ ਭਾਰਤੀਆਂ ਵਿੱਚ ਐਨਾ ਫਰਕ ਕਿਉਂ ਹੈ? ਅਤੇ ਜਦੋਂ ਇਸ ਸਵਾਲ ਦਾ ਜਵਾਬ ਲੱਭਣਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤਾ ਤਾਂ ਅੱਗੇ ਸਵਾਲਾਂ ਦਾ ਪਹਾੜ ਹੀ ਖੜਾ ਹੋ ਗਿਆ! ਕੁਝਕ ਦੀ ਗੱਲ ਕਰ ਲੈਂਦੇ ਹਾਂ:

ਸਾਂਝਾ ਚੁਲ੍ਹਾ: ਸਨ 88 ਦੇ ਨੇੜੇ ਤੇੜੇ ਇਹ ਸੀਰਿਅਲ ਦੂਰਦਰਸ਼ਨ ਤੇ ਆਉਂਦਾ ਹੁੰਦਾ ਸੀ। ਯੂਪੀ ਦੀ ਬਰਾਂਚ ਵਿੱਚ ਮੇਰੀ ਅਕਸਰ ਸਟਾਫ਼ ਨਾਲ ਬਹਿਸ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਸੀ, ਉਹ ਕਹਿੰਦੇ ਸਨ ਕਿ ਅਜਿਹਾ ਹੋ ਹੀ ਨਹੀਂ ਸਕਦਾ ਕਿ ਦੋ ਅੱਡ ਅੱਡ ਪਰਿਵਾਰਾਂ ਦਾ ਇੱਕ ਸਾਂਝਾ ਚੁਲ੍ਹਾ ਹੋਵੇ! ਤੰਦੂਰ ਸ਼ਬਦ ਤੋਂ ਵੀ ਉਹ ਵਾਕਿਫ਼ ਨਹੀਂ ਸਨ। ਮੈਂ ਕਹਿੰਦਾ ਸੀ ਕਿ ਸਾਡੇ ਮੁਹੱਲੇ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਦੇ ਘਰ ਤੰਦੂਰ ਭਖਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਪੂਰੀ ਗਲੀ ਦੀਆਂ ਜਨਾਨੀਆਂ ਉਸ ਤੇ ਆਪਣੀਆਂ ਰੋਟੀਆਂ ਸੇਕ ਲੈਂ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ! ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਅਤੇ ਮੰਨਣਾ ਸੀ ਕਿ ਰਸੋਈ ਦਾ ਚੁਲ੍ਹਾ ਕਦੇ ਵੀ ਸਾਂਝਾ ਹੋ ਹੀ ਨਹੀਂ ਸਕਦਾ! ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਜਿਸ ਵੀ ਬਰਾਂਚ ਵਿੱਚ ਮੈਂ ਰਿਹਾ, ਬਾਹਰੋਂ ਆਉਣ ਵਾਲੇ ਸਾਰੇ ਕਰਮਚਾਰੀ ਆਪਣਾ ਲੰਚ ਲੈ ਕੇ ਆਉਂਦੇ ਸਨ ਅਤੇ ਲੰਚ ਟਾਈਮ ਵਿੱਚ ਸਭ ਦੇ ਡੱਬੇ ਇੱਕੋ ਮੇਜ਼ ਤੇ ਖੁੱਲ ਜਾਂਦੇ ਸਨ, ਅਖਬਾਰ ਉੱਪਰ ਰੋਟੀਆਂ ਦਾ ਢੇਰ ਲਾ ਲਿਆ ਜਾਂਦਾ ਸੀ ਅਤੇ ਸਬਜੀ ਦੇ ਡੱਬੇ ਵੀ ਉਥੇ ਹੀ ਰਖ ਲਏ ਜਾਂਦੇ ਸਨ। ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਪਤਾ ਹੀ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ ਸੀ ਕਿ ਕਿਸ ਦੀ ਰੋਟੀ ਕੌਣ ਖਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਹ ਮੇਰਾ ਪੰਜਾਬ ਸੀ! ਪੰਜਾਬ ਛੱਡੇ 40 ਸਾਲ ਹੋ

ਗਏ, ਸ਼ਾਇਦ ਅੱਜ ਵੀ ਅਜਿਹਾ ਹੀ ਹੁੰਦਾ ਹੋਵੇਗਾ. ਯੂਪੀ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਕਰਮਚਾਰੀ ਆਪਣੇ ਸਾਥੀ ਨਾਲ ਬੈਠ ਕੇ ਰੋਟੀ ਨਹੀਂ ਖਾਂਦਾ ਭਾਵੇਂ ਉਹ ਇੱਕ ਜਾਤਿ ਦੇ ਹੋਣ!! ਉਥੇ ਅਜਿਹਾ ਕਦੇ ਨਹੀਂ ਹੋਇਆ ਕਿ ਇੱਕ ਨੇ ਦੂਜੇ ਦੀ ਸਬਜੀ ਟੇਸਟ ਵੀ ਕੀਤੀ ਹੋਵੇ!!

ਲੰਗਰ: ਸਾਂਝੇ ਚੁੱਲ੍ਹੇ ਦੀ ਬਹਿਸ ਦੇ ਨਾਲ ਮੈਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਦਸਿਆ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਵਿੱਚ ਲੰਗਰ ਲਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ. ਮੈਂ ਮੁਕਤਸਰ 'ਚ ਪੈਦਾ ਹੋਇਆ ਸੀ ਅਤੇ ਉਥੋਂ ਹੀ ਯੂਪੀ ਗਿਆ ਸੀ. ਸਾਡੇ ਸ਼ਹਿਰ ਹਰ ਸਾਲ ਮਾਘੀ ਦਾ ਮੇਲਾ ਲਗਦਾ ਸੀ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਸ਼ਹਿਰ ਭਰ ਵਿੱਚ ਥਾਂ ਥਾਂ ਉਤੇ ਲੰਗਰ ਲਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਸੀ. ਲੰਗਰ ਲਾਉਣ ਵਾਲੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਹੱਥ ਜੋੜ ਕੇ ਲੰਗਰ ਛੱਕਣ ਲਈ ਬੁਲਾਉਂਦੇ ਸਨ. ਗੁਰਪੁਰਬ ਵੇਲੇ ਤਾਂ ਪਿੰਡਾਂ ਵਿੱਚ ਥਾਂ ਥਾਂ ਤੇ ਸੜਕ ਰੋਕ ਕੇ ਪੂਰੀ ਬਸ ਨੂੰ ਕੜਾਹ ਪ੍ਰਸਾਦ ਵੰਡਿਆ ਜਾਂਦਾ ਸੀ. ਪੂਰੇ ਸਟਾਫ਼ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਵੀ ਬੰਦਾ ਨਹੀਂ ਮੰਨਿਆ ਕਿ ਕੋਈ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਮੁਫ਼ਤ ਵਿੱਚ ਰੋਟੀ ਖੁਆ ਸਕਦਾ ਹੈ!! ਅਤੇ ਜਦੋਂ ਮੈਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਗੁਰਦਵਾਰਿਆਂ ਵਿੱਚ ਤਾਂ ਲੰਗਰ ਹਰ ਰੋਜ਼ ਲਗਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਮੈਨੂੰ ਗੱਪੀ ਹੀ ਕਰਾਰ ਦੇ ਦਿੱਤਾ. ਉਦੋਂ ਅਤੇ ਹੁਣ ਵੀ ਸੋਚਦਾ ਹਾਂ: ਕੀ ਸਾਂਝ ਹੈ ਸਾਡੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨਾਲ? ਉਹ ਲੰਗਰ ਦੀ ਮਰਿਆਦਾ ਨਹੀਂ ਜਾਣਦੇ ਇਸ ਨੂੰ ਮੁਫ਼ਤ ਦਾ ਖਾਣਾ ਦਸਦੇ ਹਨ!!

ਭਾਈ ਘੰਨਇਆ ਜੀ : ਸ਼ਾਇਦ ਦੁਨੀਆ ਦੇ ਇਤਿਹਾਸ ਵਿੱਚ ਰੇਡ-ਕਰਾਸ ਵਰਗੀ ਸੰਸਥਾ ਦੇ ਬਾਨੀ ਭਾਈ ਘੰਨਇਆ ਜੀ ਹੀ ਸਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਹਰ ਜਖਮੀ ਦੀ ਸੇਵਾ ਕੀਤੀ ਭਾਵੇਂ ਉਹ ਕਿਸੇ ਮਜਹਬ ਕਿਸੇ ਜਾਤਿ, ਦੁਸ਼ਮਨ ਜਾਂ ਦੇਸਤ ਪੱਖੀ ਹੋਵੇ. ਇਹ ਧਰਮ ਹਰ ਪੰਜਾਬੀ ਦਾ ਵਿਰਸਾ ਸੀ. ਪੰਜਾਬ ਵਿੱਚ ਬੈਂਕ ਜਾਂਦੇ ਹੋਏ ਇੱਕ ਪਿੰਡ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਮੇਰੇ ਸਕੂਟਰ ਅੱਗੇ ਕੁੱਤਾ ਆ ਗਿਆ. ਮੈਂ ਸਿਰ ਪਰਨੇ ਸੜਕ ਤੇ ਡਿੱਗਿਆ ਤੇ ਬੇਹੋਸ਼ ਹੋ ਗਿਆ. ਖੇਤ ਵਿੱਚ ਕੰਮ ਕਰਦੇ ਲੋਕਾਂ ਨੇ ਮੈਨੂੰ ਚੁੱਕਿਆ, ਮੰਜੇ ਤੇ ਲਿਟਾਇਆ, ਪਿੰਡ ਦੇ ਡਾਕਟਰ ਨੂੰ ਬੁਲਾਇਆ, ਮੈਨੂੰ ਟੀਕਾ ਵਗੈਰਾ ਲਵਾਇਆ ਅਤੇ 12-13 ਕਿਲੋਮੀਟਰ ਦੂਰ ਬੰਦਾ ਭੇਜ ਕੇ ਬੈਂਕ ਵਿੱਚ ਮੇਰੇ ਐਕਸੀਡੈਂਟ ਦੀ ਖਬਰ ਦਿੱਤੀ. ਹੋਸ਼ ਆਉਣ ਤੇ ਮੈਂ ਘਰ ਆ ਗਿਆ. ਪੰਜ ਸੱਤ ਦਿਨਾਂ ਬਾਦ ਠੀਕ ਹੋ ਕੇ ਅਸੀਂ ਕੁਝ ਬੰਦੇ ਉਸ ਪਿੰਡ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਸ਼ੁਕਰੀਆ ਅਦਾ ਕਰਣ ਗਏ ਤਾਂ ਉਹ ਬੇਲੇ ਇਹ ਤਾਂ ਆਪਣਾ ਫਰਜ਼ ਬਣਦਾ ਸੀ. ਕਲ ਨੂੰ ਸਾਡੇ ਨਾਲ ਵੀ ਅਜਿਹਾ ਹੋ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਤੁਹਾਡੇ ਵਰਗੇ ਸਾਨੂੰ ਬਚਾ ਲੈਣਗੇ. ਇਹ ਸਾਡਾ ਵਿਰਸਾ ਹੈ ਜਿਸ ਦਾ ਹਿੱਸਾ ਪੰਜਾਬ ਵਿੱਚ ਜਨਮ ਲੈ ਕੇ ਮੈਂ ਵੀ ਬਣ ਗਿਆ ਸੀ.

ਇੱਕ ਦਿਨ ਯੂਪੀ ਵਿੱਚ ਰਹਿੰਦੇ ਇੱਕ ਖਬਰ ਛਪੀ ਕਿ ਰਾਤ ਬਾਈਪਾਸ ਕੋਲ ਸਕੂਟਰ ਤੇ ਜਾਂਦੇ ਮੀਆਂ ਬੀਵੀ ਦਾ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਗੱਡੀ ਨਾਲ ਐਕਸੀਡੈਂਟ ਹੋ ਗਿਆ. ਲੋਕ ਆਏ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਸਮਾਨ ਅਤੇ ਗਹਿਣੇ ਲਾਹ ਕੇ ਲੈ ਗਏ! ਮੈਂ ਆਪਣੇ ਕੈਸੀਅਰ ਨੂੰ ਕਿਹਾ ਦੇਖੋ ਕਿੰਨੇ ਨੀਚ ਬੰਦੇ ਸਨ, ਲਾਸ਼ਾਂ ਦੇ ਗਹਿਣੇ ਹੀ ਲਾਹ ਕੇ ਲੈ ਗਏ. ਉਸ ਬੰਦੇ ਨੇ ਜੇ ਜਵਾਬ ਦਿੱਤਾ ਉਹ ਬੋਲ ਅੱਜ ਵੀ ਮੇਰੇ ਕੰਨਾਂ ਵਿੱਚ ਗੂੰਜਦੇ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ: ਇਸ ਮੇਂ ਨੀਚਤਾ ਕਾਰੇ ਕੀ? ਮੈਂ ਵਹਾਂ ਹੋਤਾ ਤੇ ਮੈਂ ਭੀ ਯਹੀ ਕਰਤਾ!!

ਸਵਾਲ ਉਠਦਾ ਹੈ: ਅਸੀਂ ਪੰਜਾਬੀ ਇਨ੍ਹਾਂ ਲੋਕਾਂ ਨਾਲ ਕਿਉਂ ਰਹਿ ਰਹੇ ਹਾਂ? ਸਾਡੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਕੋਈ ਸਾਂਝ ਹੀ ਨਹੀਂ ਹੈ ਫੇਰ ਅਸੀਂ ਇੱਕ ਦੇਸ਼ ਦੇ ਵਾਸੀ ਕਿਵੇਂ ਅਤੇ ਕਿਉਂ ਹਾਂ? ਪਰ ਜਵਾਬ ਕੋਈ ਨਹੀਂ!

ਆਜ਼ਾਦੀ ਅਤੇ ਵੰਡ: “ਪੰਜਾਬ” ਸ਼ਬਦ ਸਰਦਾਰ ਖੁਸ਼ਵੰਤ ਸਿੰਘ ਮੁਤਾਬਕ ਸਭ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਬੰਧ ਸਾਹਿਤ ਵਿੱਚ ਵਰਤਿਆ ਗਿਆ ਸੀ. ਇਹ ਭਾਰਤ (ਜੰਬੂਦੀਪ) ਦੀ ਸਭ ਤੋਂ ਪਹਿਲੀ ਭਾਸ਼ਾ ਪਾਲਿ ਦਾ ਸ਼ਬਦ ਹੈ. ਮੈਂ ਇੱਕ ਦਿਨ ਐਂਵੇ ਹੀ ਬੈਠੇ ਹੋਏ ਪੰਜਾਬੀ ਅਤੇ ਪਾਲਿ ਦੇ ਇੱਕੋ ਜਿਹੇ ਸ਼ਬਦ ਭਾਲਣੇ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤੇ ਅਤੇ ਮੈਂ ਹੈਰਾਨ ਰਹਿ ਗਿਆ ਜਦੋਂ 50-60 ਸ਼ਬਦ ਅਜਿਹੇ ਲਭ ਗਏ ਜਿਹੜੇ ਬੁੱਧ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਹੁਣ ਤਕ ਜਿਉਂ ਦੇ ਤਿਉਂ ਪੰਜਾਬੀ ਵਿੱਚ ਮੌਜੂਦ ਹਨ. ਖੈਰ ਅੱਜ ਦਾ ਵਿਸ਼ਾ ਇਹ ਨਹੀਂ ਹੈ. ਸੇ ਮੈਂ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਇਤਿਹਾਸ ਦੀ ਗੱਲ ਕਰਦਾ ਹਾਂ. ਕਦੇ ਬੰਧ ਭਾਰਤ (ਜੰਬੂਦੀਪ) ਵੇਲੇ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਸਰਹਦ ਅਫਗਾਨਿਸਤਾਨ ਈਰਾਨ ਤਕ ਅਤੇ ਇਧਰ ਆਗਰੇ ਤਕ ਜਾ ਲਗਦੀ ਸੀ. ਅੱਜ ਪੰਜਾਬ ਐਨਾ ਕੁ ਰਹਿ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਗਾਮੇ ਵਰਗਾ ਭਲਵਾਨ ਇੱਕ ਸਿਰੇ ਤੇ ਖੜ ਕੇ ਇੱਟ ਮਾਰੇ ਤਾਂ ਉਹ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਦੂਜੇ ਸਿਰੇ ਤੇ ਜਾ ਡਿੱਗੇ!!

ਖੈਰ ਮੈਂ ਕੋਈ ਇਤਿਹਾਸਕਾਰ ਤਾਂ ਹਾਂ ਨਹੀਂ ਪਰ ਐਨਾ ਕੁ ਤਾਂ ਜਾਣਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਦੇਸ਼ ਜਾਂ ਸੂਬੇ ਦੇ ਐਨੇ ਟੋਟੇ ਨਹੀਂ ਹੋਏ ਜਿੰਨੇ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਕੀਤੇ ਗਏ ਹਨ! ਜਿਆਦਾ ਦੂਰ ਤਾਂ ਨਹੀਂ ਜਾਂਦਾ 1947 ਦੀ ਹੀ ਗੱਲ ਕਰ ਲਵੋ! ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਬਣਾਉਂਦੇ ਹੋਏ ਕਿਹੜੇ ਕਿਹੜੇ ਸੂਬੇ ਦੀ ਵੰਡ ਹੋਈ? ਪਾਕ ਨਾਲ ਕਸ਼ਮੀਰ, ਪੰਜਾਬ, ਰਾਜਸਥਾਨ ਅਤੇ ਗੁਜਰਾਤ ਦੇ ਸੂਬੇ ਲਗਦੇ ਸਨ! ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚੋਂ ਸਿਰਫ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਟੋਟੇ ਕੀਤੇ ਗਏ! ਹਰ ਲਿਹਾਜ਼ ਨਾਲ ਸਿਰਫ ਪੰਜਾਬ ਸਭ ਤੋਂ ਵਿਕਸਿਤ ਏਰੀਆ ਸੀ. ਇਸ ਵਿਚੋਂ ਵੀ ਜਿਹੜਾ ਸਭ ਤੋਂ ਕੀਮਤੀ ਏਰੀਆ ਸੀ ਉਹ ਪਾਕ ਨੂੰ ਦੇ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ! ਲਾਹੌਰ, ਨਨਕਾਣਾ ਸਾਹਿਬ, ਤਕਸ਼ਿਲਾ ਸਭ ਉਧਰ ਦੇ ਦਿੱਤੇ ਗਏ! ਕਿਉਂ? ਪਰ ਗੁਜਰਾਤ ਦਾ ਬੰਜਰ ਅਤੇ ਨਕਾਰਾ ਰਣ-ਕੱਛ ਦਾ

ਇਲਾਕਾ ਵੀ ਨਹੀਂ ਵੰਡਿਆ ਗਿਆ! ਕਸ਼ਮੀਰ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਸੂਰਤ ਤਕ ਦੇ ਏਰੀਏ ਦੀ ਵੰਡ ਹੋਈ ਪਰ ਖੂਨ ਸਿਰਫ ਪੰਜਾਬ ਦਾ ਹੀ ਡੁੱਲਿਆ? ਕਿਉਂ ਇੱਕਠੇ ਹੀਰ ਗਾਉਣ ਵਾਲੇ ਸ਼ੇਰ ਖਾਨ ਅਤੇ ਸ਼ੇਰ ਸਿੰਘ ਆਪਸ ਵਿੱਚ ਲੜੇ? ਮੈਂ ਨਿਮਾਣਾ ਜਿਹਾ ਲਿਖਾਰੀ ਹਾਂ. ਮੇਰੇ ਵੱਸ ਦੀ ਗੱਲ ਨਹੀਂ ਕਿ ਇਨ੍ਹਾਂ ਲਹੂ ਭਿੱਜੇ ਸਵਾਲਾਂ ਦਾ ਜਵਾਬ ਭਾਲ ਸਕਾਂ! ਬਸ ਬੀਬੀ ਅਮ੍ਰਿਤਾ ਪ੍ਰੀਤਮ ਦੇ ਬੋਲ ਕੰਨਾਂ ਵਿੱਚ ਗੂੰਜ ਪੈਂਦੇ ਹਨ: ਇੱਕ ਰੋਈ ਸੀ ਯੀ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ... ਵਾਰਿਸ਼ ਸ਼ਾਹ ਕਿਤੇ ਕਬਰਾਂ ਵਿਚੋਂ ਬੋਲ!

ਚਿੱਟਾ: ਮੈਂ ਸਰਦਾਰ ਹਰਦੇਵ ਸਿੰਘ ਵਿਰਕ ਵਰਗਾ ਕੋਈ ਘੋਘ ਕਰਣ ਵਾਲਾ analyst ਤਾਂ ਹਾਂ ਨਹੀਂ, ਬਸ ਐਵੇਂ ਹੀ ਸਵਾਲ ਦਿਮਾਗ ਵਿੱਚ ਉਠਦੇ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ. ਕੀ ਕਾਰਣ ਹੈ ਕਿ ਸਿਰਫ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਨੈਜਵਾਨ ਹੀ ਚਿੱਟੇ ਦੇ ਸ਼ਿਕਾਰ ਕੀਤੇ ਗਏ? ਉਸ ਦੇ ਨਾਲ ਲਗਦੇ ਰਾਜਸਥਾਨ ਅਤੇ ਹਰਿਆਣਾ ਵਿੱਚ ਚਿੱਟੇ ਦਾ ਇੱਕ ਵੀ ਕੇਸ ਨਹੀਂ ਹੋਇਆ; ਕਿਉਂ? ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਨੈਜਵਾਨ ਹੀ ਇਸ ਦੇ ਟਾਰਗੇਟ ਕਿਉਂ ਬਣੇ ਜਾਂ ਬਣਾਏ ਗਏ? ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਨਾਲ ਹੀ ਕਿਸੇ ਨੇ ਵੈਰ ਕਿਉਂ ਕੱਢਿਆ? ਪੰਜਾਬ ਤੋਂ ਅੱਡ ਹੋਏ ਹਰਿਆਣਾ ਦੇ ਨੈਜਵਾਨ ਓਲੰਪਿਕ ਵਿੱਚ ਗਏ ਅਤੇ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਨੈਜਵਾਨ ਚਿੱਟੇ ਦੇ ਅੱਡੇ ਵਿੱਚ! ਕਿਉਂ? ਜਰਾ ਸੋਚੋ ਅਜਿਹਾ ਕਿਉਂ ਹੋਇਆ. ਇਸ ਦਾ ਜਿੰਮੇਵਾਰ ਕੌਣ ਹੈ?

ਕੈਂਸਰ: ਜਦੋਂ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਟੋਟੇ ਕਰ ਕੇ ਹਰਿਆਣਾ ਬਣਾਇਆ ਗਿਆ, ਪੰਜਾਬ ਕਣਕ ਅਤੇ ਕਪਾਹ ਦਾ ਕੇਂਦਰ ਸੀ. ਫੇਰ ਸਕੀਮ ਬਣੀ ਅਤੇ ਥਾਂ ਥਾਂ ਤੇ ਝੋਨਾ ਲੱਗਣ ਲਗਿਆ. ਐਨੀ ਰੋਹ ਅਤੇ ਸਪੁ ਕੀਤੀ ਗਈ ਕਿ ਅੱਜ ਪੰਜਾਬ ਦਾ ਪੂਰਾ ਪਾਣੀ ਜਹਿਰ ਬਣ ਗਿਆ ਹੈ. ਬਹੁਤੇ ਘਰਾਂ ਵਿੱਚ ਕੈਂਸਰ ਦੇ ਮਰੀਜ਼ ਹੋ ਗਏ ਹਨ. ਮੇਰੇ ਆਪਣੇ ਪਰਿਵਾਰ ਦੇ ਚਾਰ ਜੀਅ ਇਹ ਪਾਣੀ ਪੀ ਕੇ ਕੈਂਸਰ ਦੇ ਹਥੇ ਚੜ੍ਹੇ ਹਨ! ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਮੈਂ ਹੀ ਦਿਮਾਗ ਖਰਾਬ ਕਰ ਰਖਿਆ ਹੈ ਜਾਂ ਸ਼ਾਇਦ ਕੋਈ ਹੋਰ ਵੀ ਅਜਿਹਾ ਸੋਚਦਾ ਹੈ ਕਿ ਸਿਰਫ ਪੰਜਾਬ ਦਾ ਪਾਣੀ ਹੀ ਐਨਾ ਜਹਰੀਲਾ ਕਿਉਂ ਹੋ ਗਿਆ? ਕਪਾਹ ਕਣਕ ਅਤੇ ਝੋਨਾ ਤਾਂ ਹਰਿਆਣੇ ਵਿੱਚ ਵੀ ਬੀਜਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਯੂਪੀ ਵਿੱਚ ਵੀ ਬੀਜਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ. ਉਥੋਂ ਦਾ ਪਾਣੀ ਖਰਾਬ ਕਿਉਂ ਨਹੀਂ ਹੋਇਆ?

ਧਾਰਮਿਕ ਕੱਟੜਤਾ: ਜਮਣ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ 32 ਸਾਲਾਂ ਦੀ ਉਮਰ ਤਕ ਮੈਂ ਪੰਜਾਬ ਵਿੱਚ ਰਿਹਾ. ਕੇਸਧਾਰੀ ਅਤੇ ਮੋਨੇ ਸਾਰੇ ਹੀ ਦੇਸਤ ਹੁੰਦੇ ਸੀ ਅਤੇ ਗੁਰੂਆਂ ਦੇਵਤਿਆਂ ਹਰ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਬਾਰੇ ਮਜ਼ਾਕ ਕਰਣਾ ਜਾਂ ਕਮੰਟ ਕਰਣ ਲਗਿਆਂ ਕਦੇ ਸੋਚਣਾ ਹੀ ਨਹੀਂ ਪੈਦਾ ਸੀ ਕਿ ਕੀ ਬੋਲੀਏ ਕੀ ਨਹੀਂ. ਕਾਲੇਜ ਦੇ

ਸਟੇਜ ਤੋਂ ਡਿਬੇਟ ਦੌਰਾਨ ਮੁੰਡੇ ਕੁੜੀਆਂ ਬਾਬੇ ਨਾਨਕ ਕਬੀਰ ਅਤੇ ਦੇਵੀ ਦੇਵਤਿਆਂ ਆਦਿ ਦੇ ਬੇਝਿਝਕ ਮੀਮ ਬਣਾ ਦਿੰਦੇ ਸਨ ਪਰ ਹੁਣ ਤਾਂ ਗੱਡੀ ਬਸ ਵਿੱਚ ਬੈਠੇ ਹੋਈਏ ਤਾਂ ਸੋਚ ਸਮਝ ਕੇ ਬੋਲਣਾ ਪੈਂਦਾ ਹੈ. ਬੇਅਦਬੀ ਦੇ ਨਾਂ ਤੇ ਕਿੰਨੀਆਂ ਜਾਨਾਂ ਗਈਆਂ, ਪੜ੍ਹ ਕੇ ਦੁਖ ਹੁੰਦਾ ਹੈ. ਅਜਿਹਾ ਕਿਉਂ ਹੋਇਆ? ਪੁਰੋਹਿਤ ਹੋਵੇ ਜਾਂ ਸੇਵਾਦਾਰ ਉਹ ਸਾਡੇ ਸਿਰ ਉਤੇ ਸਵਾਰ ਕਿਉਂ ਹੋ ਗਿਆ? ਅਸੀਂ ਪੰਜਾਬੀ ਤਾਲੀਬਾਨ ਕਦੇ ਵੀ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੇ ਸੀ! ਹੁਣ ਕਿਉਂ ਬਣਦੇ ਜਾ ਰਹੇ ਹਾਂ?

ਇਹ ਸਭ ਕੌਣ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ? ਬਹੁਤ ਸਾਲ ਪਹਿਲਾਂ ਸ਼ਾਇਦ ਸੱਤਰ ਦੇ ਦਹਾਕੇ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਬਹੁਤ ਜਹੀਨ ਪਤਰਕਾਰ ਨੇ ਇਸ ਦਾ ਖੁਲਾਸਾ ਕੀਤਾ ਸੀ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਦਾ ਕੀ ਹਸਰ ਹੋਵੇਗਾ. ਮੈਂ ਉਸ ਦੀ ਲਿਖਤ ਪੜ੍ਹੀ. ਮੈਂ ਕਿਹਾ ਇਸ ਮਦਰਾਸੀ ਨੂੰ ਕੀ ਪਤਾ ਪੰਜਾਬ ਅਤੇ ਪੰਜਾਬੀ ਕੀ ਹੁੰਦੇ ਹਨ. ਪਰ ਉਸ ਦਾ ਹਰ ਲਫਜ਼ ਸਹੀ ਸਾਬਿਤ ਹੋ ਰਿਹਾ ਹੈ. ਉੱਪਰ ਜੇ ਕੁਝ ਵੀ ਮੈਂ ਲਿਖਿਆ ਉਸ ਦੀ ਲਿਖਤ ਵਿੱਚ ਉਸ ਨੇ ਅੱਧੀ ਸਦੀ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਦਸ ਦਿੱਤਾ ਸੀ. ਉਸ ਦੀ ਲਿਖਤ ਤੋਂ ਹੁਣ ਡਰ ਲਗਦਾ ਹੈ. ਹੁਣ ਕੁਝ ਹੀ ਸਾਲਾਂ ਵਿੱਚ ਯੂਪੀ ਬਿਹਾਰ ਅਤੇ ਪੰਜਾਬ ਇੱਕੋ ਜਿਹੇ ਹੋ ਜਾਣਗੇ. ਅੱਜ ਪੰਜਾਬ ਆਮਦਨ ਦੇ ਹਿਸਾਬ ਨਾਲ ਪਹਿਲੀ ਪੇਜੀਸ਼ਨ ਤੋਂ ਖਿਸਕ ਕੇ ਪੰਜਵੀਂ ਜਾਂ ਛੇਵੀਂ ਪੇਜੀਸ਼ਨ ਤੇ ਆ ਗਿਆ ਹੈ. ਚਿੱਟੇ ਦੇ ਆਦੀ ਬਣੇ ਪੰਜਾਬੀ ਨੌਜਵਾਨ ਯੂਪੀ ਵਾਂਗ ਲੁੱਟ ਖੋਹ ਕਰਣ ਲਗ ਪਏ ਹਨ. ਸ਼ਾਇਦ ਇਹ ਵੀ ਹੋ ਜਾਵੇ ਕਿ ਹੁਣ ਕੋਈ ਕੁਲਦੀਪ ਜਖਮੀ ਹੋ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਲੋਕ ਉਸ ਦੇ ਕਪੜੇ ਹੀ ਲਾਹ ਕੇ ਲੈ ਜਾਣ!!

ਕੀ ਕੋਈ ਇਸ ਦਾ ਹਲ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ? ਲੀਡਰਾਂ ਤੋਂ ਕੋਈ ਝਾਕ ਨਾ ਰਖਿਓ. ਪਾਰਟੀ ਕੋਈ ਹੋਵੇ ਸਭ ਇੱਕੋ ਖਦਾਨ ਦੀ ਮਿੱਟੀ ਤੋਂ ਬਣੇ ਹੋਏ ਹਨ. ਕੁਰਸੀ ਖਾਤਰ ਉਹ ਕੁਝ ਵੀ ਵੇਚ ਸਕਦੇ ਹਨ! ਪੰਜਾਬ ਨੂੰ ਵੀ ਅਤੇ ਪੰਜਾਬੀਅਤ ਨੂੰ ਵੀ!! ਕੌਣ ਬਚਾਉ ਆਪਣੇ ਪੰਜਾਬ ਨੂੰ? ਮੇਰੇ ਕੋਲ ਜਵਾਬ ਨਹੀਂ ਹੈ!! ਬਸ ਐਨਾ ਹੀ ਕਹਿ ਸਕਦਾ ਹਾਂ: ਹੇ! ਨਾਨਕ ਸ਼ਾਹ ਮਿਹਰ ਕਰੀਂ!!

ਬੀਰਿੰਦਰ ਕੌਰ ਨੇ ਡਾ

ਡਾ. ਬੀਰਿੰਦਰ ਕੌਰ ਦਾ ਪੰਜਾਬ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ, ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਤੋਂ ਜੀਵ-ਵਿਗਿਆਨ ਵਿੱਚ ਮਾਸਟਰਜ਼ ਅਤੇ ਡਾਕਟਰੇਟ ਦੇ ਨਾਲ ਜੀਵ ਵਿਗਿਆਨ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਨਦਾਰ ਅਕਾਦਮਿਕ ਰਿਕਾਰਡ ਹੈ। ਉਸਨੇ ਜਨਵਰੀ 1991 ਤੋਂ ਮਾਰਚ 2004 ਤੱਕ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਕਾਲਜ, ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਸੀਨੀਅਰ ਲੈਕਚਰਾਰ ਵਜੋਂ ਸੇਵਾ ਨਿਭਾਈ। ਉਸਨੇ ਦੋ ਕਿਤਾਬਾਂ ਲਿਖੀਆਂ:

ਹੇਲ ਵਾਲ! [ISBN 81- 85815-06-2] ਅਤੇ ਸਿੱਖ ਪਛਾਣ ਬਾਰੇ [ISBN 81-7205-245-5]। ਉਸਨੇ UNESCO ਅਤੇ Tudor Rose, UK ਦੇ ਸਾਂਝੇ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਨਾਂ ਵਿੱਚ ਤਿੰਨ ਲੇਖ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਿਤ ਕੀਤੇ, ਜੋ ਸੰਯੁਕਤ ਰਾਸ਼ਟਰ ਦੇ ਟਿਕਾਊ ਵਿਕਾਸ ਦੇ ਟੀਚਿਆਂ ਨੂੰ ਸਮਰਪਿਤ ਹਨ। ਬੀਰਿੰਦਰ ਇੱਕ ਸਮਾਜਿਕ ਕਾਰਕੁਨ ਹੈ ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਉੱਘੇ ਪਿਤਾ, ਡਾ: ਖੜਕ ਸਿੰਘ, ਇੰਸਟੀਚਿਊਟ ਆਫ਼ ਸਿੱਖ ਸਟੱਡੀਜ਼ (IOSS), ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਦੇ ਸੰਸਥਾਪਕ, IOSS ਅਤੇ ਇੰਟਰਨੈਸ਼ਨਲ ਸਿੱਖ ਕਨਫੈਡਰੇਸ਼ਨ (ISC) ਦੀ ਕਾਰਜਕਾਰੀ ਕਮੇਟੀ ਮੈਂਬਰ ਵਜੋਂ ਵਿਰਾਸਤ ਨੂੰ ਸੰਭਾਲਦਾ ਹੈ; ਅਤੇ

ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਕਾਲਜ ਫਾਰ ਵੂਮੈਨ ਦੀ ਸਿੱਖ ਐਜੂਕੇਸ਼ਨਲ ਸੋਸਾਇਟੀ (ਐਸਈਐਸ), ਅਤੇ ਸਥਾਨਕ ਪ੍ਰਬੰਧਕੀ ਕਮੇਟੀ (ਐਲਐਮਸੀ) ਦੇ ਮੈਂਬਰ ਵਜੋਂ।

ਜਿੱਥੇ ਵਾਤਾਵਰਨ ਸੁਰੂ ਹੁੰਦਾ ਹੈ

ਬੀਰਇੰਦਰ ਕੌਰ ਨੇ ਡਾ

ਮਨੁੱਖ ਨੇ ਅਜੋਕੀ ਸਦੀ ਦੌਰਾਨ ਆਪਣੀ ਬੁੱਧੀ ਨਾਲ ਅਵਿਸ਼ਵਾਸਯੋਗ ਤਰੱਕੀ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਖੋਜਾਂ ਅਤੇ ਕਾਢਾਂ ਨੇ ਸਾਨੂੰ ਹੈਰਾਨ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ ਅਤੇ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਬਿਹਤਰ ਜੀਵਨ ਲਈ ਯੋਗਦਾਨ ਪਾਇਆ ਹੈ। ਬਦਕਿਸਮਤੀ ਨਾਲ, ਕਿਤੇ ਨਾ ਕਿਤੇ, ਉਹ ਆਪਣੀਆਂ ਕੁਝ ਗਤੀਵਿਧੀਆਂ ਦੇ ਲੰਬੇ ਸਮੇਂ ਦੇ ਪ੍ਰਭਾਵਾਂ ਦਾ ਅੰਦਾਜ਼ਾ ਲਗਾਉਣ ਵਿੱਚ ਅਸਫਲ ਰਿਹਾ, ਜੋ ਉਸਨੇ ਥੋੜ੍ਹੇ ਸਮੇਂ ਦੇ ਲਾਭਾਂ ਲਈ ਕੀਤੀਆਂ।

ਇਹ ਸੱਚ ਹੈ ਕਿ ਅੱਜ ਮਨੁੱਖ ਨੂੰ ਜਿਹੜੀਆਂ ਗੰਭੀਰ ਸਮੱਸਿਆਵਾਂ ਦਾ ਸਾਹਮਣਾ ਕਰਨਾ ਪੈ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਵਾਤਾਵਰਣ ਪ੍ਰਦੂਸ਼ਣ, ਤੇਜ਼ਾਬੀ ਮੀਂਹ, ਓਜ਼ੋਨ ਦੀ ਕਮੀ, ਗ੍ਰੀਨਹਾਊਸ ਪ੍ਰਭਾਵ, ਕੈਂਸਰ ਅਤੇ ਹੋਰ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਸਿਹਤ ਖ਼ਤਰੇ, ਆਦਿ, ਕੁਦਰਤ ਨਾਲ ਛੇੜਛਾੜ ਅਤੇ ਵਧੀਕੀ ਦੇ ਨਤੀਜੇ ਹਨ। ਹੁਣ ਤਾਂ ਖਣਿਜ ਅਤੇ ਹੋਰ ਕੁਦਰਤੀ ਸੋਮੇ ਵੀ ਖਤਮ ਹੋ ਰਹੇ ਹਨ। ਵੱਧ ਜਨਸੰਖਿਆ ਅਤੇ ਬਹੁਤ ਜ਼ਿਆਦਾ ਉਦਯੋਗੀਕਰਨ ਨੇ ਵਾਤਾਵਰਣ ਨੂੰ ਇੱਕ ਚਿੰਤਾਜਨਕ ਡਿਗਰੀ ਤੱਕ ਵਿਗਾੜ ਦਿੱਤਾ ਹੈ, ਜੋ ਕਿ ਇਸ ਗ੍ਰਹਿ 'ਤੇ ਜੀਵਨ ਲਈ ਖ਼ਤਰਾ ਪੈਦਾ ਕਰੇਗਾ ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਹੋਰ ਨੁਕਸਾਨ ਦੀ ਜਾਂਚ ਕਰਨ ਲਈ ਸਖ਼ਤ ਉਪਾਅ ਨਹੀਂ ਕੀਤੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ।

ਵਰਲਡ ਰਿਸੋਰਸ ਇੰਸਟੀਚਿਊਟ ਦੀ ਜੈਸਿਕਾ ਮੈਥਿਊਜ਼ ਕਹਿੰਦੀ ਹੈ, "ਅਸੀਂ ਗ੍ਰਹਿ ਦੇ ਮੈਟਾਬੋਲਿਜ਼ਮ ਨੂੰ ਅਜਿਹੇ ਤਰੀਕਿਆਂ ਨਾਲ ਬਦਲ ਕੇ ਇਸ ਗੜਬੜ ਵਿੱਚ ਆਏ ਹਾਂ ਜੋ ਅਸੀਂ ਨਹੀਂ ਸਮਝੇ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਇਰਾਦਾ ਰੱਖਦੇ ਹਾਂ," ਟੈਕਨੋਲੋਜੀਕਲ ਫਿਕਸ ਤੁਹਾਨੂੰ ਘੁੰਮਾ ਸਕਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਕੱਟ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਪਰ, ਇਹ ਇੱਕ ਸਬਕ ਹੈ ਜੋ ਮਨੁੱਖ ਨੂੰ ਸਿੱਖਣ ਵਿੱਚ ਮੁਸ਼ਕਲ ਆਉਂਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਤਕਨਾਲੋਜੀ ਦੀ ਜਾਦੂ ਦੀ ਛੜੀ ਵਿੱਚ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਹੁਣ, ਉਹ ਜੀਓ-ਇੰਜੀਨੀਅਰਿੰਗ ਦੁਆਰਾ ਗ੍ਰੀਨਹਾਊਸ ਪ੍ਰਭਾਵ ਅਤੇ ਓਜ਼ੋਨ ਦੀ ਕਮੀ ਨਾਲ ਨਜਿੱਠਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਇੱਕ ਘਾਤਕ ਕੀਮਤ 'ਤੇ।

ਗ੍ਰੀਨਹਾਊਸ ਗੈਸਾਂ ਲਈ ਕੁਝ ਪ੍ਰਸਤਾਵ ਹਨ:

* ਅਸਮਾਨ ਨੂੰ ਪਾਰ ਕਰਨ ਲਈ ਬੇਇੰਗ 747 ਦਾ ਇੱਕ ਬੇੜਾ, ਸੂਰਜ ਦੀ ਰੋਸ਼ਨੀ ਨੂੰ ਰੋਕਦਾ ਹੋਇਆ, ਘੱਟ ਸਟ੍ਰੈਟੋਸਫੀਅਰ ਵਿੱਚ ਧੂੜ ਛੱਡਦਾ ਹੈ;

* ਸਟ੍ਰੈਟੋਸਫੀਅਰ ਵਿੱਚ ਧੂੜ ਸੁੱਟਣ ਲਈ ਸਮੁੰਦਰੀ ਤੋਪਾਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ;

* ਸੂਰਜ ਦੀ ਰੋਸ਼ਨੀ ਨੂੰ ਪ੍ਰਤੀਬਿੰਬਤ ਕਰਨ ਲਈ ਅਰਬਾਂ ਐਲੂਮੀਨਾਈਜ਼ਡ ਹਾਈਡ੍ਰੋਜਨ ਨਾਲ ਭਰੇ ਗੁਬਾਰੇ ਸਟ੍ਰੈਟੋਸਫੀਅਰ ਵਿੱਚ ਭੇਜੇ;

* ਆਰਬਿਟ 50,000 ਸ਼ੀਸ਼ੇ, 39 ਮੀਲ ਵਰਗ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਟੁਕੜਿਆਂ ਵਿੱਚ ਆਰਬਿਟ ਵਿੱਚ ਲਿਜਾਇਆ ਜਾਵੇਗਾ ਅਤੇ ਪੁਲਾੜ ਵਿੱਚ ਤੁਰਨ ਵਾਲੇ ਪੁਲਾੜ ਯਾਤਰੀਆਂ ਦੁਆਰਾ ਇਕੱਠੇ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ; ਆਦਿ

ਅਤੇ ਓਜ਼ੋਨ ਦੀ ਕਮੀ ਲਈ:

* 1400-ਫੁੱਟ ਪਹਾੜੀ ਪਾਸਿਆਂ 'ਤੇ ਸ਼ਕਤੀਸ਼ਾਲੀ ਇਨਫਰਾ-ਰੈੱਡ ਲੇਜ਼ਰ ਲਗਾਓ ਅਤੇ ਸ਼ੀਸ਼ੇ ਵਿਚਕਾਰ ਤਿੰਨ ਮੀਲ ਦੀ ਦੂਰੀ 'ਤੇ ਰਿਕਸ਼ੇਟਿੰਗ ਕਰੋ।

ਲਾਗਤਾਂ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, ਤਕਨੀਕੀ ਸੁਧਾਰਾਂ ਨਾਲ ਸਮੱਸਿਆ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਸਮੱਸਿਆ ਨੂੰ ਹੱਲ ਕਰਨ ਦੀ ਬਜਾਏ ਹੋਰ ਵਿਗੜ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਮੌਸਮੀ ਤਬਦੀਲੀਆਂ ਦਾ ਇਤਿਹਾਸ ਆਸ਼ਾਵਾਦੀ ਹੋਣ ਦਾ ਬਹੁਤ ਘੱਟ ਕਾਰਨ ਪੇਸ਼ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਜਲਵਾਯੂ ਬਾਰੇ ਸਾਡਾ ਗਿਆਨ ਇਹ ਜਾਣਨ ਲਈ ਬਹੁਤ ਅਧੂਰਾ ਹੈ ਕਿ ਅਸੀਂ ਤੇਲ ਅਤੇ ਕੋਲੇ ਦਾ ਮੁਕਾਬਲਾ ਕਰਨ ਲਈ ਕਿੰਨੇ ਧੂੜ ਨਾਲ ਭਰੇ ਗੁਬਾਰੇ ਉੱਚੇ ਚੁੱਕਣੇ ਹਨ ਜਾਂ ਕਿੰਨੇ 747 ਉੱਡਣੇ ਹਨ। ਕੁਝ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਗੁਬਾਰੇ, ਜਾਂ ਧੂੜ ਦਾ ਬੱਦਲ ਬੇੜਾ ਬਹੁਤ ਮੋਟਾ ਹੈ, ਅਤੇ ਭੂ-ਇੰਜੀਨੀਅਰਿੰਗ ਗ੍ਰਹਿ ਨੂੰ ਡੂੰਘੇ ਫ੍ਰੀਜ਼ ਵਿੱਚ ਪੱਕ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਅਤੇ ਮੰਗਲ ਨੂੰ ਹਰਾ ਬਣਾਉਣ ਵਿੱਚ ਕਾਮਯਾਬ ਹੋਣ ਦੀ ਬਜਾਏ, ਮਨੁੱਖ ਧਰਤੀ ਨੂੰ ਇੱਕ ਹੋਰ ਮੰਗਲ ਵਿੱਚ ਬਦਲ ਸਕਦਾ ਹੈ।

ਕਿਉਂਕਿ ਵਾਤਾਵਰਣ ਦੇ ਪ੍ਰਦੂਸ਼ਣ ਅਤੇ ਮਨੁੱਖ 'ਤੇ ਇਸ ਦੇ ਮਾੜੇ ਪ੍ਰਭਾਵਾਂ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਇਕ ਕਾਰਕ ਲਈ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰ ਨਹੀਂ ਠਹਿਰਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ, ਇਸ ਲਈ ਸਥਿਤੀ ਨੂੰ ਸੁਧਾਰਨ ਲਈ ਬਹੁ-ਆਯਾਮੀ ਪਹੁੰਚ ਹੀ ਇਕੋ ਇਕ ਰਸਤਾ ਹੈ। ਵਿਸ਼ਵ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਜਾਗਰੂਕਤਾ ਅਤੇ ਭਾਗੀਦਾਰੀ ਸਮੇਂ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ। ਹਾਲਾਂਕਿ ਬਹੁਤ ਸਾਰੀਆਂ ਹਾਨੀਕਾਰਕ ਗਤੀਵਿਧੀਆਂ ਨੂੰ ਸਿਰਫ ਸਰਕਾਰਾਂ

ਦੁਆਰਾ ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਅਤੇ ਅੰਤਰਰਾਸ਼ਟਰੀ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਰੋਕਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਕੁਝ ਉਪਾਅ ਸਮਾਜਿਕ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਦੁਆਰਾ ਕੀਤੇ ਜਾ ਸਕਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਸਮੂਹਿਕ ਭਾਗੀਦਾਰੀ ਦੀ ਲੋੜ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, ਕੁਝ ਅਜਿਹੇ ਤਰੀਕੇ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਵਿਅਕਤੀ ਇਸ ਧਰਤੀ 'ਤੇ ਸਿਹਤਮੰਦ ਵਾਤਾਵਰਣ ਲਈ ਯੋਗਦਾਨ ਪਾ ਸਕਦੇ ਹਨ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਲਈ ਕਿਸੇ ਕਾਨੂੰਨ ਜਾਂ ਕਾਨੂੰਨ ਦੀ ਲੋੜ ਨਹੀਂ ਹੈ।

ਹਰੇਕ ਜੀਵ ਦੀ ਸਰੀਰ ਦੀ ਸਤ੍ਹਾ, ਭਾਵੇਂ ਜਾਨਵਰ ਜਾਂ ਪੌਦਾ, ਖਾਸ ਸੋਧਾਂ ਨੂੰ ਦਰਸਾਉਂਦਾ ਹੈ, ਜੋ ਇਸਨੂੰ ਬਚਾਅ ਲਈ ਆਪਣੇ ਆਲੇ ਦੁਆਲੇ ਦੇ ਅਨੁਕੂਲ ਬਣਾਉਣ ਦੇ ਯੋਗ ਬਣਾਉਂਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਸਤਹ, ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਸਰੀਰ ਦੀ ਇੱਕ ਸਿਹਤਮੰਦ ਸਥਿਤੀ ਨੂੰ ਬਣਾਈ ਰੱਖਣ ਵਿੱਚ ਬਹੁਤ ਮਹੱਤਵ ਰੱਖਦੀ ਹੈ। ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਮਨੁੱਖ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ, ਚਮੜੀ ਅਤੇ ਵਾਲ ਇਸ ਦੇ ਇੱਕ ਹਿੱਸੇ ਵਜੋਂ, ਮਨੁੱਖ ਅਤੇ ਵਾਤਾਵਰਣ ਵਿਚਕਾਰ ਸਪੱਸ਼ਟ ਸਬੰਧ ਹਨ, ਅਤੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਇਸ ਵਿਸ਼ੇ ਲਈ ਬਹੁਤ ਮਹੱਤਵ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਇਸ ਦੇ ਕਈ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਕਾਰਜਾਂ ਦੇ ਕਾਰਨ, ਚਮੜੀ ਨੂੰ ਸਰੀਰ ਦੇ "ਮਾਸਟਰ ਅੰਗ" ਵਜੋਂ ਜਾਣਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਸਾਡੇ ਸਰੀਰ ਵਾਤਾਵਰਣ ਤੋਂ ਬੰਦ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੇ ਪਰ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਜਾਣੇ-ਪਛਾਣੇ ਅਤੇ ਅਣਜਾਣ ਸਾਧਨਾਂ ਰਾਹੀਂ ਇਸ ਨਾਲ ਸੰਚਾਰ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਵਾਤਾਵਰਣ ਇੱਕ ਮਾਧਿਅਮ ਹੈ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਮਨੁੱਖੀ ਸਰੀਰ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਕਾਇਮ ਰੱਖਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਕਾਰਜ ਕਰਦਾ ਹੈ।

ਚਮੜੀ ਸਰੀਰ ਦਾ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡਾ ਅੰਗ ਹੈ। ਇਹ ਸਰੀਰ ਨੂੰ ਇੱਕ ਸਖ਼ਤ, ਲਚਕਦਾਰ ਰੁਕਾਵਟ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਦਾ ਹੈ ਜੋ ਨਮੀ ਵਾਲੇ ਅੰਦਰੂਨੀ ਟਿਸ਼ੂਆਂ ਤੋਂ ਬਿਮਾਰੀਆਂ, ਸੱਟਾਂ ਅਤੇ ਪਾਣੀ ਦੇ ਨੁਕਸਾਨ ਤੋਂ ਬਚਾਉਂਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਇੱਕ ਪ੍ਰਮੁੱਖ ਸੰਵੇਦੀ ਅੰਗ ਵਜੋਂ ਵੀ ਕੰਮ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਦਬਾਅ, ਛੋਹ, ਦਰਦ ਅਤੇ ਤਾਪਮਾਨ ਨੂੰ ਦਰਜ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਵਿੱਚ ਸਰੀਰ ਦੀ ਸਤ੍ਹਾ ਉੱਤੇ ਲਗਭਗ 20 ਲੱਖ ਪਸੀਨੇ ਦੀਆਂ ਗ੍ਰੰਥੀਆਂ ਵੰਡੀਆਂ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ, ਹਰ ਇੱਕ ਵਾਤਾਵਰਣ ਨਾਲ ਸੁਤੰਤਰ ਤੌਰ 'ਤੇ ਸੰਚਾਰ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਇਹ ਸਰੀਰ ਦੇ ਤਾਪਮਾਨ ਨੂੰ ਨਿਯੰਤ੍ਰਿਤ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਮਦਦ ਕਰਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਕੁਝ ਰਹਿੰਦ-ਖੂੰਹਦ ਨੂੰ ਵੀ ਬਾਹਰ ਕੱਢਦੇ ਹਨ। ਇਸਦੀ ਕੋਈ ਵੀ ਰੁਕਾਵਟ ਕੰਟੇਦਾਰ ਗਰਮੀ ਪੈਦਾ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਸਰੀਰ ਦੇ ਹਰ ਇੱਕ ਵਾਲ, (ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਇੱਕਲੇ ਸਿਰ ਦੇ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ ਲਗਭਗ 1,25,000 ਹੁੰਦੇ ਹਨ) ਇੱਕ ਸੇਬੇਸੀਅਸ ਗਲੈਂਡ ਨਾਲ ਜੁੜਿਆ

ਹੋਇਆ ਹੈ, ਜਿਸ ਦਾ ਤੇਲਯੁਕਤ ਸ਼ਾਇ ਵਾਲਾਂ ਨੂੰ ਲੁਬਰੀਕੇਟ ਕਰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਚਮੜੀ ਨੂੰ ਬਹੁਤ ਜ਼ਿਆਦਾ ਖੁਸ਼ਕ ਹੋਣ ਤੋਂ ਰੋਕਦਾ ਹੈ। ਇਹਨਾਂ ਗੁੰਥੀਆਂ ਦੇ ਖੁੱਲਣ ਵਿੱਚ ਰੁਕਾਵਟ ਦੇ ਕਾਰਨ ਬਲੈਕਹੈੱਡਸ ਬਣਦੇ ਹਨ, ਜਿਸਦੇ ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ ਮੁਹਾਸੇ ਅਤੇ ਮੁਹਾਸੇ ਹੋ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਜੇ ਕੁਝ ਕਿਸਮ ਦੇ ਬੈਕਟੀਰੀਆ ਛਾਲੇ ਵਿੱਚ ਆ ਜਾਂਦੇ ਹਨ, ਤਾਂ ਉਹ ਫੋੜੇ ਦਾ ਕਾਰਨ ਬਣਦੇ ਹਨ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਇਹ ਸਮਝਣਾ ਮੁਸ਼ਕਲ ਨਹੀਂ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਚਮੜੀ ਨੂੰ ਸਾਫ਼ ਰੱਖਣ ਅਤੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਵਿਦੇਸ਼ੀ ਕਣਾਂ ਤੋਂ ਮੁਕਤ ਰੱਖਣ ਲਈ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਧਿਆਨ ਰੱਖਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਕਿ ਗੁੰਥੀਆਂ ਦੇ ਪੋਰment , ਇਸ ਅੰਗ ਦੀ ਇਸ ਦੇ ਕੁਦਰਤੀ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਰੱਖ-ਰਖਾਅ ਅਤੇ ਪਾਲਣ-ਪੋਸ਼ਣ ਹੀ ਇਸ ਦੇ ਪ੍ਰਭਾਵਸ਼ਾਲੀ ਢੰਗ ਨਾਲ ਕੰਮ ਕਰਨ ਲਈ ਇੱਕੋ ਇੱਕ ਤਰਕਪੂਰਨ ਚੀਜ਼ ਹੈ।

ਪਰ ਸਾਡੀਆਂ ਗਤੀਵਿਧੀਆਂ ਇਸ ਦੇ ਉਲਟ ਹਨ। ਕੀ ਕੋਈ ਦਰੱਖਤ ਪੱਤਿਆਂ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਜਾਂ ਪੇਂਟ ਕੀਤੇ ਪੱਤਿਆਂ ਨਾਲ ਆਪਣਾ ਕੰਮ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ? ਇਹ ਜਾਣਨ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਕਿ ਕੁਦਰਤ ਨਾਲ ਦਖਲਅੰਦਾਜ਼ੀ ਸਾਡੀ ਸਿਹਤ ਲਈ ਹਾਨੀਕਾਰਕ ਹੈ, ਅਸੀਂ ਇਹ ਅਨੁਮਾਨ ਲਗਾਉਣ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਕਰਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਮਨੁੱਖੀ ਸਰੀਰ ਦੇ ਤਤਕਾਲੀ ਵਾਤਾਵਰਣ ਨਾਲ ਕਿਸੇ ਵੀ ਕਿਸਮ ਦੀ ਦਖਲਅੰਦਾਜ਼ੀ ਦੇ ਵੀ ਇਹੋ ਜਿਹੇ ਨਤੀਜੇ ਹੋਣਗੇ। ਪੰਜਾਬ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਦੇ ਡਾ: ਸੋਬਤੀ ਅਨੁਸਾਰ ਜੇਕਰ ਕਮਰੇ ਦੀਆਂ ਕੰਧਾਂ 'ਤੇ ਪੇਂਟ ਕਰਨਾ ਵੀ ਸਾਡੇ ਲਈ ਹਾਨੀਕਾਰਕ ਹੈ, ਤਾਂ ਸ਼ਿੰਗਾਰ, ਡੀਓਡੋਰੈਂਟਸ, ਐਂਟੀਪਰਸਪੀਰੈਂਟਸ, ਪਰਫਿਊਮ, ਸਪਰੇਅ, ਆਫਟਰਸ਼ੇਵ, ਲੋਸ਼ਨ, ਵਾਲਾਂ ਨੂੰ ਹਟਾਉਣ ਵਾਲੀਆਂ ਕਰੀਮਾਂ, ਰੰਗਾਂ ਦੀ ਬੇਅੰਤ ਕਿਸਮਾਂ ਬਾਰੇ ਕੀ? , ਆਦਿ, ਕਿ ਅਸੀਂ ਸਿੱਧੇ ਆਪਣੇ ਸਰੀਰ 'ਤੇ ਲਾਗੂ ਕਰਦੇ ਹਾਂ? ਇਹ ਵੀ ਸੋਚੋ ਕਿ ਬਾਂਦਰ, ਖਰਗੋਸ਼, ਚੂਹੇ, ਚੂਹੇ, ਆਦਿ, ਇਹਨਾਂ ਉਤਪਾਦਾਂ ਨੂੰ ਮਾਰਕੀਟਿੰਗ ਕਰਨ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਟੈਸਟ ਕਰਨ ਦੇ ਅਧੀਨ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਇਹ ਨਹੀਂ ਕਿ ਅਜਿਹੇ ਖੋਜ ਦੇ ਨਤੀਜੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸੁਰੱਖਿਆ ਦੀ ਗਾਰੰਟੀ ਹਨ। ਸ਼ੈਲਫਾਂ 'ਤੇ ਰੱਖਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਜ਼ਿਆਦਾਤਰ ਉਤਪਾਦਾਂ ਦੀ ਜਾਂਚ ਵੀ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ। ਵਰਲਡ ਬੁੱਕ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ, ਇੱਥੋਂ ਤੱਕ ਕਿ ਸੰਯੁਕਤ ਰਾਜ ਦਾ ਫੂਡ ਐਂਡ ਡਰੱਗ ਐਡਮਿਨਿਸਟ੍ਰੇਸ਼ਨ (ਐਫ. ਡੀ. ਏ.) ਵੀ ਕਾਸਮੈਟਿਕਸ ਦੇ ਨਿਯਮਾਂ 'ਤੇ ਜ਼ਿਆਦਾ ਜ਼ੋਰ ਨਹੀਂ ਦਿੰਦਾ, ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਕੰਪਨੀਆਂ ਨੂੰ ਉਤਪਾਦਾਂ ਦੀ ਤਿਆਰੀ ਵਿੱਚ ਵਰਤੇ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਰਸਾਇਣਾਂ ਦੇ ਨਾਮ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਕਰਨ ਲਈ ਕਹਿੰਦਾ ਹੈ।

ਭਾਰਤ ਵਰਗੇ ਦੇਸ਼ ਵਿੱਚ ਹਾਲਾਤ ਦੀ ਕਲਪਨਾ ਕਰੋ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, ਉਦਯੋਗਪਤੀਆਂ ਨੂੰ ਅਜਿਹੀਆਂ ਖੋਜਾਂ 'ਤੇ ਵੱਡੀ ਮਾਤਰਾ ਵਿੱਚ ਪੈਸਾ, ਸਮਾਂ ਅਤੇ ਜਗ੍ਹਾ ਕਿਉਂ ਖਰਚਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ, ਜਦੋਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਉਤਪਾਦ ਕਿਸੇ ਵੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਵਿਕਦੇ ਹਨ? ਸੰਯੁਕਤ ਰਾਜ ਅਮਰੀਕਾ ਵਿੱਚ ਖੋਜ ਨੇ ਦਿਖਾਇਆ ਹੈ ਕਿ ਐਂਟੀਬੈਕਟੀਰੀਅਲ ਏਜੰਟ ਦੇ ਤੌਰ ਤੇ ਹੈਕਸਾਚਲੋਰੋਫੀਨ ਵਾਲੇ ਡੀਓਡੋਰੈਂਟਸ ਅਤੇ ਐਂਟੀਪਰਸਪੀਰੈਂਟ ਨਰਵਸ ਸਿਸਟਮ ਨੂੰ ਨੁਕਸਾਨ ਪਹੁੰਚਾ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਐਂਟੀਬੈਕਟੀਰੀਅਲ ਏਜੰਟ, ਅਜਿਹੇ ਉਤਪਾਦਾਂ ਦਾ ਇੱਕ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹਿੱਸਾ, ਚਮੜੀ ਨੂੰ ਪਨਾਹ ਦੇਣ ਵਾਲੇ ਸਹਾਇਕ ਬੈਕਟੀਰੀਆ ਨੂੰ ਵੀ ਨਸ਼ਟ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਸਿੰਧੂਰ ਅਤੇ ਬਿੰਦੀਆਂ ਵਿੱਚ ਜ਼ਹਿਰੀਲੇ ਰਸਾਇਣ ਹੋਣ ਦੀ ਸੂਚਨਾ ਹੈ। ਵਾਲਾਂ ਦੇ ਰੰਗ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸਿਰਫ ਸਵਿੱਚਾਂ 'ਤੇ ਹੀ ਧੋਣ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਲਈ ਟੈਸਟ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਉਹ ਵੀ ਛਾਤੀ ਦੇ ਕੈਂਸਰ, ਨਾਨ-ਹੌਡਕਿਨ ਲਿਮਫੋਮਾ, ਲਿਊਕੀਮੀਆ, ਸਾਹ ਦੀਆਂ ਬਿਮਾਰੀਆਂ, ਅੱਖਾਂ ਦੀਆਂ ਸਮੱਸਿਆਵਾਂ ਸਮੇਤ ਅੰਨ੍ਹੇਪਣ, ਚਮੜੀ ਦੀਆਂ ਸਮੱਸਿਆਵਾਂ ਆਦਿ ਨਾਲ ਸਬੰਧਿਤ ਹਨ। ਖਪਤਕਾਰ ਮਾਰਗਦਰਸ਼ਨ ਸੁਸਾਇਟੀ ਆਫ਼ ਇੰਡੀਆ (ਸੀਜੀਐਸਆਈ) ਨੇ ਰਿਪੋਰਟ ਦਿੱਤੀ ਹੈ ਕਿ ਮਹਿੰਦੀ ਕੁਝ ਲੋਕਾਂ ਲਈ ਨੁਕਸਾਨਦੇਹ ਵੀ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਇਹ ਐਲਰਜੀ ਦਾ ਕਾਰਨ ਬਣ ਸਕਦਾ ਹੈ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਛਿੱਕ, ਜੁਕਾਮ, ਅਤੇ ਸਾਹ ਦੀਆਂ ਸਮੱਸਿਆਵਾਂ, ਅਤੇ ਦਮੇ ਤੋਂ ਪੀੜਤ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਨੂੰ ਕਦੇ ਵੀ ਮਹਿੰਦੀ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਨਹੀਂ ਕਰਨੀ ਚਾਹੀਦੀ।

ਹਾਲ ਹੀ ਵਿੱਚ, ਵਿਗਿਆਨੀਆਂ ਨੇ ਟੈਸਟ ਟਿਊਬਾਂ ਵਿੱਚ ਸੰਸ਼ੋਧਿਤ ਮਨੁੱਖੀ ਵਾਲਾਂ ਦੇ ਸੈੱਲਾਂ ਨੂੰ ਮੇਲਾਨਿਨ ਪਿਗਮੈਂਟ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਧੋਖਾ ਦਿੱਤਾ ਹੈ ਜੋ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਰੰਗ ਦਿੰਦਾ ਹੈ। ਉਹ ਮੰਨਦੇ ਹਨ ਕਿ ਉਹ ਇੱਕ ਦਿਨ ਰੰਗਾਂ ਦੀ ਰੇਂਜ ਨੂੰ ਬਦਲਣ ਲਈ ਇੱਕ ਲੇਸ਼ਨ ਤਿਆਰ ਕਰਨ ਦੇ ਯੋਗ ਹੋ ਸਕਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਹਰ ਉਸ ਵਿਅਕਤੀ ਦੀ ਅਜ਼ਮਾਇਸ਼ ਨੂੰ ਖਤਮ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਨ ਜੋ ਆਪਣੇ ਵਾਲਾਂ ਨੂੰ ਚਾਂਦੀ ਵਿੱਚ ਬਦਲਣ ਤੋਂ ਨਾਰਾਜ਼ ਹਨ। ਪਰ, ਅਜਿਹੇ ਉਤਪਾਦਾਂ ਦੇ ਮਾੜੇ ਪ੍ਰਭਾਵਾਂ ਦਾ ਪਤਾ ਮਨੁੱਖ ਦੁਆਰਾ ਵਰਤਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਹੀ ਹੋਵੇਗਾ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਤਾਜ਼ਾ ਘਟਨਾਕ੍ਰਮ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਦੇ ਹੋਏ, ਇਸਦੇ ਨਤੀਜਿਆਂ ਦਾ ਅੰਦਾਜ਼ਾ ਲਗਾਉਣਾ ਮੁਸ਼ਕਲ ਨਹੀਂ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਅਤੇ, ਪ੍ਰਮਾਤਮਾ ਦਾ ਧੰਨਵਾਦ, ਹਰ ਕੋਈ ਯਕੀਨ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ। ਜਿਲੀ ਕੂਪਰ, ਜੋਸ਼ੀਲੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਸਲੇਟੀ ਲੇਖਕ, ਟਿੱਪਣੀ ਕਰਦਾ ਹੈ, "ਕੀ ਅਸੀਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਉੱਚੇ ਚਿਹਰਿਆਂ ਵਾਲੇ ਬੁੱਢੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਦੇਖਣਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਾਂ ਜੋ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦਿਖਾਈ ਦਿੰਦੇ ਹਨ

ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਉਹ ਬਹੁਤ ਜਲਦੀ ਡੂੰਘੇ ਠੰਢ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਆ ਗਏ ਹਨ, ਇਸ ਨੌਜਵਾਨ ਰੰਗੀਨ ਵਾਲ ਸਿਖਰ 'ਤੇ ਹਨ? ਇਹ ਅਜੀਬ ਲੱਗੇਗਾ!" ਨਫੀਸਾ ਅਲੀ, 40, ਇੱਕ ਸਾਬਕਾ ਮਿਸ ਇੰਡੀਆ ਅਤੇ ਮੌਜੂਦਾ ਸਮੇਂ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਅਭਿਨੇਤਰੀ, ਆਪਣੇ ਵਾਲਾਂ ਨੂੰ ਰੰਗਣ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਕਰਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਸਲੇਟੀ ਵਾਲਾਂ ਅਤੇ ਝੁਰੜੀਆਂ ਨੂੰ ਸਰਵ ਸ਼ਕਤੀਮਾਨ ਤੋਂ ਇੱਕ ਇਨਾਮ ਮੰਨਦੀ ਹੈ।

ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਭੋਜਨਾਂ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਖੰਡ, ਚੌਲ, ਕਣਕ, ਆਦਿ ਦੀ ਬਹੁਤ ਜ਼ਿਆਦਾ ਪ੍ਰੋਸੈਸਿੰਗ ਅਤੇ ਪਾਲਿਸ਼ਿੰਗ, ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਪੌਸ਼ਟਿਕ ਮੁੱਲ ਨੂੰ ਕਾਫੀ ਘਟਾ ਦਿੰਦੀ ਹੈ। ਬਿਲਕੁਲ ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਆਧੁਨਿਕਤਾ ਅਤੇ ਸਭਿਅਤਾ ਦੇ ਨਾਮ 'ਤੇ ਕੁਦਰਤੀ ਮਨੁੱਖੀ ਰੂਪ ਨੂੰ ਸੰਸਾਧਿਤ ਅਤੇ ਪਾਲਿਸ਼ ਕੀਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਅਸੀਂ ਇਸ ਦੇ ਹਿੱਸੇ ਕੱਟਣ, ਪਲੱਕਿੰਗ, ਰੰਗਾਈ, ਬਲੀਚਿੰਗ, ਇਲੈਕਟ੍ਰੋਲਾਈਸਿਸ, ਸ਼ੇਵਿੰਗ, ਵੈਕਸਿੰਗ, ਵਿੰਨ੍ਹਣ, ਪੇਂਟਿੰਗ, ਟੈਟੂ ਬਣਾਉਣਾ, ਫੇਸ-ਲਿਫਟਿੰਗ, ਫੈਟ-ਸੈਕਸ਼ਨ, ਇਮਪਲਾਂਟਿੰਗ, ਈਐਮਐਸ, ਆਦਿ ਦੇ ਤਸੀਹੇ ਦਿੰਦੇ ਹਾਂ, ਬਿਨਾਂ ਕਿਸੇ ਪਾਸੇ ਨੂੰ ਸੋਚੇ। ਪ੍ਰਭਾਵ. ਇਹ ਸਭ ਇਸ ਗਲਤ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਵਿੱਚ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਸਾਡੀ ਦਿੱਖ ਨੂੰ ਸੁਧਾਰਦੇ ਹਨ। ਇੱਕ ਨਕਲੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਪੇਂਟ ਕੀਤਾ ਚਿਹਰਾ ਅੰਦਰੂਨੀ ਚੀਜ਼ ਹੈ, ਅਤੇ ਕੁਦਰਤੀ ਦਿੱਖ ਨੂੰ ਪਿੱਛੇ ਜਾਂ ਵਿਗੜਿਆ ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਕੀ ਅਸੀਂ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਕਰਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਅਸੀਂ ਪਰਮੇਸ਼ੁਰ ਦੀ ਰਚਨਾ ਵਿੱਚ ਸੁਧਾਰ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਾਂ? ਨਹੀਂ, ਅਸੀਂ ਲਿਲੀ ਨੂੰ ਬਿਹਤਰ ਪੇਂਟ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦੇ!

ਅਸੀਂ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਬਹੁਤ ਹੀ ਤੰਗ-ਫਿਟਿੰਗ, ਅਸੁਵਿਧਾਜਨਕ ਕੱਪੜੇ, ਅਤੇ ਨੌਕਦਾਰ, ਉੱਚੀ-ਅੱਡੀ ਵਾਲੀਆਂ ਜੁੱਤੀਆਂ ਵਿੱਚ ਨਿਚੋੜ ਲੈਂਦੇ ਹਾਂ, ਖੂਨ ਦੇ ਸੰਚਾਰ ਕਾਰਨ ਪੈਦਾ ਹੋਣ ਵਾਲੀ ਰੁਕਾਵਟ ਦੀ ਪਰਵਾਹ ਨਹੀਂ ਕਰਦੇ। ਅਸੀਂ ਆਪਣੀ ਸਿਹਤ ਅਤੇ ਆਰਾਮ ਨੂੰ ਸਿਰਫ਼ ਹੇਠ ਜਾਂ ਸੂਝਵਾਨ ਵਜੋਂ ਲੇਬਲ ਕਰਨ ਲਈ ਛੱਡ ਦਿੰਦੇ ਹਾਂ। ਸੁੰਦਰਤਾ ਪ੍ਰਤੀਯੋਗਤਾਵਾਂ ਨੇ ਸੁੰਦਰਤਾ ਨੂੰ ਸੈਂਟੀਮੀਟਰ ਅਤੇ ਗ੍ਰਾਮ ਵਿੱਚ ਮਾਪਿਆ ਹੈ, ਅਤੇ ਇਹ ਹੁਣ ਇੱਕ ਗੁਣ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਅਸੀਂ ਕੁਝ ਵੀ ਕਰਨ ਲਈ ਤਿਆਰ ਹਾਂ, ਮਤਲੀ, ਸਿਰਫ਼ ਬਾਰਬੀ ਦਿੱਖ ਲਈ। ਡੀ.ਕੇ. ਭਾਰਦਵਾਜ਼ ਇਨ ਸਪੈਕਟ੍ਰਮ, 16 ਅਪ੍ਰੈਲ, 2000, ਨੇ ਦੇਖਿਆ: "ਭਾਰਤੀ ਸੁੰਦਰਤਾ ਰਾਣੀਆਂ ਦੀ ਲਾਈਨ-ਅੱਪ ਭਾਰਤੀ ਸੁੰਦਰਤਾ, ਔਰਤ ਦੇ ਆਤਮ-ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਦੀ ਮਹਾਨ ਖੋਜ ਬਾਰੇ ਨਹੀਂ

ਹੈ। ਇਹ ਇੱਕ ਨਵੇਂ ਬਾਜ਼ਾਰ ਦੀ ਖੋਜ ਬਾਰੇ ਹੈ ਜਿੱਥੇ ਪੱਛਮ ਵਿੱਚ ਲੰਗੜੇ ਹੋਏ ਸਿੰਗਾਰ ਅਤੇ ਫੈਸ਼ਨ ਉਦਯੋਗ, ਇੱਕ ਫੀਲਡ ਡੇ ਹੋ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਸੱਭਿਆਚਾਰ ਜੋ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਦੇ ਮਨਾਂ ਵਿੱਚ ਘੁਸਪੈਠ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਉਹ ਵਸਤੂਆਂ ਦਾ ਅਪੋਥੀਓਸਿਸ ਹੈ। ਭਾਰਤੀ ਬਾਜ਼ਾਰ ਦੇ ਆਕਾਰ ਦੀ ਕਲਪਨਾ ਕਰੋ ਜਿੱਥੇ ਸਿਰਫ਼ 1% ਆਬਾਦੀ (100 ਕਰੋੜ) ਇੱਕ ਕਰੋੜ 'ਤੇ ਆਉਂਦੀ ਹੈ। ਇਹ ਕਈ ਦੇਸ਼ਾਂ ਦੀ ਕੁੱਲ ਆਬਾਦੀ ਤੋਂ ਵੱਧ ਹੈ।

ਸਰੀਰ ਦੀ ਨਿਖੇਧੀ ਹੋਵੇਗੀ ਸਾਡੀ ਸਿਹਤ 'ਤੇ ਮਾੜਾ ਪ੍ਰਭਾਵ ਪੈਂਦਾ ਹੈ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਗ੍ਰਹਿ ਦੇ ਨਿੰਦਣ ਨੇ ਕੀਤਾ ਸੀ। ਕਿਉਂਕਿ ਧਰਤੀ ਦੀ ਸਤ੍ਹਾ ਦਾ ਖੰਡਨ ਉਸ ਵਿਚਲੇ ਲਾਭਦਾਇਕ ਸੂਖਮ-ਜੀਵਾਣੂਆਂ ਨੂੰ ਮਾਰ ਦਿੰਦਾ ਹੈ, ਫਿਰ ਉਜਾਗਰ ਹੋਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਸਾਡੀ ਚਮੜੀ ਦੀ ਰੱਖਿਆ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਲਾਭਦਾਇਕ ਸੂਖਮ-ਜੀਵਾਣੂਆਂ ਦੀ ਕਿਸਮਤ ਕੀ ਹੈ? ਲੇਖਕ ਜੀਨੂ ਕਿਮਾਨੀ ਹੈਰਾਨ ਹੈ, “ਸਰੀਰ ਦੇ ਵਾਲਾਂ ਨੂੰ ਹਟਾਉਣ ਬਾਰੇ ਇਹ ਸਾਰਾ ਹੰਗਾਮਾ ਕਿਉਂ? ਜਦੋਂ ਅਸੀਂ ਆਪਣੀ ਛਿੱਲ ਨੰਗੀ ਕਰ ਦਿੰਦੇ ਹਾਂ ਤਾਂ ਅਸੀਂ ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਕੀ ਖਤਮ ਕਰ ਰਹੇ ਹਾਂ? ਜਿਨਸੀ ਰਸਾਇਣ ਵਿਗਿਆਨ ਦੇ ਸਭ ਤੋਂ ਅਮੀਰ ਖਜ਼ਾਨਿਆਂ ਵਿੱਚੋਂ ਇੱਕ-ਫੋਰੋਮੋਨ ਨਾਲ ਭਰਪੂਰ ਖੁਸ਼ਬੂ, ਜੋ ਸਰੀਰ ਦੇ ਵਾਲਾਂ ਦੀਆਂ ਜੜ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਚਿਪਕ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਅਤੇ ਅਜਿਹਾ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਸਾਨੂੰ ਫਿਰ ਕੁਝ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪਰਦੇਸੀ ਸੁਗੰਧ 'ਤੇ ਛਿੜਕਣ ਲਈ ਉਤਸ਼ਾਹਿਤ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਜੋ ਕਿਸੇ ਵੀ ਮਨੁੱਖੀ ਸਮਾਨ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ, ਇੱਕ ਪ੍ਰਯੋਗਸ਼ਾਲਾ ਵਿੱਚ ਵੱਡੇ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਪੈਦਾ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਅਤੇ ਇੱਕ ਬਹੁਤ ਜ਼ਿਆਦਾ ਕੀਮਤ ਨਾਲ ਟੈਗ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ।

ਵਾਲਾਂ ਨੂੰ ਬੇਜਾਨ ਅਤੇ ਬੇਕਾਰ ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਅਤੇ ਇਸਲਈ, ਫੈਸ਼ਨ ਦੀ ਵੇਦੀ 'ਤੇ ਹਰ ਕਿਸਮ ਦੇ ਬੇਰਹਿਮ ਇਲਾਜ ਦੇ ਅਧੀਨ ਹੈ। ਅਸੀਂ ਸ਼ੈਲੀ ਜਾਂ ਆਰਾਮ ਦੇ ਨਾਮ 'ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸ਼ੇਵ, ਕੱਟ, ਰੰਗ, ਪਰਮ ਜਾਂ ਸਿੱਧਾ ਕਰਦੇ ਹਾਂ। ਕੀ ਅਸੀਂ ਇਸੇ ਕਾਰਨਾਂ ਕਰਕੇ ਸਰੀਰ ਦੇ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਅੰਗ ਨੂੰ ਵਿਗਾੜਦੇ ਹਾਂ ਜਾਂ ਵੰਡਦੇ ਹਾਂ? ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, ਸਾਨੂੰ ਇਹ ਨਹੀਂ ਭੁੱਲਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਕਿ ਚਮੜੀ ਦੀਆਂ ਉਪਰਲੀਆਂ ਪਰਤਾਂ, ਜੋ ਸਰੀਰ ਦੇ ਹਰ ਅੰਗ ਦੀ ਰੱਖਿਆ ਕਰਦੀਆਂ ਹਨ, ਮਰ ਚੁੱਕੀਆਂ ਹਨ। ਕੀ ਚਮੜੀ ਦੀਆਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਪਰਤਾਂ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਕੋਈ ਨਿਸ਼ਚਿਤ ਮੌਤ ਦੇ ਤੱਥ ਨੂੰ ਚੁਣੌਤੀ ਦੇ ਸਕਦਾ ਹੈ?

ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਸਰੀਰ ਦੇ ਹਰ ਅੰਗ ਪ੍ਰਣਾਲੀ ਦਾ ਮਾਮਲਾ ਹੈ, ਸਿਰ ਦੇ ਖੇਤਰ 'ਤੇ ਵਾਲਾਂ ਦਾ ਸੰਘਣਾ ਅਤੇ ਲੰਬਾ ਵਾਧਾ ਕਿਸੇ ਖਾਸ ਕਾਰਜ ਲਈ ਸਤਹ ਖੇਤਰ ਨੂੰ ਵਧਾਉਂਦਾ ਹੈ। ਜ਼ਿਆਦਾਤਰ ਪੌਦਿਆਂ ਦੇ ਪੱਤਿਆਂ ਦੀ ਬਣਤਰ ਵੀ ਇਸ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਕਿ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਸੰਸ਼ਲੇਸ਼ਣ ਲਈ ਕਾਰਬਨ ਡਾਈਆਕਸਾਈਡ ਅਤੇ ਸੂਰਜ ਦੀ ਰੌਸ਼ਨੀ ਨੂੰ ਵੱਧ ਤੋਂ ਵੱਧ ਸੋਖਣ ਲਈ ਸਤ੍ਹਾ ਦੇ ਖੇਤਰ ਨੂੰ ਵਧਾਇਆ ਜਾ ਸਕੇ। ਇੱਕ ਅੰਦਾਜ਼ੇ ਅਨੁਸਾਰ, ਇੱਕ ਦਰੱਖਤ ਹਰ ਸਾਲ ਤੇਰ੍ਹਾਂ ਪੌਂਡ ਕਾਰਬਨ ਡਾਈਆਕਸਾਈਡ ਨੂੰ ਸਮੇਟਦਾ ਹੈ, ਜੋ ਕਿ ਵੀਹ ਹਜ਼ਾਰ ਮੀਲ ਤੱਕ ਚਲਾਈ ਗਈ ਕਾਰ ਦੁਆਰਾ ਛੱਡੀ ਗਈ ਕਾਰਬਨ ਡਾਈਆਕਸਾਈਡ ਦੇ ਬਰਾਬਰ ਹੈ। ਕੋਈ ਹੋਰ ਏਅਰ ਫਿਲਟਰੇਸ਼ਨ ਯੰਤਰ ਇੰਨੀ ਸਸਤੀ ਕਾਰਬਨ ਡਾਈਆਕਸਾਈਡ ਦੀ ਮਾਤਰਾ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਕੱਢ ਸਕਦਾ। ਇਸ ਲਈ, ਕਿਸੇ ਦਰੱਖਤ ਦੇ ਪੱਤਿਆਂ ਦੇ ਸਤਹ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਵੀ ਕਮੀ ਇਸ ਸਮਾਈ ਨੂੰ ਅਨੁਪਾਤਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਘਟਾ ਦੇਵੇਗੀ। ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਕਿਉਂਕਿ ਵਾਲਾਂ ਵਿੱਚ ਸੂਰਜ ਤੋਂ ਹਾਨੀਕਾਰਕ ਕਿਰਨਾਂ ਨੂੰ ਜਜ਼ਬ ਕਰਨ ਦੀ ਸਮਰੱਥਾ ਹੁੰਦੀ ਹੈ, ਇਸਦੀ ਸਤਹ ਦੇ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਵੀ ਕਮੀ ਅਨੁਪਾਤੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਇਸ ਕਾਰਜ ਨੂੰ ਵੀ ਵਿਗਾੜ ਦੇਵੇਗੀ।

ਪਰ ਅਸੀਂ, ਉਪਭੋਗਤਾਵਾਦ ਅਤੇ ਆਰਾਮ ਦੀ ਇੱਛਾ ਦੁਆਰਾ ਅੰਨ੍ਹੇ ਹੋਏ, ਕੁਦਰਤ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਠੀਕ ਨਹੀਂ ਹੋਣ ਦਿੰਦੇ। ਇੱਕ ਟੈਕਨੋ-ਫਿਕਸ ਸਾਡੇ ਲਈ ਵਧੇਰੇ ਆਕਰਸ਼ਕ ਹੈ, ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ ਸਮਾਜ ਨੂੰ ਆਪਣੀਆਂ ਆਦਤਾਂ ਨੂੰ ਬਦਲਣ ਦੀ ਲੋੜ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਸਮੱਸਿਆਵਾਂ ਨੂੰ ਠੀਕ ਕਰਨ ਦਾ ਵਾਅਦਾ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਜੋ ਸਮੱਸਿਆਵਾਂ ਦਾ ਮੂਲ ਕਾਰਨ ਹਨ।

ਮੀਡੀਆ ਵਿੱਚ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਉਤਪਾਦਾਂ ਦੇ ਇਸ਼ਤਿਹਾਰ ਸਾਨੂੰ ਕੁਦਰਤ ਤੋਂ ਇੰਨੇ ਦੂਰ ਲੈ ਗਏ ਹਨ ਕਿ ਵਿਗੜੀਆਂ ਤਸਵੀਰਾਂ ਆਮ ਕਦਰਾਂ-ਕੀਮਤਾਂ ਬਣ ਗਈਆਂ ਹਨ। ਬੱਚਿਆਂ ਅਤੇ ਆਮ ਆਦਮੀ ਦੀ ਤਾਂ ਕੀ ਗੱਲ ਕਰੀਏ, ਪੜ੍ਹੇ-ਲਿਖੇ ਬਾਲਗ ਵੀ ਸੋਸ਼ਣ ਦਾ ਸ਼ਿਕਾਰ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਯਕੀਨਨ, ਉਦਯੋਗਪਤੀਆਂ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਉਤਪਾਦਾਂ ਨੂੰ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਿਤ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਮਾਡਲਾਂ ਨੂੰ ਸਾਡੀ ਸਿਹਤ ਜਾਂ ਤੰਦਰੁਸਤੀ ਵਿੱਚ ਦਿਲਚਸਪੀ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਬਲਕਿ ਆਪਣੀਆਂ ਜੇਬਾਂ ਵਿੱਚ ਪੰਜਾਬ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਦੇ ਪ੍ਰੋਫੈਸਰ ਰਮੇਸ਼ ਕਪੂਰ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਕੁਝ ਮੀਡੀਆ ਵਾਲਿਆਂ ਨੇ ਜਨਤਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਕੁਝ ਉਦਯੋਗਪਤੀਆਂ ਦੇ ਪੇ-ਰੋਲ 'ਤੇ ਹੋਣ ਦੀ ਗੱਲ ਸਵੀਕਾਰ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਇਸ਼ਤਿਹਾਰ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਮਨਾਂ 'ਤੇ ਕਬਜ਼ਾ ਕਰ ਲੈਂਦੇ ਹਨ: ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਇਹ ਸੋਚਣ ਲਈ

ਲੁਭਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਕੁਝ ਉਤਪਾਦਾਂ ਦਾ ਸੇਵਨ ਕਰਕੇ ਸੋਨ ਤਗਮਾ ਜੇਤੂ ਬਣ ਸਕਦੇ ਹਨ, ਔਰਤਾਂ ਨੂੰ ਇਹ ਗੁੰਝਲਦਾਰ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਕੀਮਤ ਸਿਰਫ ਜਵਾਨ ਦਿਖਣ ਵਿੱਚ ਹੈ; ਅਤੇ ਸਾਰਿਆਂ ਨੂੰ ਇਹ ਪ੍ਰਭਾਵ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਸਿਗਰਟਨੋਸ਼ੀ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਮਰਦ ਸਭ ਤੋਂ ਸਿਹਤਮੰਦ ਅਤੇ ਬਹਾਦਰ ਹਨ। ਕੀ ਕੁਝ ਹੋਰ ਬੇਤੁਕਾ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ? ਮੀਡੀਆ ਸਾਨੂੰ ਇੱਕ ਮਾਨਸਿਕਤਾ ਦਿੰਦਾ ਹੈ, ਕਿ ਅਸੀਂ ਭੇਡਾਂ ਨਾਲੋਂ ਵਧੀਆ ਵਿਹਾਰ ਨਹੀਂ ਕਰਦੇ।

ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਮਰਦਾਂ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਔਰਤਾਂ ਨੂੰ ਵੀ ਇਹ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਦਿਵਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਮਰਦ ਜਿੰਨਾ ਜ਼ਿਆਦਾ ਸ਼ੇਵ ਕਰਨਗੇ। ਪਰ, ਦਾੜ੍ਹੀ ਅਤੇ ਮੁੱਛਾਂ ਸੈਕੰਡਰੀ ਜਿਨਸੀ ਪਾਤਰ ਹਨ ਅਤੇ ਮਰਦਾਨਗੀ ਨੂੰ ਦਰਸਾਉਂਦੇ ਹਨ। ਬਹੁਤ ਸਾਰੀਆਂ ਜਾਨਵਰਾਂ ਦੀਆਂ ਕਿਸਮਾਂ ਵਿੱਚ ਜਿਨਸੀ ਡਾਈਮੋਰਫਿਜ਼ਮ ਇੱਕ ਆਮ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਤਾ ਹੈ। ਕੀ ਮੇਰ, ਹੋਰ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਪੰਛੀ, ਸ਼ੇਰ, ਹਿਰਨ, ਆਦਿ ਆਪਣੇ ਸੈਕੰਡਰੀ ਜਿਨਸੀ ਪਾਤਰਾਂ ਤੋਂ ਛੁਟਕਾਰਾ ਪਾਉਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਬਿਹਤਰ ਦਿਖਾਈ ਦੇਣਗੇ? ਇੱਥੋਂ ਤੱਕ ਕਿ ਇੱਕ ਆਕਾਰ ਵਿੱਚ ਕੱਟੇ ਗਏ ਦਰੱਖਤ ਵੀ ਕੁਦਰਤੀ ਰੁੱਖਾਂ ਜਿੰਨਾ ਸੁਹਾਵਣਾ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ। ਇਕੱਲੇ ਕੁਦਰਤੀ ਦਿੱਖ ਸੁੰਦਰ/ਸੁੰਦਰ ਹੈ, ਅਤੇ ਕੁਦਰਤੀ ਜੀਵਨ ਸ਼ੈਲੀ ਹੀ ਸਿਹਤਮੰਦ ਹੈ।

ਦਾੜ੍ਹੀ ਦੇ ਵਿਸ਼ੇ 'ਤੇ, ਇੱਥੇ ਸਰੂਪ ਸਿੰਘ ਅਲਗ ਨੇ ਆਪਣੀ ਕਿਤਾਬ ਹੇਅਰ ਪਾਵਰ ਵਿੱਚ ਦੋ ਮਸ਼ਹੂਰ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਬਾਰੇ ਦਰਜ ਕੀਤਾ ਹੈ: "ਜਦੋਂ ਰਬਿੰਦਰ ਨਾਥ ਟੈਗੋਰ ਨੇ ਅਧਿਆਤਮਿਕ ਚੇਤਨਾ ਦਾ ਅਨੁਭਵ ਕੀਤਾ, ਉਹ ਉਦੋਂ ਇੱਕ ਜਹਾਜ਼ ਵਿੱਚ ਸਵਾਰ ਸਨ। ਬ੍ਰਹਮ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਦੇ ਅੱਗੇ ਉਸਦੀ ਅਧੀਨਗੀ ਦੇ ਪ੍ਰਤੀਕ ਸੰਕੇਤ ਵਜੋਂ, ਉਸਨੇ ਸਭ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਆਪਣਾ ਰੇਜ਼ਰ ਅਤੇ ਵਾਲਾਂ ਨੂੰ ਕੱਟਣ ਅਤੇ ਕਟਵਾਉਣ ਲਈ ਵਰਤੀਆਂ ਜਾਣ ਵਾਲੀਆਂ ਹੋਰ ਚੀਜ਼ਾਂ ਨੂੰ ਸਮੁੰਦਰ ਵਿੱਚ ਸੁੱਟ ਦਿੱਤਾ। ਜਾਰਜ ਬਰਨਾਰਡ ਸ਼ਾਅ ਦੇ ਪਿਤਾ ਨੇ ਤੁਰੰਤ ਆਪਣਾ ਰੇਜ਼ਰ ਸੁੱਟ ਦਿੱਤਾ ਅਤੇ ਆਪਣੀ ਦਾੜ੍ਹੀ ਵਧਾਉਣਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤਾ, ਜਦੋਂ ਇੱਕ ਦਿਨ ਬਰਨਾਰਡ ਸ਼ਾਅ ਨਾਂ ਦੇ ਛੋਟੇ ਬੱਚੇ ਨੇ ਮਾਸੂਮੀਅਤ ਨਾਲ ਆਪਣੇ ਪਿਤਾ ਨੂੰ ਪੁੱਛਿਆ ਕਿ ਉਸਨੇ ਆਪਣੀ ਦਾੜ੍ਹੀ ਕਿਉਂ ਕਟਵਾ ਦਿੱਤੀ। ਪਿਤਾ ਕੋਲ ਇਸ ਗੱਲ ਦਾ ਕੋਈ ਤਸੱਲੀਬਖਸ਼ ਜਵਾਬ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਉਸਨੇ ਮਹਿਸੂਸ ਕੀਤਾ ਕਿ ਇਹ ਇੱਕ ਬੇਲੋੜੀ ਕਸਰਤ ਸੀ, ਅਤੇ ਇਸਨੂੰ ਇਕੱਠੇ ਛੱਡ ਦਿੱਤਾ। ਬਰਨਾਰਡ ਸ਼ਾਅ ਨੇ ਵੀ ਸਾਰੀ ਉਮਰ ਆਪਣੀ ਦਾੜ੍ਹੀ ਦੀ ਪਵਿੱਤਰਤਾ ਬਣਾਈ ਰੱਖੀ।" ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਅਤੇ

ਅੰਤਰਰਾਸ਼ਟਰੀ ਪ੍ਰਸਿੱਧੀ ਦੀਆਂ ਕੁਝ ਸ਼ਖਸੀਅਤਾਂ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਆਪਣੇ ਕੁਦਰਤੀ ਰੂਪ ਨੂੰ ਕਾਇਮ ਰੱਖਿਆ ਹੈ ਉਹ ਹਨ ਵਿਨੋਬਾ ਭਾਵੇ, ਮਹਾਤਮਾ ਹੰਸ ਰਾਜ, ਯੋਗੀ ਮਹੇਸ਼, ਅਰਬਿੰਦੋ ਘੋਸ਼, ਪੁਰੀ ਦੇ ਸੰਕਰਾਚਾਰੀਆ, ਧੀਰੇਂਦਰ ਬ੍ਰਹਮਚਾਰੀ, ਆਚਾਰੀਆ ਰਜਨੀਸ਼, ਸੁਕਰਾਤ, ਪਲੂਟੋ, ਅਰਸਤੂ, ਹੇਰੋਡੋਟਸ, ਮਾਈਕਲਐਂਜਲੋ, ਵਾਲਟ ਵਿਟਮੈਨ, ਕਾਰਲ ਮਾਰਕਸ, ਕਾਉਂਟ ਲਿਓ ਟਾਲਸਟਾਏ, ਅਬ੍ਰਾਹਮ ਲਿੰਕਨ, ਡਬਲਯੂ. ਡਾਰਵਿਨ ਅਤੇ ਰੂਡੋਲਫ ਵਿਰਚੋ, ਕੁਝ ਨਾਮ ਦੇਣ ਲਈ।

ਇਸ ਗੱਲ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਕਿ ਸ਼ੇਵਿੰਗ ਮਿਹਨਤ, ਪੈਸੇ, ਸਮੇਂ ਅਤੇ ਊਰਜਾ ਦੀ ਬਰਬਾਦੀ ਹੈ। ਅਤੇ, ਦਿਨੋ-ਦਿਨ ਹਾਰੀ ਹੋਈ ਲੜਾਈ ਕਿਉਂ ਲੜੋ? ਇਕੱਲੇ ਵਿਕਲਪਕ ਦਿਨਾਂ 'ਤੇ ਸ਼ੇਵਿੰਗ ਛੱਡਣ ਦੇ ਲਾਭਾਂ ਅਤੇ ਪ੍ਰਭਾਵਾਂ ਦੀ ਕਲਪਨਾ ਕਰੋ, ਜੋ ਕਿ, ਡਬਲਯੂਡਬਲਯੂਐਫ (ਵਰਲਡ ਵਾਈਲਡਲਾਈਫ ਫੰਡ) ਦੇ ਸ਼੍ਰੀ ਸੰਤੋਸ਼ ਬਾਬੂ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ, ਦਿੱਲੀ ਵਰਗੇ ਮੈਟਰੋ ਦੀ ਪਾਣੀ ਦੀ ਸਮੱਸਿਆ ਨੂੰ ਹੱਲ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਵਾਤਾਵਰਣ ਵਿਗਿਆਨੀ ਵਿਗਿਆਨੀਆਂ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਕਰ ਸਕਣ, ਅਤੇ ਸਿਹਤ ਦੇ ਖਤਰਿਆਂ ਅਤੇ ਸ਼ੇਵਿੰਗ ਦੇ ਹੋਰ ਨੁਕਸਾਨਾਂ ਬਾਰੇ ਜਾਗਰੂਕਤਾ ਲਿਆਉਣ ਲਈ ਇੱਕ ਯੁੱਧ 'ਤੇ ਜਾ ਸਕਣ।

ਵਿਗਿਆਨ ਦੁਆਰਾ, ਅਸੀਂ ਸਿਰਫ ਵੱਖੋ-ਵੱਖਰੇ ਵਰਤਾਰਿਆਂ ਨੂੰ ਉਜਾਗਰ ਕਰ ਰਹੇ ਹਾਂ ਅਤੇ ਉਹਨਾਂ ਦਾ ਨਾਮਕਰਨ ਕਰ ਰਹੇ ਹਾਂ, ਅਤੇ ਉਹਨਾਂ ਤੋਂ ਲਾਭ ਲੈਣ ਲਈ ਸਾਧਨ ਤਿਆਰ ਕਰ ਰਹੇ ਹਾਂ! ਅੱਜ ਮਨੁੱਖ ਜੋ ਕੁਝ ਵੀ ਮਾਣ ਰਿਹਾ ਹੈ ਉਹ ਪੂਰਵ-ਮੌਜੂਦ ਪਦਾਰਥ ਤੋਂ ਹੀ ਹੈ। ਉਹ ਕੁਝ ਵੀ ਸਿਰਜਣ ਤੋਂ ਅਸਮਰੱਥ ਹੈ। ਸਾਡੇ ਆਲੇ-ਦੁਆਲੇ ਵਾਪਰ ਰਹੀਆਂ ਘਟਨਾਵਾਂ ਨੂੰ ਸਿਰਫ ਨਾਂ ਦੇਣਾ ਕਿਸੇ ਵੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਇਹ ਨਹੀਂ ਦੱਸਦਾ ਕਿ ਇਹ ਚੀਜ਼ਾਂ ਕਿਉਂ ਵਾਪਰ ਰਹੀਆਂ ਹਨ। ਉਦਾਹਰਨ ਲਈ, ਕਿਸੇ ਵਰਤਾਰੇ ਨੂੰ 'ਫੋਟੋਸਿੰਥੇਸਿਸ' ਦਾ ਨਾਮ ਦੇਣ ਦਾ ਮਤਲਬ ਇਹ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਅਸੀਂ ਸਮਝ ਗਏ ਹਾਂ ਕਿ ਇਹ ਕਿਉਂ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਭਾਵੇਂ ਅਸੀਂ ਇਸਨੂੰ 'ਗ੍ਰੀਨ-ਸੂਰਜੀ' ਕਿਹਾ ਹੁੰਦਾ, ਅਸੀਂ ਇਸ ਬਾਰੇ ਹੋਰ ਜਾਂ ਘੱਟ ਨਹੀਂ ਸਿੱਖਿਆ ਹੁੰਦਾ। ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਦਿਲ ਦੇ ਕੇਂਦਰ ਨੂੰ 'ਸਾਈਨੋਏਟ੍ਰੀਅਲ ਨੋਡ' ਨਾਮ ਦੇਣਾ, ਜਿੱਥੇ ਇਸ ਦੇ ਸੰਕੁਚਨ ਲਈ ਪ੍ਰਭਾਵ ਸ਼ੁਰੂ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਕੁਝ ਵੀ ਵਿਆਖਿਆ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ। ਅਸੀਂ ਸਿਰਫ ਹੈਰਾਨ ਹੋ ਸਕਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਇਹ

ਕਿਵੇਂ ਧੜਕਦਾ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ, ਜਾਂ ਇਹ ਕਿਉਂ ਰੁਕਦਾ ਹੈ! ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਅੱਜ ਵੀ ਅਸੀਂ ਇੰਨੇ ਤੱਥਾਂ ਅਤੇ ਅੰਕੜਿਆਂ ਨੂੰ ਜਾਣਨ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਨੂੰ ਸਮਝ ਨਹੀਂ ਪਾਉਂਦੇ।

ਵੱਧ ਤੋਂ ਵੱਧ ਵਿਗਿਆਨਕ ਪਰਿਭਾਸ਼ਾਵਾਂ ਦਾ ਗਿਆਨ, ਅਤੇ ਯੋਗਤਾਵਾਂ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਸਾਨੂੰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਲੋਕਾਂ ਨਾਲੋਂ ਵਧੇਰੇ ਬੁੱਧੀਮਾਨ ਨਹੀਂ ਬਣਾਉਂਦੀ ਜੋ ਇਨ੍ਹਾਂ ਸ਼ਰਤਾਂ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਜਾਣਦੇ ਹਨ। ਇੱਕ ਭੌਤਿਕ ਵਿਗਿਆਨੀ ਨੂੰ ਜਾਣੇ ਜਾਂਦੇ ਸ਼ਬਦ ਇੱਕ ਰਸਾਇਣ ਵਿਗਿਆਨੀ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਜਾਣਦੇ। ਕੀ ਅਸੀਂ ਕਹਿ ਸਕਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਕੌਣ ਬੁੱਧੀਮਾਨ ਹੈ? ਬੁੱਧੀਮਾਨ ਉਹ ਹੈ, ਜੋ ਸਰਵਸ਼ਕਤੀਮਾਨ ਦੀ ਮਾਤਰਾ - ਕੁਦਰਤ ਤੋਂ ਸਿੱਖਦਾ ਹੈ। ਉੱਥੇ ਹੀ ਸਾਡੀ ਮੁਕਤੀ ਦਾ ਰਸਤਾ ਹੈ। ਅਲਬਰਟ ਆਇਨਸਟਾਈਨ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ, ਇੱਕ ਉੱਘੇ ਵਿਗਿਆਨੀ:

“ਹਕੀਕਤ ਨੂੰ ਸਮਝਣ ਦੇ ਸਾਡੇ ਯਤਨਾਂ ਵਿੱਚ, ਅਸੀਂ ਕੁਝ ਹੱਦ ਤੱਕ ਇੱਕ ਬੰਦ ਘੜੀ ਦੀ ਵਿਧੀ ਨੂੰ ਸਮਝਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਆਦਮੀ ਵਾਂਗ ਹਾਂ। ਉਹ ਚਿਹਰੇ ਅਤੇ ਹਿੱਲਦੇ ਹੱਥਾਂ ਨੂੰ ਦੇਖਦਾ ਹੈ, ਇੱਥੋਂ ਤੱਕ ਕਿ ਇਸਦੀ ਟਿੱਕਿੰਗ ਵੀ ਸੁਣਦਾ ਹੈ, ਪਰ ਉਸ ਕੋਲ ਕੇਸ ਖੋਲ੍ਹਣ ਦਾ ਕੋਈ ਤਰੀਕਾ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਜੇ ਉਹ ਚਤੁਰਾਈ ਵਾਲਾ ਹੈ ਤਾਂ ਉਹ ਇੱਕ ਵਿਧੀ ਦੀ ਕੁਝ ਤਸਵੀਰ ਬਣਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਜੋ ਉਸ ਦੁਆਰਾ ਦੇਖੀਆਂ ਗਈਆਂ ਸਾਰੀਆਂ ਚੀਜ਼ਾਂ ਲਈ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਪਰ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਕਦੇ ਵੀ ਇਸ ਗੱਲ ਦਾ ਪੂਰਾ ਯਕੀਨ ਨਾ ਕਰ ਸਕੇ ਕਿ ਉਸਦੀ ਤਸਵੀਰ ਹੀ ਇੱਕ ਹੈ ਜੋ ਉਸਦੇ ਨਿਰੀਖਣਾਂ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਕਰ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਉਹ ਕਦੇ ਵੀ ਆਪਣੀ ਤਸਵੀਰ ਦੀ ਅਸਲ ਵਿਧੀ ਨਾਲ ਤੁਲਨਾ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕੇਗਾ ਅਤੇ ਉਹ ਅਜਿਹੀ ਤੁਲਨਾ ਦੇ ਅਰਥ ਦੀ ਸੰਭਾਵਨਾ ਦੀ ਕਲਪਨਾ ਵੀ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦਾ।

ਇਹ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਕਰਨਾ ਬੇਤੁਕਾ ਹੈ ਕਿ ਮਨੁੱਖ ਕੁਦਰਤ ਨੂੰ ਸੰਭਾਲਣ ਦੀ ਸਥਿਤੀ ਵਿੱਚ ਹੈ। ਜ਼ਿਆਦਾਤਰ ਕਾਢਾਂ ਅਤੇ ਖੋਜਾਂ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਅਸੀਂ ਇੱਕ ਦਿਨ ਵਿੱਚ ਆਨੰਦ ਮਾਣਦੇ ਹਾਂ, ਕੁਝ ਸਾਲਾਂ ਵਿੱਚ ਚਿੰਤਾ ਦਾ ਕਾਰਨ ਬਣ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਜੇ ਅੱਜ ਸਭ ਤੋਂ ਵਧੀਆ ਉਪਾਅ ਵਜੋਂ ਦਿਖਾਈ ਦਿੰਦਾ ਹੈ, ਉਸ ਨੂੰ ਕੱਲ੍ਹ ਨੂੰ ਪਾਬੰਦੀ ਅਤੇ ਉਪਚਾਰ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ। ਸਾਡੇ ਹੰਕਾਰ ਨੂੰ ਇਸ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਨੂੰ ਸਥਾਨ ਦੇਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕੇਵਲ ਕੁਦਰਤ ਹੀ ਸਭ ਤੋਂ ਚੰਗੀ ਜਾਣਦੀ ਹੈ, ਅਤੇ ਬਿਨਾਂ ਮਕਸਦ ਦੇ ਕੁਝ ਵੀ ਨਹੀਂ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਜਿੰਨਾ ਜ਼ਿਆਦਾ ਅਸੀਂ ਹੇਰਾਫੇਰੀ ਕਰਦੇ ਹਾਂ, ਓਨਾ ਹੀ ਅਸੀਂ ਗੁੰਝਲਦਾਰ ਹੁੰਦੇ ਹਾਂ। ਆਓ ਅਸੀਂ ਬ੍ਰਹਮ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਅਧੀਨ ਹੋਈਏ, ਅਤੇ ਉਸਦੀ ਰਜ਼ਾ

ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਜੀਓ। ਕੁਦਰਤ ਦੇ ਫੈਸਲਿਆਂ ਦਾ ਸੰਪੂਰਨ ਤੌਰ 'ਤੇ ਸਤਿਕਾਰ ਅਤੇ ਪਾਲਣਾ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਮਨੁੱਖੀ ਸਰੀਰ ਦਾ ਪਾਲਣ ਪੋਸ਼ਣ ਇਸਦੇ ਕੁਦਰਤੀ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਜੇਕਰ ਮਨੁੱਖ ਆਪਣੀ ਦੂਰ-ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀ ਨੂੰ ਸਵੀਕਾਰ ਕਰ ਲਵੇ ਤਾਂ ਇੰਨੀਆਂ ਸਮੱਸਿਆਵਾਂ ਪੈਦਾ ਨਹੀਂ ਹੋਣਗੀਆਂ। ਇਹ ਦੁੱਖ ਦੀ ਗੱਲ ਹੈ ਕਿ ਕੁਦਰਤ ਅਤੇ ਕੁਦਰਤੀ ਰੂਪ ਨਾਲ ਛੇੜਛਾੜ ਦੇ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਸਪੱਸ਼ਟ ਨਕਾਰਾਤਮਕ ਨਤੀਜਿਆਂ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ, ਅਸੀਂ ਸਿੱਖਣ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਕਰਦੇ ਹਾਂ। ਸਾਡੇ ਰਵੱਈਏ ਅਤੇ ਕਦਰਾਂ-ਕੀਮਤਾਂ ਵਿੱਚ ਤਬਦੀਲੀ ਹੀ ਧਰਤੀ ਨੂੰ ਬਚਾਏਗੀ। ਹਰ ਵਿਅਕਤੀ ਦੇ ਹਿੱਸੇ 'ਤੇ ਸਧਾਰਨ ਅਤੇ ਕੁਦਰਤੀ ਰਹਿਣ-ਸਹਿਣ ਦੇ ਫਲਸਰੂਪ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਅਪ੍ਰਸੰਗਿਕ ਉਦਯੋਗਾਂ ਦੇ ਬੰਦ ਹੋਣ ਦਾ ਕਾਰਨ ਬਣੇਗਾ, ਅਤੇ ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ ਵਾਤਾਵਰਣ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਕੀਤੇ ਜਾ ਰਹੇ ਘਾਤਕ ਰਹਿੰਦ-ਖੂੰਹਦ ਵਿੱਚ ਕਮੀ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਕੁਦਰਤੀ ਸਰੋਤਾਂ ਦੀ ਬੱਚਤ ਵੀ ਹੋਵੇਗੀ।

ਆਓ ਅਸੀਂ ਆਪਣੇ ਬੱਚਿਆਂ ਅਤੇ ਪੋਤੇ-ਪੋਤੀਆਂ ਲਈ ਰਹਿਣ ਯੋਗ ਗ੍ਰਹਿ ਛੱਡ ਦੇਈਏ। ਸਾਨੂੰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਕੀਮਤ 'ਤੇ ਨਾ ਰਹਿਣ ਦਿਓ।

ਉਮੀਦ ਹੈ ਕਿ ਸਰਕਾਰਾਂ ਆਪਣੇ ਫਰਜ਼ਾਂ ਨੂੰ ਪ੍ਰਭਾਵਸ਼ਾਲੀ ਢੰਗ ਨਾਲ ਅਤੇ ਬਿਨਾਂ ਦੇਰੀ ਦੇ ਨਿਭਾਉਣਗੀਆਂ, ਪਰ ਆਓ ਅੰਤਰਿਮ ਵਿੱਚ ਆਪਣੇ ਫਰਜ਼ਾਂ ਨਾਲ ਸ਼ੁਰੂਆਤ ਕਰੀਏ। ਜੇ ਅਸੀਂ ਵਾਤਾਵਰਣ ਸੁਰੱਖਿਆ ਵਿੱਚ ਆਪਣੀ ਭਾਗੀਦਾਰੀ ਨੂੰ ਸਮੁੰਦਰ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਬੂੰਦ ਦੇ ਬਰਾਬਰ ਸਮਝੀਏ, ਤਾਂ ਵੀ ਸਮੁੰਦਰ ਉਸ ਬੂੰਦ ਨਾਲ ਘੱਟ ਹੋਵੇਗਾ।

-

ਬੀਰੇਂਦਰ ਕੌਰ ਨੇ ਡਾ

ਡਾ. ਬੀਰੇਂਦਰ ਕੌਰ ਦਾ ਪੰਜਾਬ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ, ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਤੋਂ ਜੀਵ-ਵਿਗਿਆਨ ਵਿੱਚ ਮਾਸਟਰਜ਼ ਅਤੇ ਡਾਕਟਰੇਟ ਦੇ ਨਾਲ ਜੀਵ ਵਿਗਿਆਨ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਨਦਾਰ ਅਕਾਦਮਿਕ ਰਿਕਾਰਡ ਹੈ। ਉਸਨੇ ਜਨਵਰੀ 1991 ਤੋਂ ਮਾਰਚ 2004 ਤੱਕ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਕਾਲਜ, ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਸੀਨੀਅਰ ਲੈਕਚਰਾਰ ਵਜੋਂ ਸੇਵਾ ਨਿਭਾਈ। ਉਸਨੇ ਦੋ ਕਿਤਾਬਾਂ ਲਿਖੀਆਂ:

ਹੇਲ ਵਾਲ! [ISBN 81- 85815-06-2] ਅਤੇ ਸਿੱਖ ਪਛਾਣ ਬਾਰੇ [ISBN 81-7205-245-5]। ਉਸਨੇ UNESCO ਅਤੇ Tudor Rose, UK ਦੇ ਸਾਂਝੇ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਨਾਂ ਵਿੱਚ ਤਿੰਨ ਲੇਖ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਿਤ ਕੀਤੇ, ਜੋ ਸੰਯੁਕਤ ਰਾਸ਼ਟਰ ਦੇ ਟਿਕਾਊ ਵਿਕਾਸ ਦੇ ਟੀਚਿਆਂ ਨੂੰ ਸਮਰਪਿਤ ਹਨ। ਬੀਰੇਂਦਰ ਇੱਕ ਸਮਾਜਿਕ ਕਾਰਕੁਨ ਹੈ ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਉੱਘੇ ਪਿਤਾ, ਡਾ: ਖੜਕ ਸਿੰਘ, ਇੰਸਟੀਚਿਊਟ ਆਫ਼ ਸਿੱਖ ਸਟੱਡੀਜ਼ (IOSS), ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਦੇ ਸੰਸਥਾਪਕ, IOSS ਅਤੇ ਇੰਟਰਨੈਸ਼ਨਲ ਸਿੱਖ ਕਨਫੈਡਰੇਸ਼ਨ (ISC) ਦੀ ਕਾਰਜਕਾਰੀ ਕਮੇਟੀ ਮੈਂਬਰ ਵਜੋਂ ਵਿਰਾਸਤ ਨੂੰ ਸੰਭਾਲਦਾ ਹੈ; ਅਤੇ

ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਕਾਲਜ ਫਾਰ ਵੂਮੈਨ ਦੀ ਸਿੱਖ ਐਜੂਕੇਸ਼ਨਲ ਸੋਸਾਇਟੀ (ਐਸਈਐਸ), ਅਤੇ ਸਥਾਨਕ ਪ੍ਰਬੰਧਕੀ ਕਮੇਟੀ (ਐਲਐਮਸੀ) ਦੇ ਮੈਂਬਰ ਵਜੋਂ।

ਸੰਤੁਲਨ ਬਣਾਓ*

ਬੀਰਇੰਦਰ ਕੌਰ ਨੇ ਡਾ

ਇਸ ਵਿਚ ਕੋਈ ਸ਼ੱਕ ਨਹੀਂ ਕਿ ਅਸੀਂ ਹਿੰਦੂ ਵਿਚਾਰਧਾਰਾ ਤੋਂ ਬਹੁਤ ਵੱਖਰੇ ਹਾਂ, ਪਰ ਸਿੱਖ ਪਰਸਨਲ ਲਾਅ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਸਾਨੂੰ ਇਹ ਦੇਖਣਾ ਪਵੇਗਾ ਕਿ ਅਸੀਂ ਭਾਰਤ ਦੇ ਸੰਵਿਧਾਨ ਤੋਂ ਕਿੰਨੇ ਵੱਖਰੇ ਹਾਂ, ਜੋ ਕਿ ਜ਼ਿਆਦਾਤਰ ਹਿੱਸੇ ਲਈ, ਸਰਬ-ਪ੍ਰਵਾਨਿਤ ਕਦਰਾਂ-ਕੀਮਤਾਂ 'ਤੇ ਆਧਾਰਿਤ ਹੈ। ਮਨੁੱਖੀ ਅਧਿਕਾਰ, ਲਿੰਗ ਸਮਾਨਤਾ ਆਦਿ ਸਗੋਂ ਹੈਰਾਨੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਭਾਰਤੀ ਸੰਵਿਧਾਨ ਹਿੰਦੂ ਵਿਚਾਰਧਾਰਾ ਤੋਂ ਕਿੰਨਾ ਕੁ ਦੂਰ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ। ਸੰਵਿਧਾਨ, ਆਪਣੇ ਮੌਜੂਦਾ ਰੂਪ ਵਿੱਚ, ਸਿੱਖ ਵਿਚਾਰਧਾਰਾ ਦੇ ਨੇੜੇ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਐਕਟਾਂ ਦੇ ਬਹੁਤੇ ਨਾਵਾਂ ਵਿੱਚ 'ਹਿੰਦੂ' ਦੀ ਥਾਂ 'ਸਿੱਖ' ਸ਼ਬਦ ਵਰਤਣਾ ਅਤੇ ਹਿੰਦੂਆਂ ਨੂੰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਅਧੀਨ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਧਾਰਾਵਾਂ ਵਿੱਚ ਜੋੜਨਾ ਵਧੇਰੇ ਉਚਿਤ ਹੋਵੇਗਾ।

ਸਿੱਖ, ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬਾਨ ਦੇ ਮਾਨਵਤਾਵਾਦੀ ਸੰਦੇਸ਼ ਕਾਰਨ, ਬਿਹਤਰੀ ਲਈ ਤਬਦੀਲੀ ਲਈ ਸਕਾਰਾਤਮਕ ਯੋਗਦਾਨ ਪਾ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਪਰ ਆਓ ਸਿੱਖ ਧਰਮ ਦੀ ਸਰਬ-ਵਿਆਪਕਤਾ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਕਾਨੂੰਨ ਘੜਦੇ ਸਮੇਂ ਹਰ ਨਾਗਰਿਕ, ਨਹੀਂ, ਸਗੋਂ ਸਾਰੇ ਸੰਸਾਰ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖੀਏ। ਸਾਡੇ ਕਾਨੂੰਨਾਂ ਨੂੰ ਵਿਸ਼ਵ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਪ੍ਰਵਾਨ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ, ਜਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਮਨੁੱਖੀ ਅਧਿਕਾਰ ਸਾਰੇ ਸੰਸਾਰ ਵਿੱਚ ਇੱਕੋ ਜਿਹੇ ਹਨ।

ਫਾਰਮੂਲੇਸ਼ਨ ਅਤੇ ਲਾਗੂ ਕਰਨਾ

ਇਹ ਬਹੁਤ ਸਾਰਾ ਸਮਾਂ ਅਤੇ ਮਿਹਨਤ ਬਚਾਵੇਗਾ ਜੇਕਰ ਅਸੀਂ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਮੁੱਦਿਆਂ 'ਤੇ ਧਿਆਨ ਕੇਂਦਰਿਤ ਕਰੀਏ ਜਿਨ੍ਹਾਂ 'ਤੇ ਅਸੀਂ ਵੱਖੋ-ਵੱਖਰੇ ਹਾਂ ਅਤੇ ਇਸ ਵਿੱਚ ਤਬਦੀਲੀਆਂ ਦਾ ਪ੍ਰਸਤਾਵ ਦਿੰਦੇ ਹਾਂ। ਜੇਕਰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ, ਤਾਂ ਇਹ ਵੱਖਰੇ ਸਿੱਖ ਪਰਸਨਲ ਲਾਅ ਲਈ ਕਾਫ਼ੀ ਜਾਇਜ਼ ਹੋਵੇਗਾ। ਨਾਲ ਹੀ, ਇਸ ਬਾਰੇ ਸੁਚੇਤ ਰਹਿਣਾ ਵੀ

ਉਨਾ ਹੀ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਹੈ ਕਿ ਪਹਿਲਾਂ ਤੋਂ ਪਾਸ ਕੀਤੇ ਕਾਨੂੰਨਾਂ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਅਤੇ ਅਮਲ ਕਿਵੇਂ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਉਦਾਹਰਨ ਲਈ, ਭਾਰਤ ਧਰਮ ਨਿਰਪੱਖਤਾ ਦਾ ਦਾਅਵਾ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਜਿਸਦਾ ਮਤਲਬ ਹੈ 'ਧਰਮ ਨਾਲ ਕੋਈ ਸਰੋਕਾਰ ਨਹੀਂ', ਆਮ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਦੇ ਉਲਟ ਕਿ ਧਰਮ ਨਿਰਪੱਖਤਾ ਦਾ ਮਤਲਬ 'ਸਾਰੇ ਧਰਮਾਂ ਦਾ ਸਤਿਕਾਰ' ਹੈ। ਧਰਮ ਨਿਰਪੱਖਤਾ ਸਿੱਖ ਰਾਜਨੀਤੀ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਜੇ ਮੰਨਦੀ ਹੈ ਕਿ ਧਰਮ ਅਤੇ ਰਾਜਨੀਤੀ ਅਟੁੱਟ ਹਨ। ਪਰ, ਵੈਸੇ ਵੀ, ਜੇ ਸੰਵਿਧਾਨ ਸਾਰੇ ਭਾਰਤੀ ਨਾਗਰਿਕਾਂ ਨਾਲ ਇਕੋ ਜਿਹਾ ਵਿਹਾਰ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਇਸ 'ਤੇ ਕੋਈ ਇਤਰਾਜ਼ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗਾ। ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਲੋਕ ਮੌਜੂਦਾ ਸਥਿਤੀ ਦੇ ਉਲਝਣਾਂ ਦੇ ਸਭ ਤੋਂ ਉੱਤਮ ਜੱਜ ਹਨ, ਅਤੇ ਉਹ ਹੀ ਗੁਰਮਤਿ ਅਨੁਸਾਰ ਸਾਰਥਕ ਹੱਲ ਕੱਢ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਪਰ ਕੋਈ ਹੈਰਾਨ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਮਦਦ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦਾ:

* ਸੰਵਿਧਾਨ ਹਿੰਦੂਆਂ ਦੀਆਂ ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਜਾਤੀਆਂ ਨੂੰ ਲਾਭ ਅਤੇ ਰਾਖਵੇਂਕਰਨ ਨੂੰ ਕਿਵੇਂ ਜਾਇਜ਼ ਠਹਿਰਾ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਜਦੋਂ ਕਿ ਇਹ ਧਰਮ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਨਹੀਂ ਹੈ?

* ਇਹ ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਜਾਤੀਆਂ ਦਾ ਮੁਲਾਂਕਣ ਕਿਵੇਂ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਕਿਉਂਕਿ 'ਅਨੁਸੂਚੀ' ਕੁਝ ਵੀ ਨਹੀਂ ਪਰ ਛਪੀਆਂ ਚੀਜ਼ਾਂ ਦੀ ਸੂਚੀ ਹੈ?

* ਜਾਂ ਇਸ ਬਹਾਨੇ ਅਛੂਤਾਂ ਨੂੰ ਲੁਭਾਇਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ?

* ਹਾਲਾਂਕਿ ਜਾਤੀ ਪ੍ਰਣਾਲੀ ਵੇਦਾਂ ਦੁਆਰਾ ਪਵਿੱਤਰ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ, ਅਤੇ ਹਿੰਦੂ ਸਮਾਜ ਦੁਆਰਾ ਸਖਤੀ ਨਾਲ ਪਾਲਣਾ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ, ਕੀ ਸੰਵਿਧਾਨ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਭਾਰਤ ਦੇ ਅਛੂਤ ਨਾਗਰਿਕ ਵਜੋਂ ਮਾਨਤਾ ਦੇ ਸਕਦਾ ਹੈ?

* ਅਤੇ ਜੇਕਰ ਇਹ ਲੋਕ ਪਛੜੀਆਂ ਸ਼੍ਰੇਣੀਆਂ ਹਨ, ਤਾਂ ਹਿੰਦੂਆਂ ਦੇ ਪਛੜੇ ਵਰਗਾਂ ਨੂੰ ਦੂਜੇ ਧਰਮਾਂ ਦੀਆਂ ਪਛੜੀਆਂ ਸ਼੍ਰੇਣੀਆਂ ਤੋਂ ਵੱਖ ਕਰਨ ਦਾ ਕੀ ਮਾਪਦੰਡ ਹੈ?

ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, ਆਜ਼ਾਦੀ ਵਿਚ ਆਉਣ ਅਤੇ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੁਆਰਾ ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਪਛਾਣ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ, ਜਿਸ ਵੀ ਹੱਦ ਤੱਕ ਇਹ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਕਿਰਪਾਨ ਲੈ ਕੇ ਜਾਣ ਦੀ ਆਗਿਆ ਹੈ। ਪਰ ਖਾਲਸਾ ਵਰਦੀ ਨੂੰ ਕਾਇਮ ਰੱਖਣ ਵਾਲੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ

ਅੱਤਵਾਦੀ/ਰਾਸ਼ਟਰ ਵਿਰੋਧੀ ਸਮਝਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਅਤੇ ਸਰਕਾਰੀ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਦੁਆਰਾ ਜਨਤਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਪਰੇਸ਼ਾਨ ਅਤੇ ਅਪਮਾਨਿਤ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਕੋਈ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਪੁੱਛ ਸਕਦਾ ਹੈ:

ਸਿਰਫ਼ ਕਾਗਜ਼ 'ਤੇ ਆਜ਼ਾਦੀ ਦਾ ਕੀ ਫਾਇਦਾ ਹੈ?

* ਕੀ ਇਹ ਸਿੱਖਾਂ/ਘੱਟ ਗਿਣਤੀਆਂ ਨੂੰ ਤੰਗ ਕਰਨ ਦੇ ਦੇਸ਼ੀ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਲਈ ਕੋਈ ਸਜ਼ਾ ਪਰਿਭਾਸ਼ਤ ਕਰਦਾ ਹੈ?

* ਕੀ ਇਸ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਲਈ ਕੋਈ ਮਸ਼ੀਨਰੀ ਹੈ?

* ਕੀ ਉਹ ਮਸ਼ੀਨਰੀ ਕੰਮਕਾਜੀ ਕ੍ਰਮ ਵਿੱਚ ਹੈ?

ਲਿੰਗ ਦਾ ਮੁੱਦਾ: ਅਧਿਕਾਰ ਅਤੇ ਕਰਤੱਵ

ਇੱਕ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਮੁੱਦਾ, ਜੋ ਸਿੱਖ ਧਰਮ ਦੀ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਤਾ ਅਤੇ ਵਿਲੱਖਣ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਤਾ ਹੈ, ਲਿੰਗ ਸਮਾਨਤਾ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਸਿੱਖ ਪਰਸਨਲ ਲਾਅ ਵਿੱਚ ਅਜਿਹਾ ਹੋਣਾ ਲਾਜ਼ਮੀ ਹੈ। ਸੰਵਿਧਾਨ ਵਿੱਚ ਔਰਤ-ਮਰਦ ਨੂੰ ਬਰਾਬਰਤਾ ਦੇਣ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਇੱਕ ਸਹੁਰੇ ਵੱਲੋਂ ਆਪਣੀ ਨੂੰਹ ਨੂੰ ਇਸ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਘਰ ਖਾਲੀ ਕਰਨ ਲਈ ਕਹਿਣ ਦਾ ਮਾਮਲਾ ਸਾਹਮਣੇ ਆਇਆ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਸਿਰਫ਼ ਲਾਇਸੰਸਧਾਰੀ ਹੈ ਅਤੇ ਉਸ ਦੇ ਰਹਿਮੇ-ਕਰਮ 'ਤੇ ਘਰ 'ਤੇ ਕਬਜ਼ਾ ਕਰ ਰਹੀ ਹੈ। (ਟ੍ਰਿਬਿਊਨ, 25 ਅਗਸਤ 1997)। ਅਤੇ, ਮਾਤਾ-ਪਿਤਾ ਦੇ ਘਰ, ਉਸ ਨੂੰ ਇਹ ਮੰਨ ਕੇ ਪਾਲਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਸਿਰਫ਼ ਉਸ ਦੀ ਮ੍ਰਿਤਕ ਦੇਹ ਨੂੰ ਉਸ ਦੇ ਪਤੀ ਦੇ ਘਰ ਛੱਡਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ, ਇਸ ਦਾ ਮਤਲਬ ਹੈ ਕਿ ਉਸ ਨੂੰ ਕਦੇ ਵੀ ਆਪਣੇ ਮਾਤਾ-ਪਿਤਾ ਜਾਂ ਭਰਾ ਦੇ ਘਰ ਵਾਪਸ ਨਹੀਂ ਆਉਣਾ ਚਾਹੀਦਾ, ਇੱਥੋਂ ਤੱਕ ਕਿ ਦੁੱਖ ਵਿੱਚ ਵੀ।

ਬਦਕਿਸਮਤੀ ਨਾਲ, ਵਿਹਾਰਕ ਤੌਰ 'ਤੇ, ਸਿੱਖ ਔਰਤਾਂ ਦੀ ਸਥਿਤੀ ਦੂਜੇ ਭਾਈਚਾਰਿਆਂ ਦੀਆਂ ਔਰਤਾਂ ਤੋਂ ਵੱਖਰੀ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਕਈਆਂ ਨਾਲ ਮਾਪਿਆਂ ਵੱਲੋਂ ਵੀ ਬਰਾਬਰ ਦਾ ਸਲੂਕ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ। ਤਾਂ ਸਹੁਰਿਆਂ ਤੋਂ ਕੀ ਆਸ ਰੱਖੀਏ? ਇੱਕ ਲੜਕੇ ਅਤੇ ਇੱਕ ਲੜਕੀ ਦੀ ਪੂਰੀ ਕਹਾਣੀ ਬਹੁਤ ਵੱਖਰੀ ਹੈ - ਬਹੁਤ ਹੀ ਜਨਮ ਤੋਂ ਸ਼ੁਰੂ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਬੇਟੇ ਦੇ ਜਨਮ 'ਤੇ ਜਿੱਥੇ ਹਰ ਕੋਈ ਬਹੁਤ ਖੁਸ਼ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਉੱਥੇ ਬੇਟੀ ਦੇ ਜਨਮ 'ਤੇ ਉਦਾਸੀ ਦਾ ਮਾਹੌਲ ਬਣਿਆ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ। ਬਾਅਦ ਵਿੱਚ

ਆਉਣ ਵਾਲੇ ਪ੍ਰਭਾਵਾਂ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਦੇ ਹੋਏ, ਇਹ ਸਮਝਣ ਯੋਗ ਹੈ। ਲੜਕੀ ਦੀ ਪਰਵਰਿਸ਼ ਕਰਨ ਅਤੇ ਉਸ ਨੂੰ ਪੜ੍ਹਾਉਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਉਸ ਨੂੰ ਦਾਜ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਜੋ ਕਿ ਜ਼ਿਆਦਾਤਰ ਮਾਪਿਆਂ ਦੀ ਆਰਥਿਕ ਸਮਰੱਥਾ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਕਹਾਣੀ ਦਾ ਅੰਤ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਲੜਕੀ ਦਾ ਪੂਰਾ ਪਰਿਵਾਰ, ਉਸਦੇ ਮਾਤਾ-ਪਿਤਾ ਸਮੇਤ, ਸਾਰੀ ਉਮਰ ਲੜਕੇ ਅਤੇ ਉਸਦੇ ਪੂਰੇ ਪਰਿਵਾਰ ਦੇ ਅਧੀਨ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ। ਉਹ ਮਹਿਸੂਸ ਕਰਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਮਹਿਸੂਸ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਜਿਵੇਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਕੋਈ ਅਪਰਾਧ ਕੀਤਾ ਹੈ, ਅਤੇ ਲੜਕੇ ਦਾ ਪਰਿਵਾਰ ਅਜਿਹਾ ਵਿਵਹਾਰ ਕਰਦਾ ਹੈ ਜਿਵੇਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਉਮਰ ਭਰ ਲਈ ਉਸ ਦੀਆਂ ਸੇਵਾਵਾਂ ਅਤੇ ਦਾਜ ਲਈ ਸਵੀਕਾਰ ਕਰਕੇ ਕੋਈ ਉਪਕਾਰ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਉਸਦੇ ਮਾਤਾ-ਪਿਤਾ ਨੂੰ ਵੀ ਕੁਝ ਖਾਸ ਮੌਕਿਆਂ 'ਤੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਰਿਸ਼ਤਿਆਂ/ਨੌਕਰਾਂ ਨੂੰ ਖਰਚੇ ਜਾਂ ਤੋਹਫ਼ੇ (ਕੱਪੜੇ ਅਤੇ/ਜਾਂ ਸੋਨਾ ਆਦਿ) ਦੇਣੇ ਪੈਂਦੇ ਹਨ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਉਸਦੇ ਸਹੁਰੇ/ਸੱਸ/ਪਤੀ ਦੀ ਮੌਤ/ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ, ਚੌਥ, ਪਹਿਲੇ ਬੱਚੇ/ਪੁੱਤ ਦਾ ਜਨਮ, ਆਦਿ, ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, ਪਤਨੀ ਤੋਂ ਕਰਤੱਵਾਂ ਅਤੇ ਉਮੀਦਾਂ ਦੀ ਸੂਚੀ ਬੇਅੰਤ ਹੈ, ਜਿਵੇਂ ਪਤੀ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਦੀ ਸੂਚੀ ਹੈ। ਅਤੇ ਜੇਕਰ ਪਤਨੀ ਕਮਾਉਂਦੀ ਹੈ, ਤਾਂ ਇਹ ਵੀ ਇਕੱਲੇ ਪਤੀ ਲਈ ਇੱਕ ਵਾਧੂ ਫਾਇਦਾ ਹੈ। ਉਸ ਦਾ ਰੁਤਬਾ ਕਾਇਮ ਹੈ।

ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਉਸਨੂੰ ਉਸਦੇ ਪਿਤਾ ਦੀ ਜਾਇਦਾਦ ਵਿੱਚ ਬਰਾਬਰ ਦਾ ਹਿੱਸਾ ਦੇਣ ਨਾਲ, ਕਿਸੇ ਵੀ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਉਸਨੂੰ ਲਾਭ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗਾ। ਅਤੇ, ਮਾਪਿਆਂ ਲਈ, ਉਸਦਾ ਜਨਮ ਇੱਕ ਕੁੱਲ ਘਾਟਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਕੋਈ ਹੈਰਾਨੀ ਨਹੀਂ, ਉਸਦੇ ਜਨਮ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਮਾਪਿਆਂ ਦੀ ਉਦਾਸੀ ਅਤੇ ਪੀੜਾ!

ਇਸ ਲਈ, ਮੌਜੂਦਾ ਸਮਾਜਿਕ ਵਿਵਸਥਾ ਦੇ ਤਹਿਤ, ਇੱਕ ਪਤਨੀ ਦਾ ਸਾਰਾ ਜੀਵਨ ਉਸਦੇ ਪਤੀ ਅਤੇ ਉਸਦੇ ਪਰਿਵਾਰ ਪ੍ਰਤੀ ਫਰਜ਼ ਨਿਭਾਉਣ ਵਿੱਚ ਬੀਤ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਅਤੇ ਕਿਉਂਕਿ, ਕਾਨੂੰਨ ਅਨੁਸਾਰ, ਅਧਿਕਾਰ ਅਤੇ ਕਰਤੱਵ ਪੂਰਕ ਹਨ, ਇਸ ਲਈ ਉਹ ਇੱਕ ਘਰ ਅਤੇ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਵਿੱਚ ਫਰਜ਼ ਨਹੀਂ ਨਿਭਾ ਸਕਦੀ। ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਵਿੱਚ. ਇਸ ਲਈ ਉਸ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਉੱਥੇ ਹੀ ਰੋਣੇ ਚਾਹੀਦੇ ਹਨ ਜਿੱਥੇ ਉਸ ਦੇ ਕਰਤੱਵ ਹਨ, ਭਾਵ, ਉਸ ਦੇ ਸਹੁਰੇ ਨਾਲ। ਕੀ ਅਸੀਂ ਉਸ ਨੂੰ ਨੂੰਹ ਨਹੀਂ ਕਹਿੰਦੇ?

ਪਰ ਅਜਿਹੀ ਸਥਿਤੀ ਹੋਰ ਪ੍ਰਭਾਵ ਪੈਦਾ ਕਰ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਉਸਦੀ ਜਾਨ ਖਤਰੇ ਵਿੱਚ ਹੋਵੇਗੀ। ਹੁਣ ਵੀ ਸਿਰਫ ਦਾਜ ਨੂੰ ਲੈ ਕੇ ਖੁਦਕੁਸ਼ੀਆਂ ਅਤੇ ਲਾੜੀ ਸਾੜਨ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਸਾਹਮਣੇ ਆ ਰਹੇ ਹਨ। ਕਿਸੇ ਵਿਵਾਦ ਦੀ ਸਥਿਤੀ ਵਿੱਚ, ਉਹ ਛੱਡਣ ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਕਾਨੂੰਨੀ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਦੀ ਮੰਗ ਕਰਨ ਦੇ ਯੋਗ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗੀ। ਉਸ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਉਸ ਨੂੰ ਮਾਰ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇਗਾ। ਅਤੇ, ਜੇ ਉਸਨੂੰ ਤਲਾਕ ਲੈਣ ਦੇ ਸਾਰੇ ਅਧਿਕਾਰ ਗੁਆ ਦੇਣੇ ਚਾਹੀਦੇ ਹਨ, ਤਾਂ ਇਹ ਅਧਿਕਾਰ ਕੀ ਚੰਗੇ ਹਨ? ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਲੋਕ ਬਚਾਅ ਵਿੱਚ ਆ ਸਕਣ ਅਤੇ ਵਿਆਹੀਆਂ ਔਰਤਾਂ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਨੂੰ ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਕਰਨ ਲਈ ਢੁਕਵੇਂ ਕਾਨੂੰਨ ਬਣਾ ਸਕਣ।

ਅਤੇ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਪਹਿਲਾਂ ਦੱਸਿਆ ਗਿਆ ਹੈ, ਸਹੁਰੇ ਘਰ ਵਿੱਚ ਬਰਾਬਰੀ ਦੀ ਗਾਰੰਟੀ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਭਾਵੇਂ ਉਸਨੂੰ ਉਸਦੇ ਪਿਤਾ ਦੀ ਜਾਇਦਾਦ ਵਿੱਚ ਬਰਾਬਰ ਦਾ ਹਿੱਸਾ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇ। ਉਹ ਜਾਇਦਾਦ ਅਜੇ ਵੀ ਉਸਦੇ ਪਤੀ ਦੀ ਮਰਜ਼ੀ 'ਤੇ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ।

ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਅਸੀਂ ਪਤੀ-ਪਤਨੀ ਦੋਵਾਂ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਅਤੇ ਕਰਤੱਵਾਂ ਵਿੱਚ ਸੰਤੁਲਨ ਨਹੀਂ ਰੱਖਦੇ, ਕੋਈ ਵੀ ਦੌਲਤ ਉਸ ਦੀ ਸਥਿਤੀ ਵਿੱਚ ਸੁਧਾਰ ਨਹੀਂ ਕਰੇਗੀ। ਮੌਜੂਦਾ ਸਥਿਤੀ ਵਿੱਚ, ਕੋਈ ਵੀ ਪਤੀ ਆਪਣੀ ਪਤਨੀ ਦੇ ਮਾਪਿਆਂ ਪ੍ਰਤੀ ਕੋਈ ਹਮਦਰਦੀ ਜਾਂ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਮਹਿਸੂਸ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ। ਜੇਕਰ ਇਹ ਯਕੀਨੀ ਬਣਾਇਆ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਕੋਈ ਵੀ ਮਾਂ-ਬਾਪ ਧੀ ਦੇ ਜਨਮ ਤੋਂ ਦੁਖੀ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗਾ। ਉਸਨੂੰ ਅਤੇ ਉਸਦੇ ਪਤੀ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਮਾਪਿਆਂ ਦੀ ਦੇਖਭਾਲ ਲਈ ਕਾਨੂੰਨੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਪਾਬੰਦ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਉਸਦੀ ਤਨਖਾਹ ਦਾ ਇੱਕ ਹਿੱਸਾ, ਜੇਕਰ ਉਹ ਕਮਾਉਂਦੀ ਹੈ, ਕਾਨੂੰਨੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਉਸਦੇ ਮਾਤਾ-ਪਿਤਾ ਨੂੰ ਵੀ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ, ਕਿਉਂਕਿ ਅਧਿਕਾਰ ਅਤੇ ਕਰਤੱਵ ਪੂਰਕ ਹਨ। ਜਿਵੇਂ ਕਿ, ਉਸ ਨੂੰ ਪੜ੍ਹਾਉਣ ਲਈ ਬਹੁਤ ਸਾਰਾ ਪੈਸਾ ਖਰਚਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਪਰ ਫਲ ਪਤੀ ਨੂੰ ਵੱਢਣਾ ਪੈਂਦਾ ਹੈ।

ਲਿੰਗਕ ਬਰਾਬਰੀ ਤਾਂ ਹੀ ਕਹੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ ਜੇਕਰ ਅਸੀਂ ਅਜਿਹੇ ਕਾਨੂੰਨ ਬਣਾ ਸਕੀਏ ਜਿਸ ਨਾਲ ਧੀ ਦੇ ਜਨਮ 'ਤੇ ਮਾਂ-ਬਾਪ ਨੂੰ ਪੁੱਤਰ ਦੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹੀ ਖੁਸ਼ੀ ਹੋਵੇ। ਜੇਕਰ ਇਹ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਲਿੰਗ-ਨਿਰਧਾਰਨ ਟੈਸਟ, ਗਰਭਪਾਤ, ਦਾਜ, ਲਾੜੀ ਸਾੜਨ ਆਦਿ ਵਰਗੀਆਂ ਲਿੰਗ ਮੁੱਦੇ ਨਾਲ ਜੁੜੀਆਂ ਸਮੱਸਿਆਵਾਂ ਆਪਣੇ-ਆਪ ਖਤਮ ਹੋ ਜਾਣਗੀਆਂ।

ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਕੇਵਲ ਲਿੰਗ ਭੇਦਭਾਵ ਦੇ ਮੂਲ ਕਾਰਨ ਦੀ ਪਛਾਣ ਅਤੇ ਇਸ 'ਤੇ ਕੰਮ ਕਰਨਾ ਲਿੰਗ ਸਮਾਨਤਾ ਨੂੰ ਯਕੀਨੀ ਬਣਾਏਗਾ।

ਕਸਟਮ ਦੀ ਭੂਮਿਕਾ

ਅਸੀਂ ਲਿੰਗ ਦੀ ਪਰਵਾਹ ਕੀਤੇ ਬਿਨਾਂ ਆਪਣੇ ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਇੱਕੋ ਜਿਹੇ ਕਿਉਂ ਨਹੀਂ ਰੱਖਦੇ? ਇੱਕ ਵਾਰ ਇੱਕ ਲੜਕੀ ਨੂੰ ਨੌਕਰੀ ਮਿਲ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਉਹ ਇੱਕ ਆਜ਼ਾਦ ਜੀਵਨ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਇੱਥੇ ਕੰਮਕਾਜੀ ਔਰਤਾਂ ਦੇ ਹੋਸਟਲ ਹਨ। ਉਸ ਨੂੰ ਸਿਰਫ਼ ਵਿਆਹ ਕਰਕੇ ਹੀ ਆਪਣੇ ਮਾਪਿਆਂ ਦਾ ਘਰ ਨਹੀਂ ਛੱਡਣਾ ਪੈਂਦਾ। ਲੜਕੇ ਅਤੇ ਉਸਦੇ ਪਰਿਵਾਰ ਨੂੰ ਦੱਸੋ ਕਿ ਉਹ ਉਸਨੂੰ ਸਵੀਕਾਰ ਕਰਕੇ ਉਸਦਾ ਜਾਂ ਉਸਦੇ ਪਰਿਵਾਰ ਦਾ ਕੋਈ ਉਪਕਾਰ ਨਹੀਂ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ। ਇਸ ਦੇ ਉਲਟ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਮਜ਼ਬੂਰ ਮਹਿਸੂਸ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਆਓ ਉਸ ਨੂੰ ਬੇਸਹਾਰਾ ਜੀਵ ਨਾ ਬਣਾਈਏ। ਆਉ ਅਸੀਂ ਉਸਨੂੰ ਸਿੱਖਿਆ ਅਤੇ ਇੱਕ ਸ਼ਖਸੀਅਤ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰੀਏ ਤਾਂ ਜੋ ਉਹ ਸਾਰੀਆਂ ਮੁਸ਼ਕਲਾਂ ਨੂੰ ਸੁਤੰਤਰ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਪਾਰ ਕਰ ਸਕੇ।

ਸਮੁੱਚੀ ਪ੍ਰਚਲਿਤ ਸਮਾਜਿਕ ਵਿਵਸਥਾ ਸਿਰਫ਼ ਨੌਜਵਾਨ ਦਾ ਪੱਖ ਪੂਰਦੀ ਹੈ। ਉਸਨੂੰ ਕਿਸੇ ਵੀ ਕਿਸਮ ਦੀ ਦਖਲਅੰਦਾਜ਼ੀ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ, ਪੂਰੀ ਆਜ਼ਾਦੀ ਦਾ ਆਨੰਦ ਲੈਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਇੱਥੋਂ ਤੱਕ ਕਿ ਉਸ ਦੇ ਮਾਪੇ ਵੀ ਨੂੰਹ ਦੇ ਰਹਿਮੇ-ਕਰਮ 'ਤੇ ਰਹਿ ਗਏ ਹਨ। ਉਹ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਦੇਖਭਾਲ ਕਰ ਸਕਦੀ ਹੈ ਜਾਂ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦੀ। ਸੁਭਾਵਿਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਉਸ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਮਾਪਿਆਂ ਦੀ ਦੇਖਭਾਲ ਕਰਨੀ ਆਉਂਦੀ ਹੈ, ਪਰ ਸਿਸਟਮ ਇਸ ਦੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਨਹੀਂ ਦਿੰਦਾ। ਉਸਦੇ ਮਾਪੇ ਉਸਦੇ ਨਾਲ ਨਹੀਂ ਰਹਿ ਸਕਦੇ, ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ ਨੌਜਵਾਨ ਦੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਵਿੱਚ ਦਖਲਅੰਦਾਜ਼ੀ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਦਾ ਨਤੀਜਾ ਇਹ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਸਾਰੇ ਮਾਪੇ ਇੱਕ ਪੁੱਤਰ ਪੈਦਾ ਕਰਨ ਲਈ ਬੇਤਾਬ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ ਤਾਂ ਜੋ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਨੂੰਹ ਬੁਢਾਪੇ ਵਿੱਚ, ਚਾਹੇ ਨਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹੋਏ, ਸਮਾਜਿਕ ਦਬਾਅ ਹੇਠ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਦੇਖਭਾਲ ਕਰੇ। ਇਸ ਨੂੰ ਯਕੀਨੀ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਕੰਨਿਆ ਭਰੂਣ ਹੱਤਿਆ ਅਤੇ ਭਰੂਣ ਹੱਤਿਆ ਦਾ ਅਭਿਆਸ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਇਸ ਗੱਲ ਨੂੰ ਨਾ ਸਮਝਦੇ ਹੋਏ ਕਿ ਮਾਦਾ/ਪੁਰਸ਼ ਅਨੁਪਾਤ ਦੇ ਘਟਣ ਨਾਲ ਸਮੁੱਚੇ ਸਮਾਜ 'ਤੇ ਲੰਬੇ ਸਮੇਂ ਦੇ ਗੰਭੀਰ ਨਤੀਜਿਆਂ ਦਾ ਕੀ ਅਸਰ ਪਵੇਗਾ।

ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਇਹ ਹੈ, ਸੰਯੁਕਤ-ਪਰਿਵਾਰ ਪ੍ਰਣਾਲੀ ਹੁਣ ਵਿਹਾਰਕ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਕਿਉਂਕਿ ਪੁੱਤਰਾਂ ਨੂੰ ਵੀ ਨੌਕਰੀਆਂ ਲਈ ਘਰ ਛੱਡਣਾ ਪੈ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਲੋੜਵੰਦ ਮਾਪਿਆਂ ਨੂੰ ਹੀ ਪੁੱਤਰ ਦੇ ਘਰ ਸ਼ਿਫਟ ਹੋਣਾ ਪਵੇਗਾ। ਜਿੱਥੇ ਪਤੀ-ਪਤਨੀ ਦੀ ਆਪਣੇ ਮਾਤਾ-ਪਿਤਾ ਦੀ ਦੇਖ-ਭਾਲ ਕਰਨ ਦੀ ਸਮਾਜਿਕ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ, ਉੱਥੇ ਸਮਾਜ ਉਸ ਦੇ ਮਾਤਾ-ਪਿਤਾ ਲਈ ਅਜਿਹੀ ਸੰਭਾਵਨਾ ਨੂੰ ਨਿੰਦਦਾ ਹੈ।

ਸਮੇਂ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ ਸਮਾਜਿਕ ਕਦਰਾਂ-ਕੀਮਤਾਂ ਦੀ ਵਿਵਸਥਾ ਵਿੱਚ ਬਦਲਾਅ ਅਤੇ ਉਸ ਨਾਲ ਮੇਲ ਖਾਂਦਾ ਕਾਨੂੰਨ। ਇਕੱਲਾ ਕਾਨੂੰਨ ਕੋਈ ਸਮਾਜਿਕ ਤਬਦੀਲੀ ਨਹੀਂ ਲਿਆ ਸਕਦਾ। ਕਿਉਂਕਿ, ਲੋਕਾਂ 'ਤੇ ਕੁਝ ਸਮਾਜਿਕ ਰੀਤੀ-ਰਿਵਾਜਾਂ ਦੀ ਪਕੜ ਇੰਨੀ ਮਜ਼ਬੂਤ ਹੈ ਕਿ ਰਾਜ ਵੀ ਦਖਲ ਨਹੀਂ ਦੇ ਸਕਦਾ। ਉਦਾਹਰਨ ਲਈ, ਚਾਦਰ ਪਾਨੀ ਦੀ ਰਸਮ ਨਿਰੋਲ ਲੋਕਾਂ ਦੁਆਰਾ ਬਣਾਈ ਜਾਂਦੀ ਹੈ; ਦਰੋਜ ਭਾਵੇਂ ਪਾਬੰਦੀਸ਼ੁਦਾ ਹੈ, ਖੁੱਲ੍ਹੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਪੇਸ਼ਕਸ਼/ਮੰਗ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ 'ਵਧੀਆ ਵਿਆਹ ਯਕੀਨੀ', 'ਸਿਰਫ਼ ਸਥਿਤੀ ਵਾਲੇ ਪਰਿਵਾਰ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ', ਆਦਿ। ਲਿੰਗ ਨਿਰਧਾਰਨ ਗੈਰ-ਕਾਨੂੰਨੀ ਹੈ, ਪਰ ਲੋਕ ਬਾਅਦ ਵਿੱਚ 5 ਲੱਖ ਰੁਪਏ ਦੀ ਬਜਾਏ ਅੱਜ 500/- ਰੁਪਏ ਖਰਚ ਕਰਨਗੇ; ਵਿਆਹ ਦੀ ਉਮਰ ਨਿਸ਼ਚਿਤ ਹੈ, ਪਰ ਕੁਝ ਰਾਜਾਂ ਵਿੱਚ ਬਾਲ ਵਿਆਹ ਅਜੇ ਵੀ ਆਮ ਹੈ; ਇੱਥੋਂ ਤੱਕ ਕਿ ਅੱਜ ਤੱਕ ਕਈ ਥਾਵਾਂ ਤੋਂ ਸਤੀ ਹੋਣ ਦੀ ਵੀ ਸੂਚਨਾ ਮਿਲਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ, ਇਹ ਸਿਰਫ਼ ਇੱਕ ਧਾਰਨਾ ਹੈ ਕਿ ਕਾਨੂੰਨ, ਜੇ ਪਾਸ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਇਕੱਲਾ ਪ੍ਰਭਾਵਸ਼ਾਲੀ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਮਾਨਸਿਕਤਾ ਹੈ nt.

ਹੇਠਾਂ ਕੁਝ ਸਧਾਰਨ ਕਦਮ ਸੁਝਾਏ ਗਏ ਹਨ:

. . . ਆਓ ਆਪਾਂ ਆਪਣੀ ਧੀ ਨੂੰ ਵਿਆਹ ਵਿਚ 'ਨਾ ਦੇ ਦੇਈਏ', ਕਿਉਂਕਿ ਉਹ ਸ਼ਾਬਦਿਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਵਿਆਹ ਦੀ ਰਸਮ ਦੇ ਸਮੇਂ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਉਦਾਹਰਨ ਲਈ, ਪਵਿੱਤਰ ਭਜਨ ਪੱਲੇ ਤਾਈਦ ਲਾਗੀ ਦਾ ਇੱਕੋ ਸਮੇਂ ਗਾਉਣਾ ਅਤੇ ਲਾੜੇ ਦਾ ਪੱਲਾ ਉਸ ਦੇ ਪਿਤਾ ਦੁਆਰਾ ਲਾੜੀ ਨੂੰ ਸੌਂਪਣਾ, ਵਿਆਹ ਦੀ ਰਸਮ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਰੱਖਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ, ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ ਕੰਨਿਆਦਾਨ ਤੋਂ ਘੱਟ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਅਤੇ ਉਹ ਵੀ, ਮੌਜੂਦਗੀ ਵਿੱਚ। ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਦਾ। ਭਜਨ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਅਸੀਂ ਸਾਰੇ ਜਾਣਦੇ ਹਾਂ, ਲਾੜੀ ਅਤੇ ਲਾੜੀ ਦੇਵਾਂ ਲਈ ਹੈ, ਅਤੇ ਪ੍ਰਮਾਤਮਾ ਨਾਲ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਰਿਸ਼ਤੇ ਨੂੰ

ਪ੍ਰਗਟ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਯਕੀਨਨ, ਇਸ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਦੇ ਸ਼ਬਦ, ਹਭੈ ਸਾਕ ਕੁਰਵੇ ਡਿਠੇ, ('ਮੈਂ ਸਾਰੇ ਰਿਸ਼ਤੇ ਝੂਠੇ ਪਾਏ') ਲੜਕੀ ਦੇ ਪਰਿਵਾਰ ਅਤੇ ਰਿਸ਼ਤੇਦਾਰਾਂ ਨੂੰ ਦਰਸਾਉਂਦੇ ਨਹੀਂ ਹਨ।

· · · ਵਿਆਹ ਦੇ ਨਾਲ, ਨਵੇਂ ਘਰ ਨੂੰ ਲੜਕੇ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਲੜਕੀ ਦੇ ਮਾਪਿਆਂ ਲਈ ਬਰਾਬਰ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰ ਹੋਣ ਦਿਓ। ਜੇਕਰ ਅਜਿਹੀਆਂ ਕਦਰਾਂ-ਕੀਮਤਾਂ ਨੂੰ ਸਮਾਜ ਦੇ ਪਲੀਤ ਹੋਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਨੌਜਵਾਨ ਮਨਾਂ ਤੱਕ ਅਮਲੀ ਜਾਮਾ ਪਹਿਨਾਇਆ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਇੱਕ ਪੀੜ੍ਹੀ ਵਿੱਚ ਹੀ ਲੋੜੀਂਦੀ ਤਬਦੀਲੀ ਆ ਸਕਦੀ ਹੈ।

ਹਰ ਸ਼ਹਿਰ ਵਿੱਚ ਕੁਝ ਗੁਰਦੁਆਰਿਆਂ ਦੇ ਨਾਲ ਬਜ਼ੁਰਗਾਂ ਲਈ ਹੋਸਟਲ/ਘਰ ਸਥਾਪਤ ਕੀਤੇ ਜਾਣੇ ਚਾਹੀਦੇ ਹਨ। ਕਮਿਊਨਿਟੀ ਨੂੰ ਇਹਨਾਂ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਲਈ ਉਦਾਰਤਾ ਨਾਲ ਦਾਨ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ, ਹਾਲਾਂਕਿ ਰਿਹਾਇਸ਼ ਮੁਫਤ ਨਹੀਂ ਹੋਣੀ ਚਾਹੀਦੀ, ਸਿਵਾਏ ਸੱਚੇ ਲੋੜਵੰਦ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦੇ ਕੇਸਾਂ ਨੂੰ ਛੱਡ ਕੇ। ਅਜਿਹੀਆਂ ਸਹੂਲਤਾਂ ਦੀ ਉਪਲਬਧਤਾ ਮਾਤਾ-ਪਿਤਾ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਔਲਾਦ, ਭਾਵੇਂ ਮਰਦ ਹੋਵੇ ਜਾਂ ਮਾਦਾ, ਤੋਂ ਸੁਤੰਤਰ ਬਣਾਵੇਗੀ ਅਤੇ ਬੁਢਾਪੇ ਨਾਲ ਜੁੜੇ ਤਣਾਅ ਤੋਂ ਛੁਟਕਾਰਾ ਦੇਵੇਗੀ। ਇਹ ਸਮੱਸਿਆ ਰਹਿਤ ਮਾਪਿਆਂ, ਜਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਮਾਪਿਆਂ ਦੀਆਂ ਲੋੜਾਂ ਨੂੰ ਵੀ ਪੂਰਾ ਕਰੇਗਾ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਬੱਚੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਤੋਂ ਦੂਰ ਵਸੇ ਹੋਏ ਹਨ ਜਾਂ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਬੱਚੇ ਮਰ ਚੁੱਕੇ ਹਨ। ਖੁਸ਼ਹਾਲ ਵਿਆਹੀਆਂ/ਤਲਾਕਸ਼ੁਦਾ ਔਰਤਾਂ ਨੂੰ ਵੀ ਇਹੋ ਜਿਹੀਆਂ ਸਹੂਲਤਾਂ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕੀਤੀਆਂ ਜਾਣੀਆਂ ਚਾਹੀਦੀਆਂ ਹਨ।

ਕਾਨੂੰਨ ਦੀ ਭੂਮਿਕਾ

ਪਰ, ਇਕੱਲੀ ਸਮਾਜਿਕ ਵਿਵਸਥਾ ਵੀ ਔਰਤਾਂ ਨੂੰ ਸੁਰੱਖਿਆ ਦੀ ਗਾਰੰਟੀ ਨਹੀਂ ਦੇ ਸਕਦੀ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਕਾਨੂੰਨ ਬਣਾਉਣ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ, ਪਰ ਇਸ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਕਿ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਰਵੱਈਏ ਵਿੱਚ ਬਦਲਾਅ ਲਿਆਇਆ ਜਾ ਸਕੇ। ਉਦਾਹਰਣ ਲਈ :

· · · ਧੀ ਦੀ ਆਮਦਨ ਦਾ ਹਿੱਸਾ ਕਾਨੂੰਨੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਉਸ ਦੇ ਮਾਪਿਆਂ ਨੂੰ ਬਣਾਓ। ਇਸ ਨਾਲ ਉਹ ਆਪਣੇ ਲੋੜਵੰਦ ਮਾਪਿਆਂ ਦੀ ਮਦਦ ਕਰ ਸਕੇਗੀ, ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ। ਇਸ ਨਾਲ ਸਿਰਫ਼ ਧੀਆਂ ਵਾਲੇ ਮਾਪਿਆਂ ਨੂੰ ਵੀ ਸੁਰੱਖਿਆ ਮਿਲੇਗੀ, ਅਤੇ ਮਰਦ ਔਲਾਦ ਲਈ ਪ੍ਰਚਲਿਤ ਕ੍ਰੋੜ ਵੀ ਘਟੇਗਾ।

. . . ਔਰਤਾਂ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਹੋਣ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ, ਧੀਆਂ (ਵਿਆਹੀਆਂ/ਅਣਵਿਆਹੀਆਂ) ਦੇ ਆਪਣੇ ਮਾਪਿਆਂ ਪ੍ਰਤੀ, ਅਤੇ ਪਤੀਆਂ ਦੇ ਸਹੁਰੇ-ਸਹੁਰੇ ਪ੍ਰਤੀ ਫਰਜ਼ਾਂ ਨੂੰ ਪਰਿਭਾਸ਼ਿਤ ਕਰਨ 'ਤੇ ਵੀ ਤਣਾਅ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਇਕੱਲਾ ਅਜਿਹਾ ਕਦਮ ਮਾਪਿਆਂ ਨੂੰ ਬੱਚੇ ਦੇ ਜਨਮ ਦੀ ਖੁਸ਼ੀ ਮਨਾਉਣ ਦੇ ਯੋਗ ਬਣਾਉਂਦਾ ਹੈ, ਲਿੰਗ ਦੀ ਪਰਵਾਹ ਕੀਤੇ ਬਿਨਾਂ।

ਜੇਕਰ ਮਾਤਾ-ਪਿਤਾ ਦੀ ਸੰਪੱਤੀ ਵਿੱਚ ਉਸਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਦੇਣ ਨਾਲ ਕੁਝ ਵਿਵਹਾਰਕ ਸਮੱਸਿਆਵਾਂ ਪੈਦਾ ਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਕੁਝ ਕੁਆਰਟਰਾਂ ਦੁਆਰਾ ਦਰਸਾਏ ਗਏ ਹਨ, ਤਾਂ ਇਹਨਾਂ ਦਾ ਨਿਪਟਾਰਾ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਧਾਰਾਵਾਂ ਦੁਆਰਾ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਕਿਉਂਕਿ, ਲਿੰਗ ਸਮਾਨਤਾ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਤੀ ਦਾ ਮੁੱਦਾ ਸਮਾਜ ਦੇ ਕਿਸੇ ਇੱਕ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਵਰਗ ਦੇ ਅਨੁਕੂਲ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦਾ।

. . . ਜੇਕਰ ਕਿਸੇ ਧੀ ਨੂੰ ਮਾਪਿਆਂ ਦੀ ਜਾਇਦਾਦ ਵਿਚ ਹਿੱਸਾ ਦਿੱਤਾ ਜਾਣਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਇਹ ਕਾਨੂੰਨੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਯਕੀਨੀ ਬਣਾਇਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਸ ਨੂੰ ਇਸ ਤੋਂ ਲਾਭ ਮਿਲਦਾ ਹੈ - ਇਸ ਤੋਂ ਹੋਣ ਵਾਲੀ ਆਮਦਨ ਉਸ ਦੇ ਨਿੱਜੀ ਬੈਂਕ ਖਾਤੇ ਵਿਚ ਜਾਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ; ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਸ ਕੋਲ ਇਸਨੂੰ ਵੇਚਣ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਨਾ ਹੋਵੇ, ਤਾਂ ਜੋ ਉਸ 'ਤੇ ਸਹੁਰਿਆਂ ਦੁਆਰਾ ਅਜਿਹਾ ਕਰਨ ਲਈ ਦਬਾਅ ਨਾ ਪਾਇਆ ਜਾਵੇ ਜਾਂ ਇਹ ਲਾਜ਼ਮੀ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਉਸਦੇ ਨਾਮ 'ਤੇ ਦੁਬਾਰਾ ਨਿਵੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ; ਉਸ ਨੂੰ ਇੱਛਾ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਦਾ ਆਨੰਦ ਲੈਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ; ਇਤਆਦਿ।

ਸੈਮੀਨਾਰ ਸਿਰਫ਼ ਔਰਤਾਂ ਦੇ ਮੁੱਦਿਆਂ ਅਤੇ ਨਿਰਪੱਖ ਲਿੰਗ ਨੂੰ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਕੋਈ ਵੀ ਅੰਤਿਮ ਫੈਸਲੇ ਲੈਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਪਿਛੋਕੜ ਵਾਲੇ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਵਿਚਾਰ ਇਕੱਠੇ ਕਰਨ ਲਈ ਕੀਤੇ ਸਰਵੇਖਣਾਂ ਲਈ ਆਯੋਜਿਤ ਕੀਤੇ ਜਾਣੇ ਚਾਹੀਦੇ ਹਨ।

ਸਿੱਖਾਂ ਦੇ ਕਾਨੂੰਨਾਂ ਵਿੱਚ ਪਤੀ-ਪਤਨੀ ਦੋਵਾਂ ਲਈ 'ਪਤਨੀ' ਅਤੇ ਪੁੱਤਰ ਅਤੇ ਧੀ ਦੋਵਾਂ ਲਈ 'ਔਲਾਦ' ਸ਼ਬਦ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਆਪਣੇ ਆਪ ਹੀ ਬਰਾਬਰਤਾ ਨੂੰ ਯਕੀਨੀ ਬਣਾ ਦੇਵੇਗੀ। ਕੀ ਗੁਰਬਾਣੀ ਮਰਦ ਅਤੇ ਇਸਤਰੀ ਦੋਹਾਂ ਨੂੰ 'ਪਰਮਾਤਮਾ ਦੀ ਵਹੁਟੀ' ਕਹਿ ਕੇ ਬਰਾਬਰ ਦਾ

ਦਰਜਾ ਨਹੀਂ ਦਿੰਦੀ? ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬਾਨ ਨੇ ਸਦੀਆਂ ਪਹਿਲਾਂ ਜੋ ਕੀਤਾ, ਅੱਜ ਵੀ ਸੰਸਾਰ ਦੇ ਸੰਵਿਧਾਨਾਂ ਵਿੱਚ ਅਪਣਾਏ ਜਾਣ ਦੀ ਉਡੀਕ ਹੈ। ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਅਗਵਾਈ ਕਰਨ ਦਿਓ।

-

ਦਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਚਾਹਲ ਨੇ ਪ੍ਰੋ

ਇੰਸਟੀਚਿਊਟ ਫਾਰ ਅੰਡਰਸਟੈਂਡਿੰਗ ਸਿੱਖਇਜ਼ਮ

Laval, Quebec, H7W 5L9, ਕੈਨੇਡਾ

iuscanada@gmail.com

ਜਵਾਬ ਦੇਣ ਵਾਲਾ

ਨੂੰ

ਇਕ-ਓਅੰਕਾਰ (੧ੳ): ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ ਦਾ ਅਨੇਕਤਾ ਵਿਚ ਏਕਤਾ ਦਾ ਸੰਕਲਪ

ਵਿਸ਼ਵ ਧਰਮ ਦੇ

ਹਰਦੇਵ ਸਿੰਘ ਵਿਰਕ ਵੱਲੋਂ ਡਾ

ਸਾਲਾਹੀਅਤ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਿਤ, ਵੋਲ. 3. ਨੰ: 7, ਪੀ. 31-42, 2024

ਦੁਆਰਾ

ਦਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਚਾਹਲ ਨੇ ਪ੍ਰੋ

ਇੰਸਟੀਚਿਊਟ ਫਾਰ ਅੰਡਰਸਟੈਂਡਿੰਗ ਸਿੱਖਇਜ਼ਮ

Laval, Quebec, H7W 5L9, ਕੈਨੇਡਾ

iuscanada@gmail.com

ਜਾਣ-ਪਛਾਣ

ਡਾ: ਹਰਦੇਵ ਸਿੰਘ ਵਿਰਕ, ਇੱਕ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਭੌਤਿਕ ਵਿਗਿਆਨੀ ਅਤੇ ਧਰਮ ਸ਼ਾਸਤਰੀ, ਲਿਖਦੇ ਹਨ "ਇਕ-ਓਅੰਕਾਰ () - ਵਿਸ਼ਵ ਧਰਮਾਂ ਦੀ ਵਿਭਿੰਨਤਾ ਵਿੱਚ ਏਕਤਾ ਦਾ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦਾ ਸੰਕਲਪ। ਉਹ ਕਹਿੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਹ "ਡੀ.ਐਸ. ਚਾਹਲ (ਚਹਿਲ, 2023a) 'ਤੇ ਆਧਾਰਿਤ ਹੈ, ਨੇ ਹਾਲ ਹੀ ਵਿੱਚ ਸਿੱਖ ਧਰਮ ਨੂੰ ਸਮਝਣਾ: ਦਿ ਰਿਸਰਚ ਜਰਨਲ ਦਾ ਇੱਕ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਅੰਕ (ਸਿਲਵਰ ਜੁਬਲੀ) ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਿਤ ਕੀਤਾ ਹੈ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਵਿਸ਼ਵ ਭਰ ਵਿੱਚ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਧਰਮਾਂ ਵਿੱਚ ਰੱਬ ਦੇ ਸੰਕਲਪ ਬਾਰੇ ਇੱਕ ਦਰਜਨ ਦੇ ਕਰੀਬ ਲੇਖ ਹਨ। ਇੱਥੇ ਦੇ ਲੇਖ ਹਨ: i) ਡੀ.ਐਸ. ਸੇਖੋਂ ਦੁਆਰਾ (2023) ਅਤੇ ii) "ਇਕ ਓਕਾਰ: ਕੁਝ ਪ੍ਰਤੀਬੰਧ" ਐਲੀਨੋਰ ਨੇਸਬਿਟ

(ਨੇਸਬਿਟ, 2023) ਦੁਆਰਾ ਮੇਰੇ ਪੇਪਰ ਵਿੱਚ ਚਰਚਾ ਲਈ ਵਿਸ਼ੇ ਨਾਲ ਨਜਿੱਠਦੇ ਹੋਏ। ਉਹ ਮੰਨਦਾ ਹੈ, "ਮੈਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਵਿਚਾਰਾਂ ਦੀ ਉਦਾਰਵਾਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕੀਤੀ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਮੈਨੂੰ ਇਹ ਦੋਵੇਂ ਲੇਖਕ ਇੱਕੋ ਤਰੰਗ-ਲੰਬਾਈ 'ਤੇ, ਜਾਂ ਮੇਰੇ ਵਿਚਾਰਾਂ ਨਾਲ ਮੇਲ ਖਾਂਦੇ ਹਨ।"

ਮੇਰੇ ਲਈ ਇਹ ਹਜ਼ਮ ਕਰਨਾ ਔਖਾ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਸਿਰਲੇਖ ਵਿੱਚ ਦਰਸਾਏ ਗਏ "ਵਿਸ਼ਵ ਦੇ ਸਾਰੇ ਧਰਮਾਂ ਦੀ ਅਨੇਕਤਾ ਵਿੱਚ ਏਕਤਾ" ਨਾਲ ਕਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸੰਬੰਧਿਤ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਦੁਆਰਾ ਸਦੀਵੀ ਹਸਤੀ (ਰੱਬ) ਦੀ ਸੰਕਲਪ ਨੂੰ ਦਰਸਾਉਂਦਾ ਇੱਕ ਅਸਲੀ ਅਤੇ ਵਿਲੱਖਣ ਲੋਗੋ ਹੈ। ਦੂਜੇ ਧਰਮਾਂ ਵਿੱਚ ਰੱਬ ਦੀ ਧਾਰਨਾ ਨਾਲੋਂ ਵੱਖਰੀ ਹੈ। ਹਾਲਾਂਕਿ ਹਿੰਦੂ ਧਰਮ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਰੱਬ ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਇਹ ਮਾਨਵ-ਰੂਪ ਬ੍ਰਹਮਾ, ਵਿਸ਼ਨੂੰ ਅਤੇ ਸ਼ਿਵ ਰੂਪਾਂ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਗਟ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਈਸਾਈ ਧਰਮ ਵੀ ਰੱਬ, ਪੁੱਤਰ ਅਤੇ ਪਵਿੱਤਰ ਆਤਮਾ ਦੀ ਤ੍ਰਿਏਕ ਨੂੰ ਸਵੀਕਾਰ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਇਸਲਾਮ ਵਿੱਚ, ਰੱਬ ਨੂੰ ਇੱਕ ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਪਰ ਇਸਦਾ ਨਾਮ ਅੱਲ੍ਹਾ ਹੈ, ਅਤੇ ਇਸਦਾ ਕੇਵਲ ਇੱਕ ਪੈਗੰਬਰ ਮੁਹੰਮਦ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਧਰਮਾਂ ਵਿਚ ਰੱਬ ਬਾਰੇ ਅਜਿਹੀ ਅਨੇਕਤਾ ਵਿਚ ਕਿਸੇ ਵੀ ਸਥਿਤੀ ਵਿਚ ਇਕਸੁਰਤਾ ਅਤੇ ਏਕਤਾ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦੀ। ਹਾਲਾਂਕਿ, "ਵਿਭਿੰਨਤਾ ਵਿੱਚ ਏਕਤਾ" ਇੱਕ ਬਹੁਤ ਪੁਰਾਣੀ ਧਾਰਨਾ ਹੈ ਜੋ ਪੂਰਬੀ ਅਤੇ ਪੱਛਮੀ ਪੁਰਾਣੀ ਦੁਨੀਆਂ ਦੀਆਂ ਸਭਿਆਚਾਰਾਂ ਵਿੱਚ ਪੁਰਾਣੇ ਸਮੇਂ ਤੋਂ ਹੈ। ਇਹ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਜਾਂ ਸਮੂਹਾਂ ਵਿਚਕਾਰ ਸਦਭਾਵਨਾ ਅਤੇ ਏਕਤਾ ਦਾ ਪ੍ਰਗਟਾਵਾ ਹੈ। ਬਹੁਤ ਸਾਰੀਆਂ ਸਰਕਾਰਾਂ ਅਤੇ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਅੱਜ ਵੀ ਇਸ ਸਮੇਂ-ਸਨਮਾਨਿਤ ਸੰਕਲਪ ਨੂੰ ਇੱਕ ਯੋਗ ਆਦਰਸ਼ ਮੰਨਦੀਆਂ ਹਨ। (ਅਨਾਮ, n.d.) ਇਹ ਦਰਸਾਉਂਦਾ ਹੈ ਕਿ "ਅਨੇਕਤਾ ਵਿੱਚ ਏਕਤਾ" ਵਿੱਚ ਧਰਮ ਜਾਂ ਰੱਬ ਸ਼ਾਮਲ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ।

ਇਸ ਲਈ ਡਾ: ਵਿਰਕ ਦੇ ਵਿਸ਼ੇ ਦਾ ਸਿਰਲੇਖ ਵੀ ਗਲਤ ਅਤੇ ਤਰਕਹੀਣ ਹੈ।

ਚਰਚਾ

ਡਾ. ਵਿਰਕ ਹੇਠਾਂ ਦਿੱਤੇ ਵਿਦਵਾਨਾਂ ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੰਦੇ ਹਨ, ਜੋ ਮੰਨਦੇ ਹਨ ਕਿ ਇਹ ਇੱਕ ਵਿਲੱਖਣ ਅੱਖਰ ਅੰਕੀ ਬ੍ਰਹਮ ਚਿੰਨ੍ਹ ਹੈ ਜਿਸ ਨੂੰ ਲੋਗੋ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ:

“ਸਿੱਖ ਧਰਮ ਵਿੱਚ, ਪ੍ਰਮਾਤਮਾ ਨੂੰ ਇੱਕ ਵਿਲੱਖਣ ਅੱਖਰ ਅੰਕੀ ਬ੍ਰਹਮ ਚਿੰਨ੍ਹ ਦੁਆਰਾ ਦਰਸਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ, ਜਿਸਨੂੰ ਐਲੀਨਰ ਨੇਸਬਿਟ ਅਤੇ ਡੀ.ਐਸ. ਚਾਹਲ (ਚਹਿਲ, 2020) (ਨੇਸਬਿਟ, 2005) ਦੁਆਰਾ ਲੋਗੋ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। (Nikky-Guninder (2011) ਦਰਸਾਉਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਬ੍ਰਹਮ ਚਿੰਨ੍ਹ ਨੂੰ ਦਰਸਾਉਣ ਲਈ ਗਿਆਨ ਦੇ ਤਿੰਨ ਢੰਗਾਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ - ਸੰਖਿਆਤਮਕ, ਵਰਣਮਾਲਾ, ਅਤੇ ਜਿਓਮੈਟ੍ਰਿਕਲ। ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਤੌਰ 'ਤੇ, ਪ੍ਰਮੁੱਖ ਨੰਬਰ '1' ਨੂੰ ਸਾਰੀਆਂ ਭਾਸ਼ਾਵਾਂ, ਸਭਿਆਚਾਰਾਂ ਅਤੇ ਧਰਮਾਂ ਦੇ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦੁਆਰਾ ਮਾਨਤਾ ਦਿੱਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਗੁਰਮੁਖੀ ਲਿਪੀ ਦਾ ਅਲਫ਼ਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਜੋ ਕਿ ਇੱਕ (ਹੋਣ) ਲਈ ਚਿੰਨ੍ਹ ਹੈ ਅਤੇ ਕਾਰ () ਦੇ ਚਿੰਨ੍ਹ ਦੁਆਰਾ ਪੂਰਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਇੱਕ ਰੇਖਾਗਣਿਤਿਕ ਚਾਪ ਪੁਲਾੜ ਵਿੱਚ ਦੂਰ ਪਹੁੰਚਦਾ ਹੈ।”

ਨੇਸਬਿਟ ਨੇ ਸਿੱਟਾ ਕੱਢਿਆ ਕਿ ਇਹ ਇੱਕ ਲੋਗੋ ਹੈ। ਨਿੱਕੀ-ਗੁਰਿੰਦਰ ਨੇ ਥੋੜ੍ਹੇ ਜਿਹੇ ਪਰ ਅਸਪਸ਼ਟ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਬਿਆਨ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਮੈਂ ਪਿਛਲੇ 23 ਸਾਲਾਂ ਤੋਂ ਇਸ ਦੀ ਸਪੱਸ਼ਟ ਵਿਆਖਿਆ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹਾਂ। (ਚਹਿਲ, 2000) (ਚਹਿਲ, 2003) (ਚਹਿਲ, 2005) (ਚਹਿਲ, 2021) (ਚਹਿਲ, 2018) (ਚਹਿਲ, 2023ਏ) (ਚਹਿਲ, 2023ਬੀ) (ਚਹਿਲ, 2020)

ਇਸ ਲਈ, ਇਹ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੈ ਕਿ ਨੇਸਬਿਟ ਨੇ ਇੱਕ ਪ੍ਰਤੀਕ ਜਾਂ ਲੋਗੋ ਵਜੋਂ ਸਵੀਕਾਰ ਕੀਤਾ ਹੈ ਤਾਂ ਵੀ ਡਾ: ਵਿਰਕ ਨੇ ਇੱਕ ਅਨੈਤਿਕ ਬਿਆਨ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਲਿਖਿਆ ਹੈ:

“ਇਸ ਲਈ, ਇਸਨੂੰ "ਲੋਗੋ" [ਅਤੇ ਇਹ ਕਹਿਣਾ ਕਿ ਇਹ "ਇੱਕ ਸ਼ਬਦ" ਹੈ] ਕਹਿਣਾ ਨਾ ਮੁਆਫ਼ੀਯੋਗ ਬੇਅਦਬੀ ਹੈ। ਕੇਵਲ ਇੱਕ ਅਨਪੜ੍ਹ ਜਾਂ ਅਗਿਆਨੀ ਵਿਅਕਤੀ ਹੀ ਇਸ ਨੂੰ ਵਿਦਵਤਾ ਜਾਂ ਵਿਦਿਅਕ ਜਾਂਚ ਦੇ ਨਾਮ 'ਤੇ ਕਰੇਗਾ। ਕਿਸੇ ਵੀ ਹਾਲਤ ਵਿੱਚ, “ਇਕ ਓਅੰਕਾਰ ” ਇੱਕ ਸ਼ਬਦ ਨਹੀਂ ਹੈ; ਇਹ ਇੱਕ 'ਅੰਕ' [1] ਅਤੇ ਖੁੱਲ੍ਹੇ 'ਓਰਹਾ' [ਓ] ਤੋਂ ਬਣਿਆ ਹੈ। ਇਸ ਟੈਕਨ ਦੁਆਰਾ, ਇਹ ਬਿਲਕੁਲ ਵੀ "ਲੋਗੋ" ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ ਇਸ ਨੂੰ ਸਿੱਖ ਧਰਮ ਦੇ ਵਪਾਰ ਦੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਨਹੀਂ ਵੇਚ ਰਹੇ ਸਨ-ਇਹ ਉਨ੍ਹਾਂ 'ਤੇ ਇਸ ਲਈ ਉਭਰਿਆ ਕਿਉਂਕਿ ਪ੍ਰਭੂ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਇੱਕ ਬੇਮਿਸਾਲ ਬ੍ਰਹਮ ਮਿਸ਼ਨ ਲਈ ਚੁਣਿਆ ਸੀ।”

ਭਾਵ ਡਾ: ਨੇਸਬਿਟ, ਜੋ ਕਿ ਲੋਗੋ ਵਜੋਂ ਸਵੀਕਾਰ ਕਰਦੇ ਹਨ, ਵੀ ਅਨਪੜ੍ਹ ਅਤੇ ਅਗਿਆਨੀ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦੀ ਇਸ ਸ਼੍ਰੇਣੀ ਵਿੱਚ ਆਉਂਦੇ ਹਨ।

ਮੈਂ ਇਸ ਤੱਥ ਬਾਰੇ ਡਾ. ਵਿਰਕ ਦੀ ਅਗਿਆਨਤਾ ਬਾਰੇ ਹੈਰਾਨ ਹਾਂ ਕਿ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ ਨੇ ਸਦੀਵੀ ਹਸਤੀ (ਰੱਬ) ਨੂੰ ਦਰਸਾਉਣ ਲਈ ਇੱਕ ਲੋਗੋ ਡਿਜ਼ਾਈਨ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਪਹਿਲਾ ਵਿਅਕਤੀ ਸੀ ਜਿਸਦੀ ਉਸਨੇ ਲਗਭਗ ਛੇ ਸਦੀਆਂ ਪਹਿਲਾਂ 15ਵੀਂ ਸਦੀ ਵਿੱਚ ਸੰਕਲਪ ਲਿਆ ਸੀ। ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ ਨੇ ਸਭ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਹਿੱਸਿਆਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਲੋਗੋ ਡਿਜ਼ਾਈਨ ਕਰਨ ਲਈ ਇੱਕ ਪ੍ਰਣਾਲੀ ਤਿਆਰ ਕੀਤੀ, ਅਰਥਾਤ, ਅੰਕਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਇੱਕ (ਇੱਕ) ਲੈ ਕੇ, ਗੁਰਮੁਖੀ ਲਿਪੀ ਤੋਂ ਓ (ਓਰਾ) ਖੋਲ੍ਹਣਾ, ਅਤੇ ਜਿਓਮੈਟਰੀ ਤੋਂ ਇਸਦਾ ਵਿਸਤ੍ਰਿਤ ਅੰਤ ()। ਇਹਨਾਂ ਸਾਰੇ ਹਿੱਸਿਆਂ ਨੂੰ ਮਿਲਾ ਕੇ, ਉਸਨੇ ਇੱਕ ਲੋਗੋ ਬਣਾਇਆ, . ਇਹ ਸਦੀਵੀ ਹਸਤੀ (ਰੱਬ) ਲਈ ਇੱਕ ਅਸਲੀ ਅਤੇ ਵਿਲੱਖਣ ਲੋਗੋ ਹੈ ਜੋ ਕਦੇ ਕਿਸੇ ਧਰਮ ਦੇ ਸੰਸਥਾਪਕ ਦੁਆਰਾ ਤਿਆਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ ਇਸਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਿਸੇ ਚੀਜ਼ ਨੂੰ ਵੇਚਣ ਲਈ ਨਹੀਂ ਕਰ ਰਹੇ ਸਨ ਪਰ ਇਹ ਸਮਝਾਉਣ ਲਈ ਕਿ ਇਹ ਲੋਗੋ, ਸਦੀਵੀ ਹਸਤੀ (ਰੱਬ) ਲਈ ਖੜ੍ਹਾ ਹੈ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਉਹਨਾਂ ਨੇ ਇਸਦੀ ਧਾਰਨਾ ਕੀਤੀ ਸੀ। ਲਗਭਗ ਚਾਰ ਸਦੀਆਂ ਬਾਅਦ ਹੀ 20ਵੀਂ ਸਦੀ ਦੀਆਂ ਆਧੁਨਿਕ ਕੰਪਨੀਆਂ ਨੇ ਆਪਣੀਆਂ ਕੰਪਨੀਆਂ ਲਈ ਲੋਗੋ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਨੀ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤੀ।

ਇਸ ਲਈ, 15ਵੀਂ ਸਦੀ ਵਿੱਚ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ ਦੁਆਰਾ ਅਨਾਦਿ ਹਸਤੀ (ਰੱਬ) ਲਈ ਤਿਆਰ ਕੀਤੇ ਗਏ ਲੋਗੋ ਨੂੰ ਕਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਇੱਕ ਨਾ ਮੁਆਫ਼ੀਯੋਗ ਅਪਵਿੱਤਰ ਕਿਹਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ?

ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, ਜਦੋਂ 15ਵੀਂ ਸਦੀ ਵਿੱਚ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ ਨੇ ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ ਇਹ ਲੋਗੋ ਡਿਜ਼ਾਈਨ ਕੀਤਾ ਸੀ, ਕੋਈ ਹੋਰ ਨਹੀਂ ਲੋਗੋ ਦੁਨੀਆ ਭਰ ਵਿੱਚ ਕਿਸੇ ਵੀ ਕੰਪਨੀ ਦੁਆਰਾ ਵਰਤਿਆ ਗਿਆ ਸੀ।

ਡਾ: ਵਿਰਕ ਅੱਗੇ ਲਿਖਦੇ ਹਨ:

“ਕਿਸੇ ਵੀ ਹਾਲਤ ਵਿੱਚ, “ਇਕ ਓਅੰਕਾਰ” ਇੱਕ ਸ਼ਬਦ ਨਹੀਂ ਹੈ; ਇਹ ਇੱਕ 'ਅੰਕ' [1] ਅਤੇ ਖੁੱਲ੍ਹੇ 'ਓਰਗਾ' [ਓ] ਤੋਂ ਬਣਿਆ ਹੈ। ਇਸ ਟੇਕਨ ਦੁਆਰਾ, ਇਹ ਬਿਲਕੁਲ ਵੀ "ਲੋਗੋ" ਨਹੀਂ ਹੈ ...”

ਇਹ ਇੱਕ ਹੋਰ ਗਲਤ ਅਤੇ ਤਰਕਹੀਣ ਬਿਆਨ ਹੈ। ਮੈਂ ਕਦੇ ਨਹੀਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇਹ ਇੱਕ ਸ਼ਬਦ ਹੈ। ਮੈਂ ਹਮੇਸ਼ਾ ਇਹ ਲਿਖਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਇਹ ਇੱਕ "ਲੋਗੋ" ਹੈ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਅੰਕਾਂ ਵਾਲਾ ਇੱਕ, ਓਪਨ ਓਰਾ, ਅਤੇ ਇਸਦੇ ਵਿਸਤ੍ਰਿਤ ਅੰਤ, ਜਿਓਮੈਟਰੀ ਵਿੱਚ, ਪਿਛਲੇ 23 ਸਾਲਾਂ ਤੋਂ ਵੱਧ ਸਮੇਂ ਤੋਂ ਅਨੰਤਤਾ ਨੂੰ ਦਰਸਾਉਂਦਾ ਹੈ। ਇਹਨਾਂ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਤਾਵਾਂ ਦੇ ਕਾਰਨ, ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੁਆਰਾ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਸੰਕਲਪਿਤ ਸਦੀਵੀ ਹਸਤੀ (ਰੱਬ) ਨੂੰ ਦਰਸਾਉਣ ਲਈ ਤਿਆਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਇੱਕ ਅਸਲੀ ਅਤੇ ਵਿਲੱਖਣ ਲੋਗੋ ਬਣ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਦੀ ਗਲਤਫਹਿਮੀ

ਮੈਂ ਗਲਤ ਸਮਝੇ ਜਾਣ ਦੇ ਪਿਛੋਕੜ 'ਤੇ ਜ਼ੋਰ ਦੇਣਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹਾਂ। ਬਦਨ ਸਿੰਘ, ਬਨਾਰਸ (ਵਾਰਾਨਸੀ) ਵਿਖੇ ਸਿਖਲਾਈ ਪ੍ਰਾਪਤ ਨਿਰਮਲਾ, ਨੇ ਵੈਦਿਕ ਅਤੇ ਵੇਦਾਂਤਿਕ ਫਲਸਫਿਆਂ ਦੇ ਪ੍ਰਭਾਵ ਅਧੀਨ 1883 ਵਿੱਚ ਫਰੀਦਕੋਟ ਵਾਲਾ ਟੀਕਾ ਵਿੱਚ ਏਕ ਓਅੰਕਾਰ ਵਜੋਂ ਪ੍ਰਸਾਰਿਤ ਕੀਤਾ। 1604 ਦੇ ਆਸ-ਪਾਸ ਭਾਈ ਗੁਰਦਾਸ ਜੀ ਨੇ ਫਿਰ ਏਕ ਓਅੰਕਾਰ ਐਲਾਨਿਆ। (ਜੇ. ਸਿੰਘ, ਐਨ.ਡੀ.) ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਪ੍ਰੋ. ਸਾਹਿਬ ਸਿੰਘ ਨੇ ਵੀ ਇਸ ਨੂੰ ਏਕ ਓਅੰਕਾਰ ਮੰਨਿਆ। (ਸ. ਸਿੰਘ, 1972) ਬਦਨ ਸਿੰਘ ਨੇ ਓ.ਐਮ ਤੋਂ ਇਸ ਦੀ ਉਤਪਤੀ ਬਾਰੇ ਵਿਸਥਾਰ ਨਾਲ ਦੱਸਿਆ। ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪ੍ਰੋ. ਸਾਹਿਬ ਸਿੰਘ ਨੇ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਆਪਣੇ ਦਰਪਣ ਵਿਚ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਡਾ. ਭੱਟੀ (2019) ਅਤੇ ਪ੍ਰਿੰਸੀਪਲ ਹਰਭਜਨ ਸਿੰਘ (ਅਪ੍ਰਕਾਸ਼ਿਤ ਰਚਨਾ) ਨੇ ਵੀ ਓਮ ਤੋਂ ਉਤਪਤੀ ਬਾਰੇ ਵਿਸਥਾਰ ਨਾਲ ਦੱਸਿਆ ਹੈ। ਹੁਣ ਸਿੱਖਾਂ ਅਤੇ ਗੈਰ-ਸਿੱਖਾਂ ਨੇ ਆਪਣੀਆਂ ਲਿਖਤਾਂ ਵਿੱਚ ਇਸ ਨੂੰ ਏਕ ਓਅੰਕਾਰ ਲਿਖਿਆ ਹੈ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਓਅੰਕਾਰ ਜਾਂ ਓਕਾਰ ਉਪਨਿਸ਼ਦਾਂ ਵਿੱਚ OM (AUM) ਨੂੰ ਦਰਸਾਉਂਦਾ ਹੈ। ਓਮ (ੴ) ਰੱਬ ਨੂੰ ਦਰਸਾਉਂਦਾ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਓਮ ਨੂੰ ਬ੍ਰਹਿਮੰਡ ਦੀ ਪਹਿਲੀ ਧੁਨੀ ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। "ਓਮ ਦੀ ਆਵਾਜ਼ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ, ਕੁਝ ਨਹੀਂ ਸੀ." (ਰੀਗਨ, 2020)

ਲੋਗੋ ਨੂੰ ਏਕ ਓਅੰਕਾਰ ਜਾਂ ਏਕ ਓੰਕਾਰ ਮੰਨ ਕੇ, ਡਾ. ਵਿਰਕ ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਗੁੰਮਰਾਹ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ ਕਿਉਂਕਿ ਓਅੰਕਾਰ ਜਾਂ ਓੰਕਾਰ ਉਪਨਿਸ਼ਦਾਂ ਵਿੱਚ ਓਮ ਨੂੰ ਦਰਸਾਉਂਦੇ ਹਨ। ਇਸ ਲਈ, ਡਾ. ਵਿਰਕ ਨਾ ਸਿਰਫ਼ ਅਨਾਦਿ ਹਸਤੀ (ਪਰਮਾਤਮਾ) ਦੇ ਲੋਗੋ ਦੀ ਮੌਲਿਕਤਾ ਅਤੇ ਵਿਲੱਖਣਤਾ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਸਗੋਂ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ ਨੂੰ OM ਵਿੱਚ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਵੀ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਜੋ ਤ੍ਰਿਏਕ ਨੂੰ ਮਾਨਵ ਰੂਪਾਂ-ਬ੍ਰਹਮਾ, ਵਿਸ਼ਨੂੰ ਅਤੇ ਸ਼ਿਵ ਵਿੱਚ ਦਰਸਾਉਂਦਾ ਹੈ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ ਦੀ ਤ੍ਰਿਏਕਤਾ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰਦੇ ਹਨ।

ਏਕ ਓੰਕਾਰ ਜਾਂ ਏਕ ਓੰਕਾਰ ਮੰਨਣ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ

ਨਿਰਮਲ ਸਿੰਘ ਕਲਸੀ (1996) ਸ਼ਾਇਦ ਪਹਿਲਾ ਵਿਅਕਤੀ ਹੈ ਜਿਸਨੇ ਏਕ ਓਅੰਕਾਰ ਵਜੋਂ ਸਵੀਕਾਰ ਕਰਨ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਸੀ ਅਤੇ ਇਸ ਦੀ ਬਜਾਏ ਉਸਨੇ ਇਸਨੂੰ "ਏਕੋਊਓ ..." ਕਿਹਾ ਸੀ। ਪਰ ਉਹ ਖੁੱਲੇ ਊੜਾ ਨੂੰ ਇਸਦੇ ਵਿਸਤ੍ਰਿਤ ਸਿਰੇ (O with extended,) ਦੇ ਨਾਲ ਉਚਾਰਣ ਨੂੰ ਨਜ਼ਰਅੰਦਾਜ਼ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਉਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਗੁਲਬਰਗ ਸਿੰਘ ਬਾਸੀ (2020) ਅਤੇ ਡਾ: ਇਕਬਾਲ ਸਿੰਘ ਢਿੱਲੋਂ (2019) ਨੇ ਉਸ ਦਾ ਪਿੱਛਾ ਕੀਤਾ ਅਤੇ "ਏਕੋ" ਦਾ ਉਚਾਰਨ ਕੀਤਾ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਬਸੀ ਅਤੇ ਢਿੱਲੋਂ ਇਕੋ ਦਾ ਉਚਾਰਨ ਕਰਨ ਲਈ ਇਕ ਓਰਾ (ਓ) ਨੂੰ ਸ਼ਾਮਲ ਕਰਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਇਸ ਦੇ ਵਿਸਤ੍ਰਿਤ ਸਿਰੇ () ਨੂੰ ਕੈਲੀਗ੍ਰਾਫੀ ਵਜੋਂ ਨਜ਼ਰਅੰਦਾਜ਼ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਜਦਕਿ ਕਰਨਲ ਮਨਮੋਹਨ ਸਿੰਘ ਸਕਾਊਟ ਦਾ ਮੰਨਣਾ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਨੂੰ ਏਕੰਕਾਰ (ਅਕਾਂਕਾਰ) (ਨਿੱਜੀ ਸੰਚਾਰ) ਵਜੋਂ ਉਚਾਰਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਗੁਰਪ੍ਰੀਤ ਸਿੰਘ (2022) ਨੇ ਵਿਸਥਾਰ ਨਾਲ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਇਸ ਨੂੰ "ਏਕੰਕਾਰ" ਵਜੋਂ ਉਚਾਰਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ ਸ਼ਬਦ ਆਦਿ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਵਿੱਚ ਵਿਆਪਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਵਰਤਿਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਭਾਈ ਗੁਰਦਾਸ ਨੇ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਇੱਕ ਨੂੰ ਏਕੰਕਾਰ (ਏਕੰਕਾਰ) ਵਜੋਂ ਉਚਾਰਿਆ ਹੈ, ਭਾਵ ਏਕੋ ਏਕ (ਇੱਕ ਅਤੇ ਕੇਵਲ) ਅਤੇ ਓਪਨ ਊੜਾ (ਓ) ਨੂੰ 'ਓਅੰਕਾਰ' ਵਜੋਂ ਉਚਾਰਿਆ ਹੈ ਪਰ ਖੁੱਲੇ ਊੜਾ (ਓ) ਦੇ ਵਿਸਤ੍ਰਿਤ ਅੰਤ () ਨੂੰ ਉਚਾਰਣ ਨੂੰ ਅਣਡਿੱਠ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਖੁੱਲਾ ਊੜਾ (ਓ) ਇਸਦੇ ਵਿਸਤ੍ਰਿਤ ਅੰਤ () ਦੇ ਨਾਲ ਸਭ ਤੋਂ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਕੁਆਲੀਫਾਇਰ ਸ਼ਬਦ ਅਤੇ ਚਿੰਨ੍ਹ ਹੈ ਜਿਸਦਾ ਸੰਦਰਭ ਇੱਕ (1) ਦਾ ਸੰਪੂਰਨ ਉਚਾਰਣ ਪੰਜਾਬੀ ਵਿੱਚ ਇਕੁ ਓ ਬੇਅੰਤ (ਏਕ ਓਹ ਬੇਅੰਤ) ਅਤੇ 'ਉਹ ਇੱਕ ਅਤੇ' ਹੈ। ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਵਿੱਚ ਸਿਰਫ਼ ਅਨੰਤ ਹੈ। (ਚਹਿਲ, 2018)

ਮੈਂ ਸਿੱਖ ਧਰਮ ਦੀ ਸਮਝ ਦੇ ਉਸੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਅੰਕ (ਸਿਲਵਰ ਜੁਬਲੀ) ਤੋਂ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਦੁਆਰਾ ਸਦੀਵੀ ਹਸਤੀ (ਰੱਬ) ਲਈ ਤਿਆਰ ਕੀਤੇ ਲੋਗੋ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਨੂੰ ਦੁਹਰਾਉਂਦਾ ਹਾਂ: ਖੋਜ ਜਰਨਲ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਅਨੁਸਾਰ: (ਚਹਿਲ, 2023a)

ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ ਨੇ ਇੱਕ ਲੋਗੋ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਮਾਤਮਾ ਨੂੰ ਸੰਕਲਪਿਤ ਕੀਤਾ, , ਅੰਕਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਇੱਕ (1) ਲੈ ਕੇ, ਗੁਰਮੁਖੀ ਲਿਪੀ ਤੋਂ ਓ (ਉਰਾ) ਖੋਲ੍ਹ ਕੇ, ਅਤੇ ਜਿਓਮੈਟਰੀ ਤੋਂ ਇਸ ਦਾ ਵਿਸਤ੍ਰਿਤ ਅੰਤ () ਲਿਆ। ਇੱਕ () ਨੂੰ ਅੰਕਾਂ ਤੋਂ ਲਿਆ ਗਿਆ ਹੈ, ਪਰ ਵਿਗਿਆਨ ਵਿੱਚ, ਇਹ ਅਲਬਰਟ ਆਈਨਸਟਾਈਨ ਦੀ ਇਕਵਚਨਤਾ ਵਾਂਗ ਇੱਕ ਭੌਤਿਕ ਇੱਕ ਹੈ। ਕੁਝ ਵਿਗਿਆਨੀ ਇਕੱਲਤਾ ਨੂੰ ਕੁਝ ਵੀ ਨਹੀਂ ਮੰਨਦੇ ਹਨ। ਪਰ ਨਾਨਕ ਲਈ, ਕੁਝ ਵੀ ਨਹੀਂ ਸੰਨ੍ਹ (ਸੰਨ) ਜਾਂ ਨਿਰਗੁਣ (ਨਿਰਗੁਣ) ਪਰਮਾਤਮਾ ਦੀ ਅਵਸਥਾ ਹੈ। ਓ (ਓਪਨ ਓਰਾ) ਨੂੰ ਗੁਰਮੁਖੀ ਵਰਣਮਾਲਾ ਤੋਂ ਲਿਆ ਗਿਆ ਹੈ, ਪਰ ਇੱਥੇ ਇਹ ਓਹ (ਓਹ - ਉਹ) ਦਾ ਸੰਖੇਪ ਰੂਪ ਹੈ। ਓ (ਓਪਨ ਓਰਾ) ਦਾ (ਵਿਸਤ੍ਰਿਤ ਅੰਤ) INFINITE (ਉਰਜਾ ਦੀ ਮਾਤਰਾ) ਨੂੰ ਦਰਸਾਉਣ ਵਾਲੀ ਜਿਓਮੈਟਰੀ ਤੋਂ ਲਿਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਓ (ਓਪਨ ਓਰਾ) ਅਤੇ ਇਸ ਦਾ ਵਿਸਤ੍ਰਿਤ ਅੰਤ () One (for) in ਲਈ ਕੁਆਲੀਫਾਇਰ ਸ਼ਬਦ ਹਨ, ਜੋ ਇਹ ਦਰਸਾਉਂਦਾ ਹੈ ਕਿ One (for) in ਅੰਤ (ਉਰਜਾ ਦੀ ਮਾਤਰਾ) ਹੈ। ਇਸ ਲਈ, ਪੰਜਾਬੀ ਵਿੱਚ ਇਕੁ ਓ ਬੇਅੰਤ (ਏਕ ਓਹ ਬੇਅੰਤ) ਅਤੇ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਵਿੱਚ 'ਦੈਟ ਦ ਵਨ ਐਂਡ ਓਨਲੀ ਇਜ਼ ਅੰਤ' ਵਜੋਂ ਉਚਾਰਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ।

ਉਹ ਵਿਗਿਆਨੀ ਅਤੇ ਧਰਮ ਸ਼ਾਸਤਰੀ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਡਾ. ਵਿਰਕ, ਜੋ ਕਿ ਏਕ ਓਅੰਕਾਰ ਜਾਂ ਏਕ ਓਕਾਰ, ਜੋ ਕਿ ਓ.ਐਮ. ਨੂੰ ਦਰਸਾਉਂਦਾ ਹੈ, ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ, ਨਾ ਸਿਰਫ਼ ਇੱਕ ਲੋਗੋ ਡਿਜ਼ਾਈਨ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ ਦੀ ਮੌਲਿਕਤਾ ਅਤੇ ਵਿਲੱਖਣਤਾ ਨੂੰ ਕਮਜ਼ੋਰ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ, ਉਹਨਾਂ ਦੁਆਰਾ ਸੰਕਲਪਿਤ ਸਦੀਵੀ ਹਸਤੀ (ਰੱਬ) ਲਈ। ਪਰ ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਇਹ ਵੀ ਗੁੰਮਰਾਹ ਕਰਨਾ ਕਿ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ ਓਮ ਨੂੰ ਆਪਣਾ ਰੱਬ ਮੰਨਦੇ ਹਨ। ਕੁਝ ਵਿਗਿਆਨੀ ਅਤੇ ਧਰਮ ਸ਼ਾਸਤਰੀ ਸੱਚ ਨੂੰ ਏਕ ਓਅੰਕਾਰ ਕਹਿ ਕੇ ਛੁਪਾਉਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰਦੇ ਹਨ ਜਾਂ ਏਕ ਓਕਾਰ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ ਦਾ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਸ਼ਬਦ ਹੈ ਅਤੇ ਓਮ ਨੂੰ ਦਰਸਾਉਂਦਾ ਨਹੀਂ ਹੈ।

ਹਾਲਾਂਕਿ, ਉਪਨਿਸ਼ਦਾਂ ਵਿੱਚ ਓਅੰਕਾਰ ਜਾਂ ਓੰਕਾਰ ਦਾ ਅਰਥ ਹੈ OM, ਜਿਸ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਵੀ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਇਨਕਾਰ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ।

ਇਹ ਸਿੱਖ ਬੁੱਧੀਜੀਵੀਆਂ ਲਈ ਹੈ ਕਿ ਕੀ ਇੱਕ ਅਸਲੀ ਅਤੇ ਵਿਲੱਖਣ ਲੋਗੋ ਨੂੰ ਸਵੀਕਾਰ ਕਰਨਾ ਹੈ, ਇਸ ਨੂੰ ਇੱਕ ਓ ਬੇਅੰਤ (ਏਕ ਓਹ ਬੇਅੰਤ) ਜਾਂ ਏਕ ਓਅੰਕਾਰ ਜਾਂ ਏਕੋਂਕਾਰ ਕਹਿਣਾ ਹੈ, ਜਿਸਦਾ ਅਰਥ ਹੈ ਓਮ ॥

REFERENCES

Anonymous. (n.d.). Unity in Diversity: A Worthy Journey, Not Just a Desired Outcome. <s://dignitydialogues.com/unity-in-diversity/>

Basi, G. S. (n.d.). The Eternal Precepts of Sikhi. *Sikh Bulletin*, 23(1), 19–23.

Basi, G. S. (2020). ਐਂ IKKO as Its Proper Pronunciation. *Sikh Bulletin*, 22(2), 9–14. <http://www.sikhbulletin.com>

Bhatti, S. S. (2019). GURU NANAK DEV – Dispenser of Love and Light. White Falcon Publishin.

Chahal, D. S. (2000). The Commencing Verse of the Aad Guru Granth Sahib: A Scientific and Logical Interpretation. *Understanding Sikhism Res. J.*, 2(1), 8–11. <https://www.iuscanada.com/static/articles/2000/j0201p08.pdf>

Chahal, D. S. (2003). JAP: The Essence of Nanakian Philosophy. Institute for Understanding Sikhism, Distributors: Singh Brothers, Amritsar.

Chahal, D. S. (2005). OANKAR OR OMKAR (ਓਅੰਕਾਰ or ਓਮਕਾਰ): The Misunderstood Word. *Understanding Sikhism Res. J.*, 7(2), 17–31. <https://www.iuscanada.com/static/articles/2005/j0702p17.pdf>

Chahal, D. S. (2018). JAP: The Essence of Nanakian Philosophy (a scientific and Logical Interpretation). <https://www.iuscanada.com/static/books/2018/JAP2ndEdition2018.pdf>

Chahal, D. S. (2020). UNDERSTANDING ਐਂ DESIGNED BY GURU NANAK TO REPRESENT ETERNAL ENTITY (GOD). *The Sikh Philosophy Net*. <https://www.sikhphilosophy.net/threads/understanding-designed-by-guru-nanak-to-represent-eternal-entity-god-by-dr-d-s-chahal-canada.51625/>

Chahal, D. S. (2021). *Sikhi and Science: The Eternal Entity (God) Conceptualized by Guru Nanak in a Logo*, ਐੱ. *Hum. & Soc. Sci. Res.*, 3(2), 23–36.

<https://doi.org/10.37534/bp.jhssr.2021.v3.n2.id1121.p23.%0A>

Chahal, D. S. (2023a). *Concept of God. Unerstanding Sikhism Res. J.*, 25(1), 7–29.
<https://www.iuscanada.com/static/articles/2023/j2501p07.pdf%0A>

Chahal, D. S. (2023b). *Cosmology in Science and Nanakian Philosophy. Hum. Soc. Sci. Res.*, 5(1), 34–48.

Dhillon, I. S. (2019). ਐੱ *da ucharan ate bhav arth. Journal Parkh, Punjab Universty, Chandigarh, 1 & 2*, 206–222.

Kalsi, N. S. (1996). *Beej Mantar Darshan (Punjabi)*. Kalsi Technologies, # 15, 7711 - 128th Street, Surrey, BC, Canada.

Nesbitt, E. (2005). *SIKHISM. A Very Short Introduction*. Oxford University Press, UK.

Nesbitt, E. (2023). *IK OANKAR SOME REFLECTION. Understanding Sikhism Res. J.*, 25(1), 5–6.

Nikky-Guninder, K. S. (2011). *Sikshism: An Introduction*. I.B. Tauris & Co Lt.

Regan, S. (2020). *The Meaning Behind the Om Symbol & Sound, Plus How to Use It Respectfully*.

Sekhon, D. S. (2023). ਐੱ *Undertanding Sikhism Res. J.*, 25(1), 67–71.

<https://www.iuscanada.com/static/articles/2023/j2501p67.pdf>

Singh, G. (2022). *Pronouncing ਐੱ. Sikh Bulletin*, 24, 35–41.
www.sikhbulletin.com

Singh, J. (n.d.). *Bhai Gurdas Vaaran*. http://searchgurbani.com/bhai_gurdas_vaaran/vaar/3/pauri/15

Singh, S. (1972). *Sri Guru Granth Sahib Darpan*.

ਚੇਅਰਮੈਨ ਦੇ ਡੈਸਕ ਤੋਂ ਪੱਤਰ

ਸੁਨੀਲ ਭਾਟੀਆ ਦੁਆਰਾ ਪੀ.ਐਚ.ਡੀ

ਮੇਰੇ ਪਿਤਾ ਜੀ ਦੀ ਮੌਤ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ 97 ਸਾਲ ਦਾ ਪੁਰਾਣਾ ਦੇਸਤ ਜੋ ਪੰਜਾਬ (ਹੁਣ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਵਿੱਚ) ਤੋਂ ਪਰਵਾਸ ਕਰ ਕੇ ਆਇਆ ਸੀ, ਜਦੋਂ ਵੀ ਮੈਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਭਲਾਈ ਬਾਰੇ ਜਾਣਨ ਲਈ ਆਇਆ ਤਾਂ ਹਮੇਸ਼ਾ ਮੈਨੂੰ ਆਸ਼ੀਰਵਾਦ ਦਿੱਤਾ "ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਮੈਂ ਜਿਉਂਦਾ ਹਾਂ ਮੈਨੂੰ ਮਿਲਦੇ ਰਹੋ। ਇਹ ਮੈਨੂੰ ਯਾਦ ਦਿਵਾਉਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਮੈਂ ਤੁਹਾਡੇ ਪਿਤਾ ਨੂੰ ਮਿਲ ਰਿਹਾ ਹਾਂ ਅਤੇ ਗੱਲ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹਾਂ। ਉਸਨੇ ਰੁਕ ਕੇ ਕਿਹਾ, "ਕਈ ਵਾਰ ਮੈਨੂੰ ਲੱਗਦਾ ਹੈ ਕਿ ਲੰਬੀ ਉਮਰ ਇੱਕ ਸਰਾਪ ਹੈ। ਮੈਂ ਧਰਤੀ ਸਮੇਤ ਹਰੇਕ ਲਈ ਇੱਕ ਖਰਚੀ ਸ਼ਕਤੀ ਹਾਂ ਅਤੇ ਮੈਂ ਵੱਧ ਤੋਂ ਵੱਧ ਜੀਉਂਦਾ ਹਾਂ। ਉਸਦਾ ਹਵਾਲਾ ਉਸਦੇ ਨਜ਼ਦੀਕੀ ਅਤੇ ਪਿਆਰੇ ਪਰਿਵਾਰ ਲਈ ਸੀ। ਕਾਫੀ ਹੱਦ ਤੱਕ, ਸਮਾਜ ਨੇ ਉਸਦੀ ਮੌਜੂਦਗੀ ਨੂੰ ਨਜ਼ਰਅੰਦਾਜ਼ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਅਤੇ ਉਸਦੇ ਪਿਛਲੇ ਯੋਗਦਾਨ ਅਤੇ ਪਰਿਵਾਰ ਦੇ ਮੈਂਬਰਾਂ ਲਈ ਉਸਦੀ ਸਮਰੱਥਾ ਵਿੱਚ ਰਹਿਣ ਲਈ ਇੱਕ ਬਿਹਤਰ ਜਗ੍ਹਾ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਉਸਦੇ ਸੰਘਰਸ਼ ਨੂੰ ਭੁੱਲ ਗਿਆ।

ਜਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਉਸ ਨੇ ਇਹ ਵਾਕ ਕਹੇ, ਉਸ ਨੇ ਮੈਨੂੰ ਮੇਰੇ ਬੁਢਾਪੇ ਲਈ ਡਰਾਇਆ ਜਦੋਂ ਮੈਂ ਇਕੱਲਾ ਰਹਿ ਜਾਵਾਂਗਾ ਅਤੇ ਕੋਈ ਵੀ ਮੇਰੀ ਦੇਖਭਾਲ ਨਹੀਂ ਕਰੇਗਾ।

ਇਕ ਵਾਰ ਮੈਂ ਉਸ ਨੂੰ ਪੁੱਛਿਆ ਕਿਉਂਕਿ ਉਹ ਸਹੀ ਇੰਦਰੀਆਂ ਵਿਚ ਸੀ ਅਤੇ ਮਾਨਸਿਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਸੁਚੇਤ ਸੀ ਪਰ ਉਸ ਦੀ ਸਰੀਰਕ ਸਮਰੱਥਾ ਕਮਜ਼ੋਰ ਸੀ। ਮੇਰੇ ਦਿਲ ਵਿੱਚ ਉਸਦੇ ਲਈ ਇੱਕ ਖਾਸ ਸਥਾਨ ਹੈ ਅਤੇ ਉਸਨੇ ਕਦੇ ਵੀ ਉਸਨੂੰ ਸਮਾਜਿਕ ਸਬੰਧਾਂ ਦੇ ਨਾਮ ਨਾਲ ਸੰਬੋਧਿਤ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਪਰ ਮੈਂ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਇੱਕ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਮੰਨਦਾ ਹਾਂ ਅਤੇ ਉਹ ਮੇਰਾ

ਅਧਿਆਪਕ ਹੈ "ਪੰਜਾਬੀ ਪਾਤਰਾਂ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਵਿਲੱਖਣ ਕੀ ਸੀ ਚਾਹੇ ਉਹ ਵੰਡ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਕਿਸੇ ਵੀ ਧਰਮ ਦਾ ਪਾਲਣ ਕਰੇ?"

ਉਸਨੇ ਇੱਕ ਪਲ ਲਈ ਸੋਚਿਆ ਅਤੇ ਕਿਹਾ "ਲੋਕ ਵਿੱਚ ਦਰਦ ਸੀ" (ਪੰਜਾਬੀ ਹਮਦਰਦੀ ਨਾਲ ਸਨ ਅਤੇ ਦੂਜਿਆਂ ਦਾ ਖਿਆਲ ਰੱਖ ਕੇ ਰਹਿੰਦੇ ਸਨ)। ਉਸਦੇ ਜਵਾਬ ਨੇ ਮੈਨੂੰ ਉਲਝਾਇਆ ਅਤੇ ਮੈਂ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਸਵਾਲ ਕੀਤਾ ਪਰ ਉਸਦੇ ਜਜ਼ਬਾਤੀ ਜਵਾਬ ਦਾ ਮੁਕਾਬਲਾ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ। 'ਜੇਕਰ ਲੋਕ ਇੱਕ ਦੂਜੇ ਲਈ ਤਰਸਵਾਨ ਹੁੰਦੇ ਤਾਂ ਵੰਡ ਦੀ ਹਿੰਸਾ ਮੇਰੀ ਕਲਪਨਾ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਸੀ। ਇਹ ਪੂਰੇ ਮਨੁੱਖੀ ਇਤਿਹਾਸ ਵਿੱਚ ਆਪਣੇ ਸਾਥੀ ਨਾਗਰਿਕਾਂ ਵਿਰੁੱਧ ਹਿੰਸਾ ਦਾ ਸਭ ਤੋਂ ਜ਼ਾਲਮ ਰੂਪ ਸੀ। ਮੇਰੀ ਉਲਝਣ ਮੈਨੂੰ ਪਰੇਸ਼ਾਨ ਕਰ ਰਹੀ ਸੀ। ਮੈਂ ਸਵਾਲ ਕੀਤਾ ਕਿ ਜੇਕਰ ਮਨੁੱਖੀ ਛੇਹ ਨਾਲ ਸਮਾਜਿਕ ਮੇਲ-ਜੋਲ ਇੰਨਾ ਸ਼ਾਨਦਾਰ ਹੈ ਤਾਂ ਵੰਡ ਕਤਲਾਂ ਅਤੇ ਬਲਾਤਕਾਰਾਂ ਲਈ ਸਮਾਜਿਕ ਸਬੰਧਾਂ ਦੀ ਸੰਭਾਵਨਾ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਫਿਰ ਇਹ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਲੋਕਾਂ ਵਿਰੁੱਧ ਅਜਿਹੇ ਘਿਨਾਉਣੇ ਅਪਰਾਧ ਲਈ ਧਰਮ ਅਤੇ ਰਾਜਨੀਤਿਕ ਮਤਭੇਦ ਦੇ ਦੋ ਵੱਡੇ ਕਾਰਕ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰ ਸਨ। ਮੈਂ ਸਮਝ ਸਕਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਉਹ ਹਾਕਮ ਜਮਾਤ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਣ ਅਤੇ ਕੁਲੀਨ ਵਰਗ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਪੇਸ਼ ਆਉਣ ਦੀਆਂ ਆਪਣੀਆਂ ਇੱਛਾਵਾਂ ਦੀ ਰੱਖਿਆ ਲਈ ਕੁਝ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਮਿਲਣ ਲਈ ਇੱਕ ਸਿਆਸੀ ਸ਼ਿਕਾਰ ਸਨ। ਉਹ ਇੰਨੇ ਅਮੀਰ ਨਹੀਂ ਸਨ ਕਿ ਉਹ ਜ਼ਮੀਨ 'ਤੇ ਕਬਜ਼ਾ ਕਰਨ ਲਈ ਜੰਗ ਨੂੰ ਸਪਾਂਸਰ ਕਰ ਸਕਦੇ ਸਨ, ਉਹ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਸ਼ਾਸਕ ਘੋਸ਼ਿਤ ਕਰ ਸਕਦੇ ਸਨ ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ ਸ਼ਾਸਕ ਜਮਾਤ ਵਿੱਚ ਦਾਖਲ ਹੋਣ ਦਾ ਪੁਰਾਣਾ ਅਭਿਆਸ ਸੀ। ਮੈਨੂੰ ਮੇਰੇ ਪਿਤਾ ਜੀ ਦੇ ਸ਼ਬਦ ਯਾਦ ਹਨ, 'ਜਿਨਾਹ ਵੱਡਾ ਰਾਜਾ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵੱਡਾ ਡਾਕੂ'। ਕੁਲੀਨ ਸ਼ਾਸਕ ਵਰਗ ਵਿੱਚ ਦਾਖਲ ਹੋਣ ਦਾ ਇੱਕ ਹੋਰ ਤਰੀਕਾ ਹਮਲਾਵਰਾਂ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਦੌਲਤ ਲੁੱਟਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਸ਼ਾਸਕਾਂ ਵਾਂਗ ਆਪਣੇ ਵਤਨ ਵਿੱਚ ਆਲੀਸ਼ਾਨ ਜੀਵਨ ਬਤੀਤ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਅੰਗਰੇਜ਼ਾਂ ਦੀ ਹਾਕਮ ਜਮਾਤ ਨੇ ਇੱਕ ਨਵੀਂ ਤਕਨੀਕ 'ਜਮਹੂਰੀ ਢੰਗ' ਪੇਸ਼ ਕੀਤੀ। ਜਿਹੜੇ ਲੋਕ ਹਾਕਮ ਜਮਾਤ ਬਣਨਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਨ, ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਆਮ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਬਹੁਗਿਣਤੀ ਸੰਖਿਆ ਨੂੰ ਹੁੱਕ ਜਾਂ ਕ੍ਰੋਕ ਦੁਆਰਾ ਹਾਸਲ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਵਿਧੀ ਨੇ ਯੁੱਧ ਅਤੇ ਇਸਦੇ ਨਤੀਜਿਆਂ ਨੂੰ ਬਿਨਾਂ ਕਿਸੇ ਹਿੰਸਾ ਦੇ ਬੈਲੇ ਪੇਪਰ ਨਾਲ ਦੂਜੇ ਸ਼ਾਸਕਾਂ ਨੂੰ ਸੱਤਾ ਸੌਂਪਣ ਦੇ ਸ਼ਾਂਤੀਪੂਰਨ ਢੰਗ ਨਾਲ ਬਦਲ ਦਿੱਤਾ। ਸਾਡੇ ਅਖੌਤੀ

ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਨੇਤਾ ਹਾਕਮ ਕੁਲੀਨ ਵਰਗ ਦੀ ਸਰਪ੍ਰਸਤੀ ਦੇ ਨਾਲ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਲੋਕਾਂ ਲਈ ਸਵੀਕਾਰਯੋਗ ਬਣਾਉਣ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਸਨ ਕਿਉਂਕਿ ਉਹ ਆਪਣੇ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਦੀ ਰਾਖੀ ਲਈ ਲੜ ਰਹੇ ਹਨ ਅਤੇ ਗੁਆਚੀ ਹੋਈ ਸ਼ਾਨ ਨੂੰ ਮੁੜ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ ਜੋ ਕਦੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਭਾਈਚਾਰੇ ਨੇ ਮਾਣਿਆ ਸੀ। ਇਸ ਨਵੀਂ ਤਕਨੀਕ ਦਾ ਸਭ ਤੋਂ ਮਾੜਾ ਹਿੱਸਾ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਮੌਜੂਦਾ ਸਮੇਂ ਵਿੱਚ ਹਿੰਸਾ ਦੀ ਇੱਕ ਵੱਡੀ ਮਾਤਰਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਹ ਉਦੋਂ ਸਾਹਮਣੇ ਆਉਂਦੀ ਹੈ ਜਦੋਂ ਸੱਤਾ ਤਬਦੀਲੀ ਦਾ ਸਮਾਂ ਦੂਰੀ 'ਤੇ ਪ੍ਰਗਟ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਧਮਕੀਆਂ ਦੇ ਹੇਠਾਂ ਰਹਿ ਰਹੇ ਆਮ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਡਰਾਉਣ ਅਤੇ ਮਹਿਸੂਸ ਕਰਨ ਲਈ ਹਿੰਸਾ ਦੇ ਸਾਧਨ ਨਾਲ ਇਸ ਦੇ ਤਹਿਤ ਅਸੁਰੱਖਿਅਤ ਮਹਿਸੂਸ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਨਿਯਮ ਅਤੇ ਭੀੜ ਦੀ ਸਮੂਹਿਕ ਮੰਗ ਹਾਕਮ ਜਮਾਤ ਨੂੰ ਬਾਹਰ ਕਰਨ ਦੀ। ਗਾਂਧੀ ਨਹਿਰੂ ਜਿਨਾਹ ਚੁਣੇ ਗਏ ਮੈਂਬਰ ਨਹੀਂ ਸਨ ਪਰ ਵਿਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿੱਚ ਆਪਣੀ ਸਿੱਖਿਆ ਦੇ ਨਾਲ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਭਾਈਚਾਰੇ ਦੇ ਵੱਡੇ ਨੇਤਾ ਵਜੋਂ ਸਥਾਪਿਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਹੋਰ ਧਾਰਮਿਕ ਸਮੂਹਾਂ ਦੇ ਆਗੂ ਜੋ ਹਾਕਮ ਜਮਾਤ ਦੀ ਸਰਪ੍ਰਸਤੀ ਦਾ ਆਨੰਦ ਮਾਣ ਰਹੇ ਸਨ, ਸੀਮਤ ਧਾਰਮਿਕ ਗਿਆਨ ਨਾਲ ਰਹਿ ਰਹੇ ਸਨ ਅਤੇ ਸੁਰੱਖਿਆ ਲਈ ਗੱਲਬਾਤ ਵਿੱਚ ਬੁਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਅਸਫਲ ਰਹੇ ਸਨ। ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਹਿੱਤ

ਮੈਂ ਆਪਣੇ ਵਿਚਾਰਾਂ ਵਿੱਚ ਗੁਆਚਿਆ ਹੋਇਆ ਸੀ ਅਤੇ ਉਸਨੇ ਟੋਕਿਆ "ਮੈਂ ਆਮ ਲੋਕਾਂ ਵਿੱਚ 'ਦਰਦ' ਬਾਰੇ ਇੱਕ ਘਟਨਾ ਸੁਣਾ ਰਿਹਾ ਹਾਂ। ਇਕ ਸਿੱਖ ਪਰਿਵਾਰ ਪਿੰਡ ਦਾ ਜ਼ਿੰਮੀਂਦਾਰ ਸੀ ਅਤੇ ਉਸ ਦਾ ਸਰਕਾਰੀ ਖਿਤਾਬ 'ਜ਼ੈਲਦਾਰ' ਸੀ (ਜੋ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਤਰਫ਼ੋਂ ਜ਼ਮੀਨੀ ਮਾਲੀਆ ਇਕੱਠਾ ਕਰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਬਦਲੇ ਵਿਚ ਸ਼ਾਸਨ ਲਈ ਕੁਝ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਅਧਿਕਾਰ ਅਤੇ ਅਧਿਕਾਰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਦਾ ਹੈ) ਆਪਣੇ ਘੋੜੇ 'ਤੇ ਦੂਰੋਂ ਆ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਇਹ ਇੱਕ ਆਦਰਯੋਗ ਆਵਾਜਾਈ ਸਾਧਨ ਸੀ ਅਤੇ ਕੁਝ ਲੋਕ ਘੋੜੇ ਰੱਖਣ ਦੇ ਇੰਨੇ ਮਹਿੰਗੇ ਰੱਖ-ਰਖਾਅ ਨੂੰ ਬਰਦਾਸ਼ਤ ਕਰ ਸਕਦੇ ਸਨ। ਉਸ ਨੇ ਦੇਖਿਆ ਕਿ ਦੋ ਥੱਕੀਆਂ-ਥੱਕੀਆਂ ਮੁਸਲਿਮ ਔਰਤਾਂ ਜੋ ਉਸ ਦੇ ਮਜ਼ਦੂਰ ਪਰਿਵਾਰ ਨੂੰ ਦਿਖਾਈ ਦਿੰਦੀਆਂ ਸਨ, ਪਿੰਡ ਵੱਲ ਤੁਰ ਰਹੀਆਂ ਸਨ ਅਤੇ ਰਾਤ ਪੈ ਰਹੀ ਸੀ। ਜਿਵੇਂ ਹੀ ਉਹ ਲੰਘਿਆ ਅਤੇ ਘੋੜੇ ਦੀ ਰਫਤਾਰ ਹੌਲੀ ਕੀਤੀ, ਪੂਰੇ ਪਿਆਰ ਨਾਲ ਸੰਬੋਧਿਤ ਕੀਤਾ, "ਪੁਤਰ ਤੁਸੀਂ ਰਹਿਮਤ ਦੇ ਖਾਨ-ਦਾਨ ਤੋਂ ਹੋ।"

ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ 'ਹਾਂ' ਵਿੱਚ ਸਿਰ ਹਿਲਾ ਕੇ ਆਪਣੇ ਪਰਦੇ ਹੇਠ ਜਵਾਬ ਦਿੱਤਾ। ਉਹ ਤੁਰੰਤ ਘੋੜੇ ਤੋਂ ਹੇਠਾਂ ਉਤਰਿਆ ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਸਹਾਇਕ ਨੂੰ ਘੋੜੇ ਦੀ ਪਿੱਠ 'ਤੇ ਸਵਾਰ ਹੋਣ ਵਿਚ ਮਦਦ ਕਰਨ ਲਈ ਬੇਨਤੀ ਕੀਤੀ ਅਤੇ ਕਿਹਾ, "ਘਰ ਤਕ ਚੜ੍ਹ ਕੇ ਆਵੀ। ਏਹ ਸਾਦੀ ਧੀ ਤੇਰੀ ਦੇਖਣਾ ਹੈ। ਉਹ ਛੱਡ ਕੇ ਬਾਕੀ ਦੀ ਦੂਰੀ 'ਤੇ ਤੁਰ ਪਿਆ।

ਪਿਤਾ ਦੇ ਦੋਸਤ ਨੇ ਬੁੜਬੁੜਾਇਆ "ਏਹ ਦਰਦ ਕਿਥੀ ਮਿਲੀ ਗਾ ਹੋਇ ਦੇ ਬਚਨ ਵੀਚ। ਪਹਿਲੇ ਪਰਵਾਰਿਨ ਵਿਚ ਇਕ ਦੂਜੈ ਨ ਓਖੇ ਵਾਲੇ ਮਿਲ ਕਾ ਸੇਖਾ ਕਰ ਦੇਨ ਦੇਸੀ ਉਸਨੇ ਅੱਗੇ ਕਿਹਾ, "ਮੈਨੂੰ ਤੁਹਾਡੇ ਕਿਰਦਾਰ ਵਿੱਚ ਕੁਝ ਪੁਰਾਣੀ ਚੰਗਿਆੜੀ ਨਜ਼ਰ ਆਉਂਦੀ ਹੈ ਪਰ ਮੇਰਾ ਪਰਿਵਾਰ ਮੇਰੇ ਪ੍ਰਤੀ ਉਦਾਸੀਨ ਹੈ ਅਤੇ ਕੋਈ ਧਿਆਨ ਨਹੀਂ ਦਿੰਦਾ। ਮੈਂ ਆਪਣੇ ਪਰਿਵਾਰਕ ਮੈਂਬਰਾਂ ਅਤੇ ਰਿਸ਼ਤੇਦਾਰਾਂ ਦੀ ਮੁਲਾਕਾਤ ਨਾਲੋਂ ਤੁਹਾਡੀ ਸੰਗਤ ਦਾ ਆਨੰਦ ਮਾਣਦਾ ਹਾਂ। ਇੰਜ ਜਾਪਦਾ ਸੀ ਜਿਵੇਂ ਉਹ ਮੈਨੂੰ ਮਿਲਣ ਦੀ ਰਸਮੀ ਕਾਰਵਾਈ ਕਰ ਰਹੇ ਹੋਣ। ਸੰਵੇਦਨਸ਼ੀਲਤਾ ਅਤੇ ਦੇਖਭਾਲ ਦਾ ਤੱਤ ਗਾਇਬ ਹੈ। "

'ਨਿਊਂਡਰਾ' ਦਾ ਸੰਕਲਪ (ਵਿਆਹ ਦੀ ਰਸਮ ਸਮੇਂ ਆਮ ਅਰਥਾਂ ਵਿਚ ਮੌਜੂਦ ਵਿਆਹ ਦੀ ਬਜਾਏ ਇਕ ਕਰਜ਼ਾ ਹੈ) ਸਮਾਜਿਕ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਦੀ ਸਭ ਤੋਂ ਉੱਤਮ ਉਦਾਹਰਣ ਸੀ ਅਤੇ ਇਹ ਰਸਮਾਂ ਸ਼ਾਂਤੀਪੂਰਵਕ ਲੰਘਣ ਲਈ ਮਾਪਿਆਂ ਦੀ ਕਠਿਨਾਈ ਨੂੰ ਪਹਿਲਾਂ ਤੋਂ ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਜਾਣਦਾ ਸੀ। .

'ਨਿਊਂਦਰਾ' ਵਿਆਹ ਦੇ ਸਮੇਂ ਇੱਕ ਕਿਸਮ ਦਾ ਕਰਜ਼ਾ ਸੀ ਜਿੱਥੇ ਸਥਾਨਕ ਲੋਕ ਵਿਆਹ ਦੇ ਖਰਚੇ ਦੇ ਵਿੱਤੀ ਬੋਝ ਨੂੰ ਘੱਟ ਕਰਨ ਲਈ ਮਾਪਿਆਂ ਦੀ ਵਿੱਤੀ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਮਦਦ ਕਰਦੇ ਸਨ। ਸਭ ਤੋਂ ਵਧੀਆ ਹਿੱਸਾ ਇਹ ਵਾਪਸੀਯੋਗ ਰਕਮ ਹੈ ਜੋ ਤੁਸੀਂ ਦੂਜਿਆਂ ਤੋਂ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਇਹ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਪਰਿਵਾਰਾਂ ਵਿੱਚ ਵਿਆਹ ਦੇ ਸਮੇਂ ਉਹਨਾਂ ਤੋਂ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤੀ ਗਈ ਰਕਮ ਤੋਂ ਵੱਧ ਰਕਮ ਵਾਪਸ ਕੀਤੀ ਜਾਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਤੁਹਾਡੇ ਪਰਿਵਾਰ ਵਿੱਚ ਵਿਆਹ ਸਮੇਂ ਉਧਾਰ ਦੇਣ ਵਾਲੇ ਨੇ ਕਿਹੜੀ ਰਕਮ ਦਿੱਤੀ ਹੈ, ਇਹ ਕਿਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਦਿਲਚਸਪੀ ਸੀ। ਇਹ ਧਰਮ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖੇ ਬਿਨਾਂ ਇੱਕ ਅਣਲਿਖਤ ਸਮਾਜਿਕ ਪ੍ਰਥਾ ਸੀ। 'ਪਿੰਡ ਦੀ ਧੀ ਦਾ ਵੀ ਹੈ'। ਉਹ ਸਮੂਹਿਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਕਿਸੇ ਵਿਅਕਤੀ ਦੇ ਬੋਝ ਨੂੰ ਸਾਂਝਾ ਕਰਕੇ ਵਿਆਹ ਜਾਂ ਹੋਰ ਸਮਾਗਮਾਂ ਨੂੰ ਸ਼ਾਂਤੀਪੂਰਵਕ ਲੰਘਣ ਦਿੰਦੇ ਹਨ।

ਅਜੋਕੇ ਸਮੇਂ ਵਿੱਚ ਲੋਕ ਰੰਦੇ ਅਮੀਰ ਅਤੇ ਅਸਲੀਲ ਹਨ ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਪੁੱਤਰਾਂ ਅਤੇ ਧੀਆਂ ਦੇ ਵਿਆਹਾਂ ਵਿੱਚ ਦੌਲਤ ਦਾ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਇਹੀ ਪ੍ਰਥਾ ਹੇਠਲੇ ਤਬਕੇ ਤੱਕ ਚਲੀ ਗਈ ਅਤੇ ਅਦਾਰਿਆਂ ਤੋਂ ਕਰਜ਼ੇ ਲੈ ਕੇ ਅਮੀਰਾਂ ਦੇ ਵਿਆਹ ਦੇ ਪੱਧਰ ਨੂੰ ਬਰਾਬਰ ਕਰਨ ਲਈ ਸਖ਼ਤ ਸੰਘਰਸ਼ ਕੀਤਾ। ਪਹਿਲਾਂ ਜੋ ਸਮਾਜਿਕ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਸੀ, ਉਹ ਵਿਆਹ ਦਾ ਸਮਰਥਨ ਕਰਨ ਵਾਲੀ ਸੰਸਥਾ ਬਣ ਗਈ। ਉਹਨਾਂ ਨੇ ਸਮਾਜਿਕ ਸਬੰਧ ਸਥਾਪਿਤ ਕੀਤੇ ਅਤੇ ਇੱਕ ਕਾਰੋਬਾਰ ਚਲਾਉਣ ਲਈ ਅਮੀਰ ਵਿਆਹ ਦੇ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨ ਦੇ ਨਾਲ ਉਸਦੇ ਕਾਰੋਬਾਰੀ ਸਹਿਯੋਗੀਆਂ ਵਿੱਚ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਸਥਾਪਤ ਕਰਨ ਦਾ ਇੱਕ ਮੌਕਾ ਮੰਨਿਆ।

ਉਸਨੇ ਫਿਰ ਕਿਹਾ, "ਇਹ ਕੋਈ ਹੋਰ ਸਮਾਜਿਕ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਸਗੋਂ 'ਤੀਜਰਾਤ' (ਵਪਾਰ) ਹੈ। ਔਰਤਾਂ ਵਿੱਚ ਬਹੁਤ ਆਜ਼ਾਦੀ ਹੈ ਜੋ ਮੈਂ ਆਪਣੇ ਪਰਿਵਾਰ ਵਿੱਚ ਦੇਖਦੀ ਹਾਂ। ਮੇਰੀ ਮਾਂ ਅਨਪੜ੍ਹ ਸੀ ਪਰ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਜਿਊਣ ਦੇ ਫਲਸਫੇ ਅਤੇ ਕਲਾ ਨੂੰ ਜਾਣਦੀ ਸੀ। ਉਹ ਚੁੱਪ-ਚਾਪ ਉਹ ਕੰਮ ਕਰਦੇ ਹਨ ਜੋ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਛਾਤੀ ਦੇ ਹੇਠਾਂ ਬੰਦ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਮੌਜੂਦਾ ਪੀੜ੍ਹੀ ਦੇ ਉਲਟ ਆਪਣੇ ਅੰਦਰ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਗੁੱਸੇ ਨਾਲ ਜ਼ਾਹਰ ਕਰਨ ਦੀ। ਮੈਂ ਨਵਾਂ ਵਿਆਹਿਆ ਹੋਇਆ ਸੀ ਅਤੇ ਮੇਰੀ ਪਤਨੀ ਦੀ ਮੌਜੂਦਗੀ ਕਾਰਨ ਇੱਕ ਅਸਾਧਾਰਨ ਗੜਬੜ ਹੋ ਗਈ ਸੀ ਅਤੇ ਇੱਕ ਦਿਨ ਮੇਰੀ ਗੈਰ-ਹਾਜ਼ਰੀ ਵਿੱਚ ਪਰਿਵਾਰਕ ਜਵਾਲਾਮੁਖੀ ਫਟ ਗਿਆ ਸੀ। ਉਹ ਆਪਣੇ ਪੇਕੇ ਘਰ ਲਈ ਘਰ ਛੱਡ ਗਈ। ਮੈਂ ਦਫਤਰ ਤੋਂ ਵਾਪਸ ਆਇਆ ਤਾਂ ਮੇਰੀ ਮਾਂ ਨੇ ਸਮਝਾਇਆ ਕਿ ਤੁਹਾਡੇ ਛੋਟੇ ਭਰਾ ਦੇ ਨਾ-ਮਿਲਵਰਤਣ ਕਾਰਨ ਉਸ ਨੂੰ ਘਰ ਛੱਡਣ ਦਾ ਕੀ ਕਾਰਨ ਸੀ। ਉਸ ਨੇ ਕਿਹਾ, "ਜੁਈਂ ਜੁਈਂ ਗੋਰੀ ਨਹੀਂ ਲਗੀ, ਦਰੀਆਂ ਨੂੰ ਫਿਕਰ ਪੈ ਗਿਆ" ਉਸਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਵਿਆਹ ਦੇ ਸ਼ੁਰੂਆਤੀ ਦਿਨਾਂ ਵਿੱਚ ਇਹ ਆਮ ਗੱਲ ਹੈ ਅਤੇ ਉਸਨੂੰ ਘਰ ਵਾਪਸ ਲਿਆਉਣ ਵਿੱਚ ਸਾਵਧਾਨੀ ਨਾਲ ਸੰਭਾਲਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਮੇਰੇ ਪਿਤਾ ਜੀ ਬੀ. ਸਕੂਲ ਦੇ ਹੈੱਡਮਾਸਟਰ ਨੇ ਆਪਣੇ ਪਿਤਾ ਨੂੰ ਇਹ ਕਹਿ ਕੇ ਆਪਣੀ ਸਮਾਜਿਕ ਸਿਆਣਪ ਨਾਲ ਇਸ ਮੁੱਦੇ ਨੂੰ ਹੱਲ ਕੀਤਾ, "ਲਾਲਾ ਜੀ ਮਨੁ ਬਠਿੰਨ ਵਸਤੇ ਨਾ ਕਰੋ ਮੈਂ ਫਿਰ ਕਿਸੀ ਵਲੈਤੀ ਫੁਰਸਤ ਨਾਲ ਬਠਾਈਂ ਗਾ। ਆਜ ਮੇਂ ਅਪਣੀ ਧੀ ਨੂੰ ਲੈ ਅਵੈਣ ਤੇ ਟਾਂਗਾ ਭਰ ਖਲੋਤਾ ਹੈ। ਮੇਰੀ ਪਤਨੀ ਨੇ ਮੇਰੇ ਘਰ ਤੋਂ ਜੋ ਕੁਝ ਲਿਆਇਆ ਉਹ ਪੈਕ ਕਰ ਲਿਆ ਅਤੇ ਮੂੰਹ 'ਤੇ ਪਰਦਾ ਪਾ ਕੇ ਟਾਂਗੇ ਦੀ ਪਿਛਲੀ ਸੀਟ 'ਤੇ ਬੈਠ ਗਈ। ਮਾਮਲਾ ਕੋਈ

ਆਧਾਰ ਨਹੀਂ ਸੀ, ਫਿਰ ਵੀ ਇਹ ਸਮਾਜਿਕ ਮੁੱਦਾ ਬਣ ਗਿਆ ਅਤੇ ਮੈਨੂੰ ਅੱਜ ਵੀ ਆਪਣੀ ਮਾਂ ਦੀ ਸਿਆਣਪ ਯਾਦ ਹੈ 'ਜਿਉਂ ਜਿਉਨ ਗੋਰੀ ਨਹੀਂ ਲਾਗੀ...'

ਮੈਂ ਇੱਕ ਨਿਪੁੰਨ ਸਰੋਤਾ ਹਾਂ ਅਤੇ ਉਸਦੇ ਅਨੁਭਵਾਂ ਨੂੰ ਬਿਆਨ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਉਸਦੇ ਭਾਵਨਾਤਮਕ ਪ੍ਰਵਾਹ ਨੂੰ ਵੇਖਣ ਲਈ ਮੈਂ ਇੱਕ ਸ਼ਬਦ ਨਹੀਂ ਬੋਲਿਆ। ਕੁਝ ਪਲਾਂ ਬਾਅਦ, ਉਸਨੇ ਕਿਹਾ. "ਮੇਰੇ ਪਿਤਾ ਦੇ ਮਾਮਾ (ਮਾਮਾ ਜੀ) ਇੱਕ ਬੈਚਲਰ ਸਨ ਪਰ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਵਿੱਚ ਖੁਸ਼ਹਾਲ ਸਨ। ਵੰਡ ਵੇਲੇ ਉਹ ਸੱਠਵਿਆਂ ਦੇ ਸ਼ੁਰੂਆਤੀ ਦੌਰ ਵਿੱਚ ਸਨ। ਉਹ ਕੋਈ ਵੱਡਾ ਜ਼ਿੰਮੀਂਦਾਰ ਨਹੀਂ ਸੀ ਪਰ ਉਸ ਕੋਲ ਘੋੜਿਆਂ ਦੀ ਚੰਗੀ ਆਮਦਨ ਹੋਣ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਨੌਕਰ ਸਨ ਜੋ ਖੇਤਾਂ ਵਿਚ ਕੰਮ ਕਰਦੇ ਸਨ ਅਤੇ ਨਾਲ ਹੀ ਉਸ ਦੀਆਂ ਘਰੇਲੂ ਜ਼ਰੂਰਤਾਂ ਦੀ ਦੇਖਭਾਲ ਕਰਦੇ ਸਨ। ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਆਰਾਮਦਾਇਕ ਸੀ ਪਰ ਵੰਡ ਬਦਲ ਗਈ ਅਤੇ ਉਹ ਆਪਣੇ ਭਰਾ ਦੇ ਪੋਤੇ ਨਾਲ ਰਹਿ ਰਿਹਾ ਸੀ, ਜੋ ਵਿਆਹਿਆ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਮੇਰੇ ਪਰਿਵਾਰ ਨੂੰ ਦਿੱਲੀ ਆ ਕੇ ਸੂਚਨਾ ਮਿਲੀ ਕਿ ਮਾਮਜੀ ਜਿਸ ਪੋਤਰੇ ਨਾਲ ਰਹਿ ਰਹੇ ਹਨ, ਉਸ ਦੇ ਘਰ ਬੱਚੇ ਦੀ ਬਖਸ਼ਿਸ਼ ਹੋਈ ਹੈ। ਮੈਂ ਵੰਡ ਦੇ ਸਮੇਂ ਕਲਾ ਵਿੱਚ ਬੈਚਲਰ ਦੀ ਯੋਗਤਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰ ਲਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਇੱਕ ਘੱਟ ਤਨਖਾਹ ਦੇ ਨਾਲ ਇੱਕ ਕਲਰਕ ਵਜੋਂ ਸਰਕਾਰੀ ਨੌਕਰੀ ਵਿੱਚ ਲੀਨ ਹੋ ਗਿਆ ਸੀ ਜੋ ਪਰਿਵਾਰ ਦੇ ਸਾਰੇ ਮੈਂਬਰਾਂ ਦਾ ਪੇਟ ਭਰਨ ਲਈ ਨਾਕਾਫੀ ਸੀ। ਮੈਂ ਪਰਿਵਾਰ ਦੀ ਆਮਦਨ ਦਾ ਇੱਕੋ ਇੱਕ ਸਾਧਨ ਸੀ ਪਰ ਪਰਿਵਾਰ ਦਾ ਹਰ ਇੱਕ ਵਿਅਕਤੀ ਕਾਫੀ ਹੱਦ ਤੱਕ ਆਰਥਿਕ ਤੰਗੀ ਦਾ ਸਾਹਮਣਾ ਕਰ ਰਿਹਾ ਸੀ ਪਰ ਇਸ ਉਮੀਦ ਵਿੱਚ ਰਿਹਾ ਕਿ ਪੁਰਾਣੇ ਦਿਨ ਮੁੜ ਆਉਣਗੇ। ਮੇਰੀ ਮਾਂ ਨੇ ਮੇਰੇ ਹੋਣ ਵਾਲੇ ਸਹੁਰੇ ਨੂੰ ਜਵਾਬ ਦਿੱਤਾ ਜਦੋਂ ਉਸਨੇ ਆਪਣੇ ਪੁੱਤਰ ਦੀ ਤਨਖਾਹ 'ਦਸ ਘਾਟ ਦੇ ਸੌ' (ਦੇ ਸੌ ਵਿੱਚ ਦਸ ਦੀ ਕਮੀ) ਬਾਰੇ ਪੁੱਛਿਆ ਤਾਂ ਉਹ ਇੱਕ ਸੌ ਨੱਬੇ ਬੋਲ ਨਹੀਂ ਸਕਦੀ ਸੀ।

ਮੇਰੀ ਮਾਂ ਨੇ ਕਿਹਾ, "ਖ਼ਬਰ ਆਈ ਤੇ ਸਗਨ ਪਾਨ ਜਨਾ ਦਰਦ। ਦਸ ਕਦੇ ਚਲੀਐ" । ਮੈਂ ਕਿਹਾ, "ਛੁੱਟੀ ਵਾਲੇ ਦਿਨ ਚਲ ਦਿਨ" (ਅਸੀਂ ਕਿਸੇ ਸਰਕਾਰੀ ਛੁੱਟੀ 'ਤੇ ਜਾਵਾਂਗੇ)। ਅਸੀਂ ਟਰਾਮ ਅਤੇ ਬੱਸ ਦੇ ਸਫ਼ਰ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਘਰ ਗਏ। ਮੇਰੀ ਮਾਂ ਨੇ ਦੇਖਿਆ ਕਿ ਮਾਮਜੀ ਉਸ ਰੁਤਬੇ ਨਾਲ ਬੈਠੇ ਸਨ ਜੋ ਉਹ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਵਿਚ ਮਾਣ ਰਹੇ ਸਨ। ਉਸਦਾ ਪਹਿਰਾਵਾ ਮੈਲਾ ਸੀ ਅਤੇ ਸ ਕੁਝ ਖੇਤਰਾਂ ਅਤੇ ਤਹਿਮਤ ਦਾ ਬੁਰਾ ਹਾਲ ਸੀ। ਉਸਨੇ ਮੇਰੇ ਕੰਨ ਵਿੱਚ

ਫੁਸਫੁਸਾ ਕੇ ਕਿਹਾ, “ਪੁਤਰ ਕਿਨੇ ਪੈਸੇ ਹੈਂ ਤੇਰੇ ਕੋਲ” । ਮੈਂ ਉਸਨੂੰ ਦੱਸਿਆ, “ਦਸ ਰੁਪਏ” (ਦਸ ਰੁਪਏ ਦਾ ਨੋਟ)। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਿਨਾਂ ਵਿੱਚ ਇਹ ਬਹੁਤ ਵੱਡੀ ਰਕਮ ਸੀ ਅਤੇ ਉਸਨੇ ਮੈਨੂੰ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਮੇਰੇ ਨਾਲ ਸੱਤ ਹਨ।

ਮਾਮਾ ਜੀ ਸਾਨੂੰ ਬੱਸ ਲਈ ਵਿਦਾ ਕਰਨ ਲਈ ਬਾਹਰ ਆਏ। ਉਸ ਇਲਾਕੇ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਸ਼ਰਨਾਰਥੀ ਬਾਜ਼ਾਰ ਸੀ ਜਿੱਥੇ ਸ਼ਰਨਾਰਥੀ ਕੱਪੜੇ ਅਤੇ ਰੋਜ਼ਾਨਾ ਲੋੜ ਦੀਆਂ ਚੀਜ਼ਾਂ ਵੇਚਣ ਲਈ ਬਿਸਤਰੇ 'ਤੇ ਚੀਜ਼ਾਂ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਿਤ ਕਰਦੇ ਸਨ। ਮੇਰੀ ਮਾਂ ਮੰਜੇ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਰੁਕੀ ਅਤੇ ਉਸਨੂੰ ਇੱਕ ਕੁੜਤਾ, ਪਜਾਮਾ, ਜੁੱਤੀ (ਜੁੱਤੀ) ਅਤੇ ਸਿਰ ਦਾ ਕੱਪੜਾ (ਪੈਂਗ) ਪੈਕ ਕਰਨ ਲਈ ਕਿਹਾ ਅਤੇ ਪੁੱਛਿਆ, “ਉਸਨੂੰ ਕਿੰਨੇ?” । ਦੁਕਾਨਦਾਰ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕੁੱਲ 11 ਰੁਪਏ।

ਮੇਰੀ ਮਾਂ ਨੇ ਬਿਨਾਂ ਕਿਸੇ ਸੌਦੇਬਾਜ਼ੀ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੇ ਉਹ ਰਕਮ ਸੌਂਪ ਦਿੱਤੀ ਅਤੇ ਮੈਨੂੰ ਖਰੀਦੀ ਹੋਈ ਚੀਜ਼ ਮਾਮਜੀ ਨੂੰ ਸੌਂਪਣ ਲਈ ਕਿਹਾ। ਉਸ ਨੇ ਪਰਦੇ ਹੇਠ ਕਿਹਾ, “ਏਹ ਸਿਰਫ਼ ਪੁਤਰ ਦੀ ਨੌਕਰੀ ਲਗੀ ਤੇ ਤੁਸੀਂ ਅਨੁ ਆਸ਼ੀਰਵਾਦ ਦਾਓ ਕੀ ਤਰਕੀ ਕਰੇ। ਵਡੈਣ ਦਾ ਆਸ਼ੀਰਵਾਦ ...” । ਉਹ ਗਿੱਲਾ ਹੋ ਗਿਆ ਅਤੇ ਬੋਲਿਆ “ਮੇਰੇ ਕੋਲ ਕੁੱਝ ਨਹੀਂ ਸਿਰਾਫ਼ ਅਰਸ਼ੀਵਾਦ ਹੈ। ਮਨੁ ਅਪਣੀ ਧੀ ਨ ਦੇਨਾ ਸਿ ਤੇ ਧੀ ਮਨੁ ਦੇ ਰਹੀ ਏਹ ਕੇੜੀ ਉਲਟੀ ਗੰਗਾ ਬਨ ਗਾਈ ਉਜਾਰੇ ਨਾਲ।”

ਸਥਿਤੀ ਭਾਵੁਕ ਹੋ ਗਈ ਅਤੇ ਮੈਂ ਆਪਣੀ ਮਾਂ ਨੂੰ ਬੱਸ ਦੇ ਆਉਣ ਦੀ ਸੂਚਨਾ ਦਿੱਤੀ।

ਬੱਸ 'ਤੇ ਬੈਠਦਿਆਂ ਹੀ ਉਸਨੇ ਮੈਨੂੰ ਚੇਤਾਵਨੀ ਦਿੱਤੀ, “ਘਰ ਜਾ ਕੇ ਬਾਪੂ ਨੂੰ ਨਾ ਦਾਸ ਦੇਵੀਓ ਕਿਡੇਰੇ ਬੁਰਾ ਨਾ ਮਨਾ ਲੈਂ, ਕੀ ਸਾਨੂੰ ਖਾਨ ਦੇ ਲਾਲੇ ਤੇ...”

ਮੈਂ ਉਸ ਨਾਲ ਵਾਅਦਾ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਕੁਝ ਮਹੀਨਿਆਂ ਬਾਅਦ, ਮਾਮਜੀ ਉਹੀ ਪਹਿਰਾਵਾ ਪਾ ਕੇ ਸਾਡੇ ਘਰ ਆਏ ਜੋ ਮਾਤਾ ਜੀ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਦਿੱਤਾ ਸੀ। ਉਸਨੇ ਅਚਾਨਕ ਮੇਰੀ ਮਾਂ ਦੁਆਰਾ ਗਿਫਟ ਕੀਤੇ ਪਹਿਰਾਵੇ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਕੀਤਾ। ਮੇਰੇ ਪਿਤਾ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇਹ ਮੇਰੇ ਗਿਆਨ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ ਹੈ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਅਜਿਹੇ ਇਸ਼ਾਰੇ ਬਾਰੇ ਕੁਝ ਨਹੀਂ ਕਿਹਾ ਹੈ। ਉਹ ਰੋਣ ਲੱਗ ਪਿਆ “ਕਿਨਾ ਦਰਦ ਹੈ ਤੇ ਪਰਦੇ ਵੀ ਪਾ ਦੇਤਾ” ।

ਮੈਂ ਕੁਝ ਦਹਾਕੇ ਪਹਿਲਾਂ ਤੱਕ ਆਪਣੇ ਪਰਿਵਾਰ ਵਿੱਚ ਦੇਖਿਆ ਹੈ ਕਿ ਜੇਕਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਪਰਿਵਾਰ ਦੇ ਕੁਝ ਮੈਂਬਰ ਤਰਸਯੋਗ ਹਾਲਤ ਵਿੱਚ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਆਰਥਿਕ ਸਹਾਇਤਾ ਦੀ ਸਖ਼ਤ ਲੋੜ ਹੁੰਦੀ ਹੈ, ਤਾਂ ਆਏ ਮਹਿਮਾਨ ਨੇ ਇੱਕ ਟੌਨਿਕ ਦੀ ਬੋਤਲ ਰੱਖੀ ਅਤੇ ਮਾਲਕ ਨੂੰ ਹਦਾਇਤ ਕੀਤੀ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸਿਹਤ ਠੀਕ ਨਹੀਂ ਹੈ ਅਤੇ ਮੈਂ ਖਰੀਦਿਆ ਹੈ। ਤੁਹਾਡੇ ਲਈ ਇਹ ਟੌਨਿਕ ਕਿਰਪਾ ਕਰਕੇ ਇਸਦੀ ਦੇਖਭਾਲ ਕਰੋ। ਜਿਵੇਂ ਹੀ ਉਹ ਖੋਲ੍ਹਦਾ ਹੈ ਉਸ ਨੂੰ ਕਵਰ ਵਿੱਚ ਕੁਝ ਪੈਸੇ ਮਿਲਦੇ ਹਨ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਉਹ ਆਪਣੇ ਪਰਿਵਾਰ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਅਪਮਾਨਿਤ ਨਾ ਹੋਣ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਪਰਦੇ ਹੇਠ ਮਦਦ ਕੀਤੀ ਤਾਂ ਜੋ ਕਮਰੇ 'ਚ ਮੌਜੂਦ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਪਤਾ ਨਾ ਲੱਗੇ।

1959 ਦੀ ਪੰਜਾਬੀ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਫਿਲਮ 'ਕਰਤਾਰ ਸਿੰਘ' ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਸੀਨ ਸੀ ਜਿੱਥੇ ਇੱਕ ਸਿੱਖ ਪਰਿਵਾਰ ਆਪਣੀ ਪਤਨੀ ਅਤੇ ਬਾਲਗ ਜਵਾਨ ਪੁੱਤਰ ਨਾਲ ਭਾਰਤ ਪਰਵਾਸ ਕਰਦਾ ਹੋਇਆ ਇੱਕ ਮੁਸਲਮਾਨ ਗੁਆਂਢੀ ਪਰਿਵਾਰ ਦੀ ਜਵਾਨ ਧੀ ਨੂੰ ਭਾਰਤ ਵਿੱਚ ਭੀੜ ਦੁਆਰਾ ਫਸਿਆ ਵੇਖਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਉਹ ਉਸਨੂੰ ਬਚਾਉਣ ਲਈ ਅੱਗੇ ਆਇਆ। ਆਪਣੀ ਰਾਈਫਲ ਦਿਖਾਉਂਦੇ ਹੋਏ ਉਸੇ ਪਿੰਡ ਦੇ ਸਿੱਖਾਂ ਦੀ ਭੀੜ 'ਤੇ ਹਮਲਾ ਕਰਨ ਵੱਲ ਇਸ਼ਾਰਾ ਕੀਤਾ, "ਸਾਡੇ ਵਡੇ ਦਾ ਬੂਟਾ ਹੈ, ਪਿੰਡ ਦੇ ਧੀ ਤੇ ਇਹ ਮੇਰੀ ਧੀ ਹੈ"। ਜੇ ਕਿਸੇ ਨੇ ਉਸ ਨੂੰ ਨੁਕਸਾਨ ਪਹੁੰਚਾਉਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ ਤਾਂ "ਮੈਂ ਜਬਨ ਖਿਚ ਲਾਂਗਾ"। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਉਸ ਨੂੰ ਚੇਤਾਵਨੀ ਦੇ ਕੇ ਛੱਡ ਦਿੱਤਾ ਅਤੇ ਮੁਸਲਿਮ ਲੜਕੀ ਨੂੰ ਉਸ ਦੇ ਘਰ ਪਨਾਹ ਦਿੱਤੀ ਗਈ। ਉਸ ਦੇ ਪੁੱਤਰ ਦੇ ਬਚਾਈ ਗਈ ਲੜਕੀ ਲਈ ਮਾੜੇ ਇਰਾਦੇ ਸਨ ਅਤੇ ਉਸ ਦੇ ਪਿਤਾ ਨੇ ਆਪਣੇ ਨੌਜਵਾਨ ਪੁੱਤਰ ਨੂੰ ਚੇਤਾਵਨੀ ਦਿੱਤੀ ਸੀ। "ਮਨੁ ਤੇਰੀ ਅੱਖ ਮੱਲੀ ਲਗਦੀ। ਮਨੁ ਪੀਓ ਰਹਿਨ ਦੇਈ। ਮੁਨਸਿਫ ਨਾ ਬਨਾਈ ਤੇ ਇੰਸਾਫ ਦੀ ਤਰਕਰੀ ਨਾ ਫੜਾਈ। ਮਨੁ ਝੋਲ ਮਾਰਨ ਦਾ ਵਲ ਨਹੀਂ ਔਂਦਾ।" ਉਸਦੇ ਪੁੱਤਰ ਨੇ ਉਹੀ ਕੀਤਾ ਜੋ ਉਸਨੇ ਉਸਨੂੰ ਚੇਤਾਵਨੀ ਦਿੱਤੀ ਸੀ। ਉਹ ਮਦਦ ਲਈ ਚੀਕਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਉਸਦਾ ਪਿਤਾ ਉਸਦੀ ਇੱਜ਼ਤ ਬਚਾਉਂਦਾ ਹੈ, "ਏਹ ਮੇਰੀ ਕੁੜੀ ਹੈ ਤੇ, ਦੇਖਣਾ ਤੇ ਮੈਲੇ ਹੱਥ ਰੱਖਾਂ ਵਾਲੇ ਮੇਰੇ ਪੁੱਤਰ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ। , ਤੇਈ ਜੀਨ ਦਾ ਵਾਲ ਨਹੀਂ ਆਇਆ ਤੇ ਮਾਰਨ ਦਾ ਵਾਲ ਸਿੱਖ ਲਿਆਏ ,ਖੇਲ ਸੀਨਾ ਤੇ ਮਰਨ ਲਾਈ " ਉਸਨੇ ਗੋਲੀ ਚਲਾਈ ਅਤੇ ਉਸਦੇ ਪੁੱਤਰ ਦੀ ਮੌਤ ਹੋ ਗਈ।

ਕੁਝ ਦਿਨਾਂ ਬਾਅਦ ਪਾਕਿਸਤਾਨੀ ਫੌਜ ਨੂੰ ਸੂਚਿਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਅਤੇ ਇਕ ਬਚਾਅ ਟੀਮ ਉਸ ਬੱਚੀ ਨੂੰ ਚੁੱਕਣ ਆਈ। ਉਸਨੇ ਆਪਣੇ ਭਰਾ ਦੇ ਨਾਮ ਇੱਕ ਚਿੱਠੀ ਲਿਖੀ ਜੋ ਉਸਦਾ ਗੁਆਂਢੀ ਸੀ ਅਤੇ ਉਸਦੇ ਚਰਿੱਤਰ ਅਤੇ ਸ਼ਬਦਾਂ ਤੋਂ ਜਾਣੂ ਸੀ। ਉਸ ਨੇ ਉਸ ਨੂੰ ਕਿਹਾ, "ਧੀਏ ਇਹ ਰੋਕਾ ਆਪੇ ਪ੍ਰਾਹ ਨੂੰ ਦੇਵੀਅਨ ਤੇਈ ਕਾਨ੍ਹੀ ਚਾਚਾ ਓਰ ਨੇ ਦੇਤਾ"। ਇਹ ਪੱਤਰ ਸਮਝਾਏਗਾ ਅਤੇ ਦੁਸ਼ਮਣ ਦੇਸ਼ ਤੋਂ ਵਾਪਸ ਆਉਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਤੁਹਾਨੂੰ ਸਵੀਕਾਰ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ। 'ਮੈਂ ਆਪਣੇ ਪੁੱਤਰ ਨੂੰ ਮਾਰਨ ਦੀ ਕੀਮਤ 'ਤੇ ਆਪਣੀ ਧੀ ਦੀ ਇੱਜ਼ਤ ਦੀ ਰੱਖਿਆ ਕੀਤੀ ਹੈ'। ਉਸ ਦਾ ਛੋਟਾ ਨੋਟ ਪੜ੍ਹ ਕੇ ਉਹ ਉਸ ਨੂੰ ਭੈਣ ਵਜੋਂ ਸਵੀਕਾਰ ਕਰਦਾ ਹੈ।

ਇਹ ਇੱਕ ਦੂਜੇ ਲਈ ਹਮਦਰਦੀ ਸੀ ਭਾਵੇਂ ਉਹ ਕਿਸੇ ਵੀ ਧਰਮ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਵਿਸ਼ਵਾਸਾਂ ਦਾ ਪਾਲਣ ਕਰ ਰਹੇ ਸਨ. ਇੱਥੋਂ ਤੱਕ ਕਿ ਉਸਨੇ ਆਪਣੇ ਬੇਟੇ ਨੂੰ ਸਮਾਜਿਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਅਸਵੀਕਾਰਨਯੋਗ ਵਿਵਹਾਰ ਕਰਨ ਲਈ ਮੁਆਫ਼ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਮੁਸਲਮਾਨ ਲੜਕੀ ਦੀ ਇੱਜ਼ਤ ਦੀ ਰਾਖੀ ਲਈ ਉਸਦੇ ਪਿਤਾ ਦੁਆਰਾ ਮਾਰਿਆ ਗਿਆ। ਜੇ ਕਿ ਸਮਾਜ ਦੀ ਸਭ ਤੋਂ ਉੱਚੀ ਕੀਮਤ ਸੀ v ਦੀ ਰੱਖਿਆ ਕਰਨ ਲਈ ਸਮਾਜ ਦੀਆਂ ਕਦਰਾਂ-ਕੀਮਤਾਂ ਨਹੀਂ ਤਾਂ ਇਹ ਸਮਾਜ ਦੇ ਸਮਾਜਿਕ ਤਾਣੇ-ਬਾਣੇ ਨੂੰ ਵਿਗਾੜ ਦੇਣਗੀਆਂ।

ਸਤਿਕਾਰ ਨਾਲ

ਸੁਨੀਲ ਭਾਟੀਆ ਨੇ ਡਾ

ਭਾਰਤ ਦਾ ਦੱਖਣੀ ਏਸ਼ੀਆ ਖੋਜ ਕੇਂਦਰ

www.southasiaresearchcentre.in

dr_subha@yahoo.com

ਟੈਲੀਫੋਨ-91-11-27853470®

ਆਗਾਮੀਮੁੱਦੇ

ਅਕਤੂਬਰ 2024 ਭਾਗ-3 ਨੰ-10

ਰਜ਼ਾ ਨਈਮ ਲਾਹੌਰ ਵਿੱਚ ਸਥਿਤ ਇੱਕ ਪੁਰਸਕਾਰ ਜੇਤੂ ਪਾਕਿਸਤਾਨੀ ਖੋਜਕਾਰ, ਅਨੁਵਾਦਕ ਅਤੇ ਨਾਟਕੀ ਪਾਠਕ ਹੈ। ਉਸਨੇ ਯੂਕੇ ਵਿੱਚ ਲੀਡਜ਼ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਤੋਂ ਰਾਜਨੀਤਿਕ ਅਰਥਵਿਵਸਥਾ ਵਿੱਚ ਅਤੇ ਫੋਏਟਵਿਲੇ, ਯੂਐਸਏ ਵਿੱਚ ਅਰਕਨਸਾਸ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਤੋਂ ਮੱਧ ਪੂਰਬੀ ਇਤਿਹਾਸ ਅਤੇ ਮਾਨਵ ਵਿਗਿਆਨ ਵਿੱਚ ਸਿਖਲਾਈ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਉਹ ਪਿਛਲੇ ਦੋ ਦਹਾਕਿਆਂ ਤੋਂ ਮੱਧ ਪੂਰਬ ਨਾਲ ਜੁੜਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ ਅਤੇ ਪਿਛਲੇ ਇੱਕ ਦਹਾਕੇ ਜਾਂ ਇਸ ਤੋਂ ਵੱਧ ਸਮੇਂ ਵਿੱਚ ਮਿਸਰ, ਯਮਨ ਅਤੇ ਤੁਰਕੀ ਵਿੱਚ ਵਿਆਪਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਯਾਤਰਾ ਕੀਤੀ ਅਤੇ ਰਿਪੋਰਟ ਕੀਤੀ। ਉਹ ਭਾਰਤ ਵਿੱਚ ਦ ਵਾਇਰ ਅਤੇ ਆਉਟਲੁੱਕ ਅਤੇ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਵਿੱਚ ਦ ਫਰਾਈਡੇ ਟਾਈਮਜ਼ ਵਿੱਚ ਨਿਯਮਿਤ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਯੋਗਦਾਨ ਪਾਉਂਦਾ ਹੈ। ਉਸਨੇ ਸਤੰਬਰ 2014 ਵਿੱਚ ਲਾਹੌਰ ਵਿੱਚ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਵਿੱਚ ਪਾਬੰਦੀਸ਼ੁਦਾ ਬੁੱਕਸ ਵੀਕ ਦੇ ਪਹਿਲੇ ਸੰਸਕਰਨ ਦਾ ਸੰਚਾਲਨ ਅਤੇ ਸੰਚਾਲਨ ਕੀਤਾ ਹੈ, ਅਤੇ ਓਲੋਮੋਪੋਲੋ ਦੇ ਸਹਿਯੋਗ ਨਾਲ, ਉਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਲਗਾਤਾਰ ਪੰਜ ਸੰਸਕਰਨ ਕੀਤੇ ਹਨ। ਉਸਦਾ ਅਨੁਵਾਦ ਅਤੇ ਨਾਟਕੀ ਪੜ੍ਹਨ ਦਾ ਕੰਮ ਭਾਰਤ ਵਿੱਚ ਲਖਨਊ ਅਤੇ ਦਿੱਲੀ ਲਿਟਰੇਚਰ ਫੈਸਟੀਵਲ (ਦੋਵੇਂ 2014 ਵਿੱਚ), ਅਤੇ ਸਭ ਤੋਂ ਹਾਲ ਹੀ ਵਿੱਚ ਵਿਨੀਪੈਗ ਇੰਟਰਨੈਸ਼ਨਲ ਰਾਈਟਰਜ਼ ਫੈਸਟੀਵਲ (ਕੈਨੇਡਾ, ਸਤੰਬਰ 2017), ਕੈਨੇਡਾ ਦੇ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡੇ ਸਾਹਿਤਕ ਤਿਉਹਾਰਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਇੱਕ ਵਿੱਚ ਅੰਤਰਰਾਸ਼ਟਰੀ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਿਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ; ਅਤੇ ਸਥਾਨਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ TEDx (ਹਾਲ ਹੀ ਵਿੱਚ TEDxLUMS, ਲਾਹੌਰ, ਅਪ੍ਰੈਲ 2018 ਵਿੱਚ) ਅਤੇ ਮਾਡਲ ਸੰਯੁਕਤ ਰਾਸ਼ਟਰ (ਸਭ ਤੋਂ ਹਾਲ ਹੀ ਵਿੱਚ LUMUN 17, ਲਾਹੌਰ, ਜਨਵਰੀ 2021 ਵਿੱਚ) ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਦੀਆਂ ਕੁਝ ਸਭ ਤੋਂ

ਵੱਕਾਰੀ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀਆਂ ਅਤੇ ਸਕੂਲਾਂ ਵਿੱਚ ਸਮਾਗਮਾਂ ਵਿੱਚ। ਉਹ ਯੂਕੇ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਵੱਕਾਰੀ 2013-2014 ਚਾਰਲਸ ਵੈਲੇਸ ਟਰੱਸਟ ਫੈਲੋਸ਼ਿਪ ਦਾ ਪ੍ਰਾਪਤਕਰਤਾ ਹੈ, ਜਿਸਨੂੰ ਪਾਬੰਦੀਸ਼ੁਦਾ ਪਾਕਿਸਤਾਨੀ ਲੇਖਕ ਸਆਦਤ ਹਸਨ ਮੰਟੋ ਦੇ ਲੇਖਾਂ ਦੇ ਅਨੁਵਾਦ ਅਤੇ ਵਿਆਖਿਆਤਮਕ ਕੰਮ ਲਈ ਸਨਮਾਨਿਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਅਤੇ ਹਾਲ ਹੀ ਵਿੱਚ ਉਦਘਾਟਨੀ 2017 ਜਵਾਦ ਮੈਮੋਰੀਅਲ ਇਨਾਮ ਲਈ ਉਪ ਜੇਤੂ/ਫਾਇਨਲਿਸਟ ਹੈ। ਉਰਦੂ-ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਅਨੁਵਾਦ (ਭਾਰਤ) ਲਈ, ਅਬਦੁੱਲਾ ਹੁਸੈਨ ਦੁਆਰਾ ਲਿਖੀ ਗਈ ਇੱਕ ਛੋਟੀ ਕਹਾਣੀ 'ਬਹਾਰ' (ਬਸੰਤ) ਦੇ ਅਨੁਵਾਦ ਲਈ ਸਨਮਾਨਿਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਉਹ ਵਰਤਮਾਨ ਵਿੱਚ ਲਾਹੌਰ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਗਤੀਸ਼ੀਲ ਲੇਖਕ ਸੰਘ (ਅੰਜਮਨ ਤਰਾਕੀ ਪਾਸੰਦ ਮੁਸੰਨਫੀਨ) ਦਾ ਪ੍ਰਧਾਨ ਹੈ। ਉਹ ਵਰਤਮਾਨ ਵਿੱਚ ਸਾਹਿਰ ਲੁਧਿਆਣਵੀ ਅਤੇ ਲਾਹੌਰ 'ਤੇ ਇੱਕ ਖਰੜੇ ਨੂੰ ਪੂਰਾ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ, 2021 ਵਿੱਚ (ਕਵੀ ਦੀ 100ਵੀਂ ਜਨਮ ਵਰ੍ਹੇਗੰਢ ਦੇ ਨਾਲ ਮੇਲ ਖਾਂਦਾ ਹੈ)।

ਨਵੰਬਰ 2024 ਭਾਗ-3 ਨੰ-11

ਰਵਿੰਦਰ ਕੌਰ ਬੇਦੀ, ਡਾ.

ਸਹਾਇਕ ਪ੍ਰੋਫੈਸਰ, ਪੰਜਾਬੀ ਵਿਭਾਗ,

ਐਸਜੀਟੀਬੀ ਖਾਲਸਾ ਕਾਲਜ,

ਦਿੱਲੀ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ

ਦਸੰਬਰ 2024 ਭਾਗ-3 ਨੰ-12

ਪੰਜਾਬੀ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਦੇ ਪ੍ਰੋਫੈਸਰ ਡਾ: ਰੌਣਕੀ ਰਾਮ ਵੰਡ ਵਿੱਚ ਘੱਟ ਗਿਣਤੀਆਂ ਦੀ ਭੂਮਿਕਾ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸਿਆਸੀ ਸਮਾਜਿਕ ਸਥਿਤੀ 'ਤੇ ਧਿਆਨ ਕੇਂਦਰਿਤ ਕਰਨਗੇ

ਜਨਵਰੀ 2025 Vol-4 ਨੰ-1

ਡਾ. ਰੇਬੀਨਾ ਯਾਸਮੀਨ ਵਰਤਮਾਨ ਵਿੱਚ ਬਹਾਵਲਪੁਰ ਦੀ ਇਸਲਾਮੀਆ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਵਿੱਚ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਸਟੱਡੀਜ਼ ਵਿਭਾਗ ਵਿੱਚ ਚੇਅਰਪਰਸਨ ਦਾ ਸਨਮਾਨਯੋਗ ਅਹੁਦਾ ਸੰਭਾਲਦੀ ਹੈ। ਉਸਦੇ ਅਕਾਦਮਿਕ ਸਫ਼ਰ ਵਿੱਚ ਪੰਜਾਬ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ, ਲਾਹੌਰ ਵਿੱਚ ਇਤਿਹਾਸ ਅਤੇ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਅਧਿਐਨ ਵਿਭਾਗ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਸਹਾਇਕ ਪ੍ਰੋਫੈਸਰ ਵਜੋਂ ਅੱਠ ਸਾਲਾਂ ਤੋਂ ਵੱਧ ਸਮੇਂ ਲਈ ਸੇਵਾ ਕਰਨਾ ਸ਼ਾਮਲ ਹੈ। ਡਾ: ਯਾਸਮੀਨ ਨੇ ਪੰਜਾਬ ਵਿੱਚ ਸਿੱਖ ਕਾਲ 'ਤੇ ਧਿਆਨ ਕੇਂਦਰਿਤ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਆਪਣੇ ਖੋਜ ਖੇਤਰ ਦੇ ਨਾਲ ਵੱਕਾਰੀ ਪੰਜਾਬ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਤੋਂ ਡਾਕਟਰ ਆਫ਼ ਫ਼ਿਲਾਸਫ਼ੀ (ਪੀ.ਐੱਚ.ਡੀ.) ਦੀ ਡਿਗਰੀ ਹਾਸਲ ਕੀਤੀ। HEC-ਮਾਨਤਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਰਸਾਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਚੌਥੀ ਤੋਂ ਵੱਧ ਲੇਖਾਂ ਦੀ ਇੱਕ ਕਮਾਲ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਦੇ ਨਾਲ, ਉਸਦੇ ਵਿਦਵਤਾ ਭਰਪੂਰ ਯੋਗਦਾਨਾਂ ਨੂੰ ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ੀ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਖਾਸ ਤੌਰ 'ਤੇ, ਉਸਨੇ "ਉਨੀਵੀਂ ਸਦੀ ਵਿੱਚ ਸਿੱਖ ਰਾਜ ਅਧੀਨ ਮੁਸਲਮਾਨ, ਮਹਾਰਾਜਾ ਰਣਜੀਤ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਧਾਰਮਿਕ ਸਹਿਣਸ਼ੀਲਤਾ" ਸਿਰਲੇਖ ਵਾਲੀ ਇੱਕ ਪ੍ਰਭਾਵਸ਼ਾਲੀ ਕਿਤਾਬ ਲਿਖੀ, ਜੋ ਕਿ ਨਾਮਵਰ ਬਲੂਮਸਬਰੀ ਇੰਗਲੈਂਡ ਛਾਪ ਅਧੀਨ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਿਤ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਯਾਸਮੀਨ ਦੀ ਪਛਾਣ ਡਾਕਟਰ ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਅਤੇ ਅੰਤਰਰਾਸ਼ਟਰੀ ਪਲੇਟਫਾਰਮਾਂ 'ਤੇ, ਜਿੱਥੇ ਉਸ ਦੀ ਮਹਾਰਤ ਅਤੇ ਸੂਝ ਦੀ ਮੰਗ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ, ਅੰਤਰਰਾਸ਼ਟਰੀ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਕਾਨਫਰੰਸਾਂ ਵਿੱਚ ਹਿੱਸਾ ਲੈਣ ਲਈ ਉਸ ਦੇ ਸੱਦੇ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤੇ ਗਏ ਹਨ।

ਫਰਵਰੀ 2025 ਭਾਗ 4 ਨੰ-2

ਪ੍ਰੋ: ਡਾ: ਸੁਰਿੰਦਰ ਕੁਮਾਰ ਦੇਵੇਸ਼ਵਰ, ਐਮ.ਏ. (ਪੰਜਾਬੀ ਅਤੇ ਇਤਿਹਾਸ); ਐਮ.ਐੱਡ., ਪੀ.ਐਚ.ਡੀ., ਐਮਰੀਟਸ ਫੈਲੋ, ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਗ੍ਰਾਂਟਸ ਕਮਿਸ਼ਨ, ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ, 2017-2019 ਗੈਸਟ ਐਡੀਟਰ ਹੋਣਗੇ ਅਤੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਅੰਕ ਦਾ ਵਿਸ਼ਾ ਪੰਜਾਬੀ ਹੋਵੇਗਾ।

ਅਪੀਲ:

ਅਸੀਂ ਸਲਾਹੀਅਤ ਦਾ ਮਹੀਨਾਵਾਰ ਅੰਕ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ, ਸ਼ਾਹਮੁਖੀ ਅਤੇ ਗੁਰਮੁਖੀ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਿਤ ਕਰ ਰਹੇ ਹਾਂ ਅਤੇ ਲੇਖਕ ਆਪਣੀ ਸਹਿਜ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਲੇਖ ਦਾ ਯੋਗਦਾਨ ਦੇ ਰਹੇ ਹਨ ਅਤੇ ਸਾਨੂੰ ਹੋਰ ਦੋ ਭਾਸ਼ਾਵਾਂ ਵਿੱਚ ਅਨੁਵਾਦ ਕਰਨ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ।

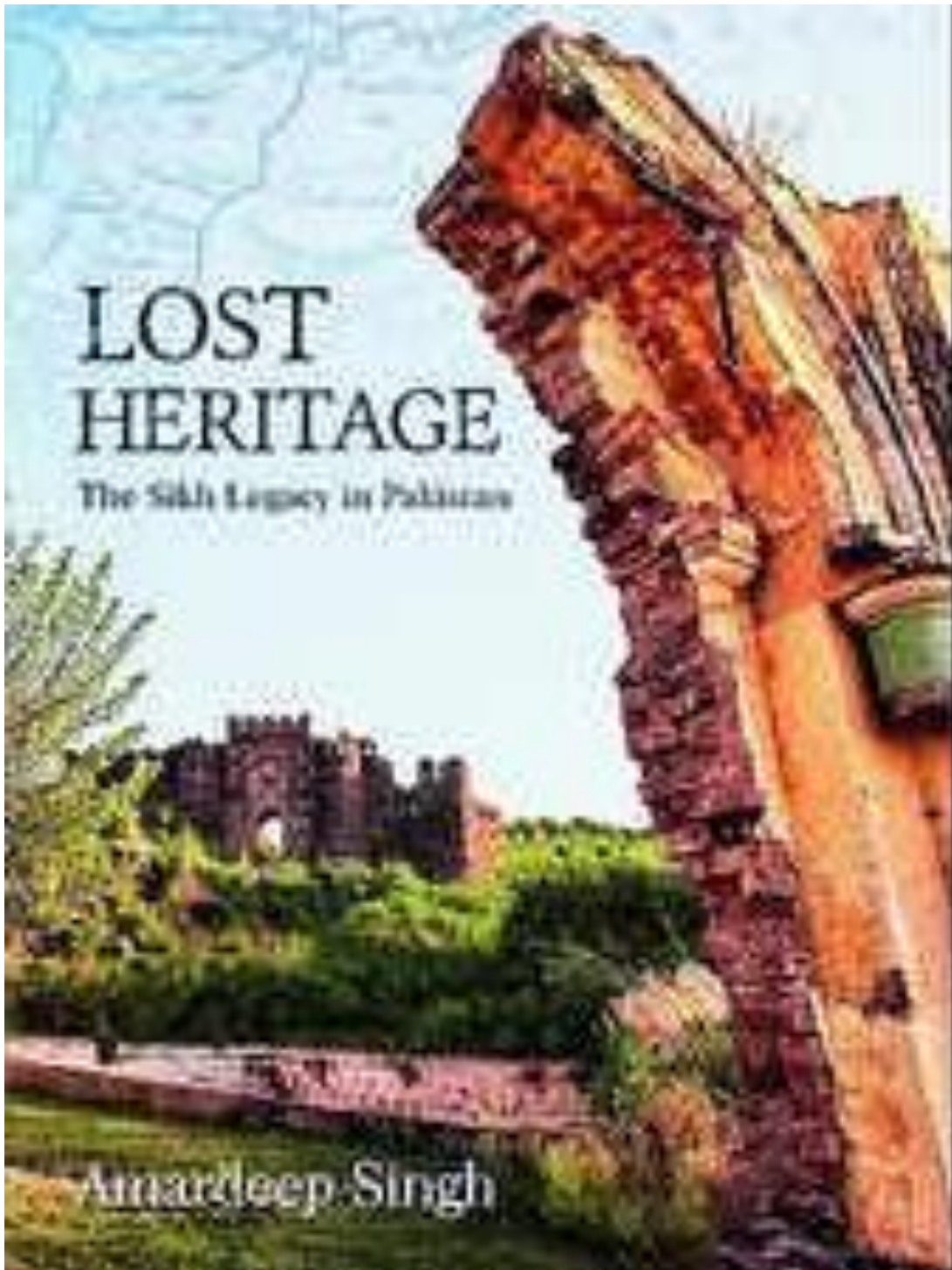
ਵਲੰਟੀਅਰਾਂ ਨੂੰ ਸਾਡੀ ਅਪੀਲ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਈਮੇਲ 'ਤੇ ਲੇਖਾਂ ਦਾ ਅਨੁਵਾਦ ਕਰਨ ਲਈ ਸਾਡੇ ਨਾਲ ਰਜਿਸਟਰ ਹੋਣ:

dr.bhatiasunil@gmail.com

dr_subha@yahoo.com

ਇਹ ਪੰਜਾਬੀ ਸੱਭਿਆਚਾਰ ਦੀ ਵੱਡੀ ਸੇਵਾ ਹੋਵੇਗੀ।

ਪੰਜਾਬ ਦਾ ਵਿਰਸਾ:

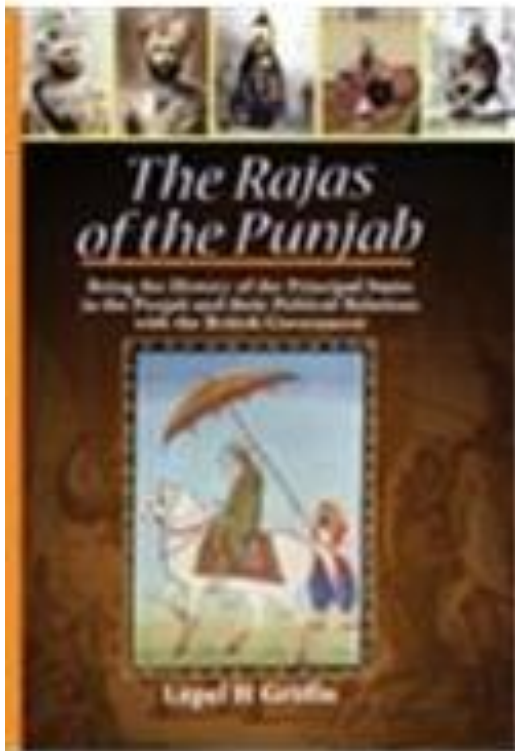
ਪਰਫਾਰਮਿੰਗ ਆਰਟਸ ਵਿੱਚ ਯੋਗਦਾਨ: ਗੁਲਾਮ ਫਾਤਿਮਾ

ਉਸਦਾ ਅਸਲੀ ਨਾਮ ਗੁਲਾਮ ਫਾਤਿਮਾ ਹੈ ਅਤੇ ਉਹ ਜੇਹਲਮ ਨਦੀ ਦੇ ਕੰਢੇ ਇੱਕ ਕਸਬੇ ਭੇਰਾ ਦੀ ਰਹਿਣ ਵਾਲੀ ਹੈ। ਇਹ ਉਸਦੇ ਤਿੰਨ ਗੀਤਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਇੱਕ ਹੈ ਜੋ ਤੁਸੀਂ ਔਨਲਾਈਨ ਲੱਭ ਸਕਦੇ ਹੋ।

ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦਾ 4 ਅਗਸਤ 2021 ਨੂੰ ਦਿਹਾਂਤ ਹੋ ਗਿਆ ਸੀ
ਚਿਤਿ ਗੁਰਗਾਬੀ ਕਾਲਿ ਸ਼ਾਹ ਸਲਵਾਰ ਹੋਵੈ
ਪਾ ਕੇ ਨਿੱਕਲਾਂ, ਦਿਲੀ ਦੀ ਜਾਣੀ ਨਾਲ ਹੋਵੇ...

ਪੰਜਾਬੀ ਲਈ ਵਿਦੇਸ਼ੀ ਦਾ ਯੋਗਦਾਨ:

ਲੇਪਲ ਐਚ. ਗਿਰਿਫਿਨ (20 ਜੁਲਾਈ 1838, ਵਾਟਫੋਰਡ, ਯੂ.ਕੇ.—9 ਮਾਰਚ 1908, ਲੰਡਨ, ਯੂ.ਕੇ.), ਇੱਕ ਬ੍ਰਿਟਿਸ਼ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਕ, ਡਿਪਲੋਮੈਟ, ਅਤੇ ਲੇਖਕ ਸੀ। ਉਸਨੇ ਹੈਰੋ ਸਕੂਲ ਵਿੱਚ ਥੋੜ੍ਹੇ ਸਮੇਂ ਲਈ ਸਿੱਖਿਆ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤੀ ਸੀ, ਉਸਨੇ ਮਾਲਡੇਨ ਦੇ ਪੈਪਰੇਟਰੀ ਸਕੂਲ, ਬ੍ਰਾਈਟਨ ਵਿੱਚ ਵੀ ਭਾਗ ਲਿਆ ਸੀ। ਉਹ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਨਹੀਂ ਗਿਆ ਸੀ ਪਰ ਭਾਰਤੀ ਸਿਵਲ ਸੇਵਾ ਵਿੱਚ ਦਾਖਲੇ ਲਈ ਪ੍ਰਤੀਯੋਗੀ ਪ੍ਰੀਖਿਆ ਲਈ ਪ੍ਰਾਈਵੇਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਪੜ੍ਹਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਉਸਨੇ 1859 ਅਤੇ 1860 ਦੌਰਾਨ ਪ੍ਰੀਖਿਆ ਪਾਸ ਕੀਤੀ, 32 ਸਫਲ ਉਮੀਦਵਾਰਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਦਸਵੇਂ ਸਥਾਨ 'ਤੇ ਰਿਹਾ। ਉਹ ਨਵੰਬਰ 1860 ਵਿਚ ਭਾਰਤ ਆਇਆ ਅਤੇ ਲਾਹੌਰ ਵਿਚ ਤਾਇਨਾਤ ਸੀ। 1880 ਵਿਚ ਉਹ ਪੰਜਾਬ ਦਾ ਮੁੱਖ ਸਕੱਤਰ ਬਣਿਆ। ਦੂਜੀ ਅਫਗਾਨ ਜੰਗ ਦੇ ਅੰਤ ਵਿੱਚ ਉਸਨੂੰ ਕਾਬੁਲ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਕੂਟਨੀਤਕ ਪ੍ਰਤੀਨਿਧੀ ਵਜੋਂ ਭੇਜਿਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਉਹ ਉਦੋਂ ਕੇਂਦਰੀ ਭਾਰਤ ਵਿੱਚ ਗਵਰਨਰ-ਜਨਰਲ ਦਾ ਏਜੰਟ ਸੀ ਅਤੇ ਇੰਦੌਰ ਅਤੇ ਹੈਦਰਾਬਾਦ ਵਿੱਚ ਨਿਵਾਸੀ ਸੀ। ਯੂ.ਕੇ. ਵਾਪਸ ਆਉਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਉਹ ਈਸਟ ਇੰਡੀਆ ਐਸੋਸੀਏਸ਼ਨ ਦਾ ਚੇਅਰਮੈਨ ਸੀ। ਉਹ ਕਈ ਸਾਲਾਂ ਤੱਕ ਇੰਪੀਰੀਅਲ ਬੈਂਕ ਆਫ ਪਰਸ਼ੀਆ ਦਾ ਚੇਅਰਮੈਨ ਵੀ ਰਿਹਾ, ਅਤੇ 1902 ਦੇ ਅਖੀਰ ਵਿੱਚ ਪਰਸ਼ੀਆ ਦੇ ਸ਼ਾਹ ਤੋਂ ਗ੍ਰੈਂਡ ਕਰਾਸ ਆਫ ਦਾ ਆਰਡਰ ਆਫ ਦਾ ਲਾਇਨ ਐਂਡ ਦਾ ਸਨ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤਾ।

ਮਨੁੱਖਤਾ ਦਾ ਮੁੱਖ ਪਾਤਰ:

ਹਾਮਿਦ ਬੇਗਮ, ਜੋ ਉਸ ਸਮੇਂ ਛੇ ਸਾਲਾਂ ਦੀ ਸੀ, ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਟਾਂਡਾ ਵਿੱਚ ਰਹਿੰਦੇ ਉਸ ਦੇ ਪਰਿਵਾਰ ਨੂੰ ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਯਾਦ ਕਰਦੀ ਹੈ, ਜਦੋਂ ਗੁੰਡਿਆਂ ਨੇ ਮੁਸਲਿਮ ਭਾਈਚਾਰੇ 'ਤੇ ਜਾਦੂ-ਟੂਣਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤਾ ਸੀ।

ਕੁਝ ਸਮਾਂ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਭਾਰਤ ਅਤੇ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਨੇ ਆਪਣਾ 72ਵਾਂ ਸੁਤੰਤਰਤਾ ਦਿਵਸ ਮਨਾਇਆ ਸੀ। ਇੱਕ ਦਿਨ ਜੋ ਸਾਨੂੰ ਯਾਦ ਦਿਵਾਉਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਅੰਗਰੇਜ਼ਾਂ ਦੇ ਹੱਥਾਂ ਵਿੱਚ ਦੇਵੇਂ ਦੇਸ਼ ਕੀ ਲੰਘੇ, ਅਤੇ ਇਹ ਵੀ ਕਿ ਅਸੀਂ ਇੱਕ ਦੂਜੇ ਨਾਲ ਕੀ ਕੀਤਾ!

1947 ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਨੇ ਬਸਤੀਵਾਦੀ ਭਾਰਤ ਅਤੇ ਉਸਦੇ ਨਾਗਰਿਕਾਂ ਦੇ ਸਹਿਣਸ਼ੀਲਤਾ ਅਤੇ ਲਗਨ ਦੀ ਪਰਖ ਕੀਤੀ। ਜਦੋਂ ਮੁਲਕਾਂ ਨੇ ਆਪਣੀ ਮਿਹਨਤ ਨਾਲ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤੀ ਆਜ਼ਾਦੀ ਦਾ ਜਸ਼ਨ ਮਨਾਇਆ ਤਾਂ ਪੰਜਾਬ ਸੂਬਾ ਲਹੂ ਟਪਕ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਵੰਡ ਦੀ ਘੋਸ਼ਣਾ ਨੇ ਹਫੜਾ-ਦਫੜੀ, ਕਤਲ ਅਤੇ ਭੜਕਾਹਟ ਦਾ ਪ੍ਰਭਾਵ ਪੈਦਾ ਕੀਤਾ। ਸਮਾਜ ਦੇ ਸ਼ਰਾਰਤੀ ਅਨਸਰਾਂ ਦੁਆਰਾ ਜੀਵਨ ਉਜਾੜਿਆ ਗਿਆ, ਪਰਿਵਾਰ ਵੱਖ ਹੋ ਗਏ, ਔਰਤਾਂ ਅਤੇ ਬੱਚਿਆਂ ਨਾਲ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਪਰਿਵਾਰਕ ਮੈਂਬਰਾਂ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਬਲਾਤਕਾਰ ਅਤੇ ਫਿਰਕੂ ਤਣਾਅ ਪੈਦਾ ਹੋਇਆ, ਜਦੋਂ ਕਿ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਮਦਦਗਾਰ ਹੱਥ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਸੁਰੱਖਿਆ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਅਸਫਲ ਰਹੇ।

ਪਰਿਵਾਰ ਭਾਵੇਂ ਕਿਸੇ ਵੀ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਅਤੇ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਦੇ ਹੋਣ, ਭਾਈਚਾਰਕ ਸਾਂਝ ਅਤੇ ਏਕਤਾ ਦੀ ਪੂਰਨ ਸਦਭਾਵਨਾ ਵਿੱਚ ਇਕੱਠੇ ਰਹਿੰਦੇ ਸਨ ਪਰ 1947 ਦੀ ਰਾਤ ਨੇ ਦੋਸਤਾਂ ਨੂੰ ਦੁਸ਼ਮਣਾਂ ਵਿੱਚ ਬਦਲ ਦਿੱਤਾ। ਸਾਲਾਂ ਦੀ ਏਕਤਾ ਨੇ ਆਪਣਾ ਮੁੱਲ ਗੁਆ ਦਿੱਤਾ। ਹਿੰਦੂਆਂ ਅਤੇ ਮੁਸਲਮਾਨਾਂ ਨੇ ਵਿਦਾ ਹੋ ਰਹੇ ਅੰਗਰੇਜ਼ਾਂ ਦੁਆਰਾ ਤੈਅ ਕੀਤੇ ਦਾਣੇ ਲਈ ਡਿੱਗਦੇ ਹੋਏ, ਆਪਣੀਆਂ ਧਾਰਮਿਕ ਧਾਰਨਾਵਾਂ ਲਈ ਇੱਕ ਦੂਜੇ ਨੂੰ ਭੁੱਛ ਸਮਝਿਆ।

1947 ਦਾ ਤੂਫਾਨ ਵਾਲਾ ਸਾਲ ਦੁਨੀਆ ਲਈ ਇੱਕ ਕੇਸ ਸਟੱਡੀ ਬਣ ਗਿਆ ਹੈ ਜਦੋਂ ਲੋਕ ਆਪਣੇ ਧਾਰਮਿਕ ਵਿਸ਼ਵਾਸਾਂ ਲਈ ਇੱਕ ਦੂਜੇ ਨੂੰ ਨਫ਼ਰਤ ਕਰਨ ਲਈ ਇੱਕ ਨਵੀਂ ਨੀਚ ਨੂੰ ਛੂਹ ਗਏ ਸਨ, ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਸਾਂਝੇ ਬੰਧਨ ਨੂੰ ਭੁੱਲ ਗਏ ਸਨ।

ਪਰ ਫਿਰ ਮੈਂ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਜਲੰਧਰ ਜ਼ਿਲ੍ਹੇ ਦੇ ਨੇੜੇ ਆਦਮਪੁਰ ਵਿੱਚ ਰਹਿੰਦੇ ਇੱਕ ਮੁਸਲਿਮ ਪਰਿਵਾਰ ਨੂੰ ਦੇਖਿਆ, ਜਿਸ ਨੇ ਮਨੁੱਖਤਾ ਵਿੱਚ ਉਮੀਦ ਬਹਾਲ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਇੱਕ ਬਿਲਕੁਲ ਵੱਖਰੀ ਤਸਵੀਰ ਦਿਖਾਈ।

ਪੁਰਾਲੇਖਾਂ ਤੋਂ: ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਵਿੱਚ ਹਾਮਿਦ ਬੇਗਮ ਦਾ ਪਰਿਵਾਰ।

ਹਾਮਿਦ ਬੇਗਮ, ਜੋ ਉਸ ਸਮੇਂ ਛੇ ਸਾਲਾਂ ਦੀ ਸੀ, ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਟਾਂਡਾ ਵਿੱਚ ਰਹਿੰਦੇ ਉਸ ਦੇ ਪਰਿਵਾਰ ਨੂੰ ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਯਾਦ ਕਰਦੀ ਹੈ, ਜਦੋਂ ਗੁੰਡਿਆਂ ਨੇ ਮੁਸਲਿਮ ਭਾਈਚਾਰੇ 'ਤੇ ਜਾਦੂ-ਟੂਣਾ ਸ਼ੁਰੂ

ਕੀਤਾ ਸੀ। ਉਸ ਦੁਆਰਾ ਦੱਸੀ ਗਈ ਤਸਵੀਰ ਉਹੀ ਸੀ ਜੋ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਵਿੱਚ ਹਿੰਦੂਆਂ ਨੇ ਦੇਖੀ ਅਤੇ ਝੱਲੀ: ਬੇਰਹਿਮ ਕਤਲ, ਡਾਕੂ, ਬਲਾਤਕਾਰ ਅਤੇ ਸਭ ਕੁਝ ਅਣਮਨੁੱਖੀ।

ਖ਼ਬਰਾਂ ਅਤੇ ਘਟਨਾਵਾਂ ਮੂੰਹ-ਜ਼ਬਾਨੀ ਫੈਲਦੀਆਂ ਹਨ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਦਿਲਾਂ ਵਿੱਚ ਡਰ ਜੜ੍ਹਾਂ ਪਾਉਂਦੀਆਂ ਹਨ। ਨਵੀਂ ਕੱਟੀ ਹੋਈ ਜ਼ਮੀਨ, ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਲਈ ਪਰਿਵਾਰਾਂ ਨੇ ਪਿੰਡ ਖਾਲੀ ਕਰਨੇ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤੇ ਸਨ। ਹਾਮਿਦ ਬੇਗਮ ਦਾ ਪਰਿਵਾਰ ਸਭ ਤੋਂ ਆਖ਼ਰੀ ਵਿਅਕਤੀ ਸੀ। ਉਸ ਦੇ ਪਰਿਵਾਰ ਦੇ ਮਰਦ ਜ਼ਿਮੀਂਦਾਰਾਂ (ਜ਼ਿਮੀਂਦਾਰਾਂ) ਲਈ ਕੰਮ ਕਰਦੇ ਸਨ ਜੋ ਜੱਟ ਸਨ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਨਾ ਛੱਡਣ ਲਈ ਪ੍ਰੇਰਿਆ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸੁਰੱਖਿਆ ਨੂੰ ਯਕੀਨੀ ਬਣਾਇਆ ਜਦੋਂ ਇਲਾਕੇ ਦੇ ਹੋਰ ਲੋਕ ਕਤਲੇਆਮ 'ਤੇ ਸਨ।

ਟਾਂਡਾ ਦੇ ਆਲੇ-ਦੁਆਲੇ ਦੇ ਖੇਤਰ ਨੇ ਗੁੱਸੇ ਨਾਲ ਭੜਕੀ ਭੀੜ ਦੇ ਹੱਥੋਂ ਜਾਨ-ਮਾਲ ਦਾ ਭਾਰੀ ਨੁਕਸਾਨ ਦੇਖਿਆ ਸੀ। ਪਰ ਅਯਾਪੁਰ ਪਿੰਡ ਦੇ ਮੁਸਲਮਾਨ ਪਰਿਵਾਰ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਜ਼ਿਮੀਂਦਾਰਾਂ ਨੇ ਸੁਰੱਖਿਆ ਦਿੱਤੀ ਹੋਈ ਸੀ, ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਸਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਆਪਣੀਆਂ ਅੱਖਾਂ ਬਾਹਰ ਰੱਖੀਆਂ ਅਤੇ ਖੇਤਰ ਨੂੰ ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਕਰਨ ਲਈ ਸਰਗਰਮ ਸਨ।

ਇੱਕ ਘਟਨਾ ਦੀ ਯਾਦ 76 ਸਾਲਾਂ ਦੀ ਹਾਮਿਦ ਬੇਗਮ ਨੂੰ ਆ ਗਈ ਜਦੋਂ ਉਸਨੇ ਪੰਨੇ ਪਲਟਦੇ ਹੋਏ ਕਿਹਾ, “ਕੁਝ ਲੋਕ ਸਾਨੂੰ (ਮੁਸਲਮਾਨਾਂ) ਨੂੰ ਫੜਦੇ ਸਾਡੇ ਪਿੰਡ ਪਹੁੰਚ ਗਏ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਇੱਕ ਜੱਟ ਨਿਵਾਸੀ ਨੂੰ ਪੁੱਛਿਆ, ਜੋ ਆਸਪਾਸ ਮੁਸਲਮਾਨਾਂ ਦੀ ਮੌਜੂਦਗੀ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਕਰਨ ਲਈ ਕਾਹਲੀ ਨਾਲ ਕਹਿ ਰਿਹਾ ਸੀ, ਕਿਹਾ ਕਿ ਸਾਰੀ ਮੁਸਲਮਾਨ ਆਬਾਦੀ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਲਈ ਰਵਾਨਾ ਹੋ ਗਈ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਸਾਡੀ ਪਛਾਣ ਛੁਪਾਉਣ ਲਈ ਸਾਨੂੰ ਨਵੇਂ ਨਾਂ ਦਿੱਤੇ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਮੇਰਾ ਨਾਂ ਸੁਖਜਿੰਦਰ ਕੌਰ ਰੱਖਿਆ।

ਪੁਲਿਸ ਨੇ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਲੋਕਾਂ (ਮੁਸਲਮਾਨਾਂ) ਨੂੰ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਛੱਡ ਦਿੱਤਾ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਲਾਠੀਚਾਰਜ ਕਰਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ 'ਤੇ ਜ਼ਬਰਦਸਤੀ ਕਰ ਲਿਆ। ਪਰਿਵਾਰਾਂ ਨੂੰ ਘਸੀਟ ਕੇ ਜਲੰਧਰ ਦੇ ਕੈਂਪਾਂ ਵਿੱਚ ਲਿਜਾਇਆ ਗਿਆ, ਬਾਅਦ ਵਿੱਚ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਜਾਣ ਲਈ ਰੇਲ ਗੱਡੀ ਵਿੱਚ ਚੜ੍ਹਾਇਆ ਗਿਆ। ਕਿਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਇਸ ਚਾਲ ਦੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਲੀਕ ਹੋ ਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਤੱਕ ਪਹੁੰਚ ਗਈ। ਹਾਮਿਦ ਬੇਗਮ ਦੇ ਪਰਿਵਾਰ ਨੂੰ ਵੀ ਧਮਕੀ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਅਸਲੀ ਪਹਿਚਾਣ ਨੂੰ ਖੋਰਾ ਲਾਉਣ ਲਈ ਬਲੈਕਮੇਲ ਕੀਤਾ ਗਿਆ, ਪਰ ਜ਼ਿਮੀਂਦਾਰ ਦੀ

ਹਮਾਇਤ ਨਾਲ, ਕਿਸੇ ਨੇ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਰਗੜਨ ਦੀ ਹਿੰਮਤ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਪਰਿਵਾਰਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣੀਆਂ ਹਵੇਲੀਆਂ ਅੰਦਰ ਛੁਪਾ ਲਿਆ ਅਤੇ ਕਰਮਚਾਰੀਆਂ ਨੂੰ ਸੂਚਿਤ ਕੀਤਾ ਕਿ ਮੁਸਲਮਾਨ ਜਲੰਧਰ ਦੇ ਕੈਂਪਾਂ ਲਈ ਰਵਾਨਾ ਹੋ ਗਏ ਹਨ। ਜਵਾਨ ਕੁੜੀਆਂ ਅਤੇ ਔਰਤਾਂ ਕਾਫ਼ੀ ਦੇਰ ਤੱਕ ਸਿੱਖ ਪਰਿਵਾਰਾਂ ਨਾਲ ਰਹੀਆਂ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਚੱਲ ਰਹੇ ਦੰਗਿਆਂ ਅਤੇ ਨਿਗਰਾਨੀ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਕਰਮਚਾਰੀਆਂ ਤੋਂ ਸੁਰੱਖਿਆ ਦਿੱਤੀ ਗਈ।

ਸਿੱਖਾਂ ਅਤੇ ਹਿੰਦੂਆਂ ਦੀ ਮਦਦ ਇੱਥੇ ਹੀ ਖਤਮ ਨਹੀਂ ਹੋਈ।

ਹਾਮਿਦ ਬੇਗਮ।

ਡਾਕ ਪਤੇ ਅਤੇ ਦਾਨੀ ਦੇ ਨਾਮ ਲਗਾਤਾਰ ਨਿਗਰਾਨੀ ਹੇਠ ਸਨ. ਹਫੜਾ-ਦਫੜੀ ਵਿਚ ਵਿਛੜੇ ਹੋਏ ਮੁਸਲਮਾਨ ਪਰਿਵਾਰਾਂ ਨੂੰ ਚਿੱਠੀਆਂ ਦੀ ਅਦਲਾ-ਬਦਲੀ 'ਤੇ ਆਪਣੇ ਅਜ਼ੀਜ਼ਾਂ ਦੀ ਤੰਦਰੁਸਤੀ ਬਾਰੇ ਸੂਚਿਤ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਸੀ, ਜੋ ਕਿ ਰਿਸੀਵਰ ਦੀ ਬਜਾਏ ਹਮੇਸ਼ਾ ਜ਼ਿੰਮੀਦਾਰਾਂ ਨੂੰ ਸੰਬੋਧਿਤ ਹੁੰਦੇ ਸਨ। ਇਸ ਨੇ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਪਰਿਵਾਰਾਂ ਨੂੰ ਧੂੜ ਦੇ ਸੈਟਲ ਹੋਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਮੁੜ ਇਕੱਠੇ ਹੋਣ ਵਿੱਚ ਮਦਦ ਕੀਤੀ।

“ਟੈਬ ਲੋਗਨ ਕਾ ਆਪਸ ਮੇ ਪਿਆਰ ਬੇਹੋਤ ਥਾ। ਧਰਮ ਅਲਗ ਹੋ ਜਾਨੇ ਸੇ ਪਿਆਰ ਥੋਡੀ ਕਾਮ ਹੋ ਜਾਤਾ ਹੈ। ਸਬਨੇ ਬੋਹਤ ਸਾਥ ਦੀਆ, ਤਭੀ ਹਮਾਰੇ ਪਰਿਵਾਰ ਆਜ ਸਲਾਮਤ ਹੈ,” ਹਾਮਿਦ ਬੇਗਮ ਦੀ ਧੀ ਮੁਖਤਾਰ ਬੀਬੀ ਨੇ ਅੱਗੇ ਕਿਹਾ। (ਉਸ ਸਮੇਂ ਲੋਕਾਂ ਨੇ ਪਿਆਰ ਭਰਿਆ ਬੰਧਨ ਸਾਂਝਾ ਕੀਤਾ। ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਵਿੱਚ ਮਤਭੇਦ ਪਿਆਰ ਨੂੰ ਪ੍ਰਭਾਵਤ ਨਹੀਂ ਕਰਦੇ ਸਨ।

ਸਾਰਿਆਂ ਨੇ ਸਾਡੀ ਪਰਵਾਹ ਕੀਤੀ, ਅਤੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਅੱਜ ਸਾਡੇ ਪਰਿਵਾਰ ਜਿਉਂਦੇ ਹਨ।) ਇਸ ਦੌਰਾਨ ਉਸ ਦਾ ਔਧਾ ਪਰਿਵਾਰ ਹਾਮਿਦ ਬੇਗਮ ਦੇ ਸੱਦੇ 'ਤੇ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਦੇ ਪੰਜਾਬ ਵਿੱਚ ਚਲਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਪਰਿਵਾਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਉੱਥੇ ਸ਼ਾਮਲ ਕਰਨ ਲਈ।

ਪਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਪਿੱਛੇ ਰਹਿਣ ਦੀ ਚੋਣ ਕੀਤੀ, ਅਤੇ ਉਹ ਆਪਣੇ ਸਹਿਯੋਗੀ ਗੁਆਂਢੀਆਂ ਦਾ ਧੰਨਵਾਦ ਕਰਦੀ ਹੈ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਪਹਿਲਾਂ ਮਨੁੱਖ ਅਤੇ ਬਾਅਦ ਵਿੱਚ ਮੁਸਲਮਾਨ ਵਜੋਂ ਦੇਖਿਆ।

ਹਾਮਿਦ ਬੇਗਮ ਆਪਣੀ ਧੀ ਮੁਖਤਾਰ ਬੀਬੀ ਨਾਲ।

ਉਸਦੇ ਮਾਮੇ ਦੇ ਰਿਸ਼ਤੇਦਾਰਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਇੱਕ ਜਿਸਨੇ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਵਿੱਚ ਰਹਿਣ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ, ਨੇ ਇੱਕ ਦਹਾਕੇ ਬਾਅਦ ਹਾਮਿਦ ਬੇਗਮ ਅਤੇ ਉਸਦੇ ਪਰਿਵਾਰ ਦਾ ਪਤਾ ਲਗਾਇਆ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਉਸ ਦੇ ਗੁਆਂਢੀ ਹਿੰਦੂ ਪਰਿਵਾਰ ਨੂੰ ਸੰਬੋਧਿਤ ਕਰਕੇ ਉਸ ਨੂੰ ਲਿਖਿਆ।

ਸਿਆਣੇ ਨੇ ਸੱਚ ਹੀ ਕਿਹਾ ਸੀ ਕਿ ਔਖਾ ਸਮਾਂ ਹੀ ਦੱਸਦਾ ਹੈ ਕਿ ਤੁਹਾਡੇ ਸੱਚੇ ਸੁਭਚਿੰਤਕ ਕੌਣ ਹਨ। ਬ੍ਰਿਟਿਸ਼ ਭਾਰਤ ਦੀ ਵੰਡ ਮਹਿੰਗੀ ਸੀ। ਇਹ ਦੋਵਾਂ ਸਿਰਿਆਂ 'ਤੇ ਜਾਨਾਂ ਦੀ ਕੀਮਤ ਦੇ ਨਾਲ ਆਇਆ, ਜਿਸ ਦਾ ਅੱਜ ਤੱਕ ਸੋਗ ਮਨਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਪਰ ਹੁਣ ਜਦੋਂ ਅਸੀਂ ਸੱਤ ਦਹਾਕਿਆਂ ਬਾਅਦ ਆਜ਼ਾਦ ਦੇਸ਼ ਵਿੱਚ ਸਾਹ ਲੈ ਰਹੇ ਹਾਂ, ਕੀ ਅਸੀਂ ਅਜੇ ਵੀ ਇੱਕਜੁੱਟ ਹਾਂ?

ਐਲਓਸੀ ਦੇ ਦੂਜੇ ਸਿਰੇ 'ਤੇ ਕੋਈ ਦੁਰਗਾ ਰਾਣੀ ਹੋਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ, ਜਿਸ ਕੋਲ ਸਾਂਝੀਆਂ ਕਰਨ ਲਈ ਸਮਾਨ ਕਹਾਣੀਆਂ ਹੋਣਗੀਆਂ। ਪਰ ਅਸੀਂ ਬਸਤੀਵਾਦੀਆਂ ਦੁਆਰਾ ਛੱਡੇ ਗਏ ਦਾਣੇ ਨੂੰ ਫੜਨ ਵਿੱਚ ਰੁੱਝੇ ਹੋਏ ਹਾਂ।

(ਜਿੰਸੀ ਚਾਕੋ ਦੁਆਰਾ ਲਿਖਿਆ ਅਤੇ ਸ਼ਰੂਤੀ ਸਿੰਘਲ ਦੁਆਰਾ ਸੰਪਾਦਿਤ)

(ਸਿੱਖਿਆ: ਬਿਹਤਰ ਭਾਰਤ)

ਮਹੀਨੇ ਦਾ ਸ਼ਬਦ: ਅਧਾਰ

1. ਅਧਾਰ
2. ਭੁਜ
3. ਥੱਮ੍ਹਣ
4. ਦੀਣ
5. ਭੁਜਾ
6. ਲਾੱਗ੍ਹਾ
7. ਸਮਭਾਲੂ
8. ਅਨੱ

ਪੰਜਾਬੀ ਡਿਗਦੇ ਧੰਦੇ ਬੋਲ:

ਸ਼ਬਦ	ਪ੍ਰਸਿੱਧ	ਠੋਕਰ/ਡਿੱਗਣਾ
1. ਗੋਲ ਚੱਕਰ	ਗੋਲਚਕਰ	ਅੱਸਾ
2. ਜਿਲਡ ਕਿਤਾਬ ਦੀ		ਮਾਤਰਾ
3. ਮੇਜ਼ਬਾਨ		ਪਰੋਹਨਾਚਾਰ/ਮੇਜ਼ਬਾਨੀ
4. ਗਾਇਕ	ਗਾਇਕ	ਧਦਾਨ
5. ਲੰਬੀ ਕਹਾਣੀ	ਲੰਬੀ ਕਹਾਨੀ	ਤੁੰਬਰ
6. ਪੀਲੀਆ	ਪਿਲੀਆ	ਸਾਰੇ
7. ਬਾਹਰ ਜਾਓ/ਘਰ ਜਾਓ	ਦਾਫਾ ਹੋ	ਝਮਰੇ ਰਹਿ,
8. ਪਰੀਖਿਅਕ	ਪਰੀਖਕ	ਪਰਖੀਆ
9. ਪਕੜਨਾ	ਝੇਪ ਨੂੰ	ਫੜੇ
10. ਵੱਡੇ ਗਲਾਸ	ਗਲਾਸ	ਮੂੰਗਰ
11. ਸ਼ਮਸ਼ਾਨ ਭੂਮੀ	ਸ਼ਮਸ਼ਾਨ/ਕਬਰਿਸਤਾਨ	ਮਾਰੀਆ
12. ਵੈਕਸੀਨੇਸ਼ਨ	ਇੰਜੈਕਸ਼ਨ	ਲੋਡਾ

ਗੁਜਰਾਂਵਾਲਾ ਬਣਾਉਣ ਵਾਲੇ ਮਹਾਨ ਲੋਕ: ਡਾ: ਸ਼ਾਇਸਤਾ ਨੁਜ਼ਹਤ। ਕਵੀ, ਲੇਖਕ, PILAC ਦੇ ਸੰਸਥਾਪਕ

(ਸ਼ਾਇਸਤਾ ਨੁਜ਼ਹਤ)

ਸ਼ਾਇਸਤਾ ਨੁਜ਼ਹਤ (ਜਨਮ 1960) ਇੱਕ ਪੰਜਾਬੀ ਕਵੀ, ਲੇਖਕ, ਭਾਸ਼ਾ ਵਿਗਿਆਨੀ, ਅਤੇ ਪੰਜਾਬੀ ਭਾਸ਼ਾ ਅਤੇ ਸਾਹਿਤ ਦੀ ਖੋਜਕਾਰ ਹੈ। ਉਹ ਲਾਹੌਰ ਵਿੱਚ ਪੰਜਾਬ ਇੰਸਟੀਚਿਊਟ ਆਫ਼ ਲੈਂਗੂਏਜ, ਆਰਟ ਐਂਡ ਕਲਚਰ (ਪੀਆਈਐਲਏਸੀ) ਦੀ ਸੰਸਥਾਪਕ ਨਿਰਦੇਸ਼ਕ ਹੈ।

ਸ਼ਾਇਸਤਾ ਪੰਜਾਬ, ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਦੇ ਗੁਜਰਾਂਵਾਲਾ ਜ਼ਿਲ੍ਹੇ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਹੈ। ਉਸਨੇ ਪੀਐਚ.ਡੀ. ਪੰਜਾਬ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ, ਲਾਹੌਰ ਤੋਂ ਫਿਲਾਸਫੀ ਵਿੱਚ। ਉਹ ਪੰਜਾਬੀ ਅਤੇ ਉਰਦੂ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਕਵੀ, ਇੱਕ ਕਾਲਮਨਵੀਸ, ਅਤੇ ਇੱਕ ਲੇਖਕ ਵਜੋਂ ਮਸ਼ਹੂਰ ਹੈ, ਅਤੇ ਜਨਤਕ ਭਾਸ਼ਣਾਂ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਮੁੱਖ ਰਹੀ ਹੈ।

ਸ਼ਾਇਸਤਾ ਨੇ ਆਪਣਾ ਕੈਰੀਅਰ ਫਿਲਾਸਫੀ ਦੇ ਲੈਕਚਰਾਰ ਅਤੇ ਬਾਅਦ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਪੱਤਰਕਾਰ ਵਜੋਂ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤਾ। ਉਸਨੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਰੋਜ਼ਾਨਾ ਅਖਬਾਰਾਂ ਵਿੱਚ ਉਪ-ਸੰਪਾਦਕ ਵਜੋਂ ਕੰਮ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਉਸ ਕੋਲ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਸਰਕਾਰ ਨਾਲ ਕੰਮ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਜਨਤਕ ਖੇਤਰ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰੀ ਅਤੇ ਨੌਕਰਸ਼ਾਹ ਦਾ ਪੋਰਟਫੋਲੀਓ ਹੈ। ਉਹ ਨੈਸ਼ਨਲ

ਇੰਸਟੀਚਿਊਟ ਆਫ ਮੈਨੇਜਮੈਂਟ (NIM), ਲਾਹੌਰ ਦੀ ਸਾਬਕਾ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਹੈ ਅਤੇ ਉਸਨੇ 12ਵੇਂ ਸੀਨੀਅਰ ਮੈਨੇਜਮੈਂਟ ਕੋਰਸ (SMC) ਵਿੱਚ ਭਾਗ ਲਿਆ ਹੈ।

ਸ਼ਾਇਸਤਾ ਨੇ ਪੰਜਾਬੀ ਭਾਸ਼ਾ, ਸਾਹਿਤ, ਕਲਾ ਅਤੇ ਸੱਭਿਆਚਾਰ ਨੂੰ ਪ੍ਰਫੁੱਲਤ ਕਰਨ ਲਈ ਕੰਮ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਯਤਨਾਂ ਦੇ ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ, ਪੰਜਾਬ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਨੇ ਪੰਜਾਬ ਇੰਸਟੀਚਿਊਟ ਆਫ ਲੈਂਗੁਏਜ, ਆਰਟ ਐਂਡ ਕਲਚਰ ਨਾਮਕ ਸੰਸਥਾ ਦੀ ਸਥਾਪਨਾ ਲਈ ਇੱਕ ਬਿੱਲ ਪਾਸ ਕੀਤਾ, ਜਿਸ ਨੇ ਕੰਮ ਕਰਨਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤਾ, ਸ਼ੁਰੂ ਵਿੱਚ, 2005 ਵਿੱਚ, ਸ਼ਾਦਮਾਨ ਕਲੋਨੀ, ਲਾਹੌਰ ਵਿਖੇ ਇੱਕ ਕਿਰਾਏ ਦੀ ਇਮਾਰਤ ਵਿੱਚ, ਸੂਚਨਾ, ਸੱਭਿਆਚਾਰ ਅਤੇ ਯੁਵਾ ਮਾਮਲਿਆਂ ਦੇ ਮੰਤਰਾਲੇ ਦੇ ਹਿੱਸੇ ਵਜੋਂ, ਸ਼ਾਇਸਤਾ ਸੰਸਥਾਪਕ ਨਿਰਦੇਸ਼ਕ ਵਜੋਂ। ਸੰਸਥਾ ਨੇ ਸਾਬਕਾ ਚੌਧਰੀ ਪਰਵੇਜ਼ ਇਲਾਹੀ ਦੇ ਸਹਿਯੋਗ ਨਾਲ 01-ਕਦਾਫੀ ਸਟੇਡੀਅਮ, ਫਿਰੋਜ਼ਪੁਰ ਰੋਡ, ਲਾਹੌਰ ਵਿਖੇ ਪੰਜਾਬੀ ਲੇਖਕਾਂ, ਕਵੀਆਂ ਅਤੇ ਪੱਤਰਕਾਰਾਂ ਨੂੰ PILAC (ਆਮ ਤੌਰ 'ਤੇ ਪੰਜਾਬੀ ਕੰਪਲੈਕਸ ਵਜੋਂ ਜਾਣਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ) ਵਿੱਚ ਇਕੱਠਾ ਕੀਤਾ। ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਪੰਜਾਬ। ਇਲਾਹੀ ਦੁਆਰਾ ਉਦਘਾਟਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, 2007 ਤੋਂ ਇਸ ਕੰਪਲੈਕਸ ਤੋਂ PILAC ਕੰਮ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਸ਼ਾਇਸਤਾ ਨੇ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਦਾ ਪਹਿਲਾ ਪੰਜਾਬੀ ਐਫਐਮ-ਰੇਡੀਓ ਚੈਨਲ ਐਫਐਮ-ਪੇਚਨਵੇ (ਐਫਐਮ-95) ਪੰਜਾਬ ਰੰਗ, ਪੀਆਈਐਲਏਸੀ ਦੀ ਛਤਰ ਛਾਇਆ ਹੇਠ, ਪੰਜਾਬੀ ਕੰਪਲੈਕਸ ਤੋਂ ਪ੍ਰਸਾਰਣ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤਾ।

ਮਹੀਨੇ ਦੀ ਸ਼ਖਸੀਅਤ: ਬ੍ਰਿਗੇਡੀਅਰ ਡਾ ਕਪਿਲ ਮੋਹਨ

(ਡਾ. ਕਪਿਲ ਮੋਹਨ)

ਅਸੀਂ ਆਪਣੇ ਇਤਿਹਾਸ ਨੂੰ 1855 ਵਿੱਚ ਐਡਵਰਡ ਡਾਇਰ ਦੁਆਰਾ ਕਸੌਲੀ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਬਰੂਅਰੀ ਦੀ ਸਥਾਪਨਾ ਤੱਕ ਦਾ ਪਤਾ ਲਗਾਉਂਦੇ ਹਾਂ। ਉਹ ਭਾਰਤ ਦਾ ਸ਼ਰਾਬ ਬਣਾਉਣ ਵਾਲਾ ਪਾਇਨੀਅਰ ਸੀ ਜਿਸ ਨੇ ਸਾਡੀ ਇਸ ਸੂਰਜ ਨਾਲ ਭਿੱਜੀ ਧਰਤੀ ਨੂੰ ਇੱਕ ਅਸਲੀ ਪਿਆਸ ਬੁਝਾਉਣ ਵਾਲੇ - ਆਧੁਨਿਕ ਬੀਅਰ, ਨੂੰ ਤਾਜ਼ਗੀ ਅਤੇ ਤਾਜ਼ਗੀ ਦੇਣ ਲਈ ਲਿਆਇਆ। ਸੰਸਾਰ ਦੇ ਇਸ ਹਿੱਸੇ ਲਈ ਬਹੁਤ ਅਜੀਬ ਹੈ, ਜੋ ਕਿ ਗਰਮ ਮਾਹੌਲ ਵਿੱਚ ਲਟਕ ਰਹੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਉਜਾਗਰ ਕਰੇ। ਉਸ ਨੇ ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ ਮਹਿਸੂਸ ਕੀਤਾ ਕਿ ਧਰਤੀ 'ਤੇ ਕੁਝ ਅਜਿਹੇ ਸਥਾਨ ਹਨ ਜਿੱਥੇ ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਵਧੀਆ ਡ੍ਰਿੰਕ ਦਾ ਸਵਾਗਤ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਪਰ, ਆਪਣੇ ਜੋਸ਼ ਦੀ ਭਰਮਾਰ ਵਿੱਚ, ਉਸਨੇ ਇੱਕ ਕੌਮ ਦੀ ਪਿਆਸ ਬੁਝਾਉਣ ਦਾ ਇੰਨਾ ਵੱਡਾ ਕਾਰਜ ਆਪਣੇ ਸਾਹਮਣੇ ਰੱਖਿਆ ਸੀ, ਜਿਸਦੀ ਜਾਹਰ ਤੌਰ 'ਤੇ ਕਸੌਲੀ ਵਿੱਚ ਸ਼ਰਾਬ ਬਣਾਉਣ ਦਾ ਕੰਮ ਕਿੰਨਾ ਵੀ ਕੁਸ਼ਲਤਾ ਨਾਲ ਕੰਮ ਕਰ ਰਿਹਾ ਸੀ, ਉਸਦੇ ਦੁਆਰਾ ਪੂਰਾ ਹੋਣ ਦੀ ਉਮੀਦ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਸੀ। ਸਿੱਟੇ ਵਜੋਂ, ਬੜੇ ਜੋਸ਼ ਨਾਲ ਉਸਨੇ ਇਸ ਉਪ-ਮਹਾਂਦੀਪ ਦੀ ਪੂਰੀ ਚੌੜਾਈ ਨੂੰ ਮਾਪਿਆ ਅਤੇ ਸ਼ਿਮਲਾ, ਸੋਲਨ, ਲਖਨਊ ਅਤੇ ਮਾਂਡਲੇ (ਬਰਮਾ) ਵਿਖੇ ਬਰੂਅਰੀਆਂ ਅਤੇ ਡਿਸਟਿਲਰੀਆਂ ਦੀ ਸਥਾਪਨਾ ਕੀਤੀ।

ਉਸੇ ਸਦੀ ਦੇ ਦੌਰਾਨ, ਐਚ.ਜੀ. ਮੀਕਿਨ ਨਾਮ ਦਾ ਇੱਕ ਹੋਰ ਉੱਦਮੀ ਵਿਅਕਤੀ, ਬਰਟਨ-ਆਨ-ਟਰੈਂਟ ਦੇ ਇੱਕ ਮਸ਼ਹੂਰ ਸ਼ਰਾਬ ਬਣਾਉਣ ਵਾਲੇ ਪਰਿਵਾਰ ਤੋਂ ਆਇਆ ਸੀ, ਜਿੱਥੇ ਉਸਨੂੰ

ਸਿਖਲਾਈ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ, ਈਰਖਾ ਭਰੇ ਉਤਸ਼ਾਹ ਨਾਲ ਅੱਗੇ ਆਇਆ ਅਤੇ ਉਸਨੇ ਮੀਕਿਨ ਐਂਡ ਕੰਪਨੀ ਲਿਮਿਟੇਡ ਦੀ ਸਥਾਪਨਾ ਕੀਤੀ, ਉਸਨੇ ਪੁਰਾਣਾ ਸ਼ਿਮਲਾ ਖਰੀਦਿਆ ਅਤੇ ਕਸੌਲੀ ਬਰੂਅਰੀਜ਼ ਅਤੇ ਡਲਹੌਜ਼ੀ, ਰਾਨੀਖੇਤ, ਚਕਰਾਰਤਾ, ਦਾਰਜੀਲਿੰਗ ਅਤੇ ਕਿਰਕੀ ਵਿਖੇ ਹੋਰ ਬਣਾਈਆਂ।

ਇਹ ਦੋਵੇਂ ਫਰਮਾਂ E. Dyer & Co., ਅਤੇ Meakin & Co. Ltd., 20ਵੀਂ ਸਦੀ ਦੇ ਦੂਜੇ ਦਹਾਕੇ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਤੱਕ ਵੱਖਰੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਕਾਰੋਬਾਰ ਕਰਦੀਆਂ ਰਹੀਆਂ। ਪਹਿਲੇ ਵਿਸ਼ਵ ਯੁੱਧ (1914-18) ਦੇ ਦੌਰਾਨ, ਜਦੋਂ ਬੀਅਰ ਦੀ ਦਰਾਮਦ ਕਰਨਾ ਇੱਕ ਵੱਡਾ ਕੰਮ ਸੀ, ਦੋਵਾਂ ਫਰਮਾਂ ਨੇ ਬਹੁਤ ਘੱਟ ਕੀਮਤ 'ਤੇ ਸ਼ਾਨਦਾਰ ਬੀਅਰ ਨਾਲ ਭਾਰਤ ਦੀ ਬਹੁਤ ਜ਼ਿਆਦਾ ਪਿਆਸ ਬੁਝਾ ਦਿੱਤੀ। ਸਿਪਾਹੀਆਂ ਦੀ ਬੀਅਰ ਨੂੰ ਵਾਜਬ ਕੀਮਤ 'ਤੇ ਰੱਖਣ ਵਿੱਚ ਮਦਦ ਕਰਨ ਲਈ, ਮਾਲਟੇਡ ਜੌਂ ਦੀ ਵੱਡੀ ਮਾਤਰਾ ਮਿਸਰ ਭੇਜੀ ਗਈ ਸੀ।

ਇਹਨਾਂ ਸਫਲਤਾਵਾਂ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਦੋਵਾਂ ਫਰਮਾਂ ਨੇ ਹੱਥ ਮਿਲਾਇਆ ਅਤੇ ਡਾਇਰ ਮੀਕਿਨ ਐਂਡ ਕੰਪਨੀ ਲਿਮਿਟੇਡ ਦੀ ਸ਼ੈਲੀ ਦੇ ਤਹਿਤ ਇੱਕ ਨਵਾਂ ਸੰਯੁਕਤ ਸਟਾਕ ਉੱਦਮ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤਾ। ਕਸੌਲੀ ਬਰੂਅਰੀ ਵਿਖੇ ਬਰੂਇੰਗ ਨੂੰ ਮੁਅੱਤਲ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਸੁਵਿਧਾਜਨਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਸਥਿਤ ਸੇਲਨ ਵਿਖੇ ਇੱਕ ਨਵੀਨਤਮ ਬਰੂਇੰਗ ਅਤੇ ਬੇਟਲਿੰਗ ਪਲਾਂਟ ਲਗਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਕਸੌਲੀ ਵਿਖੇ ਵਿਆਪਕ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਮਾਲਟਿੰਗ, ਹਾਲਾਂਕਿ, ਕਾਰਵਾਈ ਜਾਰੀ ਰਹੀ। ਧਰਤੀ 'ਤੇ ਕੁਝ ਅਜਿਹੀਆਂ ਥਾਵਾਂ ਹਨ ਜਿੱਥੇ ਪਾਣੀ ਪੀਣ ਲਈ ਆਦਰਸ਼ਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਅਨੁਕੂਲ ਹੈ। ਸੇਲਨ ਇੱਕ ਹੈ। ਜਿਹੜੇ ਲੋਕ ਪਹਾੜੀ ਚੜ੍ਹਾਈ ਦਾ ਸ਼ੌਕ ਰੱਖਦੇ ਹਨ, ਉਹ ਕਰੋਲ ਪਹਾੜ 'ਤੇ ਸਾਡੇ ਮਸ਼ਹੂਰ ਝਰਨੇ ਦੇਖਣਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਨ, ਹਰ ਚੀਜ਼ ਤੋਂ ਦੂਰ, ਇੱਕ ਸੁੰਦਰ ਦਿੱਖ, ਕ੍ਰਿਸਟਲ ਸਾਫ਼ ਝਰਨੇ ਦੇ ਪਾਣੀ ਦੇ ਸਰੋਤ ਨਾਲ, ਜੋ ਸਾਡੇ ਪਾਇਨੀਅਰ ਨੂੰ ਸੇਲਨ ਵੱਲ ਖਿੱਚਦਾ ਹੈ।

ਸਮੇਂ ਦੇ ਨਾਲ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਆਧੁਨਿਕ ਵਿਗਿਆਨਕ ਪ੍ਰਗਤੀ ਨੇ ਨਵੀਨਤਮ ਮਸ਼ੀਨਰੀ ਨਾਲ ਉਤਪਾਦਨ ਨੂੰ ਕਈ ਵਾਰ ਵਧਾਉਣਾ ਸੰਭਵ ਬਣਾਇਆ ਹੈ, ਕਸੌਲੀ ਅਤੇ ਲਖਨਊ ਵਿਖੇ ਗੈਰ-ਉਤਪਾਦਕ ਕੇਂਦਰਾਂ ਨੂੰ ਇੱਕ-ਇੱਕ ਕਰਕੇ ਬੰਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਅਤੇ ਸੇਲਨ (ਸਿਮਲਾ

ਪਹਾੜੀਆਂ) ਵਿਖੇ ਬਰੂਅਰੀ ਬਣਾਈ ਗਈ; ਕਿਸੇ ਵੀ ਉਮੀਦ ਕੀਤੀ ਮੰਗ ਨੂੰ ਪੂਰਾ ਕਰਨ ਲਈ ਸਾਰੇ ਤਿੰਨ ਕੇਂਦਰਾਂ ਦਾ ਬਹੁਤ ਜ਼ਿਆਦਾ ਵਿਸਤਾਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ।

ਦੂਜੇ ਵਿਸ਼ਵ ਯੁੱਧ ਦੇ ਦੌਰਾਨ, ਸੇਲਨ ਬੀਅਰ ਨੇ ਸਹਿਯੋਗੀ ਦੇਸ਼ਾਂ ਦੇ ਸੈਨਿਕਾਂ ਨੂੰ ਸੰਪੂਰਨ ਪੈਪ ਅਤੇ ਜੋਸ਼ ਵਿੱਚ ਰੱਖ ਕੇ ਆਪਣੀ ਕੀਮਤੀ ਭੂਮਿਕਾ ਨਿਭਾਈ। ਯੁੱਧ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਸੇਲਨ, ਕਸੌਲੀ ਅਤੇ ਲਖਨਊ ਦੇ ਸਾਰੇ ਨਿਰਮਾਣ ਪਲਾਂਟਾਂ ਨੂੰ ਨਵੇਂ ਨਵੀਨਤਮ ਆਟੋਮੈਟਿਕ ਪਲਾਂਟਾਂ ਨਾਲ ਬਦਲ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ।

ਉਤਪਾਦਨ ਯੋਜਨਾਵਾਂ ਵਿੱਚ ਇਹਨਾਂ ਸੁਧਾਰਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਅਸੀਂ ਆਪਣੇ ਸਰਪ੍ਰਸਤਾਂ ਨੂੰ ਸਾਡੇ ਉਤਪਾਦਾਂ ਦੀ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਆਯਾਤ ਕੀਤੇ ਹਮਰੁਤਬਾ ਦੇ ਸਭ ਤੋਂ ਵਧੀਆ ਨਾਲ ਤੁਲਨਾ ਕਰਨ ਅਤੇ ਬਿਹਤਰ ਨੂੰ ਚੁਣਨ ਲਈ ਸੱਦਾ ਦਿੰਦੇ ਹਾਂ - Dyer Meakin's. ਤੁਸੀਂ ਦੇਖਦੇ ਹੋ ਕਿ ਇਹ ਹੁਣ ਦੇਸ਼ ਦੇ ਆਪਣੇ ਹਨ।

1935 ਵਿੱਚ ਜਦੋਂ ਬਰਮਾ ਨੂੰ ਭਾਰਤ ਤੋਂ ਵੱਖ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਤਾਂ ਭਾਰਤੀ ਸੰਪਤੀਆਂ ਅਤੇ ਦੇਣਦਾਰੀਆਂ ਵਾਲੀ ਕੰਪਨੀ ਦਾ ਨਾਮ ਡਾਇਰ ਮੀਕਿਨ ਐਂਡ ਕੰਪਨੀ ਲਿਮਟਿਡ ਤੋਂ ਬਦਲ ਕੇ ਡਾਇਰ ਮੀਕਿਨ ਬਰੂਅਰੀਜ਼ ਲਿਮਟਿਡ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਅਤੇ ਬਰਮਾ ਵਿੱਚ ਬਰਮਾ ਬਰੂਅਰੀ ਦੀਆਂ ਜਾਇਦਾਦਾਂ ਅਤੇ ਦੇਣਦਾਰੀਆਂ ਨੂੰ ਵੱਖ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ। ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਕੰਪਨੀ ਦਾ ਨਾਮ ਡਾਇਰ ਮੀਕਿਨ ਬਰੂਅਰੀਜ਼ ਲਿਮਟਿਡ ਤੋਂ ਬਦਲ ਕੇ ਮੋਹਨ ਮੀਕਿਨ ਬਰੂਅਰੀਜ਼ ਲਿਮਟਿਡ, ਡਬਲਯੂ.ਈ.ਐਫ. 1.11.1966 ਅਤੇ 24.4.1980 ਤੋਂ ਨਾਮ ਅੱਗੇ ਬਦਲ ਕੇ ਮੋਹਨ ਮੀਕਿਨ ਲਿਮਿਟੇਡ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ, ਅਤੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕੰਪਨੀ ਨੂੰ ਹੁਣ ਮੋਹਨ ਮੀਕਿਨ ਲਿਮਿਟੇਡ ਵਜੋਂ ਜਾਣਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਸਾਲ 1949 ਨੇ ਕੰਪਨੀ ਦੀ ਕਿਸਮਤ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਗਤੀਸ਼ੀਲ ਤਬਦੀਲੀ ਦੇਖੀ, ਮਰਹੂਮ ਪਦਮਸ਼੍ਰੀ ਐਨ.ਐਨ. ਮੋਹਨ ਨੇ ਅਹੁਦਾ ਸੰਭਾਲਿਆ। ਆਪਣੀ ਦੂਰ-ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀ ਨਾਲ ਉਸਨੇ ਗਾਜ਼ੀਆਬਾਦ (ਯੂ.ਪੀ.) ਦੇ ਨੇੜੇ ਇੱਕ ਵੱਡਾ ਉਦਯੋਗਿਕ ਹੱਬ ਸਥਾਪਿਤ ਕੀਤਾ ਜਿਸਨੂੰ ਮੋਹਨ ਨਗਰ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਉੱਥੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਨਿਰਮਾਣ ਯੂਨਿਟਾਂ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਬਰੂਅਰੀ, ਡਿਸਟਿਲਰੀ, ਮਾਲਟ ਹਾਊਸ, ਗਲਾਸ, ਆਈਸ, ਬ੍ਰੈਕ-ਫਾਸਟ ਫੂਡ, ਫਲ ਉਤਪਾਦ ਅਤੇ ਜੂਸ, ਮਾਲਟ

ਐਬਸਟਰੈਕਟ ਦੀ ਸਥਾਪਨਾ ਕੀਤੀ। ਫੈਕਟਰੀਆਂ, ਕੋਲਡ ਸਟੋਰੇਜ ਅਤੇ ਮੋਹਨ ਇੰਜਨੀਅਰਿੰਗ ਵਰਕਸ ਆਦਿ ਹਨ ਅਤੇ ਉਦੋਂ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਪਿੱਛੇ ਮੁੜ ਕੇ ਨਹੀਂ ਦੇਖਿਆ ਗਿਆ। ਕੰਪਨੀ ਦੀ ਸ਼ਾਨਦਾਰ ਕਾਰਗੁਜ਼ਾਰੀ ਸ਼ਰਾਬ ਤੱਕ ਸੀਮਤ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਇਸਦੇ ਵਪਾਰਕ ਹਿੱਤ ਕਈ ਗੁਣਾ ਹਨ। ਦੂਰਦਰਸ਼ੀ ਨੂੰ ਹਕੀਕਤ ਵਿੱਚ ਬਦਲਣਾ ਹੈ ਫਲਾਂ ਦੇ ਜੂਸ, ਬ੍ਰੇਕਫਾਸਟ ਫੂਡਜ਼, ਮਿਨਰਲ ਵਾਟਰ ਅਤੇ ਗਲਾਸ ਫੈਕਟਰੀ - ਇਸਦੇ ਵਪਾਰਕ ਹਿੱਤਾਂ ਨੂੰ ਹੋਰ ਮਜ਼ਬੂਤ ਕਰਨ ਲਈ ਇੱਕ ਰਣਨੀਤਕ ਵਿਭਿੰਨਤਾ।

ਉਸ ਦੇ ਉੱਘੇ ਉੱਤਰਾਧਿਕਾਰੀਆਂ ਨੇ ਸੁੰਦਰਤਾ ਨਾਲ ਇਸ ਪਰਦੇ ਨੂੰ ਜਨਮ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਕੰਪਨੀ ਨੂੰ ਉਦੇਸ਼ ਦੀ ਤਾਕਤ, ਕਾਰਪੋਰੇਟ ਮੁੱਲਾਂ ਅਤੇ ਦਿਸ਼ਾ ਦੀ ਭਾਵਨਾ ਪੈਦਾ ਕਰਦੇ ਹੋਏ, ਉਹ ਨਵੀਆਂ ਉਚਾਈਆਂ 'ਤੇ ਪਹੁੰਚ ਗਏ ਹਨ। ਤਰੱਕੀ ਵੱਲ ਮੋਹਨ ਮੀਕਿਨ ਦੇ ਤੇਜ਼ ਮਾਰਚ ਅਤੇ ਇਸ ਦੇ ਅਸਾਧਾਰਨ ਵਿਕਾਸ ਵਿੱਚ ਢੁਕਵੇਂ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਤੀਬਿੰਬਤ ਹੋਇਆ।

ਵਰਤਮਾਨ ਦੀਆਂ ਚੁਣੌਤੀਆਂ ਨੂੰ ਪਦਮਸ਼੍ਰੀ ਬ੍ਰਿਗੇਡੀਅਰ ਨੇ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਪੂਰਾ ਕੀਤਾ ਹੈ। (ਡਾ.) ਕਪਿਲ ਮੋਹਨ, VSM (ਸੇਵਾਮੁਕਤ) ਪੀਐਚ.ਡੀ., ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਹੇਠ, ਮੋਹਨ ਮੀਕਿਨ ਲਿਮਟਿਡ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਮੁੜ ਨਾਮਕਰਨ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸਮੂਹ ਨੇ ਭਾਰਤ ਵਿੱਚ 3 ਡਿਸਟਿਲਰੀਆਂ ਅਤੇ 2 ਬਰੂਅਰੀਆਂ ਅਤੇ ਬਹੁਤ ਸਾਰੀਆਂ ਫ੍ਰੈਂਚਾਈਜ਼ੀਆਂ ਦੇ ਨਾਲ ਵੱਡੀ ਵਿਭਿੰਨਤਾ ਕੀਤੀ। INR 400 ਕਰੋੜ ਤੋਂ ਵੱਧ ਟਰਨਓਵਰ ਵਾਲਾ ਬਹੁ-ਪੱਖੀ ਕਾਰੋਬਾਰੀ ਘਰ, ਮੋਹਨ ਮੀ kin ਦਾ ਅਰਥ ਹੈ ਵਿਕਾਸ, ਨਵੀਨਤਾ ਅਤੇ ਦੇਖਭਾਲ।

(ਸੰਸਥਾਪਕ ਸਵਰਗੀ ਐਨ.ਐਨ. ਮੋਹਨ)

ਬਟਵਾਰੇ ਦਾ ਉਥਲ-ਪੁਥਲ ਇੱਕ ਵਿਸ਼ਾਲ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਦੁੱਖਾਂ ਦੀ ਕਹਾਣੀ ਹੈ। ਪਰ ਹਿੰਸਾ ਦੇ ਅੰਗੂਠੇ ਵਿੱਚ ਜਲੇ ਹੋਏ ਆਸ ਦੀ ਸੁਨਹਿਰੀ ਡਲੀ ਵੀ ਹਨ ਅਤੇ ਮਨੁੱਖੀ ਉੱਦਮ ਦੀ ਜਿੱਤ ਵੀ। ਨਰੇਂਦਰ ਨਾਥ ਮੋਹਨ, ਜਾਂ ਐਨ.ਐਨ., ਅਤੇ ਉਸਦੀ ਪਤਨੀ ਰਾਮਰਾਖੀ ਮੋਹਨ ਉਹਨਾਂ 18 ਮਿਲੀਅਨ ਲੋਕਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਸਨ ਜੋ ਆਪਣੇ ਘਰਾਂ ਤੋਂ ਬੇਘਰ ਹੋ ਗਏ ਸਨ ਅਤੇ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਇੱਕ ਨਵੀਂ ਥਾਂ 'ਤੇ ਬੇਚੈਨੀ ਨਾਲ ਪਰਵਾਸ ਕਰਨਾ ਪਿਆ ਸੀ। NN ਕਸੌਲੀ ਦੇ ਛਾਉਣੀ ਕਸਬੇ ਵਿੱਚ ਸੈਟਲ ਹੋ ਗਿਆ ਅਤੇ ਸਥਾਨਕ ਬ੍ਰਿਟਿਸ਼ ਉਦਯੋਗਪਤੀ H.G. ਮੀਕਿਨ ਨੂੰ ਇੱਕ ਸਪਲਾਇਰ ਬਣ ਗਿਆ ਜੋ ਕਸੌਲੀ ਅਤੇ ਸੋਲਨ ਵਿੱਚ ਬੀਅਰ ਡਿਸਟਿਲਰੀਆਂ ਅਤੇ ਬਰੂਅਰੀਆਂ ਚਲਾਉਂਦਾ ਸੀ।

ਐਨ ਐਨ ਨੇ ਜਲਦੀ ਹੀ ਕਸੌਲੀ ਵਿੱਚ ਆਪਣੇ ਲਈ ਜਗ੍ਹਾ ਬਣਾ ਲਈ। ਠੰਡੀਆਂ ਹਵਾਵਾਂ ਅਤੇ ਠੰਡ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ, ਹਰ ਕ੍ਰਿਸਮਸ - ਜਾਂ 'ਬੜਾ ਦਿਨ' ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਹਿੰਦੀ ਵਿੱਚ ਤਿਉਹਾਰ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ - NN ਮੀਕਿੰਸ ਦੇ ਨਿਵਾਸ 'ਤੇ ਉਸਨੂੰ ਨਿੱਜੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਸ਼ੁਭਕਾਮਨਾਵਾਂ ਦੇਣ ਅਤੇ ਉਸਦੇ ਪਰਿਵਾਰ ਨੂੰ ਇੱਕ ਕੇਕ ਤੋਹਫ਼ੇ ਦੇਣ ਲਈ ਹੇਠਾਂ ਚਲਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਜਿਸ ਨਾਲ ਇੱਕ ਨਿੱਘਾ ਰਿਸ਼ਤਾ ਮਜ਼ਬੂਤ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਸ਼ਰਾਬ ਬਣਾਉਣ ਵਾਲਾ

ਕੋਈ ਹੈਰਾਨੀ ਨਹੀਂ ਕਿ ਮੀਕਿਨ ਨੇ ਐਨ ਐਨ ਲਈ ਇੱਕ ਨਰਮ ਸਥਾਨ ਵਿਕਸਿਤ ਕੀਤਾ। 1949 ਵਿੱਚ, ਮੀਕਿਨ ਇੰਗਲੈਂਡ ਲਈ ਰਵਾਨਾ ਹੋ ਗਿਆ ਪਰ ਉਸਨੇ NN ਨੂੰ ਭਾਰਤੀ ਸੈੱਟਅੱਪ ਨੂੰ ਖਰੀਦਣ ਲਈ ਸਰੋਤਾਂ ਨੂੰ ਇਕੱਠਾ ਕਰਨ ਲਈ ਕਾਫ਼ੀ ਸਮਾਂ ਦਿੱਤਾ। ਅਤੇ ਬਾਅਦ ਵਾਲੇ ਨੇ ਉੱਦਮਤਾ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਦਲੇਰ ਅਤੇ ਅਣਚਾਹੇ ਅਧਿਆਏ ਦੀ ਸ਼ੁਰੂਆਤ ਕਰਕੇ ਇਸ ਮੌਕੇ 'ਤੇ ਪਹੁੰਚਿਆ - ਵੰਡ ਤੋਂ ਬਚਣ ਵਾਲਿਆਂ ਦਾ ਇੱਕ ਟ੍ਰੇਡਮਾਰਕ। “ਮੇਰੀ ਦਾਦੀ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਗਹਿਣੇ ਵੇਚਣੇ ਪਏ ਅਤੇ ਮੇਰੇ ਦਾਦਾ ਜੀ ਨੂੰ ਕਰਜ਼ਾ ਲੈਣਾ ਪਿਆ। ਪਰ ਉਹ ਲੰਡਨ ਜਾਣ ਲਈ ਕਾਫ਼ੀ ਫੰਡ ਇਕੱਠਾ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਕਾਮਯਾਬ ਰਿਹਾ ਜਿੱਥੇ ਉਸਨੇ ਡਾਇਰ ਮੀਕਿਨ ਬਰੂਅਰੀਜ਼ ਵਿੱਚ ਬਹੁਗਿਣਤੀ ਹਿੱਸੇਦਾਰੀ ਹਾਸਲ ਕੀਤੀ ਅਤੇ ਇਸਦਾ ਨਾਮ ਮੋਹਨ ਮੀਕਿਨ ਰੱਖ ਦਿੱਤਾ, “ਮੋਹਨ ਮੀਕਿਨ ਦੇ ਤੀਜੀ ਪੀੜ੍ਹੀ ਦੇ ਮਾਲਕ ਵਿਨੈ ਮੋਹਨ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ।

ਪੰਜਾਬ ਦਾ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਪਰਿਵਾਰ: ਏਵਨ ਸਾਈਕਲ (ਪਾਹਵਾ ਪਰਿਵਾਰ) ਸੇਲਕੋਟ, ਪੰਜਾਬ ਤੋਂ

(ਓਂਕਾਰ ਐਸ ਪਾਹਵਾ)

Sitting (L to R): Dayanand, Sadanand, Bal Mukund, Satyanand; standing (L to R): Jagdish Raheja, husband of sister Santosh, Brijmohan Lall and Om Prakash Photo courtesy: Harper Business

1947 ਵਿੱਚ ਦੇਸ਼ ਦੀ ਆਜ਼ਾਦੀ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਦੀ ਵੰਡ ਦੇ ਸ਼ੁਰੂਆਤੀ ਦਿਨਾਂ ਵਿੱਚ, ਮਹਾਨ ਪਾਹਵਾ ਬ੍ਰਦਰਜ਼ ਨੇ ਆਮ ਆਦਮੀ ਨੂੰ ਗਤੀਸ਼ੀਲਤਾ ਦਾ ਇੱਕ ਕਿਫਾਇਤੀ ਸਾਧਨ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਨ ਦਾ ਸੁਪਨਾ ਦੇਖਿਆ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ 1948 ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਸਾਈਕਲ ਕਾਠੀ ਅਤੇ ਬ੍ਰੇਕ ਨਿਰਮਾਣ ਯੂਨਿਟ ਨਾਲ ਸ਼ੁਰੂਆਤ ਕੀਤੀ ਅਤੇ ਇੱਕ ਲੰਮੀ ਅਤੇ ਔਖੀ ਯਾਤਰਾ ਲਈ ਰਵਾਨਾ ਹੋਏ।

ਕੰਪਨੀ ਏਵਨ ਸਾਈਕਲਜ਼ ਲਿਮਟਿਡ ਦਾ ਕੰਟਰੋਲ, ਇਸ ਪ੍ਰੋਫਾਈਲ ਦਾ ਵਿਸ਼ਾ, ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਤੌਰ 'ਤੇ ਸ੍ਰੀ ਓਂਕਾਰ ਸਿੰਘ ਪਾਹਵਾ ਦੇ ਪਰਿਵਾਰ ਨੂੰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਸੰਗਠਨ ਇੱਕ ਪਰਿਵਾਰਕ

ਕਾਰੋਬਾਰ ਦੀ ਸਾਦਗੀ ਅਤੇ ਗਤੀ ਅਤੇ ਕਾਰਪੋਰੇਟ ਕੰਮਕਾਜ ਦੀਆਂ ਵਿਆਪਕ-ਆਧਾਰਿਤ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਤਾਵਾਂ ਨੂੰ ਜੋੜਦਾ ਹੈ।

(ਰਿਸ਼ੀ ਪਾਹਵਾ, ਮਨਦੀਪ ਪਾਹਵਾ)

ਖਜ਼ਾਨਾ ਕਾਰੋਬਾਰ:

HISTORY

MURREE BREWERY
Since 1860

MURREE BREWERY WAS ESTABLISHED IN 1860 IN RESPONSE TO THE EVER INCREASING DEMAND FOR BEER BY THE PERSONNEL OF THE BRITISH RAJ, AND IS CURRENTLY THE OLDEST CONTINUING ENTERPRISE IN PAKISTAN.

Consequent to the British annexation of the Punjab in 1849 from Sikh rule, and more so after 1857 when the British Crown formally extended its sovereignty over India, a structured administration commenced in the Punjab.

To meet the beer requirements of British personnel (mainly army), the Murree Brewery was established in 1860 and incorporated a year later at Ghora Galli, located in the Pir Punjal range of the Western Himalayas at an elevation of 6000' above sea level, near the resort town of Murree.

Between 1885 & 1890 the Company established Breweries in Rawalpindi & Quetta & acquired an interest in the Oticumand (South India) & Norailiya (Ceylon) breweries. A distillery was also established in the above period in Rawalpindi next to the Brewery.

The Murree Brewery at Ghora Galli was therefore among the first modern beer breweries established in Asia. Murree Beer proved to be very popular among the British troopers who were largely barracked in the 'Galis' of these hills. The virtues of beer brewed from barley malt & hops as a light alcoholic beverage were not lost on the local population who rapidly became avid consumers.

By the turn of the 20 century, the name "Murree" was famous for its beer in keg and bottle in the bars, beer halls and army messes of British India. Murree Beer was first awarded a medal for product excellence at the Philadelphia Exhibition in 1876, followed by numerous awards over the past 140 years.

In 1935, a massive earthquake totally demolished the Quetta brewery as well as substantial part of Quetta town, killing thousands of persons, including a number of our employees. At Ghora Galli (Murree), the scarcity of water became an emerging problem. By the 1920s, brewing was mostly transferred to the Rawalpindi brewery but malting continued at Ghora Galli till the 1940s, when this property was sold. This historic brewery built in Gothic style architecture was burnt during the partition riots of 1947/48.

ਖਜ਼ਾਨਾ ਪੁਰਾਲੇਖ ਦਸਤਾਵੇਜ਼: ਜਿਨਾਹ ਨੇ 1945 ਵਿੱਚ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਨੂੰ ਬੁਲਾਇਆ

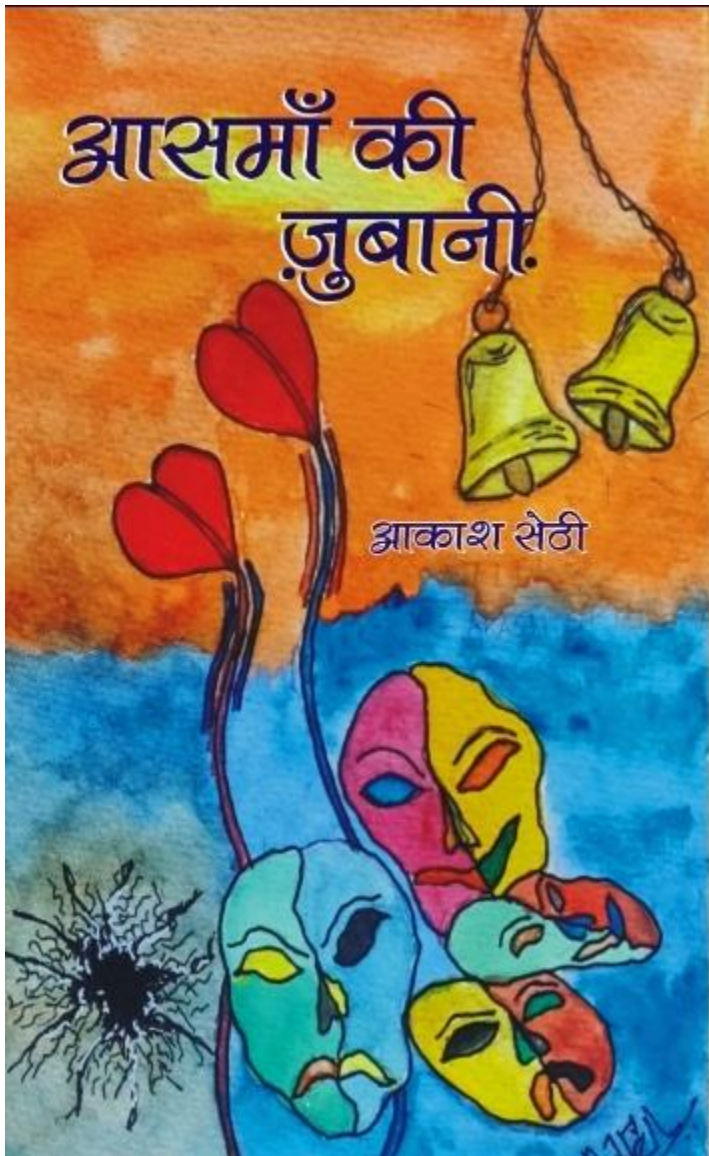
ANNEXURE II

EXTRACT FROM A STATEMENT BY MR. JINNAH DATED
6TH DECEMBER, 1945

I wish His Majesty's Government, who by now ought to be in full possession of the facts regarding the quintessence of the Indian problem, would apply their mind to the real issue. Sir Stafford Cripps made it clear in his statement after the breakdown of the Simla Conference on July 15th 1945, when he said there will be no agreement possible till the Pakistan issue is solved. When His Majesty's Government and the Secretary of State for India, Lord Pethick-Lawrence, boldly and frankly come out and expedite a permanent settlement on the basis of Pakistan, which is the major issue and the only solution of India's constitutional problem, the deadlock will resolve itself. I therefore earnestly commend to His Majesty's Government to declare their resolute resignation to the establishment of Pakistan in India. Muslim India will never accept any method of framing the Constitution of India by means of one Constitution-making body for all India, in which the Mussulmans will be in a hopeless minority, and the conclusions are foregone in such an assembly. Nor will they agree to any united India Constitution, federal or otherwise, with one Centre, in which, again, they will be in a hopeless minority, and will be at the mercy of the perennial Hindu majority domination. Further, any attempt to set up a Provisional Government at the Centre, which would in any way prejudice or militate against the Pakistan demand, will not be acceptable to us, as the thin end of the wedge, as it is sought by Hindu India under the term of the Provisional "National" Government of India.

If the Labour Government wishes to prove its bonafides to give freedom to the peoples of this sub-continent, they must face realities and facts as they are. First, the Hindus and the Mussulmans are two major nations living in this sub-continent, and there are Muslim Provinces and Hindu Provinces, and it is high time that the British Government applied their mind definitely to the division of India and the establishment of Pakistan and Hindustan, which means freedom for both, whereas an united India means slavery for Mussulmans and complete domination of the imperialistic caste Hinduraj throughout this sub-continent, and this is what the Hindu Congress seeks to attain by constant threats to all and sundry, and this is what we are determined to resist with all that lies in our power.

ਕਿਤਾਬ ਸਮੀਖਿਆ:

ਡਾ. ਅਲੋਕ ਪੁਰਾਣਿਕ, ਪ੍ਰੋਫੈਸਰ, ਦਿੱਲੀ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਅਤੇ ਵਿਅੰਗਕਾਰ ਦੁਆਰਾ ਪੁਸਤਕ
ਸਮੀਖਿਆ

ਆਸਮਾਨ ਦੀ ਜੁਬਾਨੀ: ਆਕਾਸ਼ ਸੇਠੀ

(ਪ੍ਰੋ. ਡਾ. ਅਲੋਕ ਪੁਰਾਣਿਕ)

ਯੇ ਤਹਿ ਹੈ ਕਿ ਇਕ ਦਿਨ, ਹਮ ਸਭ
ਬੱਸ ਫਕਤ, ਇਕ ਕਹਾਣੀ ਹੋ ਜਾਏਂਗੇ
ਕੁਛ ਮਿੱਟੀ, ਕੁਛ ਖਾਕ, ਕੁਛ ਧੂਆਂ
ਅੱਰ ਕੁਛ ਸੁਪੁਰਦ-ਏ-ਪਾਣੀ ਹੋ ਜਾਏਂਗੇ
ਪਰ, ਹਾਂ, ਉਸ ਵਕਤ ਕੇ ਆ ਜਾਣੇ ਸੇ ਪੇਸ਼
ਇਸ ਬਾਤ ਕਾ, ਕਰ ਜਾਏਂਗੇ, ਹਮ ਫ਼ੈਸਲਾ
ਕਿ ਲੋਕ, ਮੁਹੱਬਤ ਸੇ, ਸੁਨੇਨਗੇ, ਵੇ ਦਾਸਤਾਨ
ਯਾ ਸੁਣ ਕਰ ਉਸੇ, ਨਫਰਤ ਸੇ ਭਰ ਜਾਏਂਗੇ ...

ਆਪਾਂ ਸਭ ਨੇ ਚਲੇ ਜਾਣਾ ਹੈ, ਫਿਰ ਜੇ ਬਚੇਗਾ, ਉਹ ਕਹਾਣੀਆਂ ਹਨ। ਸਾਡੇ ਵਿੱਚੋਂ ਹਰ ਇੱਕ ਇੱਕ ਕਹਾਣੀ ਹੋਵੇਗੀ। ਭੌਤਿਕ ਅਵਸ਼ੇਸ਼, ਭਾਵੇਂ ਮਿੱਟੀ, ਸੁਆਹ, ਪਾਣੀ ਜਾਂ ਧੂੰਆਂ, ਸਾਨੂੰ ਪਛਾਣਨ ਦੇ ਯੋਗ ਨਹੀਂ ਹੋਣਗੇ। ਕਹਾਣੀ ਹੋਵੇਗੀ ਅਤੇ ਸਭ ਤੋਂ ਮਹੱਤਵਪੂਰਣ ਗੱਲ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਕਹਾਣੀ ਕਿਹੜੀਆਂ ਭਾਵਨਾਵਾਂ ਪੈਦਾ ਕਰੇਗੀ।

ਮਨੁੱਖੀ ਹੋਂਦ ਦੇ ਸਦੀਵੀ ਸੱਚ ਦਾ ਕੀ ਬਿਆਨ ਹੈ। ਕਵੀ ਆਕਾਸ਼ ਸੇਠੀ ਆਪਣੀਆਂ ਕਵਿਤਾਵਾਂ ਰਾਹੀਂ ਸੱਚ ਬੋਲਦਾ ਹੈ, ਮਖੌਟੇ ਪਾੜਦਾ ਹੈ, ਹਉਮੈ, ਵਾਰ-ਵਾਰ ਦੁਹਰਾਏ ਜਾਂਦੇ ਮਿੱਥਾਂ ਅਤੇ ਬੇਸ਼ੱਕ ਝੂਠ ਦਾ ਪ੍ਰਚਾਰ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਫਲਸਫ਼ੇ ਦਾ ਤੱਤ ਕਵੀ ਦੀਆਂ ਰਚਨਾਵਾਂ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਵੇਸ਼ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਅਣਗੌਲਿਆ ਪਰ ਪਾਠਕ ਦੇ ਮਨ ਵਿੱਚ ਸੁਸਤ ਪਏ ਵਿਚਾਰਾਂ ਨੂੰ ਉਗਾਣ ਅਤੇ ਜਗਾਉਣ ਲਈ ਕਾਫ਼ੀ ਹੈ।

ਆਕਾਸ਼ ਸੇਠੀ ਬਹੁਤ ਸਾਰੀਆਂ ਟੋਪੀਆਂ ਪਹਿਨਦੇ ਹਨ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਇੱਕ ਕਵੀ ਦੀ ਟੋਪੀ ਹੈ। ਉਸਦੀ ਕਵਿਤਾ ਦੀ ਕਿਤਾਬ - ਅਸਮਾਨ ਕੀ ਜੁਬਾਨੀ ਜੀਵਨ ਬਾਰੇ ਬਹੁਤ ਵਧੀਆ ਸਲਾਹਾਂ ਦਿੰਦੀ ਹੈ। ਇਹ ਹਕੀਕਤਾਂ ਨੂੰ ਪ੍ਰਤੀਬਿੰਬਤ ਕਰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਬਾਕੀ ਸਭ ਕੁਝ ਤੋੜਦਾ ਹੈ। ਪੁਸਤਕ ਦੇ ਪੰਜ ਭਾਗ, ਇਬਾਦਤ (ਭਗਤੀ), ਮੁਹੱਬਤ (ਪਿਆਰ), ਫਿਤਰਤ (ਮਨੁੱਖੀ ਸੁਭਾਅ), ਖੁਦ ਸੇ ਗੁਫਤਗੁ (ਸਵੈ ਨਾਲ ਸੰਵਾਦ) ਅਤੇ ਤਲਖੀ (ਕੁੜੱਤਣ), ਵਿਚਾਰਾਂ ਅਤੇ ਭਾਵਨਾਵਾਂ ਦਾ ਇੱਕ ਮੁੱਖ ਮਿਸ਼ਰਣ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਦੇ ਹਨ, ਕਈ ਵਾਰ ਪਾਠਕ ਦੀ ਜ਼ਮੀਰ ਨੂੰ ਛੂਹ ਲੈਂਦੇ ਹਨ, ਕਦੇ ਉਸਦੀ ਰੂਹ ਨੂੰ ਜਗਾਉਣਾ ਅਤੇ ਕਦੇ ਉਸਦੇ ਦਿਲ ਦੀਆਂ ਗੱਲਾਂ।

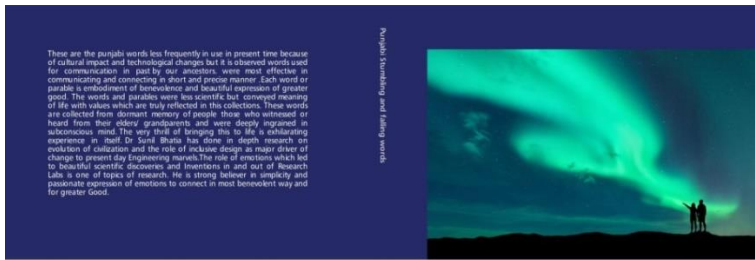
ਉਸ ਦੀ ਇੱਕ ਕਵਿਤਾ ਸੁਝਾਉਂਦੀ ਹੈ-ਦੁਨੀਆਂ ਮਨਮੋਹਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਸੁੰਦਰ ਹੋ ਸਕਦੀਆਂ ਹਨ, ਪਰ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਸਮੇਂ ਦੇ ਨਾਲ ਘਰ ਵਾਪਸ ਆਉਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਕਵੀ ਦੇ ਸੂਫੀ ਝੁਕਾਅ ਦਾ ਸੁਰਾਗ ਅਤੇ ਬੁੱਲੇ ਸ਼ਾਹ, ਵਾਰਿਸ ਸ਼ਾਹ, ਰੂਮੀ ਆਦਿ ਵਰਗੇ ਮਹਾਨ ਸੂਫੀ ਸੰਤਾਂ ਦੀਆਂ ਰਚਨਾਵਾਂ ਦਾ ਅੰਦਰੂਨੀਕਰਨ ਉਸ ਦੀਆਂ ਕਈ ਰਚਨਾਵਾਂ ਵਿੱਚ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੈ। ਜ਼ਿਕਰ ਕੀਤੀ ਕਵਿਤਾ ਵਿੱਚ ਸੂਫੀ ਸਾਹਿਤ ਦੇ ਅਨੁਰੂਪ ਹੋਮ ਦਾ ਇੱਕ ਵੱਖਰਾ ਅਰਥ ਅਤੇ ਅਰਥ ਹੈ। ਘਰ, ਇਸ ਸੰਦਰਭ ਵਿੱਚ, ਅੰਤਮ ਮੰਜ਼ਿਲ ਨੂੰ ਦਰਸਾਉਂਦਾ ਹੈ।

ਇਸ ਕਾਵਿ ਸੰਗ੍ਰਹਿ ਰਾਹੀਂ ਜਿਸ ਆਸਾਨੀ ਨਾਲ ਕਵੀ ਗੁੰਝਲਦਾਰ ਰਿਸ਼ਤਿਆਂ, ਭਾਵਨਾਵਾਂ ਅਤੇ ਵਿਚਾਰਾਂ ਨੂੰ ਬਹੁਤ ਹੀ ਸਰਲ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਬਿਆਨ ਕਰਨ ਦੇ ਯੋਗ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਉਹੀ ਪਾਠਕਾਂ ਨੂੰ ਆਕਰਸ਼ਿਤ ਅਤੇ ਮੋਹਿਤ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਸੰਗ੍ਰਹਿ ਦੀਆਂ ਕਈ ਰਚਨਾਵਾਂ, ਸਿਰਫ ਇੱਕ ਛੋਟੀ ਜਿਹੀ ਸੋਚ ਲੰਬੀਆਂ ਹਨ ਅਤੇ ਤੁਹਾਨੂੰ ਇਸ ਵਿੱਚ ਡੁੰਘਾਈ ਵਿੱਚ ਛੱਡਦੀਆਂ ਹਨ।

ਸੰਖੇਪ ਰੂਪ ਵਿੱਚ, ਅਸਮਾਨ ਕੀ ਜੁਬਾਨੀ, ਸਰੀਰ ਦੇ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀਕੋਣਾਂ ਤੋਂ, ਜੀਵਨ ਬਾਰੇ ਬਹੁਤ ਵਧੀਆ ਸਮਝ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਦੀ ਹੈ, ਜੋ ਇੱਕ ਸੀਮਤ ਸਮੇਂ ਲਈ ਮੌਜੂਦ ਹੈ, ਮਨ, ਜੋ ਅਸੀਮਤ ਇੱਛਾਵਾਂ ਨੂੰ ਪਾਲਦਾ ਹੈ, ਦਿਲ, ਜੋ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਸਮੇਂ ਅਤੇ ਆਤਮਾ ਦਾ ਪਿੱਛਾ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਜਿਸਦੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਨੂੰ ਸਮਝਣਾ ਸਭ ਤੋਂ ਮੁਸ਼ਕਲ ਹੈ। .

ਕੁੱਲ ਮਿਲਾ ਕੇ, ਸਮਕਾਲੀ ਹਿੰਦੀ/ਉਰਦੂ ਕਵਿਤਾ ਦੇ ਪ੍ਰੇਮੀਆਂ ਲਈ ਇੱਕ ਵਧੀਆ ਪੜ੍ਹਿਆ ਗਿਆ।

ਨਵੀਂ ਕਿਤਾਬ:

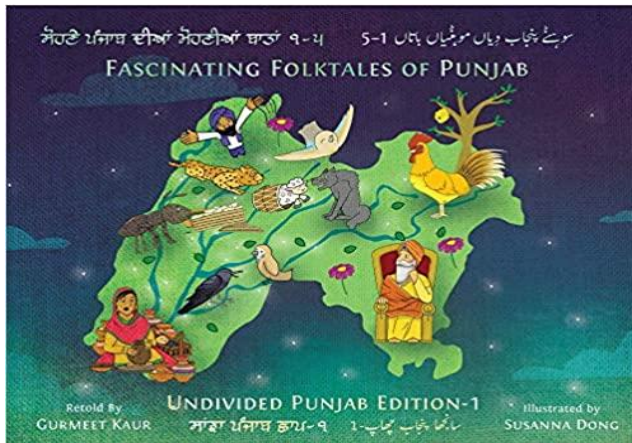
Sunil Bhatia is Ph.D in Quantum Mechanics and has more than three decades of teaching experience, delivered lectures in national and international conferences, editor of international monthly publication of DESIGN FOR ALL since 2006 and has authored recently published international book "Design For All, Drivers of Design"

Punjabi Stumbling and falling words
Punjabi Diggdey Dhaindey Bol

Punjabi Roman English

978-0-00858-9

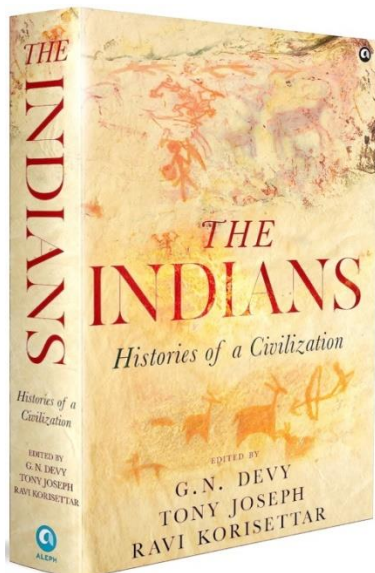
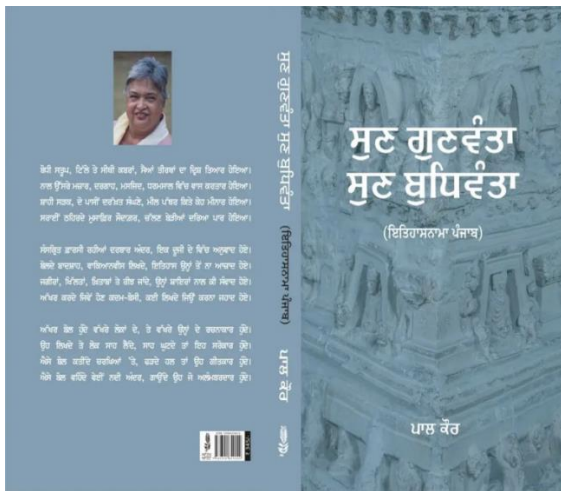
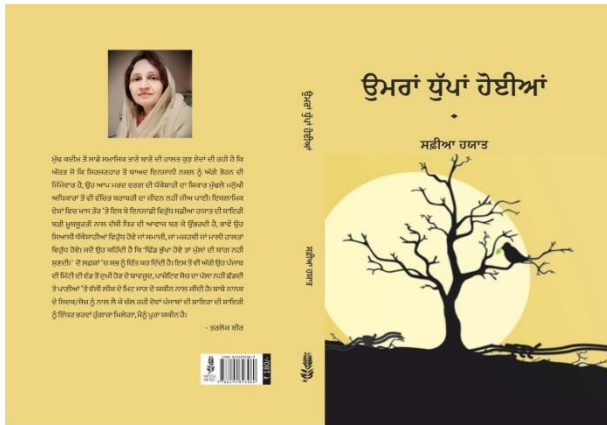

ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ, ਪੰਜ ਦਰਿਆਵਾਂ ਦੀ ਧਰਤੀ ਤੋਂ ਪੰਜ ਖੂਬਸੂਰਤ ਚਿੱਤਰਿਤ ਲੋਕ-ਕਥਾਵਾਂ ਬੱਚਿਆਂ ਅਤੇ ਮਾਪਿਆਂ ਲਈ ਪੰਜਾਬੀ ਭਾਸ਼ਾ ਦੀਆਂ ਲਿਪੀਆਂ (ਗੁਰਮੁਖੀ ਅਤੇ ਸ਼ਾਹਮੁਖੀ) ਅਤੇ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਅਨੁਵਾਦ ਦੋਵਾਂ ਵਿੱਚ ਜੀਵਿਤ ਹਨ।

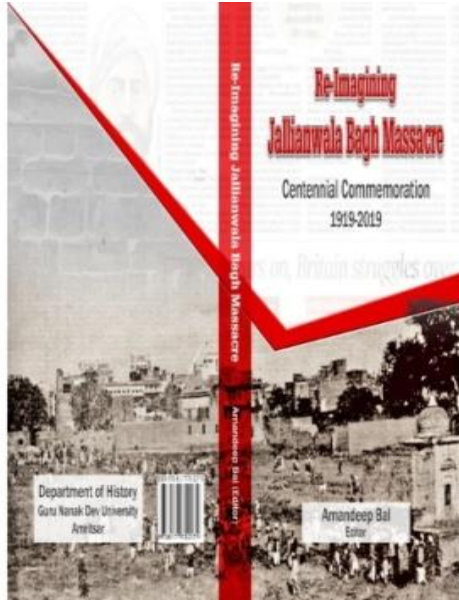
ਕਿਤਾਬ ਨੂੰ ਭਰਪੂਰ ਰੰਗਾਂ ਵਿੱਚ ਦਰਸਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ ਜਿਸ ਨਾਲ ਪਾਤਰਾਂ ਨੂੰ ਜੀਵਤ ਬਣਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਹਰ ਕਹਾਣੀ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਅਨੁਵਾਦ ਦੇ ਨਾਲ ਪ੍ਰਮਾਣਿਕ ਪੰਜਾਬੀ ਵਿੱਚ ਗੀਤਕਾਰੀ ਨਾਲ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ ਅਤੇ ਇੱਕ ਨੈਤਿਕਤਾ ਹੈ। ਅਣਵੰਡੇ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਬਾਲ-ਅਨੁਕੂਲ ਨਕਸ਼ੇ ਅਤੇ ਪੰਜਾਬੀ ਲਿਪੀਆਂ ਨਾਲ ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਜਾਣੂ ਕਰਵਾਉਣ ਲਈ ਟੇਬਲ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਅਮੀਰ ਵਿਰਾਸਤ ਬਾਰੇ ਹੋਰ ਸਿੱਖਣ ਲਈ ਪ੍ਰੇਰਿਤ ਕਰਦੇ ਹਨ।

94 ਪੰਨੇ | 11" x 8.5" | ਹਾਰਡਕਵਰ ਗੁਰਮੁਖੀ, ਸ਼ਾਹਮੁਖੀ ਅਤੇ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ISBN: 978-0-9887101-8-4

ਕਿਰਪਾ ਕਰਕੇ ਲੇਖਕ ਤੋਂ ਸਿੱਧੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਅਧਿਕਾਰਤ ਕਾਪੀਆਂ ਖਰੀਦੋ ਅਤੇ ਪੈਸੇ ਬਚਾਓ। ਨੈੱਟ 'ਤੇ ਲੇਖਕ ਦੀਆਂ ਹੋਰ ਕਿਤਾਬਾਂ ਲਈ ਪੰਜਾਬ ਦੀਆਂ ਮਨਮੋਹਕ ਲੋਕ ਕਹਾਣੀਆਂ ਦੇਖੋ।

Reviewed By: Professor G. Hood,
Department of History, Guru Nanak
Dev University, Amritsar. She is the
editor of *Journal of International
and Global History* and author of *A
History of the Indian Subcontinent
in Colonial Punjab: Life and
Death of G. Subramanian
1915*. For more of her work
visit her website: <http://www.gndu.ac.in/~history>

The Jallianwala Bagh massacre of 1919 is
one of the darkest chapters in Indian
history. The massacre that followed the
killing on the part of the British
during the Jallianwala Bagh massacre
against the support of the
British in India. It paved the way for
the end of the British Raj and the
of India's independence. The massacre
of Jallianwala Bagh is a key event in
the Indian independence movement
of 1919.

The present work is a tribute
to the nation of Jallianwala
Bagh and the British rule in India.
The historically researched
articles present divergent views
from multiple aspects. The editors
have also included an historical
background of the Jallianwala
Bagh Massacre. The book is
highly relevant to the history of the
Indian subcontinent and offers an
insight into the events of the
Jallianwala Bagh massacre. The
book is a must-read for all those
interested in the history of the
Indian subcontinent. The book
is a tribute to the nation of
Jallianwala Bagh and the British
rule in India.

ਖ਼ਬਰਾਂ:

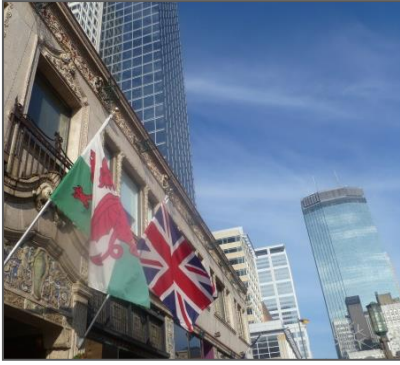
1.

ਸਲਹਾਇਤ PunjibLibrary.com ਤੋਂ ਮੁਫ਼ਤ ਡਾਊਨਲੋਡ ਕਰਨ ਲਈ ਵੀ ਉਪਲਬਧ ਹੈ ਜਨ ਅੰਕ ਗੁਰਮੁਖੀ ਅਤੇ ਸ਼ਾਹਮੁਖੀ ਵਿੱਚ ਅੱਪਲੋਡ ਕੀਤਾ ਹੈ, ਇੱਕ ਇੱਕ ਕਰਕੇ ਅਸੀਂ ਸਾਰੇ ਅੱਪਲੋਡ ਕਰਾਂਗੇ।

Salahiyat * ਸਲਾਹੀਯਤ
punjabilibrary.com

Salahiyat
punjabilibrary.com

ਨਵਤੇਜ ਸਿੰਘ ਅਟਵਾਲ

ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਅਤੇ ਸਮਾਗਮ

ਭਾਰਤ ਦੇ ਦੱਖਣੀ ਏਸ਼ੀਆ ਖੋਜ ਕੇਂਦਰ ਨਾਲ

ਇਸ਼ਤਿਹਾਰਬਾਜ਼ੀ:

ਡਿਜੀਟਲ ਨਿਊਜ਼ਲੈਟਰ ਵਿੱਚ ਇਸ਼ਤਿਹਾਰ ਦੇਣ ਲਈ

advertisement@southasia researchcentre.in

ਇਸ਼ਤਿਹਾਰ ਨੂੰ ਸਵੀਕਾਰ ਕਰਨ ਦਾ ਮਤਲਬ ਇਹ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਭਾਰਤ ਦੇ ਦੱਖਣੀ ਏਸ਼ੀਆ ਖੋਜ ਕੇਂਦਰ ਦੁਆਰਾ ਉਤਪਾਦਾਂ ਜਾਂ ਸੇਵਾਵਾਂ ਦਾ ਸਮਰਥਨ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ

ਖ਼ਬਰਾਂ ਅਤੇ ਦ੍ਰਿਸ਼:

ਨਵੇਂ ਉਤਪਾਦਾਂ ਜਾਂ ਸਮਾਗਮਾਂ ਜਾਂ ਸੈਮੀਨਾਰਾਂ/ਕਾਨਫਰੰਸਾਂ ਬਾਰੇ/
ਵਰਕਸ਼ਾਪਾਂ

[ਨਿਊਜ਼@southasiaresearchcentre](mailto:ninews@southasiaresearchcentre)

ਫੀਡਬੈਕ: ਪਾਠਕਾਂ ਨੂੰ ਬੇਨਤੀ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਸਾਡੇ ਨਿਊਜ਼ਲੈਟਰ ਬਾਰੇ ਸੰਪਾਦਕ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਵਿਚਾਰ ਪ੍ਰਗਟ ਕਰਨ

Feedback@southasiaresearchcentre.in

ਆਗਾਮੀ ਸਮਾਗਮ ਅਤੇ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ:

Editor@southasiaresearchcentre.in

ਦਸਤਖਤ ਕੀਤੇ ਲੇਖਾਂ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਗਟਾਏ ਗਏ ਵਿਚਾਰ ਜ਼ਰੂਰੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਭਾਰਤ ਦੇ ਦੱਖਣੀ ਏਸ਼ੀਆ ਖੋਜ ਕੇਂਦਰ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰਤ ਵਿਚਾਰਾਂ ਨੂੰ ਦਰਸਾਉਂਦੇ ਨਹੀਂ ਹਨ।

ਨਿਗਰਾਨੀ: (ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ, ਗੁਰਮੁਖੀ ਅਤੇ ਸ਼ਾਹਮੁਖੀ ਦੀਆਂ ਲਿਪੀਆਂ)

ਪ੍ਰੋ: ਹਰਦੇਵ ਸਿੰਘ ਵਿਰਕ

ਪ੍ਰੋਫੈਸਰ ਆਫ਼ ਐਮੀਨੈਂਸ (ਆਨਰੇਰੀ), ਐਸਜੀਜੀਐਸ ਵਰਲਡ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ, ਫਤਿਹਗੜ੍ਹ ਸਾਹਿਬ। ਇੰਡੀਆ।

ਮੁੱਖ ਸੰਪਾਦਕ:

ਡਾ. ਸੁਨੀਲ ਕੁਮਾਰ ਭਾਟੀਆ ਫੈਕਲਟੀ ਮੈਂਬਰ,

ਏ/2/70 ਸੈਕਟਰ-18, ਰੋਹਿਣੀ, ਦਿੱਲੀ-110089, ਭਾਰਤ

ਈ-ਮੇਲ: dr_subha@yahoo.com

ਸੰਪਾਦਕ: (ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਸੰਸਕਰਣ)

ਸ਼੍ਰੀ ਐਲ.ਕੇ. ਦਾਸ

ਸਾਬਕਾ ਮੁਖੀ ਉਦਯੋਗਿਕ ਡਿਜ਼ਾਈਨ ਕੇਂਦਰ, ਇੰਡੀਅਨ ਇੰਸਟੀਚਿਊਟ ਆਫ਼ ਟੈਕਨਾਲੋਜੀ (ਦਿੱਲੀ), ਭਾਰਤ,
ਵਿਜ਼ਿਟਿੰਗ ਫੈਕਲਟੀ ਡਿਜ਼ਾਈਨ ਵਿਭਾਗ, ਦਿੱਲੀ ਟੈਕਨੋਲੋਜੀਕਲ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ, ਦਿੱਲੀ

lalitdas@dtu.ac.in

ਈ-ਮੇਲ: lalitdas@gmail.com

ਸਹਿ-ਸੰਪਾਦਕ (ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਸੰਸਕਰਣ)

ਰੌਣਕੀ ਰਾਮ ਤੋਂ ਪ੍ਰੋ

ਸ਼ਹੀਦ ਭਗਤ ਸਿੰਘ ਚੇਅਰ ਪ੍ਰੋ

ਰਾਜਨੀਤੀ ਵਿਗਿਆਨ ਵਿਭਾਗ

ਪੰਜਾਬ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ, ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ (ਭਾਰਤ)

ਈਮੇਲ: ronkir@pu.ac.in

ਈਮੇਲ: ronkiram@yahoo.co.in

ਸੰਪਾਦਕ: (ਪੰਜਾਬੀ ਭਾਸ਼ਾ ਅਤੇ ਗੁਰਮੁਖੀ ਲਿਪੀ ਸੰਸਕਰਣ)

ਜਸਪਾਲ ਸਿੰਘ ਸੰਧੂ

ਪੱਤਰਕਾਰ, ਲੇਖਕ ਅਤੇ ਸਮਾਜਿਕ ਕਾਰਕੁਨ, ਕੇਂਦਰੀ ਸਿੰਘ ਸਭਾ, ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ, ਭਾਰਤ

jaspal.sdh@gmail.com

ਐਸੋਸੀਏਟ ਐਡੀਟਰ: (ਪੰਜਾਬੀ ਭਾਸ਼ਾ, ਗੁਰਮੁਖੀ ਲਿਪੀ ਸੰਸਕਰਣ)

ਰਾਮਦਰਸ਼ਿਤ ਕੌਰ, ਡਾ.

ਸਹਾਇਕ ਪ੍ਰੋਫੈਸਰ, ਪੰਜਾਬੀ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ, ਪਟਿਆਲਾ, ਭਾਰਤ

jitraminder75@gmail.com

ਸੰਪਾਦਕ: (ਪੰਜਾਬੀ ਭਾਸ਼ਾ ਅਤੇ ਸ਼ਾਹਮੁਖੀ ਲਿਪੀ ਸੰਸਕਰਣ)

ਆਸਮਾ ਕਾਦਰੀ ਨੇ ਪ੍ਰੋ

ਇੰਸਟੀਚਿਊਟ ਆਫ਼ ਪੰਜਾਬੀ ਐਂਡ ਕਲਚਰਲ ਸਟੱਡੀਜ਼ ਓਰੀਐਂਟਲ ਕਾਲਜ

ਪੰਜਾਬ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਲਾਹੌਰ ਪਾਕਿਸਤਾਨ

ਈਮੇਲ: 1aasmaqadri@gmail.com

ਐਸੋਸੀਏਟ ਐਡੀਟਰ: (ਪੰਜਾਬੀ ਭਾਸ਼ਾ, ਸ਼ਾਹਮੁਖੀ ਲਿਪੀ ਸੰਸਕਰਣ)

ਇਰਫਾਨ ਮਲਿਕ ਡਾ

ਪੰਜਾਬ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ, ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ (ਭਾਰਤ)

ਈਮੇਲ: irfanmalik941@gmail.com

ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਨ ਦੇ ਇੰਚਾਰਜ

ਖੁਸ਼ਹਾਲ ਸਿੰਘ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਨੇ ਸਿੱਖ ਸਟੱਡੀਜ਼ ਵਿੱਚ ਮਾਸਟਰ ਡਿਗਰੀ ਅਤੇ ਸਿੱਖ ਪੁਰਬ ਪੰਜਾਬੀ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ, ਪਟਿਆਲਾ ਵਿੱਚ ਪੀ.ਐਚ.ਡੀ. ਜਨਰਲ ਸਕੱਤਰ-ਕੇਂਦਰੀ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਸਿੰਘ ਸਭਾ ਜਨਰਲ ਸ.

ਸੰਪਾਦਕੀ ਮੈਂਬਰ

ਪ੍ਰੋ. ਡਾ. ਗੌਰਵ ਰਹੇਜਾ, ਇੰਡੀਅਨ ਇੰਸਟੀਚਿਊਟ ਆਫ਼ ਟੈਕਨਾਲੋਜੀ, ਰੁੜਕੀ, ਇੰਡੀਆ ਈਮੇਲ:
gaurav.raheja@ar.iitr.ac.in , gr.iitroorkee@gmail.com

ਪ੍ਰੋ. ਡਾ. ਸੁਗੰਧ ਮਲਹੋਤਰਾ, ਇੰਡੀਅਨ ਇੰਸਟੀਚਿਊਟ ਆਫ਼ ਟੈਕਨਾਲੋਜੀ, ਮੁੰਬਈ, ਭਾਰਤ, ਈਮੇਲ:
sugandh@iitb.ac.in

ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਪੱਤਰਕਾਰ:

ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਨੇਮਿਸ਼ਾ ਸ਼ਰਮਾ,

ਮੁੰਬਈ, ਭਾਰਤ, Nemisha90@gmail.com

ਪੱਤਰ ਵਿਹਾਰ ਲਈ ਪਤਾ:

ਏ/2/70 ਸੈਕਟਰ-18 ਰੋਹਿਣੀ, ਦਿੱਲੀ-110089, ਭਾਰਤ

ਇਸ ਜਰਨਲ ਵਿੱਚ ਦਿਖਾਈ ਦੇਣ ਵਾਲੀ ਸਮੱਗਰੀ ਨੂੰ ਸੁਤੰਤਰ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਦੁਬਾਰਾ ਤਿਆਰ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ।
ਉਸੇ ਦੀ ਇੱਕ ਕਾਪੀ ਅਤੇ ਰਸੀਦ ਦੀ ਸਲਾਘਾ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇਗੀ।

ਇਹ ਰਸਾਲਾ ਸਾਊਥ ਏਸ਼ੀਆ ਰਿਸਰਚ ਸੈਂਟਰ ਆਫ਼ ਇੰਡੀਆ ਏ/2/70 ਸੈਕਟਰ-18 ਰੋਹਿਣੀ, ਦਿੱਲੀ-110089
(ਇੰਡੀਆ) ਅਤੇ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਕ ਦਾ ਨਾਮ ਡਾ. ਸੁਨੀਲ ਕੁਮਾਰ ਭਾਟੀਆ, ਐਡਰੈੱਸ ਏ/2/70 ਦੁਆਰਾ ਪਾਠਕਾਂ ਦੇ ਲਾਭ
ਲਈ ਹਰ ਮਹੀਨੇ ਮੁਫਤ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਿਤ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਸੈਕਟਰ-18 ਰੋਹਿਣੀ, ਦਿੱਲੀ-110089 ਟੈਲੀਫੋਨ: +91-
11-27853470®, 011-45793470®, ਈ-ਮੇਲ: dr_subha@yahoo.com

ਇਹ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਨ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਮੁਫਤ ਹੈ .ਅਸੀਂ ਯੋਗਦਾਨੀਆਂ ਤੋਂ ਇਸ ਰਸਾਲੇ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਿਤ ਆਈਟਮਾਂ ਲਈ ਕੁਝ ਵੀ ਨਹੀਂ ਲੈਂਦੇ ਹਾਂ .

ਬੇਦਾਅਵਾ: ਹਾਲਾਂਕਿ ਸਲਾਹੀਅਤ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਤ ਯੋਗਦਾਨਾਂ ਦੀ ਸ਼ੁੱਧਤਾ ਦੀ ਜਾਂਚ ਕਰਨ ਲਈ ਹਰ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਕ ਪੁਸ਼ਟੀਗਤ ਗੜਬੜਾਂ ਲਈ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਨਹੀਂ ਲੈਂਦੇ, ਜੇ ਕਿ ਭਾਵੇਂ ਨੇਕ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਨਾਲ ਕੀਤੇ ਗਏ ਹਨ, ਲੇਖਕਾਂ ਦੇ ਇਕੱਲੇ ਹਨ।

ਵੈੱਬਸਾਈਟ: www.southasiaresearchcentre.in

ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਬੇਨਤੀ ਨੂੰ ਸੰਬੰਧਿਤ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ

dr_subha@yahoo.com

To read more magazines like this
visit
www.PunjabiLibrary.com

ਪੰਜਾਬੀ ਲਾਇਬ੍ਰੇਰੀ
PUNJABI LIBRARY
www.PunjabiLibrary.com